Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş

811.135.1
G26

Evaluarea la LIMBA şi LITERATURA ROMÂNĂ

TESTE şi REPERE TEORETICE pentru liceu şi bacalaureat

III 30690

Cum să reuşim la examene!

Scanned with OKEN Scanner

Camelia Gavrilă – profesor de limba română, gradul didactic I, la Colegiul „Costache Negruzzi", Iaşi, doctor în ştiinţe filologice, inspector general al Inspectoratului Şcolar al Judeţului Iaşi între anii 1997 şi 2000. Autor şi coautor al lucrărilor: *Lecturi critice ale textului literar*, Editura Junimea, Iaşi, 1998; *Exerciţii şi teste de limba şi literatura română*, Editura Polirom, Iaşi, 1999; *Provocările textului literar*, Editura Spiru Haret, Iaşi, 2000; *Textul literar. Ghid de receptare şi interpretare critică*, Editura Polirom, Iaşi, 2001; *Mitic şi magic în opera lui Lucian Blaga*, Editura Junimea, Iaşi, 2002; *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2003. Coordonator al Centrului Regional de Formare profesori, directori, inspectori şi membru al Comisiei Naţionale de limba şi literatura română (1997-2001).

Mihaela Doboş – profesor de limba română, gradul didactic II, la Colegiul „Costache Negruzzi", Iaşi. Coautor al lucrărilor: *Ghid de teorie literară*, Editura Porţile Orientului, Iaşi, 2001; *Literatura română pentru liceu*, Editura Polirom, Iaşi, 2002; *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2003; *Limba şi literatura română – 100 de teste finale pentru capacitate*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.

© 2004 by Editura POLIROM

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37; P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

GAVRILĂ, CAMELIA

Evaluarea la limba şi literatura română: teste şi repere teoretice pentru liceu şi bacalaureat / Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş – Iaşi: Polirom, 2004

208 p., 24 cm (BAC)

ISBN: 973-681-541-2

I. Doboş, Mihaela

811.135.1(075.35)

Printed in ROMANIA

Scanned with OKEN Scanner

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş

Scanned with OKEN Scanner

Evaluarea la limba și literatura română

Teste și repere teoretice pentru liceu și bacalaureat

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„GH. ASACHI"
IAȘI

POLIROM
2004

Cuprins

Argument 9

PARTEA I
Înțelegere de text

1. Opera lirică 13
Viscolul de Vasile Alecsandri 13
Umbra lui Mircea. La Cozia de Grigore Alexandrescu 14
Privesc orașul – furnicar de Mihai Eminescu 15
Răsai asupra mea... de Mihai Eminescu 16
Glossă de Mihai Eminescu 17
Odă (În metru antic) de Mihai Eminescu 18
Sunt ani la mijloc... de Mihai Eminescu 19
Noapte de decemvrie de Alexandru Macedonski 19
Rondelul rozelor ce mor de Alexandru Macedonski 21
Decembre de George Bacovia 21
Pastel de George Bacovia 22
Rar de George Bacovia 23
Cuptor de George Bacovia 24
Apostolul de Octavian Goga 25
Rugăciune de Octavian Goga 26
Moartea lui Fulger de George Coșbuc 27
Doina de Șt.O. Iosif 28
Jignire de Tudor Arghezi 29
Psalm (Ruga mea e fără cuvinte...) de Tudor Arghezi 30
Flori de mucigai de Tudor Arghezi 31
Vreau să joc ! de Lucian Blaga 32
Întoarcere de Lucian Blaga 33
Oul dogmatic de Ion Barbu 33
Copacul de Ion Barbu 35
CLXXXIII (183) de Vasile Voiculescu 36
Scrisoare de Lucian Blaga 37
Cântec fără răspuns de Nichita Stănescu 38
Când ai nevoie de dragoste de Mircea Cărtărescu 39

2. Opera epică 41
Basmul 41
Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă 41
Făt-Frumos din lacrimă de Mihai Eminescu 43
Povestirea 44
Fântâna dintre plopi de Mihail Sadoveanu 44
Istorisirea Zahariei Fântânarul de Mihail Sadoveanu 45
Lostrița de Vasile Voiculescu 48

Scanned with OKEN Scanner

Nuvela 49
Alexandru Lăpuşneanul de Costache Negruzzi 49
La hanul lui Mânjoală de I.L. Caragiale 51
Pădureanca de Ioan Slavici 52
Sărmanul Dionis de Mihai Eminescu 54
În vreme de război de I.L. Caragiale 56
Calul de Marin Preda 58
Romanul 60
Romanul tradiţional 60
Ciocoii vechi şi noi de Nicolae Filimon 60
Amintiri din copilărie de Ion Creangă 62
Baltagul de Mihail Sadoveanu 63
Fraţii Jderi de Mihail Sadoveanu 65
Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă de Mihail Sadoveanu 66
Romanul modern obiectiv 68
Ion de Liviu Rebreanu 68
Răscoala de Liviu Rebreanu 70
Concert din muzică de Bach de Hortensia Papadat-Bengescu 72
Moromeţii de Marin Preda 74
Romanul modern subiectiv/proza analitică 76
Pădurea spânzuraţilor de Liviu Rebreanu 76
Patul lui Procust de Camil Petrescu 77
Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război de Camil Petrescu 79
Romanul modern de sinteză estetică 81
Enigma Otiliei de George Călinescu 81
Enigma Otiliei de George Călinescu 82
Romanul modern subiectiv 84
Cel mai iubit dintre pământeni de Marin Preda 84
Romanul postmodern 86
Tratament fabulatoriu de Mircea Nedelciu 86

3. Opera dramatică 88
Comedia 88
O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale 88
O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale 90
Drama de idei 92
Suflete tari de Camil Petrescu 92
Teatrul mitic şi parabolic 95
Meşterul Manole de Lucian Blaga 95
Iona de Marin Sorescu 98

PARTEA A II-A
Generare de text

1. Genul liric 103
Lirica paşoptistă 103
Mihai Eminescu 104
Prelungiri ale romantismului şi ale clasicismului în literatura română 107
Poezia simbolistă 108
Poezia modernă (interbelică) 109
Poezia neomodernistă şi postmodernă 112

Scanned with OKEN Scanner

2. Genul epic 114
Proza romantică 114
Proza clasică/tradiţională 115
Proza realistă 116
Proza modernă 118
3. Genul dramatic 121
Comedia 121
Drama 122

PARTEA A III-A
Cultivarea limbii

1. Repere teoretice 127
Vocabularul. Noţiuni generale 127
Mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului 129
Derivarea 129
Compunerea 130
Conversiunea (Schimbarea valorii gramaticale) 131
Categorii lexicale 132
Arhaismele 132
Regionalismele 133
Neologismele 134
Argoul 134
Jargonul 135
Sensul cuvintelor şi relaţii semantice 136
Antonimele 136
Sinonimele 138
Omonimele 139
Paronimele 140
Cuvintele polisemantice 141
Sensul cuvintelor în context 142
Unităţile frazeologice 143
Aspecte ale comunicării la nivel sintactic 144
Pleonasmul 144
Anacolutul 144
Tautologia 145
Elipsa 146
Cacofonia 146
Acordul gramatical 147
2. Semnele de punctuaţie şi de ortografie – valori funcţionale şi expresive 150
Punctul 150
Semnul întrebării 150
Semnul exclamării 151
Virgula 151
Punctul şi virgula 152
Două puncte 152
Semnele citării (ghilimelele) 152
Linia de dialog 153

Scanned with OKEN Scanner

Linia de pauză 153
Parantezele rotunde sau drepte 153
Punctele de suspensie 153
Cratima 153
Semnele de ortografie 154
3. Aplicaţii. Teste complexe 155

PARTEA A IV-A
Teoria stilului şi stilurile funcţionale

1. Stilul – prezentare generală 179
2. Calităţile generale ale stilului 181
Claritatea 181
Proprietatea 182
Precizia 182
Corectitudinea 182
Puritatea 183
3. Calităţile particulare ale stilului 185
Naturaleţea 185
Simplitatea 185
Armonia 185
Demnitatea 185
Retorismul 186
Fineţea 186
Umorul 186
Ironia 186
Concizia 186
Oralitatea 186
4. Stilurile funcţionale 187
Stilul beletristic (artistic) 187
Stilul tehnico-ştiinţific 188
Stilul juridico-administrativ (oficial) 189
Stilul publicistic 190
5. Compuneri cu caracter funcţional 191

Bibliografie 203

Scanned with OKEN Scanner

Argument

Lucrarea *Evaluarea la limba şi literatura română* este o prelungire firească şi necesară a publicaţiei anterioare, *Compendiu de teorie şi critică literară*, într-un efort de a asigura continuitatea şi translaţia de la teorie la practică printr-un număr consistent de teste, exerciţii, aplicaţii diverse şi complexe.

Cartea acoperă obiectivele programelor de studiu din anii de liceu şi ale examenului de bacalaureat, urmărind sistematic receptarea textului literar (liric, epic, dramatic) şi înţelegerea fenomenelor lingvistice. Lucrarea se structurează în patru capitole – *Înţelegere de text*, *Generare de text*, *Cultivarea limbii*, *Stilurile funcţionale* – fiecare vizând atât cerinţele programei, cât şi extinderi necesare spre aprofundare şi performanţă.

Partea I oferă 60 de teste privind înţelegerea de text, fiecare cuprinzând câte zece cerinţe – şapte de literatură şi trei de limbă – care urmăresc cunoaşterea conceptelor operaţionale şi aplicarea acestora în receptarea critică a literaturii, analiza stilistică, observarea, selectarea şi interpretarea elementelor componente ale operei literare, încadrarea textelor şi a scriitorilor în evoluţia curentelor şi tendinţelor literare, a genurilor şi speciilor, a concepţiilor estetice. Textele-suport urmăresc criteriul diversităţii, ele aparţinând atât autorilor studiaţi, cât şi unor autori nestudiaţi în manuale. În elaborarea lor s-a avut în vedere întreaga varietate de specii, stiluri, metode de compoziţie şi de construcţie a discursului, elemente de teorie literară studiate în liceu.

Partea a II-a conţine propuneri de teme de sinteză, eseuri structurate şi nestructurate, compuneri analitice, comparative şi argumentative menite a verifica alte competenţe – analiza, sinteza, gândirea critică şi creativă, orizontul cultural-ştiinţific –, inerente unei înţelegeri adecvate a fenomenului literar. Planurile succinte ce însoţesc aceste sugestii privind evaluarea la limba şi literatura română reprezintă un algoritm a cărui parcurgere garantează atât buna organizare şi articulare compoziţională a eseului, cât şi rigoarea aparatului critic, organicitatea demersului analitic şi sintetic. Prin formularea sarcinilor de lucru şi prin conţinuturile implicate, temele propuse determină valorificarea noţiunilor-cheie ale studiului literaturii române, impuse de programa de bacalaureat.

Partea a III-a îşi propune o clarificare a problematicii vizând comunicarea şi vocabularul, într-o viziune sintetizatoare absolut utilă pentru înţelegerea şi întrebuinţarea performantă a resurselor limbii, precum şi pentru adecvarea instrumentelor lingvistice la practica eficientă a comunicării. Reperele teoretice sunt dublate în mod firesc de o suită de teste complexe concepute sub forma a zece itemi de diverse tipuri, care parcurg atât pe orizontală, cât şi pe verticală noţiunile teoretice anterioare, vizând o înţelegere completă, ca diversitate şi profunzime, a fenomenului lingvistic.

Ultima parte oferă o viziune generală asupra noţiunii de „stil", cu aplicaţii îndeosebi asupra stilurilor funcţionale, iar modelele de compuneri ce se succedă secvenţei teoretice

Scanned with OKEN Scanner

sunt repere compoziţionale care se integrează efortului de a forma deprinderi de utilizare corectă a tuturor registrelor stilistice ale limbii române.

Lucrarea este proiectată ca un instrument de lucru util, eficient şi documentat, un auxiliar didactic raportat la exigenţele actuale ale învăţământului liceal, care, corelat cu *Compendiul de teorie şi critică literară*, constituie un pachet informaţional coerent, un ghid autentic în studiul limbii şi literaturii române în vederea evaluărilor pe traseu, a examenului de bacalaureat sau pentru admiterea la facultăţile de profil (Jurnalistică, Drept, Teatru).

Autoarele

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA I

Înţelegere de text

1. Opera lirică

Testul 1

Viscolul de Vasile Alecsandri

Crivăţul de meazănoapte vâjâie prin vijelie,
Spulberând zăpada-n ceruri de pe deal, de pe câmpie.
Valuri albe trec în zare, se aşează-n lung troian
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frământă lumea!... Lupii suri ies după pradă,
Alergând, urlând în urmă-i prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură: corbii zbor vârtej, răpiţi de vânt,
Şi răchiţile se-ndoaie lovindu-se de pământ.

Zberăt, raget, ţipet, vaiet, mii de glasuri spăimântate
Se ridică de prin codri, de pe dealuri, de prin sate,
Şi-n departe se aude un nechez răsunător...
Noaptea cade, lupii urlă... Vai de cal şi călător!

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude-n câmp lătrare şi zăreşte cu uimire
O căsuţă drăgălaşă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeţie îl întâmpină zâmbind!

1. Identifică figura de stil (de sunet) din primul vers.
2. Comentează gradarea imaginii şi efectele acesteia pornind de la versul: „Zberăt, raget, ţipet, vaiet, mii de glasuri spăimântate".
3. Identifică în strofa a doua o hiperbolă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
4. Argumentează în 5-6 rânduri că textul citat aparţine clasicismului.
5. Identifică o marcă a prezenţei eului liric în text şi menţionează ce atitudine se exprimă prin aceasta.
6. Motivează folosirea verbelor la timpul prezent în text.
7. Defineşte pastelul şi prezintă patru argumente ale apartenenţei poeziei la această specie.
8. Identifică în prima strofă un cuvânt derivat, unul compus şi unul obţinut prin schimbarea valorii gramaticale (conversiune).

Scanned with OKEN Scanner

9. Transcrie din ultima strofă două derivate diminutivale și arată ce exprimă acestea din punct de vedere poetic.
10. Demonstrează în trei enunțuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) așeza*.

Testul 2

Umbra lui Mircea. La Cozia de Grigore Alexandrescu

Ale turnurilor umbre peste unde stau culcate;
Către țărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Ș-ale valurilor mândre generații spumegate
Zidul vechi al mănăstirei în cadență îl izbesc.

Dintr-o peșteră, din râpă, noaptea iese, mă-mpresoară;
De pe muche, de pe stâncă, chipuri negre se cobor;
Mușchiul zidului se mișcă... pântre iarbă să strecoară
O suflare, care trece ca prin vine un fior.

Este ceasul nălucirei; un mormânt se dezvăleşte,
O fantomă-ncoronată din el iese... o zăresc
Iese... vine către țărmuri... stă... în preajma ei priveşte...
Râul înapoi se trage... munții vârful îşi clătesc.

Ascultați...! marea fantomă face semn... dă o poruncă...
Oştiri, taberi fără număr împrejuru-i înviez...
Glasul ei se-ntinde, creşte, repetat din stâncă-n stâncă,
Transilvania-l aude, ungurii se înarmez.

Oltule, care-ai fost martor vitejiilor trecute
Şi puternici legioane p-a ta margine-ai privit,
Virtuți mari, fapte cumplite îți sunt ție cunoscute,
Cine oar' poate să fie omul care te-a-ngrozit?
.....
Mircea! Îmi răspunde dealul; Mircea! Oltul repetează.
Acest sunet, acest nume valurile-l priimesc;
Unul altuia îl spune; Dunărea se-nştiințează,
Şi-ale ei spumate unde către mare îl pornesc.

Sărutare, umbră veche! Priimeşte-nchinăciune
De la fiii României care tu o ai cinstit:
Noi venim mirarea noastră în mormântu-ți a depune;
Veacurile ce-nghit neamuri al tău nume l-au hrănit.

1. Comentează rolul descrierii în fragmentul citat.
2. Identifică două elemente din programul *Daciei literare* în poezia citată.

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează atitudinea poetului faţă de trecut şi faţă de figura istorică evocată selectând două versuri ilustrative.
4. Selectează două procedee de expresivitate artistică din recuzita romantismului prezente în fragment.
5. Comentează în 5-6 rânduri versul „Veacurile ce-nghit neamuri al tău nume l-au hrănit".
6. Transcrie două versuri care atestă prezenţa în text a categoriei estetice a fantasticului.
7. Comentează poezia din punct de vedere prozodic.
8. Identifică în strofa a patra două forme gramaticale greşite şi indică forma corectă.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *cadenţă*, *vechi*, *coboară*, *priveşte*.
10. Explică prezenţa apostrofului în strofa a cincea.

Testul 3

Privesc oraşul – furnicar de Mihai Eminescu

Privesc oraşul – furnicar –
Cu oameni mulţi şi muri bizari,
Pe strade largi cu multe bolţi
Cu câte-un chip l-a stradei colţ.
Şi trec foind, râzând, vorbind,
Mulţime de-oameni paşi grăbind.
Dar numai p-ici şi pe colea
Merge unul de-a-nletelea,
Cu ochii-n cer, pe şuierate,
Ţiindu-şi mâinile la spate.
S-aude clopot răsunând,
Cu prapuri, cruci, icoani, viind,
Preoţii lin şi în veşminte
Cântând a cărţilor cuvinte.
În urmă vin ca-ntr-un prohod
Tineri, femei, copii, norod;
Dar nu-i prohod – sfinţire de-apă,
Pe uliţi lumea să nu-ncapă;
Se scurge încet – tarra bumbum –

Ostaşii vin în marş acum,
Naintea lor tambur-major,
Voinic el calcă din picior
Şi tobe tare-n tact ei bat
Şi paşii sună apăsat;
Lucesc şi armele în şir,
Frumos stindarde de deşir;
Ei trec mereu tarra bumbum
Şi dup-un colţ dispar acum...
O fată trece c-un profil
Rotund şi dulce de copil,
Un câne fuge spăriet,
Şuier-un lotru de băiet,
Într-o răspântie uzată
Şi-ntinde-un orb mâna uscată,
Hamalul trece încărcat,
Şi orologiile bat –
Dar nimeni mai nu le ascultă
De vorbă multă, lume multă.

1. Identifică două elemente simboliste prezente în textul citat.
2. Comentează în 5-6 rânduri titlul poeziei.
3. Menţionează două din mijloacele poetice folosite de Eminescu pentru a sugera atmosfera dinamică a oraşului.

Scanned with OKEN Scanner

4. Precizează ce „obiecte”/realități îi reține atenția poetului.
5. Argumentează în 5-6 rânduri că poezia citată reprezintă un tablou.
6. Precizează ce tipuri de imagini poetice predomină în text și găsește o explicație pentru acest aspect.
7. Comentează poezia din punct de vedere prozodic, comparând-o cu alte texte eminesciene și observând elementele de noutate.
8. Demonstrează în patru enunțuri caracterul polisemantic al verbului *a bate*.
9. Selectează din text două neologisme și două arhaisme.
10. Explică rolul gramatical al liniei de pauză în textul citat.

Testul 4

Răsai asupra mea... de Mihai Eminescu

Răsai asupra mea, lumină lină,
Ca-n visul meu ceresc d-odinioară;
O, maică sfântă, pururea fecioară,
În noaptea gândurilor mele vină.

Speranța mea tu n-o lăsa să moară
Deși al meu e un noian de vină;
Privirea ta de milă caldă, plină,
Îndurătoare-asupra mea coboară.

Străin de toți, pierdut în suferința
Adâncă a nimicniciei mele,
Eu nu mai cred nimic și n-am tărie.

Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința
Și reapari din cerul tău de stele:
Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!

1. Precizează tema poeziei.
2. Comentează în 5-6 rânduri metafora din primul vers al poeziei.
3. Poezia respectă, pe strofe, un anumit scenariu liric. Identifică elementele/momentele acestui scenariu.
4. Selectează patru motive aparținând lexicului religios și explică prezența lor în text.
5. Precizează la ce mod sunt majoritatea verbelor din poezie și comentează rolul stilistic al acestora.
6. Menționează în ce ipostază/atitudine se află eul liric.
7. Definește sonetul și argumentează în maximum zece rânduri apartenența poeziei la această specie.
8. Explică prezența virgulei în versul al treilea al primei strofe.
9. Demonstrează în două enunțuri caracterul polisemantic al cuvântului *milă*.
10. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *speranță*, *îndurătoare*, *coboară*, *credință*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 5

Glossă de Mihai Eminescu

Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi şi nouă toate;
Ce e rău şi ce e bine
Tu te-ntreabă şi socoate;
Nu spera şi nu ai teamă,
Ce e val, ca valul trece;
De te-ndeamnă, de te cheamă,
Tu rămâi la toate rece.

Multe trec pe dinainte,
În auz ne sună multe
Cine ţine toate minte
Şi ar sta să le asculte?...
Tu aşează-te deoparte,
Regăsindu-te pe tine,
Când cu zgomote deşarte
Vreme trece, vreme vine.

Nici încline a ei limbă
Recea cumpăn-a gândirii
Înspre clipa ce se schimbă
Pentru masca fericirii,
Ce din moartea ei se naşte
Şi o clipă ţine poate;
Pentru cine o cunoaşte
Toate-s vechi şi nouă toate.

Privitor ca la teatru
Tu în lume să te-nchipui;
Joace unul şi pe patru...
Totuşi tu ghici-vei chipu-i,
Şi de plânge, de se ceartă,
Tu în colţ petreci în tine
Şi-nţelegi din a lor artă
Ce e rău şi ce e bine.

1. Identifică trei motive filosofice clasice în versurile citate şi ilustrează răspunsul cu citate.
2. Precizează cui se adresează poetul prin pronumele personal *tu*.
3. Menţionează ce răspuns/afirmaţie implică interogaţia retorică din strofa a doua.
4. Selectează o metaforă din cea de-a treia strofă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
5. Explică în 5-6 rânduri analogia lume-teatru din strofa a patra.
6. Indică două argumente ale apartenenţei textului la poezia clasică.
7. Defineşte specia în care se încadrează fragmentul şi menţionează alte două specii de poezie cu formă fixă.
8. Selectează din prima strofă trei perechi de antonime.
9. Ilustrează în patru enunţuri sensuri diferite ale verbului *a ţine*.
10. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *teamă*, *se schimbă*, *privitor*, *să asculte*.

814523
BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ „GH. ASACHI" IAŞI
Scanned with OKEN Scanner

Testul 6

Odă (În metru antic) de Mihai Eminescu

Nu credeam să-nvăţ a muri vrodată;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei nălţam visători la steaua
Singurătăţii.

Când deodată tu răsărişi în cale-mi,
Suferinţă tu, dureros de dulce...
Pân-în fund băui voluptatea morţii
Nendurătoare.

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
Ori ca Hercul înveninat de haina-i;
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări...
Pot să mai renviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă;
Ca să pot muri liniştit, pe mine
Mie redă-mă!

1. Precizează tema/temele poeziei.
2. Menţionează ipostazele eului liric în poezie.
3. Comentează un oximoron din poezie în 5-6 rânduri.
4. Comentează adecvarea/inadecvarea poeziei la specia clasică a odei pe baza a două argumente.
5. Precizează, pe strofe, care sunt modurile verbale predominante şi motivează prezenţa lor prin raportare la semnificaţiile textului.
6. Realizează o scurtă paralelă între finalul odei eminesciene şi cel al dramei *Iona* de M. Sorescu.
7. Propune o interpretare a poeziei realizând un eseu de tip argumentativ de aproximativ 20 de rânduri în care să o susţii. Eseul va avea o premisă/teză, două argumente şi o concluzie.
8. Accentuează cuvântul *haina* din strofa a treia. Schimbă accentul şi observă modificările semantice şi morfologice survenite.

Scanned with OKEN Scanner

9. Selectează din text patru cuvinte derivate.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni sinonime cu verbul *a muri*.

Testul 7

Sunt ani la mijloc... de Mihai Eminescu

Sunt ani la mijloc şi-ncă mulţi vor trece
Din ceasul sfânt în care ne-ntâlnirăm,
Dar tot mereu gândesc cum ne iubirăm,
Minune cu ochi mari şi mână rece.

O, vino iar! Cuvinte dulci inspiră-mi,
Privirea ta asupra mea să plece,
Sub raza ei mă lasă a petrece
Şi cânturi nouă smulge tu din liră-mi.

Tu nici nu ştii a ta apropiere
Cum inima-mi de-adânc o linişteşte,
Cu răsărirea stelei în tăcere;

Iar când te văd zâmbind copilăreşte,
Se stinge-atunci o viaţă de durere,
Privirea-mi arde, sufletul îmi creşte.

1. Comentează relaţia iubită-poezie, valorificând sugestiile din strofa a doua.
2. Explică metafora din versul al doilea al poeziei.
3. Precizează prin sinonime sensul verbului *gândesc* din prima strofă.
4. Menţionează ipostazele eului liric în poezie.
5. Selectează din poezie două motive romantice.
6. Comentează în 5-6 rânduri strofa a treia a poeziei.
7. Selectează din text elementele ce compun portretul iubitei şi compară această imagine a femeii cu o alta întâlnită în lirica eminesciană.
8. Identifică în ultima strofă două verbe folosite cu sens figurat şi indică în enunţuri sensul lor propriu, de bază.
9. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *sfânt*, *apropiere*, *adânc*, *linişteşte*.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă cuvântul *ochi*.

Testul 8

Noapte de decemvrie de Alexandru Macedonski

Pustie şi albă e camera moartă...
Şi focul sub vatră se stinge scrumit...–
Poetul, alături, trăsnit stă de soartă,
Cu nici o schinteie în ochiu-adormit...
Iar geniu-i mare e-aproape un mit...

Şi nici o schinteie în ochiu-adormit.
Pustie şi albă e-ntinsa câmpie...
Sub viscolu-albastru ea geme cumplit...
Sălbatică fiară, răstriştea-l sfâşie –
Şi luna-l priveşte cu ochi-oţelit...–
E-n negura nopţii un alb monolit...

Scanned with OKEN Scanner

Și luna-l privește cu ochi-oțelit.
Nămeții de umbră în juru-i s-adună...
Făptura de humă de mult a pierit, –
Dar fruntea, tot mândră, rămâne în lună –
Chiar alba odaie în noapte-a murit...–

Făptura de humă de mult a pierit.
E moartă odaia, și mort e poetul...–
În zare, lupi groaznici s-aud, răguşit
Cum latră, cum urlă, cum urcă, cu-ncetul,
Un tremol sinistru de vânt-năbuşit...
Iar crivățul țipă... – dar el, ce-a greşit?

Un haos, urgia se face cu-ncetul.
Urgia e mare și-n gându-i ș-afară,
Și luna e rece în el, și pe cer...
Și bezna lungește o straşnică ghiară,
Și lumile umbrei chiar fruntea i-o cer...

Și luna e rece în el, și pe cer.
Dar scrumul sub vatră, deodată, clipește...
Pe ziduri, aleargă albastre năluci...
O flacără vie pe coș izbucnește,
Se urcă, palpită, trosnește, vorbește...–

„Arhanghel de aur, cu tine ce-aduci?"
Și flacăra spune: „Aduc inspirarea...
Ascultă, și cântă, și tânăr refii...–
În slava-nvierei încearcă oftarea...
Avut și puternic emir, voi să fii."

Și flacăra spune: „Aduc inspirarea" –
Și-n alba odaie aleargă vibrarea.

Răstrițtea zăpezei de-afară, dispare...
Deasupra-i e aur, și aur e-n zare, –
Și iată-l emirul orașului rar...
Palatele sale sunt albe fantasme,
S-ascund printre frunze cu poame din basme,
Privindu-se-n luciul pârâului clar.

Bagdadul! Bagdadul! și el e emirul...–
Prin aer, petale de roze plutesc...
Mătasea-nflorită mărită cu firul
Nuanțe, ce-n umbră, încet, vestejesc...–
Havuzele cântă... – voci limpezi șoptesc...
Bagdadul! Bagdadul! și el e emirul.

Și el e emirul, și are-n tezaur,
Movile înalte de-argint și de aur,
Și jaruri de pietre cu flăcări de sori;
Hangiare-n tot locul, oțeluri cumplite –
În grajduri, cai repezi cu foc în copite,
Și-n ochi împrejuru-i – ori spuză, ori flori.

Bagdadul! cer galben și roz ce palpită,
Rai de-aripi de vise, și rai de grădini,
Argint de izvoare, și zare-aurită –
Bagdadul, poiana de roze și crini –
Djamii – minarete – și cer ce palpită.

1. Identifică în fragment trei motive specifice romantismului.
2. Decodează simbolurile *foc*, *ochi*, *scânteie*, indicând realitățile/noțiunile pe care le sugerează.
3. Precizează ipostaza poetului (a eului liric) în fragmentul citat și ilustreaz-o cu o secvență de 4-5 cuvinte.
4. Transcrie cele două versuri prin care se face trecerea de la planul real la cel oniric.
5. Identifică în fragment trei elemente specifice liricii simboliste.
6. Argumentează în aproximativ zece rânduri că ultimele trei strofe au valoarea unui pastel exotic.
7. Menționează motivul pentru care poetul substituie realitatea imediată cu una imaginară.
8. Ilustrează în două enunțuri sensul cuvintelor *vise* – *visuri*.

Scanned with OKEN Scanner

9. Identifică în fragment un substantiv defectiv de plural.
10. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *sălbatice*, *puternic*, *limpede*, *se adună*.

Testul 9

Rondelul rozelor ce mor de Alexandru Macedonski

E vremea rozelor ce mor,
Mor în grădini, şi mor şi-n mine –
Ş-au fost atât de viaţă pline,
Şi azi se sting aşa uşor.

În tot se simte un fior.
O jale e în orişicine.
E vremea rozelor ce mor –
Mor în grădini, şi mor şi-n mine.

Pe sub amurgu-ntristător
Curg vălmăşaguri de suspine,
Şi-n marea noapte care vine
Duioase-şi pleacă fruntea lor...–
E vremea rozelor ce mor.

1. Comentează în 5-6 rânduri versul-refren al poeziei – „E vremea rozelor ce mor".
2. Identifică tema/temele poeziei.
3. Selectează din ultima strofă o hiperbolă, o metaforă, un epitet şi o inversiune.
4. Indică două mijloace poetice de realizare a muzicalităţii.
5. Demonstrează cu trei argumente apartenenţa textului la unul din curentele literare studiate.
6. Precizează atitudinea eului liric în poezia citată.
7. Defineşte rondelul pe baza textului citat.
8. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte din text: *roze*, *se sting*, *fior*, *vălmăşaguri*.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al substantivului *frunte*.
10. Realizează două enunţuri în care cuvântul *tot* să apară cu valorile morfologice de substantiv şi adverb.

Testul 10

Decembre de George Bacovia

Te uită cum ninge decembre,
Spre geamuri, iubito, priveşte –
Mai spune s-aducă jăratec
Şi focul s-aud cum trosneşte.

Şi mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,
Sau zilele mele – tot una –
Aş vrea să le-nvăţ simfonia.

Scanned with OKEN Scanner

Mai spune s-aducă și ceaiul,
Și vino și tu mai aproape; –
Citește-mi ceva de la poluri,
Și ningă... zăpada ne-ngroape.

Ce cald e aicea la tine,
Și toate din casă mi-s sfinte; –
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește-nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa –
Te uită, zăpada-i cât gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și-nainte,
Te uită cum ninge decembre,
Nu râde... citește-nainte.

1. Precizează dacă poezia *Decembre* este tipică pentru universul liric bacovian. Argumentează răspunsul în 5-6 rânduri.
2. Selectează din strofa a doua o corespondență tipic simbolistă și comenteaz-o în 5-6 rânduri.
3. Argumentează în aproximativ zece rânduri că poezia citată aparține atât liricii simboliste, cât și celei romantice.
4. Selectează trei elemente de pastel din poezia citată.
5. Comentează poezia din punct de vedere prozodic.
6. Precizează ce atmosferă definește universul domestic conturat în text.
7. Indică cele două planuri pe care este construit discursul liric și observă analogiile/contrastele create astfel.
8. Versul-refren al poeziei conține o licență poetică. Arată care este aceasta și explic-o din punct de vedere gramatical.
9. Actualizează în enunțuri proprii ortogramele *tot una*, *totuna*.
10. Scrie seria sinonimică a verbului *a spune* (opt termeni).

Testul 11

Pastel de George Bacovia

Buciumă toamna
Agonic – din fund –
Trec păsările,
Și tainic s-ascund.

Târâie ploaia...
Nu-i nimeni pe drum;
Pe afară de stai
Te-năbuși de fum.

Departe, pe câmp,
Cad corbii, domol;
Și răgete lungi
Pornesc din ocol.

Tălăngile, trist,
Tot sună dogit...
Și tare-i târziu,
Și n-am mai murit...

1. Identifică în poezie patru motive simboliste.
2. Selectează din fiecare strofă câte o imagine acustică și comentează tipul de „muzică" propus de Bacovia.

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează tema ce se asociază motivului corbilor.
4. Comentează în 5-6 rânduri ultimele două versuri ale poeziei.
5. În ultima strofă consoana „t" apare de nouă ori. Exprimă-ți opinia asupra sugestiilor poetice pe care le conține.
6. Stabilește schema metrică/ritmul primei strofe.
7. Realizează în aproximativ zece rânduri o scurtă paralelă între pastelul lui V. Alecsandri și cel bacovian, având ca punct de reper poezia citată.
8. Demonstrează în trei enunțuri valoarea polisemantică a verbului *a cădea*.
9. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *afară*, *departe*, *domol*, *târziu*.
10. Scrie patru sinonime pentru cuvântul *domol*.

Testul 12

Rar de George Bacovia

Singur, singur, singur...
Într-un han, departe –
Doarme și hangiul,
Străzile-s deșarte,
Singur, singur, singur...

Tremur, tremur, tremur...
Orice ironie
Vă rămâne vouă –
Noaptea e târzie,
Tremur, tremur, tremur...

Plouă, plouă, plouă...
Vreme de beție –
Și s-asculți pustiul,
Ce melancolie!
Plouă, plouă, plouă...

Veșnic, veșnic, veșnic...
Rătăciri de-acuma
N-or să mă mai cheme
Peste vise bruma,
Veșnic, veșnic, veșnic...

Nimeni, nimeni, nimeni,
Cu atât mai bine –
Și de-atâta vreme
Nu știe de mine
Nimeni, nimeni, nimeni...

Singur, singur, singur.
Vreme de beție –
I-auzi cum mai plouă,
Ce melancolie!
Singur, singur, singur...

1. Comentează în 5-6 rânduri efectele stilistice și expresive ale versurilor ce se repetă în fiecare strofă.
2. Numește tipul de strofă pe baza căruia este structurată poezia.
3. Identifică patru motive simboliste tipice pentru universul liric bacovian.
4. Comentează în 5-6 rânduri versurile „Orice ironie/ Vă rămâne vouă".
5. Precizează ipostaza eului liric în poezia citată.
6. Indică două argumente care să susțină ideea că textul citat are la bază descrierea.
7. Menționează care este atmosfera generală sugerată de poezie.

Scanned with OKEN Scanner

8. Realizează două enunțuri în care cuvântul *bine* să fie folosit cu valoare de substantiv, iar *noaptea* cu valoare de adverb.
9. Realizează un derivat substantival și unul adjectival de la verbul *a ști*.
10. Scrie patru expresii/locuțiuni care să cuprindă verbul *a rămâne*.

Testul 13

Cuptor de George Bacovia

Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Chiar pentru asta am venit să-ți spun;
Pe catafalc, de căldură-n oraș,
Încet, cadavrele se descompun...

Cei vii se mișcă și ei descompuși,
Cu lutul de căldură asudat;
E miros de cadavre, iubito,
Și azi, chiar sânul tău e mai lăsat.

Toarnă pe covoare parfume tari,
Adu roze pe tine să le pun;
Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Și-ncet, cadavrele se descompun...

1. Arată cum este conturată femeia/iubita în lirica bacoviană pe baza versurilor citate.
2. Selectează din text două motive subordonate temei citadine.
3. Comentează în 5-6 rânduri versurile „Cei vii se mișcă și ei descompuși,/ Cu lutul de căldură asudat".
4. Notează sugestia conținută de versul „Adu roze pe tine să le pun".
5. Precizează elementele care compun viziunea naturalistă asupra anotimpului verii.
6. Identifică în text două imagini olfactive.
7. Majoritatea poeziilor bacoviene au ca titlu substantive nearticulate. Comentează în 5-6 rânduri expresivitatea unui asemenea titlu pe baza textului citat.
8. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *a spune*, *căldură*, *încet*, *parfum*.
9. Identifică în ultima strofă un plural neliterar și indică forma literară.
10. Substantivul *lut* apare în text cu sens:
    a) propriu principal;
    b) propriu secundar;
    c) figurat.
    Încercuiește varianta corectă.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 14

Apostolul de Octavian Goga

Ca o vecernie domoală
Se stinge zvonul din dumbravă,
Pleoapa soarele-şi închide
Sus, pe-o căpiţă de otavă.
Norodul a cuprins podmolul
Lângă frăgarul din uliţă –
De cârjă sprijinit răsare
Bătrânul preot la portiţă.

Moşneag albit de zile negre,
Aşa îl pomenise satul,
Pe pieptărelul lui de lână
Purtând un ban de la-mpăratul.
Domol, în mijloc se aşază,
Şi sprijinind încet toiagul,
Clipind din genele cărunte,
Începe-a povesti moşneagul.

Întreg poporul ia aminte,
Ascultă jalnica poveste,
Şi fusul se opreşte-n mâna
Înduioşatelor neveste.
Moşnegii toţi fărâmă lacrimi
Cu genele tremurătoare,
Aprinşi, feciorii strâng prăseaua
Cuţitului din cingătoare.

Atâtea patimi plâng în glasul
Cuvântătorului părinte,
Şi-atâta dor aprind în inimi
De clipa răzbunării sfinte.
Bătrânul mag înalţă fruntea,
Ce sfânt e graiul gurii sale:
Din el va lumina norocul
Acestui neam sfârşit de jale!

Acelaşi dor tresare-n piepturi
Când glasul strigător răsună,
Şi geamăt înfioară firea
Prelung şi greu, ca o furtună.
Frăgarul îşi îndoaie coapsa,
Iar de prin văi purcede vântul,
Prin largul albelor văzduhuri,
Să ducă cerului cuvântul.

Din cetăţuia strălucirii
Coboară razele de lună,
Pe-argintul frunţii lui boltite
Din aur împletesc cunună.
Cuvine-se hirotonirea
Cu harul cerurilor ţie,
Drept-vestitorule apostol
Al unei vremi ce va să vie!

1. Identifică tema/temele poeziei.
2. Justifică titlul poeziei.
3. Transcrie un vers ce are la bază o antiteză.
4. Comentează şi justifică reacţiile diferite ale sătenilor la povestea bătrânului.
5. Selectează o metaforă din prima strofă a poeziei.
6. Identifică în text patru motive definitorii pentru lirica lui O. Goga.
7. Comentează în 5-6 rânduri versurile „Coboară razele de lună,/ Pe-argintul frunţii lui boltite/ Din aur împletesc cunună".
8. Identifică în prima strofă un substantiv colectiv.
9. Subliniază forma corectă: (el) aşează/aşază, (el) crează/creează.
10. Demonstrează în trei enunţuri valoarea polisemantică a verbului *a strânge*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 15

Rugăciune de Octavian Goga

Rătăcitor, cu ochii tulburi,
Cu trupul istovit de cale,
Eu cad neputincios, stăpâne,
În fața strălucirii tale.
În drum mi se desfac prăpăstii,
Și-n negură se-mbracă zarea.
Eu în genunchi spre tine caut:
Părinte, – orânduie-mi cărarea!

În pieptul zbuciumat de doruri
Eu simt ispitele cum sapă,
Cum vor să-mi tulbure izvorul
Din care sufletul s-adapă.
Din valul lumii lor mă smulge
Și cu povața ta-nțeleaptă,
În veci spre cei rămași în urmă,
Tu, Doamne, văzul meu îndreaptă.

Dezleagă minții mele taina
Și legea farmecelor firii,
Sădește-n brațul meu de-a pururi
Tăria urii și-a iubirii.
Dă-mi cântecul și dă-mi lumina
Și zvonul firii-ndrăgostite,
Dă-i raza soarelui de vară
Pleoapei mele ostenite.

Alungă patimile mele.
Pe veci strigarea lor o frânge,
Și de durerea altor inimi
Învață-mă pe mine-a plânge.
Nu rostul meu, de-a pururi pradă
Ursitei maștere și rele,
Ci jalea unei lumi, părinte,
Să plângă-n lacrimile mele.

Dă-mi tot amarul, toată truda
Atâtor doruri fără leacuri,
Dă-mi viforul în care urlă
Și gem robiile de veacuri.
De mult gem umilții-n umbră.
Cu umeri gârbovi de povară...
Durerea lor înfricoșată
În inimă tu mi-o coboară.

În suflet seamănă-mi furtună,
Să-l simt în matcă-i cum se zbate.
Cum tot amarul se revarsă
Pe strunele înfiorate;
Și cum sub bolta lui aprinsă,
În smalț de fulgere albastre
Încheagă-și glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre.

1. Motivează titlul poeziei prin raportare la semnificațiile acesteia.
2. Precizează care este „cărarea" la care se referă poetul.
3. Argumentează în 5-6 rânduri caracterul mesianic al poeziei.
4. Identifică în text două elemente romantice.
5. Poezia are și valoarea unui autoportret liric. Menționează elementele acestuia.
6. Comentează metafora din finalul poeziei – „Cântarea pătimirii noastre".
7. Definește conceptul operațional de *artă poetică* și argumentează apartenența textului la acest tip de poezie.
8. Selectează din strofa a treia a poeziei o pereche de antonime.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *istovit*, *zare*, *ispită*, *pradă*.
10. Scrie patru expresii/locuțiuni care să conțină substantivul *suflet*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 16

Moartea lui Fulger de George Coşbuc

În goana roibului un sol,
Cu frâu-n dinţi şi-n capul gol,
Răsare, creşte-n zări venind,
Şi zările de-abia-l cuprind,
Şi-n urmă-i corbii croncănind
Aleargă stol.

El duce regelui răspuns,
Din tabără. Şi ţine-ascuns
Sub straiul picurând de ploi
Pe cel mai bun dintre eroi –
Atâta semn de la război,
Şi-a fost de-ajuns!

Pe Fulger mort! Pe-un mal străin
L-a fulgerat un braţ hain!
De-argint e alb frumosu-i port,
Dar roş de sânge e-albul tort,
Şi pieptul gol al celui mort
De lănci e plin.

Sărmanul crai! Când l-a văzut
Şi când de-abia l-a cunoscut,
Cu vuiet s-a izbit un pas
De spaimă-n lături şi-a rămas
Cu pumnii strânşi, fără de glas,
Ca un pierdut.

Să-i moară Fulger? Poţi sfărma
Şi pe-un voinic ce cuteza
Să-nalţe dreapta lui de fier
Să prindă fulgerul din cer?
Cum pier mişeii, dacă pier
Cei buni aşa?

Dar mâne va mai fi pământ?
Mai fi-vor toate câte sunt?
Când n-ai de-acum să mai priveşti
Pe cel frumos, cum însuţi eşti,
De dragul cui să mai trăieşti,
Tu, soare sfânt?

Dar doamna! Suflet pustiit!
Cu părul alb şi despletit
Prin largi iatacuri alerga,
Cu hohot lung ea blăstema,
Şi tot palatul plin era
De plâns cumplit.

La stat şi umblet slabă ce-i!
Topiţi sunt ochii viorei
De-atâta vaiet nentrerupt,
Şi graiul stins, şi-obrazul supt,
Şi tot vestmântul doamnei rupt
De mâna ei!

– „De dorul cui şi de-al cui drag
Să-mi plângă sufletul pribeag,
Întreagă noaptea nedormind,
Ca s-aud roibii tropotind,
Să sar din pat, s-alerg în prag,
Să te cuprind!

Nu-l dau din braţe nimănui!
Închideţi-mă-n groapa lui –
Mă laşi tu, Fulgere, să mor?
Îţi laşi părinţii-n plâns şi dor?
O, du-i cu tine, drag odor,
O, du-i, o, du-i!"

Ah, mamă, tu! Ce slabă eşti!
N-ai glas de vifor, să jeleşti;
N-ai mâni de fer, ca fer să frângi;
N-ai mări de lacrămi, mări să plângi,
Nu eşti de foc, la piept să-l strângi,
Să-l încălzeşti! (...)

Scanned with OKEN Scanner

1. Identifică o hiperbolă în fragmentul citat.
2. Precizează atitudinea poetului față de personaje și evenimente și ilustreaz-o cu două citate din text.
3. Indică în fragment trei elemente epice și două elemente specifice genului dramatic.
4. Comentează în 5-6 rânduri efectul stilistic realizat prin exclamații și interogații retorice.
5. Precizează ce momente ale subiectului se regăsesc în fragmentul citat.
6. Definește balada cultă și indică trei argumente ale apartenenței textului la această specie.
7. Enumeră sursele lirismului în fragmentul citat și ilustrează răspunsul cu secvențe elocvente în acest sens.
8. Demonstrează în câte două enunțuri omonimia cuvintelor *sol* și *gol*.
9. Indică procedeul prin care s-au format următoarele cuvinte din text: *vuiet*, *cei buni*, *despletit*, *de la*.
10. Scrie patru expresii/locuțiuni care să cuprindă și verbul *a vedea*.

Testul 17

Doina de Șt.O. Iosif

Se tânguiesc
Tălăngi pe căi,
Și neguri cresc
Din negre văi,
Plutind pe munți...
La făgădău,
La Vadul-Rău,
Sus, la răscruci,
Vin trei haiduci
Pe cai mărunți...
Grăiesc încet...
Un scurt popas –
Și spre brădet
Pornesc la pas
Cei trei călări...

Sus, peste plai,
Tăcutul crai
Al nopții reci,
Umbrind poteci,
Se-nalță-n zări...
Și neguri cresc,
S-anină-n crângi; –
Se tânguiesc
Și plâng tălăngi
Pe căi pustii...
Se duc uitați
Cei trei fârtați
Săltând în șa,
Plutind așa,
Ca trei stafii...

Dar când ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărâmă stânci...
Haiducii mei
Doinesc toți trei;
Și clocotesc.
Și hohotesc
Păduri adânci.

1. Menționează două argumente ale apartenenței textului la tradiționalism.
2. Selectează din poezie două elemente specifice poeziei epice și motivează prezența lor în text.
3. Identifică patru motive poetice preluate din lirica populară.
4. Selectează din poezie două imagini vizuale și două imagini auditive.

Scanned with OKEN Scanner

5. Precizează cadrul temporal descris în text.
6. Menţionează atitudinea eului liric faţă de lumea descrisă în poezie, pornind de la versul „Haiducii mei".
7. Comentează valoarea eufonică a mijloacelor prozodice din poezie.
8. Scrie trei expresii/locuţiuni care să conţină verbul *a ajunge*.
9. Realizează enunţuri cu sensuri figurate ale cuvintelor *zare* şi *a pluti*.
10. Subliniază sufixul din cuvântul *brădet*, precizează felul lui şi realizează alte două substantive derivate cu acesta.

Testul 18

Jignire de Tudor Arghezi

Nepreţuind granitul, o, fecioară!
Din care-aş fi putut să ţi-l cioplesc,
Am căutat în lutul românesc
Trupul tău zvelt şi cu miros de ceară.

Am luat pământ sălbatec din pădure
Şi-am frământat cu mână de olar,
În parte, fiecare mădular,
Al fiinţei tale mici, de cremene uşure.

Zmălţându-ţi ochii, luai tipar verbina,
Drept pleoape, foi adânci de trandafiri,
Pentru sprincene firele subţiri
De iarbă nouă ce-a-nţepat lumina.

Luai pildă pentru trunchi de la urcioare,
Şi dacă-n sâni şi şold a-ntârziat
Mâna-mi aprinsă, eu sunt vinovat
Că n-am oprit statuia-n cingătoare

Şi c-am voit să simtă şi să umble
Şi să se-ndoaie-n pipăitul meu,
De chinul dulce, dat de Dumnezeu,
Care-a trecut prin mine şi te umple.

Femeie scumpă şi ispită moale!
Povară-acum, când, vie, te-am pierdut,
De ce te zămislii atunci din lut
Şi nu-ţi lăsai pământul pentru oale?

1. Explică titlul poeziei.
2. Identifică în text două elemente specifice liricii tradiţionaliste.
3. Exprimă-ţi opinia faţă de preferinţa poetului-creator pentru „lutul românesc" în locul granitului din care-ar fi putut modela femeia.
4. Argumentează pe baza unor secvenţe citate că poezia conţine atât elemente de odă, cât şi de elegie.
5. Numeşte mitul ce stă la baza scenariului liric arghezian.
6. Selectează o metaforă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
7. Comentează poezia din punct de vedere prozodic.
8. Menţionează printr-un sinonim sensul din text al cuvântului *foi*.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *a căuta*, *zvelt*, *tipar*, *vinovat*.
10. Precizează ce cuvânt de legătură (conjuncţie) lipseşte din versul: „Povară-acum, când, vie, te-am pierdut".

Scanned with OKEN Scanner

Testul 19

Psalm (Ruga mea e fără cuvinte...) de Tudor Arghezi

Ruga mea e fără cuvinte,
Şi cântul, Doamne, mi-e fără glas.
Nu-ţi cer nimic. Nimic ţi-aduc aminte.
Din veşnicia ta nu sunt măcar un ceas.

Nici rugăciunea, poate, nu mi-e rugăciune,
Nici omul meu nu-i, poate, omenesc.
Ard către tine-ncet, ca un tăciune,
Te caut mut, te-nchipui, te gândesc.

Ochiul mi-e viu, puterea mi-e întreagă
Şi te scrutez prin albul tău veştmânt
Pentru ca mintea mea să poată să-nţeleagă
Nengenunchiată firii de pământ.

Săgeata nopţii zilnic vârfu-şi rupe
Şi zilnic se-ntregeşte cu metal.
Sufletul meu, deschis ca şapte cupe,
Aşteaptă o ivire de cristal,
Pe un ştergar cu brâie de lumină.

Spune tu, Noapte, martor de smarald,
În care-anume floare şi tulpină
Dospeşte sucul fructului Său cald?

Gătită masa pentru cină,
Rămâne pusă de la prânz.
Sunt, Doamne, prejmuit ca o grădină,
În care paşte-un mânz.

1. Nicolae Balotă numeşte psalmii arghezieni „antipsalmi". Explică această apreciere critică prin compararea psalmilor biblici cu textele poetului, argumentând cu poezia citată.
2. Defineşte psalmul ca specie a liricii culte.
3. Încadrează poezia într-una din direcţiile tematice ale liricii argheziene.
4. Precizează ipostazele eului liric în poezia citată.
5. Numeşte tipul de viziune asupra dumnezeirii prezent în strofa a cincea.
6. Comentează în 5-6 rânduri strofa a treia a poeziei.
7. Precizează atitudinea eului liric faţă de divinitate aşa cum se desprinde din strofa a doua.
8. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *veşnicie*, *mut*, *ivire*, *a cere*.
9. Alcătuieşte enunţuri în care cuvintele *tulpină* şi *săgeată* să apară cu sens figurat.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă substantivul *minte*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 20

Flori de mucigai de Tudor Arghezi

Le-am scris cu unghia pe tencuială,
Pe un părete de firidă goală,
Pe întuneric, în singurătate,
Cu puterile neajutate
Nici de taurul, nici de leul, nici de vulturul
Care au lucrat împrejurul
Lui Luca, lui Marcu şi lui Ioan.
Sunt stihuri fără an,
Stihuri de groapă,
De sete de apă,
Şi de foame de scrum,
Stihurile de-acum.
Când mi s-a tocit unghia îngerească
Am lăsat-o să crească
Şi nu a mai crescut –
Sau nu o mai am cunoscut.

Era întuneric. Ploaia bătea departe, afară.
Şi mă durea mâna ca o ghiară
Neputincioasă să se strângă.
Şi m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă.

1. Comentează în 5-6 rânduri titlul poeziei.
2. Comentează în 5-6 rânduri condiţiile în care se naşte creaţia şi argumentează viziunea insolită a poetului pe baza primelor şapte versuri.
3. Prezintă trăsăturile „stihurilor" argheziene, decodând metaforele din versurile 8-12.
4. Argumentează în aproximativ zece rânduri că textul citat este o artă poetică.
5. Explică antiteza între „unghia îngerească" şi „unghiile de la mâna stângă".
6. Precizează sugestia poetică prezentă în versul „m-am silit" din ultimul vers al poeziei.
7. Demonstrează în 5-6 rânduri modernitatea prozodică a poeziei citate.
8. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *întuneric*, *putere*, *a creşte*, *a cunoaşte*.
9. Scrie patru expresii/locuţiuni care să conţină verbul *a strânge*.
10. Realizează două enunţuri în care cuvintele *întuneric* şi *ploaie* să fie folosite cu sens figurat.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 21

Vreau să joc ! de Lucian Blaga

O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat !
Să nu se simtă Dumnezeu
în mine
un rob în temniță – încătușat.
Pământule, dă-mi aripi :
săgeată vreau să fiu să spintec
nemărginirea,
să nu mai văd în preajmă decât cer,
deasupra cer,
și cer sub mine –
și-aprins în valuri de lumină
să joc
strălucerat de-avânturi nemaipomenite
ca să răsufle liber Dumnezeu în mine,
să nu cârtească :
„Sunt rob în temniță ! ”

1. Precizează ce tip de trăire sugerează titlul poeziei.
2. Identifică și comentează relația om-Dumnezeu așa cum se desprinde din versurile citate.
3. Comentează în 5-6 rânduri versurile : „săgeată vreau să fiu să spintec/ nemărginirea”.
4. Argumentează în aproximativ zece rânduri că textul citat aparține modernismului poetic.
5. Identifică în poezie un motiv literar cu valoare de mit în creația blagiană și prezintă conotațiile acestuia.
6. Selectează din text o metaforă revelatorie.
7. Precizează ce valențe semantice și expresive capătă în text verbul *a juca*.
8. Identifică în poezie două cuvinte derivate și două compuse.
9. Demonstrează în enunțuri valoarea polisemantică a substantivului *joc*.
10. Propune patru sinonime pentru cuvântul *rob*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 22

*Întoarcere** de Lucian Blaga

Lângă sat iată-mă iarăşi,
prins cu umbrele tovarăş.

Regăsescu-mă pe drumul
începutului, străbunul.

Câte-s altfel – omul, leatul!
Neschimbat e numai satul,

dup-atâţi Prieri şi toamne
neschimbat ca Tine, Doamne.

Aur scutură alunul.
Fluier zice. Cade fumul.

Greierii părinţilor
mulcom cântă, mulcom mor.

Cu aroma-i ca veninul
aminteşte-mi-se-arinul.

Mult mă mustră frunza-ngustă.
Vântul lacrima mi-o gustă.

1. Explică în 5-6 rânduri titlul poeziei.
2. Precizează elementele de sursă folclorică ale poeziei.
3. Comentează în 5-6 rânduri versul: „Câte-s altfel – omul, leatul!".
4. Menţionează atitudinea eului liric faţă de sat, referindu-te, eventual, şi la opera filosofică a autorului.
5. Identifică în poezie două motive clasice.
6. Selectează din text un element specific spaţiului românesc.
7. Identifică o metaforă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
8. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *prieri*, *leatul*, *zice*, *mulcom*.
9. Explică prezenţa virgulei în versul al patrulea.
10. Realizează enunţuri în care cuvintele *cântă* şi *fum* să fie folosite cu sens figurat.

Testul 23

Oul dogmatic de Ion Barbu

Dogma: Şi Duhul Sfânt se purta deasupra apelor

E dat acestui trist norod
Şi oul sterp ca de mâncare,
Dar viul ou, la vârf cu plod,
Făcut e să-l privim la soare!

Cum lumea veche, în cleştar,
Înoată, în subţire var,
Nevinovatul, noul ou,
Palat de nuntă şi cavou.

---

* În ediţia din 1942, cu indicaţia: *Inedite*.

Din trei atlazuri e culcușul
În care doarme nins albușul
Atât de galeș, de închis
Ca trupul drag, surpat în vis.

Dar plodul?
De foarte sus
Din polul *plus*
De unde glodul
Pământurilor n-a ajuns

Acordă lin
Și masculin
Albușului de hialin
Sărutul plin.

* * *

Om uitător, ireversibil,
Vezi Duhul Sfânt făcut sensibil?
Precum atunci și azi – întocma:
Mărunte lumi păstrează dogma.

Să vezi, la bolți, pe Sfântul Duh
Veghind vii ape fără stuh,
Acest ou-simbol ți-l aduc,
Om șters, uituc.

Nu oul roșu,
Om fără saț și om nerod,
Un ou cu plod
Îți vreau, plocon, acum de Paște;
Îl urcă-n soare și cunoaște!

* * *

Și mai ales te înfioară
De acel galben icusar,
Ceasornic fără minutar,
Ce singur scrie când să moară
Și ou și lume. Te-nfioară
De ceasul galben, necesar...

A morții frunte – acolo-i toată.
În gălbenuș,
Să roadă spornicul albuș,
Durata-nscrie-n noi, o roată.
Întocma – dogma.

* * *

Încă o dată:
E Oul celui sterp la fel,
Dar nu-l sorbi. Curmi nunta-n el.
Și nici la cloșcă să nu-l pui!
Îl lasă-n pacea întâie-a lui,
Că vinovat e tot făcutul,
Și sfânt, doar nunta, începutul.

1. Indică trei semnificații ale oului prezente în poezie.
2. Explică în 5-6 rânduri metafora „ceasornic fără minutar”.
3. Precizează ce teme literare derivate din simbolul oului sunt prezente în text.
4. Comentează în 5-6 rânduri ultimele trei versuri.
5. Argumentează în aproximativ zece rânduri caracterul modern al poeziei.
6. Indică strofele ce au la bază mitul genezei.
7. Precizează cui se adresează poetul prin persoana a II-a singular.
8. Identifică în text patru neologisme și plasează-le în enunțuri proprii.
9. Identifică în ultima strofă două cuvinte obținute prin conversiune.
10. Scrie patru expresii care să conțină substantivul *lume*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 24

Copacul de Ion Barbu

Hipnotizat de-adânca şi limpedea lumină
A bolţilor destinse deasupra lui, ar vrea
Să sfarăme zenitul şi-înnebunit să bea,
Prin mii de crengi crispate, licoarea opalină.

Nici vălurile nopţii, nici umeda perdea
De nouri, nu-i goneşte imagina senină:
De-un strălucit albastru viziunea lui e plină
Oricât de multe neguri în juru-i vor cădea...

Dar, când augusta toamnă din nou îl înfăşoară
În tonuri de crepuscul, când toamna aşază iară
Sub casca lui de frunze, un rod îmbelşugat.

Atunci, intrând în simpla, obştească armonie,
Cu tot ce-l limitează şi-l leagă, împăcat,
În toamna lui, copacul se-nclină către glie.

1. Indică două argumente ale apartenenţei textului la parnasianism.
2. Identifică o metaforă în prima strofă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
3. Precizează ce simbolizează copacul.
4. Menţionează două caracteristici ale limbajului poetic barbian vizibile în textul citat.
5. Indică figura de stil ce stă la baza poeziei.
6. Numeşte specia literară ilustrată de poezia citată.
7. Argumentează în aproximativ zece rânduri că poezia citată este o descriere.
8. Realizează enunţuri cu paronimele *destins – distins*.
9. Accentuează cuvântul *augusta* din strofa a treia şi propune un sinonim pentru acesta.
10. Selectează din text două cuvinte derivate şi două compuse.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 25

CLXXXIII (183) de Vasile Voiculescu

Mereu cerşim vieţii ani mulţi, aşa-n neştire,
Ne răzvrătim, ne plângem de piericiunea noastră,
Şi încă nu-nţelegem că fără de iubire
Se vestejeşte Timpul în noi ca floarea-n glastră;
Rupt din eternitate, el vrea tărâm asemeni
Din care-altoiul şubred să-şi tragă seva nouă;
Noi îl primim cu gheaţă şi-l răsădim în cremeni
Când Dragostea-i unica vecie dată nouă.
Ci-n van acum te mânii pe mine şi m-arunci,
Minunile iubirii n-au stavile pe lume;
Ca Lazăr la auzul duioaselor porunci,
Oricând şi ori de unde mă vei striga pe nume,
Chiar de-aş zăcea în groapă cu lespedea pe mine,
Tot m-aş scula din moarte ca să alerg la tine.

1. Precizează tema poeziei.
2. Explică scrierea cu iniţială majusculă a cuvintelor *Timpul* şi *Dragostea*.
3. Comentează în 5-6 rânduri versul: „Rupt din eternitate, el vrea tărâm asemeni".
4. Identifică cele două secvenţe/tablouri poetice şi precizează ideea centrală a fiecăruia.
5. Precizează cui se adresează eul liric prin persoana a II-a singular.
6. Motivează prezenţa în text a comparaţiei cu biblicul Lazăr.
7. Comentează în 5-6 rânduri relaţia iubire-moarte pe baza sugestiilor conţinute de ultimele versuri ale poeziei.
8. Ilustrează în enunţuri omonimia cuvintelor *dată* şi *nouă*.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *piericiune*, *ne plângem*, *asemeni*, *stavile*.
10. Demonstrează în trei enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) arunca*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 26

Scrisoare de Lucian Blaga

Nu ţi-aş scrie poate nici acum acest rând,
dar cocoşi au cântat de trei ori în noapte –
şi-a trebuit să strig:
Doamne, Doamne, de cine m-am lepădat?
Sunt mai bătrân decât tine, mamă,
ci tot aşa cum mă ştii:
adus puţin din umeri
şi aplecat peste întrebările lumii.

Nu ştiu nici azi pentru ce m-ai trimis în lumină.
Numai ca să umblu printre lucruri
şi să le fac dreptate spunându-le
care-i mai adevărat şi care-i mai frumos?
Mâna mi se opreşte: e prea puţin.
Glasul se stinge: e prea puţin.
De ce m-ai trimis în lumină, Mamă,
de ce m-ai trimis?
Trupul meu cade la picioarele tale
greu ca o pasăre moartă.

1. Precizează la ce moment biblic face aluzie poetul la începutul poeziei şi ce conotaţii dobândeşte acesta în text.
2. Indică ipostaza eului liric în poezia citată.
3. Explică în cuvinte proprii secvenţa „pentru ce m-ai trimis în lumină".
4. Poetul pare să nege în poezie menirea originară a omului. Explică, pe baza versurilor citate, care ar fi această menire.
5. Precizează ce sentimente exprimă poetul prin interogaţia „De ce m-ai trimis în lumină, Mamă,/ de ce m-ai trimis?".
6. Comentează în 5-6 rânduri comparaţia din ultimul vers al poeziei.
7. Identifică temele poeziei şi argumentează modernitatea acestora.
8. Scrie patru expresii/locuţiuni care să conţină substantivul *rând*.
9. Realizează un derivat verbal şi unul adverbial de la adjectivul *bătrân*.
10. Demonstrează în două enunţuri omonimia substantivului *lucru*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 27

Cântec fără răspuns de Nichita Stănescu

De ce te-oi fi iubind, femeie visătoare,
care mi te-ncolăceşti ca un fum, ca o viţă-de-vie
în jurul pieptului, în jurul tâmplelor,
mereu fragedă, mereu uluitoare?

De ce te-oi fi iubind, femeie gingaşă
ca firul de iarbă ce taie în două
luna vărătecă, azvârlind-o în ape,
despărţită de ea însăşi
ca doi îndrăgostiţi după îmbrăţişare?...

De ce te-oi fi iubind, ochi melancolic,
soare căprui răsărindu-mi peste umăr,
trăgând după el un cer de miresme
cu nouri subţiri, fără umbră?

De ce te-oi fi iubind, oră de neuitat,
care-n loc de sunete
goneşte-n jurul inimii mele
o herghelie de mânji cu coarne rebele?

De ce te-oi fi iubind atâta, iubire,
vârtej de-anotimpuri colorând un cer
(totdeauna altul, totdeauna aproape)
ca o frunză căzând. Ca o răsuflare-aburită de ger.

1. Explică în 5-6 rânduri titlul poeziei.
2. Identifică structurile în vocativ care marchează etapele iubirii şi comentează-le în aproximativ zece rânduri.
3. În ciuda stilului autopersiflant şi paradoxal, N. Stănescu rămâne în această poezie un romantic. Argumentează în 5-6 rânduri această afirmaţie.
4. Identifică o metaforă şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
5. Comentează poezia din punct de vedere prozodic.
6. Selectează două elemente ce contribuie la realizarea muzicalităţii textului.
7. Identifică în text mărci ale lirismului.
8. Versul „De ce te-oi fi iubind atâta, iubire" are la bază:
   a) o expresie tautologică;
   b) o elipsă;
   c) un anacolut.

Scanned with OKEN Scanner

9. Demonstrează în cel puţin două enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a răsări*.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă verbul *a trage*.

Testul 28

Când ai nevoie de dragoste de Mircea Cărtărescu

când ai nevoie de dragoste nu ţi se dă dragoste.
când trebuie să iubeşti nu eşti iubit.
când eşti singur nu poţi scăpa de singurătate.
când eşti nefericit nu are rost să o spui.

când vrei să strângi în braţe nu ai pe cine.
când vrei să dai un telefon toţi sunt plecaţi.
când eşti la pământ cine se interesează de tine?
cui îi pasă? cui o să-i pese vreodată?

fii tu lângă mine, gândeşte-te la mine.
poartă-te tandru cu mine, nu mă chinui, nu mă face gelos,
nu mă părăsi, căci n-aş mai suporta înc-o ruptură.
fii lângă mine, ţine cu mine.

înţelege-mă, iubeşte-mă, nu-mi trebuie partuze, nici conversaţie,
fii iubita mea permanentă.
hai să uităm regula jocului, să nu mai ştim că sexul e o junglă.
să ne ataşăm, să ajungem la un echilibru.

dar nu sper nimic. nu primeşti dragoste
când ai nevoie de dragoste.
când trebuie să iubeşti nu eşti iubit.
când eşti la pământ nici o femeie nu te cunoaşte.

1. Indică motivul literar pe care este construită prima strofă.
2. Precizează la ce tip de iubire visează poetul să ajungă.
3. Precizează în ce constă simetria textului.
4. Propune o explicaţie pentru permanenta dezamăgire a poetului.
5. Enumeră patru elemente (tematice, stilistice, expresive, prozodice etc.) ce diferenţiază textul citat de poezia clasică.
6. Menţionează în ce constă noutatea limbajului poetic postmodernist, ilustrând observaţiile cu exemple din textul citat.
7. Între termenii-cheie de analiză a textului postmodernist se situează şi *realismul*, *biografismul*, *prozaismul*, *ironia*, *ludicul*. Selectează unul din aceşti termeni şi comentează poezia citată prin raportare la semnificaţiile lui.

Scanned with OKEN Scanner

8. Propune câte un sinonim și câte un antonim pentru cuvintele: *a da*, *a iubi*, *tandru*, *echilibru*.
9. Alcătuiește patru enunțuri cu sensuri diferite ale verbului *a ține*.
10. Identifică în text patru neologisme și folosește-le în enunțuri proprii.

Scanned with OKEN Scanner

2. Opera epică

Basmul

Testul 29

Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă

[...] Şi din două vorbe, fiul craiului îl tocmeşte şi după aceea pornesc împreună să iasă la drum, pe unde arată Spânul. Şi mergând ei o bucată bună, Spânul se preface că-i este sete şi cere plosca cu apă de la stăpânu-său. Fiul craiului i-o dă, şi Spânul, cum o pune la gură, pe loc o şi ia, oţerindu-se, şi varsă toată apa dintr-însa. Fiul craiului zice atunci supărat:

– Dar bine, Spânule, de ce te apuci? Nu vezi că pe aici e mare lipsă de apă? Şi pe arşiţa asta o să ne uscăm de sete.

– Să avem iertare, stăpâne! Apa era bihlită şi ne-am fi putut bolnăvi. Cât despre apă bună, nu vă îngrijiţi; acuş avem să dăm peste o fântână cu apă dulce şi rece ca gheaţa. [...] Fântâna era adâncă şi nu avea nici roată, nici cumpănă, ci numai o scară de coborât până la apă.

– Ei, ei! Spânule, acum să te văd cât eşti de vrednic, zise fiul craiului. Spânul atunci zâmbeşte puţin şi, coborându-se în fântână, umple întâi plosca şi o pune la şold. Apoi, mai stând acolo în fund pe scară, aproape de faţa apei, zice:

– Ei, da' ce răcoare-i aici! „Chima răului pe malul pârâului!" Îmi vine să nu mai ies. Dumnezeu să uşureze păcatele celui cu fântâna, că bun lucru a mai făcut. Pe arşiţele ieste, o răcoreală ca asta mult plăteşte!

Mai şede el acolo puţin şi apoi iese afară, zicând:

– Doamne, stăpâne, nu ştii cât mă simţesc de uşor; parcă îmi vine să zbor, nu altăceva! Ia vâră-te şi d-ta oleacă, să vezi cum ai să te răcoreşti; aşa are să-ţi vie de îndămână după asta, de are să ţi se pară că eşti uşor cum îi pana...

Fiul craiului, boboc în felul său la trebi de aieste, se potriveşte Spânului şi se bagă în fântână, fără să-l trăsnească prin minte ce i se poate întâmpla. Şi cum sta şi el acolo de se răcorea, Spânul face tranc! capacul pe gura fântânei, apoi se suie deasupra lui şi zice cu glas răutăcios:

– Alelei! fecior de om viclean ce te găseşti; tocmai de ceea ce te-ai păzit n-ai scăpat. Ei, că bine mi te-am căptuşit! Acum să-mi spui tu cine eşti, de unde vii şi încotro te duci, că, de nu, acolo îţi putrezesc ciolanele!

Fiul craiului ce era să facă? îi spune toate cu de-amănuntul, căci, dă, care om nu ţine la viaţă înainte de toate?

Scanned with OKEN Scanner

– Bine, atâta am vrut să aflu din gura ta, puiu de viperă ce mi-ai fost, zice atunci Spânul. [...] Şi de azi înainte, eu să fiu în locul tău nepotul împăratului, despre care mi-ai vorbit, iară tu, sluga mea; şi atâta vreme să ai a mă sluji, până când îi muri şi iar îi învie. [...]

Fiul craiului, văzându-se prins în cleşte şi fără nici o putere, îi jură credinţă şi supunere întru toate, lăsându-se în ştirea lui Dumnezeu, cum a vre el să facă. Atunci Spânul pune mâna pe cartea, pe banii şi pe armele fiului de craiu şi le iè la sine; apoi îl scoate din fântână şi-i dă paloşul să-l sărute, ca semn de pecetluirea jurământului zicând:

– De-acum înainte să ştii că te cheamă *Harap-Alb*; aista ţi-i numele, şi altul nu.

După aceea încalecă, fiecare pe calul său, şi pornesc, Spânul înainte, ca stăpân, Harap-Alb în urmă, ca slugă, mergând spre împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Şi merg ei, şi merg, cale lungă să le-ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă ţări şi peste nouă ape mari, şi într-o târzie vreme ajung la împărăţie.

1. Precizează din care parte a basmului este selectat fragmentul citat – început, mijloc, încheiere – şi argumentează cu o formulă narativă tipică.
2. Indică ce trăsătură a eroului este sugerată prin sintagma „boboc în felul său".
3. Precizează care din următoarele *funcţii* specifice basmului (Vl. Propp, *Morfologia basmului*) sunt prezente în fragmentul citat:
   a) O interdicţie este specificată eroului.
   b) Răufăcătorul încearcă să-şi înşele victima pentru a pune stăpânire pe ea sau pe averea ei.
   c) Victima se lasă înşelată, ajutându-şi astfel fără să vrea duşmanul.
   d) Unealta năzdrăvană intră în posesia eroului.
4. Explică în 5-6 rânduri lipsa de identitate/nume a eroului („fiul craiului") până în momentul în care îl întâlneşte pe Spân.
5. Întocmeşte în maximum zece rânduri un portret al Spânului, pe baza trăsăturilor desprinse din fragmentul citat.
6. Selectează două fragmente de maximum zece cuvinte care denotă intervenţia subiectivă a naratorului.
7. Comentează semnificaţiile numelui personajului principal, Harap-Alb.
8. Selectează din fragment patru expresii/locuţiuni.
9. Numeşte două particularităţi ale limbajului, desprinse din fragmentul citat.
10. Indică pentru fiecare din următoarele cuvinte câte un sinonim neologic: *tocmeşte*, *cere*, *supărat*, *lipsă*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 30

Făt-Frumos din lacrimă de Mihai Eminescu

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroaiele pustii ale pământului, – în vremea veche trăia un împărat întunecat şi gânditor ca miază-noaptea şi avea o împărătească tânără şi zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul şi lăsase de moştenire fiilor şi supravieţuitorilor ura şi vrajba de sânge. Cincizeci de ani, şi numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte şi suferinţe, – împărat ce-n viaţa lui nu râsese nici o dată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de umor al soţiei lui timpurie, nici la poveştile bătrâne şi glumeţe ale ostaşilor înrobiţi în bătălie şi nevoi. Se simţea slab, se simţea murind şi n-avea cui să lase moştenire ura lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără – pat aurit, însă pustiu şi nebinecuvântat – trist mergea în război cu inima neîmblânzită – şi împărăteasa, rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie în singurătatea ei. [...]

Sculată din patul ei, se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candele fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a maicei durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenunchiate, pleoapele icoanei reci se umeziră şi o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată măreţia ei statuară, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece şi o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă şi împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunei. Împăratul surâse, soarele surâse şi el în înfocata lui împărăţie chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin şi veselie, – vinul curgea din buţi sparte şi chiote despicau bolta cerului.

Şi-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă.

Şi crescu şi se făcu mare ca brazii codrilor. Creştea într-o lună cât alţii într-un an.

1. Precizează ce moment/momente ale subiectului sunt ilustrate în fragmentul citat.
2. Selectează două fragmente de maximum zece cuvinte fiecare pentru a argumenta prezenţa în text a categoriei estetice a fantasticului.
3. Indică o particularitate stilistică ce diferenţiază textul eminescian de basmul popular.
4. Numeşte trei motive literare specifice basmului prezente în fragment.
5. Caracterizează prin câte trei trăsături cele două personaje care apar în text – împăratul şi împărăteasa – pe baza unor citate din fragmente.
6. Precizează modul de expunere ce predomină în fragment şi argumentează în 5-6 rânduri răspunsul.
7. Selectează din text o enumeraţie şi comentează rolul stilistic al acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

8. Precizează care din următoarele fenomene gramaticale este prezent în fragmentul indicat – „Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui" :
   a) elipsa ;
   b) anacolutul ;
   c) tautologia.
9. Scrie patru expresii/locuțiuni care să conțină verbul *a lăsa*.
10. Pentru a proba polisemia verbului „a ridica", alcătuiește trei enunțuri corespunzătoare cu acest cuvânt.

Povestirea

Testul 31

Fântâna dintre plopi de Mihail Sadoveanu

Soarele bătea pieziș în hanul Ancuței, scânteind în geamurile zăbrelite. Lăutarii se sculaseră din cotloanele lor și-și sticleau dinții ; Ancuța cea sprâncenată ațâța iar focul în covrul vechi de spuză ; noi gospodarii și cărăușii din Țara-de-Sus, ne uitam numai cu coada ochiului la oalele goale înșirate pe lângă proțapuri. Dar scripcile și cobzele încă n-aveau cătare. Și nici comisul Ioniță de la Drăgănești nu-și începu povestea pe care o așteptam. Căci pe șleahul Romanului se vedea venind un călăreț, învăluit în lumină și-n pulberi. Calu-i pag, cu grumazul încordat și cu coama fluturând, în buiestru iute, luneca spre noi.

Înspre munți erau pâcle neclintite ; Moldova curgea lin în soarele auriu într-o singurătate și-ntr-o liniște ca din veacuri ; și câmpurile erau goale și drumurile pustii în patru zări ; iar călărețul pe cal pag parcă venea spre noi de demult, de pe depărtate tărâmuri. Și cum ajunse drept la han coti, căci aici îi erau sorții să se oprească, – își scoase pălăria de pâslă neagră și ne pofti la toți bună-ziua și noroc-bun.

Era un om ajuns la căruntețe, dar se ținea drept și sprinten pe cal. Purta ciubote de iuft cu turetci nalte ș-un ilic de postav civit cu nasturi rotunzi de argint. Pe umeri, ținută numa-ntr-un lănțujel, atârna o blănuță cu guler de jder. Avea torbă de piele galbănă la șold și pistoale la coburi. Obrazu-i smad cu mustăcioară tunsă și barbă rotunjită, cu nas vulturesc și sprâncene întunecoase, arăta încă frumusețe și bărbăție, deși și ochiul drept strâns și închis îi dădea ceva trist și straniu. [...]

Când își sfârși căpitanul Neculai istorisirea, asfinți soarele în munți și se întinse umbra peste valea Moldovei și asupra hanului. Focul se stânsese. Noi gospodarii și cărăușii din Țara-de-Sus am rămas tăcuți și mâhniți. Numai comisul Ioniță mormăi ceva și se uită cu fudulie în juru-i. Ancuța cea tânără grăi :

– Tot așa îmi povestea și mama, demult, despre întâmplarea asta. Țiganii ceilalți doi au fugit și s-au mistuit în codru...

– Da, așa-i, asta-i o întâmplare din vremea noastră... întări, tot fudul, comisul Ioniță de la Drăgănești.

Am îndrăznit și eu să ridic glasul într-un târziu, ș-am întrebat :

Scanned with OKEN Scanner

– Mai este în fiinţă fântâna cu cei patru plopi?

– Nu mai este... a răspuns încet moş Leonte, cetitorul de zodii. S-a dărâmat ca toate ale lumii...

Cu toate acestea, căpitanul de mazâli o vedea. Sta împovărat în locul lui, neclintit şi cu capul plecat. Obrazul drept, boţit spre ochiul stors, parcă era încleştat şi pecetluit pe totdeauna într-o durere. Iar ochiul cel viu, mare şi neguros, privea ţintă în jos în neagra fântână a trecutului.

Târziu, la înserat, s-a aprins iar focul. Şi căpitanul Isac s-a ridicat din locul lui, a prins pe Ancuţa de mână ş-a cerut, pentru sine şi pentru soţi, vin vechi în oale nouă.

1. Motivează mândria comisului Ioniţă când spune: „– Da, aşa-i, asta-i o întâmplare din vremea noastră...".
2. Comentează în 5-6 rânduri secvenţa: „Cu toate acestea, căpitanul de mazâli o vedea".
3. Enumeră elementele care contribuie la realizarea unui cadru special în care se desfăşoară povestirea sadoveniană.
4. Având în vedere că cele două fragmente citate încadrează o poveste, precizează care este rolul acestora în structura povestirii.
5. Selectează două fragmente de aproximativ zece cuvinte fiecare, prin care să ilustrezi cele două tipuri de descriere prezente în text: portretistică şi de atmosferă.
6. Identifică şi numeşte participanţii la dialog.
7. Selectează din fragment o comparaţie şi comenteaz-o în 5-6 rânduri.
8. Selectează două regionalisme fonetice şi două lexicale şi menţionează rolul lor stilistic.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) întinde*.
10. Scrie patru locuţiuni/expresii care să conţină substantivul *obraz*.

Testul 32

Istorisirea Zahariei Fântânarul de Mihail Sadoveanu

Încă înainte de a-şi fi sfârşit orbul istorisirea, liţa Salomia începuse a nu mai avea astâmpăr, rupându-şi degetele şi muşcându-şi buzele. Apoi, când Ancuţa i-a sărutat acelui pribeag mâna, punându-i dinainte alte fripturi şi plăcinte, nu se putu opri să nu mormăiască felurite vorbe către noi, cei mai aproape de dânsa.

– Iacă, astfel trăiesc unii fără grijă, macar că-s nişte nevolnici. Umblă duşi de mână de alţii, că ei singuri nu-s vrednici să calce doi paşi; şi pe unde ajung spun nişte minciuni, de stă lumea, şi se uită la dânşii cu gura căscată.

– Care minciuni, mătuşă Salomie? întreb eu. A spus nişte întâmplări din viaţa lui ş-o istorisire cu Duca-Vodă, care nici nouă nu ne este necunoscută.

– Asta ştiu eu că-i adevărată, că nici noi nu suntem de ieri, de-alaltăieri, ş-am auzit şi ştim destule; – dar toate ale lui n-aţi auzit dumneavoastră cum le întorcea şi le sucea,

Scanned with OKEN Scanner

ca să se plece o lume către dânsul? Parcă ce-i bun un hârb? Nu-i bun de nimica. Aşa că eu una m-am umplut de năduf auzind şi mai ales văzând.

– Mătuşă Salomie, tare te rog: nu te supăra. Dumneata nu cunoşti cum îi lumea? Ai fost femeie frumoasă în zilele dumitale ş-ai purtat la gât mărgăritar, cum spunea moş Constandin. Apoi de ce-ţi ieşeau bărbaţii în preajmă, arătându-şi dinţii şi măgulindu-te? Iar la alte femei nu se uitau, căci nu erau ca dumneata. Astfel, şi lumea asta de-aici adunată la lucrarea care se vede are plăcere s-asculte istorisiri; şi cine le spune mai frumos, acela are laudă mai mare. Bătrânul acela-i orb şi ticălos, dar ştie să spuie şi să cânte, având dar de la Dumnezeu. Asemenea dacă te bucuri de-o floare că-i luminată şi are mireasmă, nu te poţi supăra pe cea care-i mohorâtă şi fără miros, căci nu-i ea vinovată.

– Aceea-i bună de leac! se ascuţi la mine liţa Salomia.

– Precum spui, e bună de leac, şi ai dreptate, mătuşă Salomie, dar aicea noi nu ne-am strâns pentru meşteşuguri doftoriceşti. Asemenea ca şi orbul, au spus alţii, înainte de-a veni dumneata, nişte istorisiri de s-a făcut crâncenă carnea pe mine şi n-am să le uit până la ceasul morţii. Şi mai ales aşteptăm acuma să ne spuie comisul Ioniţă una cum nu socot c-a fost ş-a mai fi.

– Vorbeşti de răzăşul cel uscat?

– De dânsul vorbesc, mătuşă Salomie.

– Apoi pe-acela mi se pare că l-am mai văzut eu şi l-am mai auzit şi altă dată. Într-adevăr, pare un om cum nu sunt mulţi. Tot aşa, mă uit la toţi, şi pe unii îi cunosc, văzându-i altă dată tot aici la han; şi mă-nduplec a crede c-or fi ştiind ş-or fi spunând întâmplări. Însă ce crezare poate să aibă cel mai netrebnic dintre toţi? Eu, care l-am adus şi l-am scos în vederea tuturor, stau deoparte; şi el e la mare cinste!

Dar acuma să zicem că nu-i vorba de mine, urmă liţa Salomia, împungându-mă cu ochii. Dar, iată, eu aicea, între dumneavoastră, mă uit la unul care s-a întâmplat să vadă nişte mari pozne în viaţa lui. Să spuie acela, – să vedem unde rămân orbii? Ori s-ascultăm pe dumnealui comisul Ioniţă, – aşa ni s-a şedea mai bine ş-a fi mai frumos!

– Mătuşă Salomie, întreb eu, de care pozne vorbeşti dumneata şi de care om?

– Uită-te şi-l cunoaşte. Stă între călugăr şi cioban.

– Acela-i moş Zaharia, fântânarul, mătuşă Salomie. Nu l-am auzit scoţând glas de când sunt aicea. Dumnitale nu-ţi plac orbii; dar iubeşti pesemne muţii.

– Nu-i mut, nu te teme. Îi place tare băutura şi n-are când vorbi. Numai să-ţi spuie ce s-a întâmplat, ş-apoi să vezi!

– Ce s-a întâmplat, mătuşă Salomie?

– Ce s-a întâmplat? se amestecă şi răzăşul, fără să ştie despre ce-i vorba. Cui i s-a întâmplat?

– Uite, omului aceluia, cinstite comise Ioniţă, răspund eu; lui Zaharia fântânarul. Îmi mărturisea mătuşa Salomia despre o poznă care s-ar fi petrecut cândva.

– Unde?

– Să spuie el, comise, grăi liţa Salomia, cu glasul deodată îndulcit. Întreabă-l, să spuie întâmplarea din pădure, de peste apă. Bădica Zaharie! strigă ea ascuţit.

Fântânarul întoarse capu-i buhos şi barba-i încâlcită.

– Hău! răcni el, ca din fundul fântânii.

– Bădică Zaharie, cinstiţii oaspeţi de-aici poftesc s-audă ce ţi s-a întâmplat dumitale, când erai flăcău, în pădurea de peste apă.

– Aha! La Păstrăveni.

Scanned with OKEN Scanner

– Acolo, bădiţă Zaharie, într-o poiană pe care-o ştii dumneata.

– Într-o poiană care-a fost şi nu mai este, căci acea pădure s-a tăiat. Îi zicea poiana lui Vlădica Sas.

– Auziţi? vorbi liţa Salomia zâmbind. Apoi se apără de ulcica pe care i-o întindea răzăşul. Îţi foarte mulţămesc, cinstite comise, dar eu, fiind bolnavă de vătămătură, nu pot suferi în gură nici o picătură de vin. Nu beau decât rachiu. Pot gusta şi o plăcintă dintre acelea, – care-i mai molcuţă, cinstite comise, căci nu mai am dinţi cam de demult – şi ca în vremea tinereţii nu mai pot muşca. Bună plăcintă, n-am ce zice; aşa le fac şi eu. Acuma parcă tot aş îndrăzni să iau măcar în vârful buzelor oleacă de vin, mai ales că nu-i de cel vechi. Spune, bădică Zaharie, întâmplarea de la poiana lui Vlădica Sas.

– Care întâmplare? întrebă iar, alene, fântânarul.

– Întâmplarea aceea când te-a chemat boierul de la Păstrăveni la curte şi ţi-a poruncit să-i cauţi apă în acea poiană.

– Aşa-i, încuviinţă Zaharia. Mă chiamă şi-mi porunceşte: Să-mi găseşti apă şi să-mi sapi o fântână în poiana lui Vlădica Sas. Acolo are să facă popas, în toamna asta, mare vânătoare domnească, – şi trebuie apă.

Zaharia fântânarul se opri.

– Ei? îl îndemnă comisul.

– Atâta-i.

– Cum atâta? scuturâ din cap liţa Salomia... Vină-ţi, bădică, în simţire şi spune toate: cum ai mers cu dânsul la faţa locului şi-ai bătut cu piciorul în pământ ici, ai bătut cu piciorul în pământ dincolo, – ş-ai ascultat semnele pe care le ştii. Pe urmă ai scos din chimir cumpăna, care niciodată nu dă greş, ş-ai aşezat-o pe faţa pământului şi te-ai uitat la dânsa. [...]

– Aşa-i, încuviinţă Zaharia.

1. Motivează în 5-6 rânduri reacţia liţei Salomia la succesul poveştii spuse de cerşetorul orb.
2. Numeşte participanţii la dialog.
3. În fragmentul citat există trei naratori: naratorul scriptural (supranaratorul), naratorul activ şi naratorul pasiv. Arată care voce ilustrează fiecare tip şi explică rolul fiecăreia.
4. Menţionează funcţiile dialogului în textul citat, având în vedere faptul că povestirea se bazează, în general, pe naraţiune.
5. Realizează, în maximum zece rânduri, un portret al liţei Salomia, pe baza trăsăturilor desprinse din fragment.
6. Comentează în 5-6 rânduri următoarea replică: „– Aceea-i bună de leac! se ascuţi la mine liţa Salomia".
7. Comisul Ioniţă promite în fiecare povestire din ciclul celor nouă cuprinse în *Hanu Ancuţei* că va spune o istorisire extraordinară, însă amână mereu acest lucru. Exprimă-ţi opinia despre această strategie narativă în maximum zece rânduri.
8. Extrage din fragment patru locuţiuni/expresii.

Scanned with OKEN Scanner

9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte: *istorisire*, *felurite*, *vrednici*, *mărturisea*.
10. Argumentează în trei enunțuri caracterul polisemantic al substantivului *curte*.

Testul 33

Lostrița de Vasile Voiculescu

Nicăieri diavolul cu toată puița și nagodele lui nu se ascunde mai bine ca în ape. Dracul de baltă, se știe, este nelipsit dintre oameni și cel mai amăgitor. Ia felurite chipuri, de la luminița care pâlpâie în beznele nopții și trage pe călătorul rătăcit la adânc, până la fata șuie care se scaldă în vultori și nu-i decât o știmă vicleană, cursă pusă flăcăilor neștiutori, să-i înece.

Pe Bistrița, Necuratul rânduise de multă vreme o nagodă cu înfățișarea de lostriță. De sus de la izvoare și până dincolo de Piatra, peștele naibei se arăta când la bulboane, când la șuvoaie, cu cap bucălat de somn, trup șui de șalău și pielea pestrițată auriu, cu bobițe roșii-ruginii, ca a păstrăvului.

După prubuluiala vânătorilor de pește, ar fi ca doi coți de lungă și ar cântări dincolo de douăsprezece ocale. Alteori însă, când vrea să înșele cu tot dinadinsul pe cel pe care și-a pus ochii, crește de trei ori pe-atât și își schimbă arătarea. Iese și se întinde moale, la râniș. De departe, ai zice că e o domniță lungită la soare pe plaja de nisip argintiu.

Lostrița vrăjită a ademenit multă lume. Pescari iscusiți i-au întins mreje, dar au căzut ei în mrejele fermecătoarei, ca să se ducă pentru totdeauna la fund. A tras în capcană copii neștiutori, copilandri furați de strălucirea ei, flăcăi turburați și duși în ispită de frumusețea-i fără împotrivire. N-a fost an să nu-și ia, acolo, în genună, dajdia ei, unul sau doi inși scoși din minți.

De la o vreme, oamenii au început să-și dea seama de primejdie și să se păzească. Când zăreau lostrița, fulgerând ca o sabie care taie apele în sus și-n jos, întorceau capul și fugeau. Cei de pe plută, când o vedeau luând șuvoaiele în lung și călătorind alături de ei, nu știau cum să cârmească și să se abată din calea năzdrăvanei. Era prădalnică! Hulpavă de pește, pe care-l înghițea cu nemiluita. Dar mai ales nesătulă de carne de om, căreia ajunsese să-i ducă dorul. Și, flămândă, se făcea din ce în ce mai îndrăzneață, mai frumoasă, mai ademenitoare. Dar și lumea din ce în ce mai învegheată. Căci acum lostrița este vestită. O cunoșteau toți și se fereau.

Dintre rândurile de copilandri care crescuseră flăcăi, alergând nebuni cu undițele pe urma lostriței, unii pieriseră înecați, cei mai mulți, temători, se lăsaseră. Numai Aliman, singurul, îi rămăsese credincios. Mereu îi întindea cârlige cu tot soiul de nade gustoase, mai ales păstrăvi vii, și nu pierduse nădejdea că odată și-odată o să-i cază în mâini.

El nu credea în basmele bune pentru copii. Râdea, când i se povestea de știme schimbate în lostrițe, ori de naiba prefăcut în pește. Și flăcăul prigonea neobosit fiara apelor, care parcă fugea de el.

Dacă are ea vrăjile ei, apoi le am și eu pe ale mele, glumea pornind iar la vânat. Zvârlind de atâția ani undița și așezând cârlige, i se arătase și lui de câteva ori vestita lostriță, nălucind prin bulboane, mlădie și întru totul minunată, ca un pește din poveste. Dar totuși pește adevărat. [...]

Scanned with OKEN Scanner

Dar povestea lui Aliman a rămas vie şi mereu mlădioasă. Creşte şi se împodobeşte an de an cu noi adause şi alte scornituri după închipuirile oamenilor, jinduiţi de întâmplări dincolo de fire.

Ea colindă în sus şi-n jos malurile Bistriţei. Urcă o dată cu cărăuşii, coboară cu plutaşii, stă pe loc cu copiii... Dar se mişcă necontenit alături şi în rând cu lostriţa fabuloasă, care nu-şi găseşte astâmpăr, când fulgerând ca o sabie bulboanele, când odihnindu-se pe plavii, cu trup de ibovnică întinsă la soare în calea flăcăilor aprinşi şi fără minte.

1. Indică tipul de narator prezent în fragmentul citat.
2. Selectează toate cuvintele/expresiile prin care este numită lostriţa.
3. Defineşte prologul şi explică rolul său în organizarea naraţiunii.
4. Comentează în aproximativ zece rânduri epilogul povestirii, având în vedere în special următoarea secvenţă: „Creşte şi se împodobeşte an de an cu noi adause şi alte scornituri după închipuirile oamenilor, jinduiţi de întâmplări dincolo de fire".
5. Selectează din text două secvenţe de maximum zece cuvinte fiecare, care să constituie indici ai prezenţei fantasticului.
6. Extrage din text un fragment de aproximativ zece cuvinte care să ilustreze stilul indirect liber.
7. Defineşte povestirea ca specie literară şi argumentează în 5-6 rânduri aparteneţa fragmentului citat la un asemenea text.
8. Scrie patru locuţiuni/expresii care să conţină verbul *a trage*.
9. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *credincios*, *nădejde*, *vestită*, *îndrăzneaţă*.
10. Demonstrează în trei enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) arăta*.

Nuvela

Testul 34

Alexandru Lăpuşneanul de Costache Negruzzi

Dacă voi nu mă vreţi, eu vă vreu...

Iacov Eraclid, poreclit Despotul, perise ucis de buzduganul lui Ştefan Tomşa, care cârmuia ţara, dar Alexandru Lăpuşneanul, după înfrângerea sa în două rânduri, de oştile Despotului, fugind la Constantinopol, izbutise a lua oşti turceşti şi se înturna acum să izgonească pre răpitorul Tomşa şi să-şi ia scaunul, pre care nu l-ar fi perdut, de n-ar fi fost vândut de boieri. Intrase în Moldavia, întovărăşit de şepte mii spahii şi vro trei mii oaste de strânsură. Însă pe lângă aceste, avea porunci împărăteşti către hanul tatarilor Nogai, ca să-i deie oricât ajutor de oaste va cere.

Lăpuşneanul mergea alăturea cu vornicul Bogdan, amândoi călări pe armasari turceşti şi înarmaţi din cap până în picioare.

– Ce socoţi, Bogdane, zise după puţină tăcere, izbândi-vom oare?

Scanned with OKEN Scanner

– Să nu te îndoiești, măria-ta, răspunse curtezanul, țara geme subt simbrie. Boierii, câți i-au mai lăsat vii, numai frica morții îi mai ține, dar cum vor vedea că măria-ta vii cu putere, îndată vor alerga și-l vor lăsa.

– Să deie Dumnezeu să n-aib nevoie a face ceea ce au făcut Mircea-vodă la munteni; dar ți-am spus, eu îi cunosc pre boierii noștri, căci am trăit cu dânșii.

– Aceasta rămâne la înaltă înțelepciunea măriei-tale.

Vorbind așa, au ajuns aproape de Tecuci, unde poposiră la o dumbravă.

– Doamne, zise un aprod, apropiindu-se, niște boieri sosind acum cer voie să se înfățișeze la măria-ta.

– Vie, răspunse Alexandru.

Curând intrară sub cortul unde el ședea încungiurat de boierii și căpitanii săi, patru boieri, din care doi mai bătrâni, iar doi juni. Aceștii erau vornicul Moțoc, postelnicul Veveriță, spătarul Spancioc și Stroici.

Apropiindu-se de Alexandru-vodă, se închinară până la pământ, fără a-i săruta poala după obicei.

– Bine-ați venit, boieri! zise acesta silindu-se a zâmbi.

– Să fii m.ta sănătos, răspunseră boierii.

– Am auzit, urmă Alexandru, de bântuirile țării și am venit s-o mântui; știu că țara m-așteaptă cu bucurie.

– Să nu bănuiești, măria-ta, zise Moțoc, țara este liniștită și poate că măria-ta ai auzit lucrurile precum nu sunt; căci așa este obiceiul norodului nostru, să facă din țânțar armăsar. Pentru aceea obștia ne-au trimis pre noi să-ți spunem că norodul nu te vrea, nici nu te iubește și m.ta să te întorci înapoi ca...

– Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreu, răspunse Lăpușneanul, ai căruia ochi scântieră ca un fulger, și dacă voi nu mă iubiți, eu vă iubesc pre voi și voi merge ori cu voia, ori fără voia voastră. Să mă-ntorc? Mai degrabă-și va întoarce Dunărea cursul îndărăpt. A! Nu mă vrea țara? Nu mă vreți voi, cum înțăleg?

1. Precizează ce momente ale subiectului sunt ilustrate de fragmentul citat.
2. Apelând la două argumente din fragmentul citat, demonstrează că acesta aparține unei nuvele istorice.
3. În primul paragraf/alineat al textului autorul apelează la tehnica rezumatului. Argumentează această afirmație.
4. Precizează ce trăsătură/trăsături ale personajului principal denotă răspunsul acestuia la sugestia boierilor de a se întoarce din drum.
5. Extrage un fragment de maximum zece cuvinte în care se înfățișează, indirect, atitudinea rezervată/ireverențioasă a boierilor față de Lăpușneanu.
6. Menționează două elemente care contribuie la realizarea atmosferei de epocă.
7. Arată cui aparține perspectiva asupra evenimentelor relatate și cărui tip de viziune narativă îi corespunde aceasta.
8. Selectează din fragment două arhaisme și două regionalisme fonetice.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *a cere*, *a socoti*, *a făgădui*, *simbrie*.
10. Menționează sensul contextual al cuvintelor *vândut* și *scaunul*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 35

La hanul lui Mânjoală de I.L. Caragiale

Rătăcisem vreo patru ceasuri.

În câţiva paşi am ajuns la poartă. La odaia cocoanii Marghioalii lumină, şi umbre mişcă pe perdea... A avut parte cine ştie ce alt drumeţ mai înţelept de patul cel curat! Eu oi fi rămas să capăt vreo laviţă lângă cuptor. Dar noroc! cum am ciocănit, m-a şi auzit. Jupâneasa bătrână a alergat să-mi deschiză... Când să intru, mă-mpiedic pe prag de ceva moale – iedul... tot ăla! era iedul gazdii mele! A intrat şi el în odaie şi a mers să se culce cuminte sub pat. [...]

Ce să spui? Ştia femeia că mă-ntorc?... ori se sculase de dimineaţă?... patul era nedesfăcut.

– Cocoană Marghioalo! atât am putut să zic, şi vrând să mulţumesc lui Dumnezeu că m-a scăpat cu viaţă, am dat să ridic dreapta spre frunte.

Cocoana mi-a apucat repede mâna şi, dându-mi-o în jos, m-a luat cu putere în braţe.

Parcă văz încă odaia ceea...

Ce pat!... ce perdeluţe!... ce pereţi!... ce tavan!... toate albe ca laptele. Şi abajurul şi toate cele lucrate cu igliţa în fel de fel de feţe... şi cald ca subt o aripă de cloşcă... şi un miros de mere şi de gutui...

Aş fi stat mult la hanul Mânjoalii, dacă nu venea socru-meu, pocovnicu Iordache, Dumnezeu să-l ierte, să mă scoată cu tărăboi de acolo. De trei ori am fugit de la el înainte de logodnă şi m-am întors la han, până când, bătrânul, care vrea zor-nevoie să mă ginerească, a pus oameni de m-au prins şi m-au legat cobză la schit în munte: patruzeci de zile, post, mătănii şi molitve. Am ieşit de-acolo pocăit: m-am logodit şi m-am însurat.

Tocma-ntru-un târziu, într-o noapte limpede de iarnă, pe când şedeam cu socru-meu la lafuri, după obiceiul de la ţară, dinaintea unui borcan de vin, aflarăm de la un isprăvnicel, care sosea cu cumpărături din oraş, că despre ziuă stătuse să fie foc mare la Hăculeşti: arsese până-n pământ hanul lui Mânjoală îngropând pe biata cocoana Marghioala, acu hârbuită, subt un morman uriaş de jăratic.

– A băgat-o în sfârşit la jăratic pe matracuca! a zis socru-meu râzând.

Şi m-a pus să-i povestesc iar istoria de mai sus pentru a nu ştiu câta oară. Pocovnicul o ţinea într-una că în fundul căciulii îmi pusese cocoana farmece şi că iedul şi cotoiul erau totuna...

– Ai aş! am zis eu.

– Era dracul, ascultă-mă pe mine.

– O fi fost – am răspuns eu – dar dacă e aşa, pocovnice, atunci dracul te duce, se vede, şi la bune...

– Întâi te dă pe la bune, ca să te spurce, şi pe urmă ştie el unde te duce...

– Da dumneata de unde ştii?

– Asta nu-i treaba ta, a răspuns bătrânul; asta-i altă căciulă!

1. Precizează la ce persoană se realizează naraţiunea şi arată care sunt consecinţele folosirii acestei persoane.
2. Identifică în fragment mărci ale oralităţii.

Scanned with OKEN Scanner

3. Precizează ce moment al subiectului este cuprins în fragmentul citat.
4. Explică numărul mare de verbe din primul paragraf al textului.
5. Comentează în 5-6 rânduri ultima replică a bătrânului.
6. Menționează tipul de fantastic prezent în text.
7. Explică prezența punctelor de suspensie în fragmentul citat.
8. Alcătuiește două enunțuri în care cuvintele *umbră* și *jăratic* să apară cu sens figurat.
9. Demonstrează în trei enunțuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) apuca*.
10. Selectează din fragment trei locuțiuni/expresii.

Testul 36

Pădureanca de Ioan Slavici

Seara, după ce oamenii au început a se alina, Simina umbla cuprinsă de neastâmpăr de ici până colo și nu putea să se depărteze, pentru că bătrânul nu-și mai lua ochii de pe dânsa.

– Taică! eu mă duc și mă întorc! îi zise ea, voind să se depărteze.

El o apucă de mână și o întrebă unde se duce.

– Am o vorbă cu Iorgovan, răspunse ea cu inima deschisă.

Bătrânul îi strânse mâna mai tare, dar nu-i zise nici da, nici nu. Ea știa mai bine ce-o duce. Ar fi voit s-o pună înaintea sa și să se uite mereu la ea până ce nu i se vor fi stâns vederile: simțea totuși că dacă ea voiește, voiește și el, și dacă ea nu poate rămânea, îi pare și lui bine când o vede plecând.

Și Simina o știa aceasta: i-o spuse bătrânul nu cu graiul, nu cu ochii, ci cu mâna cea uscată. Ea se plecă asupra lui, îi sărută părul de pe frunte, apoi se depărtă, iar bătrânul rămase liniștit la locul său. Liniștit? nu, asta nu e vorba! Rămase cu viața oprită-n loc.

Iorgovan, da! el era liniștit. Aștepta și el, dar aștepta ca omul care știe că nu în zadar așteaptă și are timp să aștepte.

Își făcea băiatul de lucru prin curte.

Șofron stetea în ușa grajdului: acolo îi era locul. Aștepta și el, însă ca omul care ar dori ca zadarnică să-i fie așteptarea. Când Simina se ivi în curte, el tuși o dată.

Simina se dete cu inima încleștată înapoi. Nu știa dacă el a zăpsit-o ori nu, dar odată cu capul n-ar mai fi ieșit.

Iorgovan plecă după dânsa.

Ea ridică mâinile și-i făcu semn să se depărteze.

El se opri în loc și privi împregiurul său.

Șofron ieșea în mână cu furca de fer din grajd: se ducea să coboare din pod o furcă de fân pentru cai.

Nu! tot n-ar fi voit Iorgovan ca sluga tătâne-său să-l vadă stând noaptea de vorbă cu Simina. Trebuia să mai aștepte.

Șofron coborî fânul și-l duse-n grajd, iar Iorgovan se întoarse spre casă. Nu știa ce să facă. Era supărat. Intră: te pomenești că Simina nu se mai întoarce, crezând că nu mai iese, ori se întoarce și nu-l găsește. Nu intră: ce-o fi gândind sluga? ! Oamenii cinstiți

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

îşi fac treburile ziua, la lumina mare. Era supărat, supărat pe Simina, pe Şofron, pe sine însuşi, supărat pe toată lumea. Mai mare însă decât supărarea îi era ruşinea de lucrul pe care îl făcea şi nu putea să-l facă.

Busuioc avea fecior şi n-avea astâmpăr. Nu i-a trecut niciodată prin minte să-l întrebe pe feciorul său unde se duce şi când se întoarce: asta era treaba lui. Acum însă tatăl nu-şi găsea locul: ar fi voit să ştie unde se află şi ce face, ar fi voit însă fără ca să întrebe pe cineva.

În cele din urmă el se ridică de la masă, unde steteau cu toţii de vorbă. Par' însă că toţi ştiau de ce iese şi cu ce gând pleacă; în clipa când întinse mâna spre broasca uşii despre curte, el se întoarse, intră în casa cea mare, se duce la fereastră şi se uită în noaptea luminată de lună plină.

Şofron se cobora din pod cu o furcă de fân, Iorgovan se întorcea spre casă, iar la capătul grajdurilor Simina stetea înaltă şi nemişcată.

Îi era şi lui Busuioc ruşine de ceea ce făcea, dar nici el nu putea să nu o facă, avea datoria de a şti cele ce se petrec.

Acum tremura şi el, tremura şi Iorgovan, tremura şi Şofron, tremurau cu toţii în trupurile lor şi neastâmpărul pornit de la Simina îi cuprinse pe toţi: dedeau toţi din prisosul vieţii lor.

Unul singur dedea din lipsă, şi tocmai acesta tremura mai tare, Neacşu, care nu mai avea timp să aştepte. El se ivi la colţul şurii, privind ţintă la fiică-sa, care înainta iar spre curte.

Şofron iar tuşi.

„Care va să zică, ăsta stă la pândă! ?" grăi Iorgovan în el şi plecă hotărât spre Simina.

Şofron ieşi cu furca-n mână.

Iorgovan se făcu că nu-l bagă de seamă.

Acum Şofron arunca furca cât colo şi o luă drept spre feciorul stăpânului său, care se opri în cale şi-l aşteptă.

Simina rămase încremenită, iar Neacşu plecă spre cei doi flăcăi.

– Ce vrei tu cu fata aceea? întrebă Şofron liniştit, de tot liniştit.

– Ce vrei tu? îl întrebă Iorgovan.

– Eu vreau s-o iau de nevastă! răspunse Şofron.

– Eu nu vreau s-o iau! grăi Iorgovan deschis.

– Atunci las-o-n pace!

– Nu mă lasă ea pe mine!

Şofron se dete un pas înapoi. Acum era acum: ce putea el să facă?

– Minţi – strigă el – minţi, minţi!

Simina, cuprinsă de frică, făcu un pas înainte şi se puse între amândoi.

– Nu minte, Şofroane, grăi dânsa ridicând mâna. De când e lumea nu s-a spus adevăr mai mare.

Şofron rămase cu ochii ţintiţi la pământ, şi pământul nu se deschidea ca să-l înghită.

Ridicându-şi apoi privirea, se uită lung şi la Iorgovan, şi la Simina: ar fi vrut să vadă ce este în el de ea îl iubeşte atât de mult şi ce lipseşte în ea de el nu este gata să intre în foc pentru dânsa.

1. Încadrează fragmentul citat într-un curent literar, pe baza a două argumente.
2. Comentează în 5-6 rânduri rolul pe care îl are „cel de-al treilea personaj" (Vasile Popovici, *Eu, personajul*) – Şofron – în „regia" acestei scene.

3. Rezumă fragmentul în maximum zece rânduri.
4. Observă și notează două caracteristici ale stilului lui Slavici vizibile în secvența citată.
5. Enumeră personajele implicate în scena citată și menționează câte o trăsătură a fiecăruia, așa cum rezultă din fragment.
6. Realizează o scurtă caracterizare de aproximativ zece rânduri a personajului Iorgovan, având în vedere relațiile cu celelalte personaje, așa cum se desprind acestea din fragmentul citat.
7. Selectează un fragment de maximum douăzeci de cuvinte care ilustrează prezența în text a stilului indirect liber.
8. Alcătuiește două enunțuri în care cuvintele *bine* și *supărat* să fie folosite cu valoare de substantiv.
9. Demonstrează în patru enunțuri caracterul polisemantic al substantivului *masă*.
10. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *au început*, *neastâmpăr*, *se ivi*, *supărat*.

Testul 37

Sărmanul Dionis de Mihai Eminescu

– Unde stăm? auzi el un glas din centrul de jăratic al cărții.

– Alexandru cel Bun! putu șopti cu glasul apăsat, căci bucuria, uimirea îi strângea sufletul și... încet, încet, painjinișul cel roș se lărgi, se diafaniză și se prefăcu într-un cer rumenit de apunerea soarelui. El era lungit pe o câmpie cosită, fânul clădit mirosea, cerul de înserare era deasupra-i albastru, limpede, adânc, nouri de jăratic și aur umpleau cu oștirile lor cerul, dealurile erau încărcate cu sarcini de purpură, paserile-n aer, oglinzile râurilor rumene, tremurătorul glas al clopotului împlea sara chemând la vecernie, și el? – el – ce îmbrăcăminte ciudată! O rasă de șiac, un comanac negru – în mâna lui cartea astrologică. Și ce cunoscute-i păreau toate. El nu mai era el. I se părea atât de firesc că s-a trezit în această lume. Știa sigur cum că venise în câmp ca să citească, că citind adormise. Camera obscură, viața cea trecută a unui om care se numea Dionis, ciudat – el visase! „Ah! Gândi el – cartea mea mi-a făcut șotia asta, în urma cetirei ei am visat atâtea lucruri extraordinare. Ce lume străină – ce oameni străini, parcă era a noastră dar totuși străină, alta”... Ciudat! Călugărul Dan se visase mirean cu numele Dionis... pare că se făcuse în alte vremi, între alți oameni! Ciudat! „Ah meștere Ruben, zise el zâmbind – cartea ta într-adevăr minunată este!... numai de n-ar ameți mintea; acuma simt eu, călugărul, că sufletul călătorește din veac în veac, același suflet, numai că moartea-l face să uite că a mai trăit. Bine zici, meștere Ruben, că egiptenii aveau pe deplin dreptate cu metempsicoza lor. Bine zici cum că în sufletul nostru este timpul și spațiul cel nemărginit și nu ne lipsește decât varga magică de a ne transpune în oricare punct al lor am voi. Trăiesc sub domnia lui Alexandru-Vodă ș-am fost tras de-o mână nevăzută în vremi ascunse în viitorul sufletului meu. Câți oameni sunt într-un singur om? Tot atâția câte stele sunt cuprinse într-o picătură de rouă sub cerul cel

Scanned with OKEN Scanner

limpede al nopţii. Şi dac-ai mări acea picătură, să te poţi uita în adâncul ei, ai revede toate miile de stele ale cerului, fiecare – o lume, fiecare cu ţări şi popoare, fiecare cu istoria evilor ei scrisă pe ea – un univers într-o picătură trecătoare. Ce adânc e evreul acesta!" – gândi el în sine despre dascălul Ruben. [...]

Şi un glas răsună în urmă-i: „Nefericite, ce-ai îndrăznit a cugeta? Norocul tău că n-ai pronunţat vorba întreagă!..." Supt ca de un magnet în nemărginire, el cădea ca fulgerul într-o clipă cale de o mie de ani. Deodată întunericul dimprejurul lui deveni liniştit, negru-mort, fără sunet şi fără lumină. El deschise cartea, aruncă mărgeaua şi începu a ceti. Mărgeaua cădea luminoasă prin întuneric şi se desfăşura din ce în ce. Din ce în ce mai mare, mai mare – se lumina – până o văzu departe asemenea unei lune – şi el cobora cu cartea sub mână nourii groşi, s-apropie de pământ, deja vedea culmile strălucite ale unui oraş, lumini presărate, o noapte văratică cu aerul blond, grădini mirositoare şi... şi îşi deschise ochii.

El se scutură oarecum din somn. Soarele se înălţa, ca un glob de aur arzător pe un cer adânc albastru; grădina de dedesubtul ferestrei, în care adormise Dionis, era de un verde umed şi răcoritor după noaptea cu ploaie, florile împrospătate ridicau în soare cochetele capete copilăroase şi ochii lor plini de reci şi zadarnice lacrime. În casa de peste drum perdelele albe erau însă lăsate, prin aleile grădinei ei vişinii şi cireşii înfloriţi, salcâmii cu miros dulce tăinuiau cărările risipite într-o viorie şi melancolică umbră.

Fusese vis visul lui cel atât de aievea sau fusese realitate de soiul vizionar a toată realitatea omenească?

1. Numeşte motivul romantic ce stă la baza scenariului epic eminescian.
2. Argumentează în maximum zece rânduri că fragmentul citat ilustrează conceptul operaţional de *proză poetică*.
3. Precizează cele două ipostaze în care apare personajul principal.
4. Demonstrează în maximum zece rânduri, pe baza a două argumente, că personajul principal corespunde tipului romantic.
5. Identifică în fragment patru figuri de stil diferite.
6. Comentează rolul pe care îl are interogaţia finală în construirea semnificaţiilor nuvelei.
7. Numeşte motivul biblic întâlnit în a doua parte a fragmentului şi motivează prezenţa sa în text.
8. Selectează din fragment patru neologisme.
9. Selectează patru cuvinte folosite cu formă neliterară şi indică forma lor literară.
10. Alcătuieşte enunţuri în care să evidenţiezi caracterul polisemantic al cuvintelor *limpede* şi *limbă*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 38

În vreme de război de I.L. Caragiale

De mult acuma, d. Stavrache stăpâneşte mirazul rămas de la frate-său, părintele Iancu, de a cărui urmă nu s-a mai putut da şi despre care nici nu se mai pomeneşte.

Avocatul poveţuise destul de limpede pe hangiu...

Un om stăpâneşte o avere; cu drept ori fără drept, o stăpâneşte. Câtă vreme nu-l supără nimini, câtă vreme nu se ridică nici o pretenţie asupră-i, el n-are nevoie să ia nici o măsură legală. Şi mai la urmă situaţia d-lui Stavrache este mai limpede decât a oricărui proprietar.

– Averea a fost a popii?

– Da, a popii.

– Făcută de el, din munca lui...

– Cea mai mare parte.

– Popa are copii?

– N-are.

– Are femeie?

– Nu.

– Are părinţi?

– Nu.

– Mai are alt frate?

– Nici unul, decât pe mine.

– Atunci... ... stăpâneşte sănătos, a adăogat avocatul, şi dacă te-o mai supăra cineva, atunci vino la mine... Numai unul singur pe lume te-ar putea călca...

– Cine? întrebă d. Stavrache.

– Popa.

Moştenitorul zâmbi şi cu siguranţă răspunse:

– Aş! nu mai poate călca, săracul!

Apoi, văzând că răspunsul său prea sigur face o impresie ciudată avocatului, se grăbi s-adaoge cu tonul cel mai duios:

– Cine ştie unde s-o fi prăpădit bietul frate-meu, dacă n-a mai venit el la avutul lui de atât amar de vreme!

Au trecut cinci ani de la război şi nimini, în adevăr, n-a supărat pe d. Stavrache, afară decât popa Iancu volintirul, care venea din când în când de pe altă lume să turbure somnul fratelui său. Avocatul avusese dreptate. Singur popa avea dreptul să neliniştească pacinica stăpânire a hangiului.

Dar orice se-ntâmplă des nu ne mai mişcă; orice minune a treia oară trebuie să nu se pară lucru foarte firesc. Pentru aceea, hangiul primi fără multă emoţie vizita înstrăinatului, care venea cine ştie de unde, de departe.

D. Stavrache sta în odăiţă căutând să desfacă nişte socoteli încurcate, când intră nenorocitul fugar.

Stins de oboseală, bolnav, cu faţa hiravă şi cu ochii-n fundul capului ca în clipa morţii, ocnaşul era-mbrăcat în haina vărgată de la ocnă, de unde scăpase, ca prin minune, pilindu-şi lanţurile.

Scanned with OKEN Scanner

Umblase prin codri nemâncat; trecuse prăpăstii; haina şi nădragii îi erau numai zdrenţe; opincile sfâşiate; palmele şi tălpile picioarelor şi gleznele pline de sânge. Dar în sfârşit, ajunsese la frate-său.

– Ticălosule! strigă d. Stavrache, ne-ai făcut neamul de râs! să piei să nu te mai văd! Pleacă! Du-te înapoi de-ţi spăşeşte păcatele!

Fugarul a plecat oftând şi când a ajuns în prag:

– Nene – zice – fă-ţi pomană, dă-mi o bârdacă de apă.

Atâta a putut zice şi a picat jos moale ca o cârpă.

Lui d. Stavrache i s-a făcut milă; s-a repezit să-l ridice ca să-l puie pe pat; nu-l putea lăsa să moară ca un câine. [...]

Se opinti încă o dată cu supremă energie, ridică de la pământ pe nenorocit; dar acesta fu apucat de un cutremur grozav, se zbătu din toate încheieturile şi, biruind cu greutatea-i de mortăciune cea din urmă putere de-mpotrivire a lui Stavrache, îl îngenunchie, îl trânti jos şi-i puse, ca un luptător teafăr, biruitor, genunchiul pe piept. Apoi, începu să râză ca un nebun scrâşnind din dinţi şi-i zise:

– Gândeai c-am murit, neică? [...]

D. Stavrache era-n picioare, în mijlocul odăii, tremurând din toate încheieturile şi făcându-şi cruci peste cruci... Dor de frate – bine; dar urâtă vizită!

Până la ziuă, d. Stavrache s-a plimbat pân odaie de colo până colo; s-a-nchinat într-una rugându-se fierbinte pentru odihna sufletului răposaţilor, şi a băut mereu rachiu bun, ca să-şi îndepărteze gândurile rele.

A doua zi s-a dus la biserică şi a aprins lumânări pentru sufletele morţilor. Apoi, deşi zdruncinat, şi-a văzut omul de daraveri, mai pe ici, mai pe colea... mai cu seamă şi-a mai petrecut vremea cu nişte vin care pornise să se turbure şi să se oţetească... acu era limpede ca undelemnul franţuzesc şi dulce ca mustul năsprit. Toată ziua nu i-a cerut inima nimica; a băut doar două-trei năstrape de zeamă de varză; tocmai înspre seară de tot a gustat niţel peşte sărat cu usturoi şi-a băut câteva pahare de vin nou. Pe urmă s-a-nchinat frumos şi s-a culcat cu gândul la cine ştie ce.

1. Încadrează fragmentul citat în categoria nuvelei psihologice, apelând la două argumente din text.
2. Menţionează rolul pe care îl are discuţia cu avocatul în evoluţia personajului principal.
3. Exprimă-ţi opinia despre atitudinea naratorului faţă de personajul principal, având în vedere şi faptul că acesta este mereu numit „d. Stavrache". Ilustrează aprecierile cu un citat din fragment.
4. De ce crezi că naratorul insistă asupra obiceiului personajului de a bea? Redactează răspunsul în 5-6 rânduri.
5. Caracterizează în aproximativ zece rânduri personajul principal, pe baza trăsăturilor desprinse din fragment.
6. Menţionează două procedee/tehnici narative folosite de autor în fragmentul citat.
7. Transcrie secvenţa din text în care se face trecerea de la planul realităţii la cel al halucinaţiilor/al irealităţii (aproximativ 15 cuvinte).
8. Selectează din fragment două cuvinte derivate şi două compuse.

Scanned with OKEN Scanner

9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *stăpâneşte*, *să neliniştească*, *povăţuire*, *a fi prăpădit*.
10. Transcrie din fragment patru cuvinte folosite cu formă neliterară şi indică forma lor literară.

Testul 39

Calul de Marin Preda

I

„Sfânt trup şi hrană sieşi, Hagi rupea din el"
Ion Barbu

Florea Gheorghe avea de făcut o groază de treburi, dar dintre toate vroia să termine una acum, de dimineaţă, înainte ca soarele să răsară şi să-l apuce căldura, şi la care se gândise încă din ziua trecută.

El se sculase în dimineaţa aceea mai devreme.

După ce a înghiţit vreo câteva gloduri de mămăligă cu brânză, s-a dus în grajd şi a început să cotrobăie după nişte lanţuri şi curele, apoi le-a lăsat, a luat un căpăstru şi s-a apropiat de un cal care dormea nemişcat lângă iesle. I-a vârât capul în căpăstru, l-a dezlegat şi l-a tras încet în mijlocul bătăturii.

Pe cer încă mai străluceau câteva stele învineţite, din puzderia de peste noapte. Era linişte, şi cerul răcoros şi curat tremura alb peste dealurile şi salcâmii înalţi de pe marginea satului.

Era un cal înalt, bătrân, cu părul încreţit pe burtă şi ros de ham aproape peste toată pielea. Abia mergea, şi capul îi atârna în jos, bălăgănindu-se greu şi încet ca o ciutură mare şi hodorogită. În mijlocul bătăturii se oprise încremenit, apoi când omul l-a tras de căpăstru, toată osăria trupului a pornit să se desfacă şi să se mişte, şi din toate acestea animalul abia a făcut câţiva paşi; fel de fel de oscioare şi coarde îi ieşeau pe la încheieturi şi printre coaste şi se împreunau una cu alta ciudat, ca să-i întindă alene cele patru picioare.

Florea Gheorghe, alături, a început să râdă, oprindu-se pe loc şi uitându-se la el cum stă stors în mijlocul curţii, cu copitele lăţite ca nişte strâchini negre în ţărână şi cum nu mai poate merge. S-a apropiat mai mult de el şi a început să-l mângâie, trăgându-l de smocul de păr din vârful fruntii:

– Hai, tată, hai să mergem, a zis el după o vreme şi apoi a pornit cu el de căpăstru spre poarta drumului. [...]

Coborâră în văgăună şi, într-un loc, Florea Gheorghe se opri. În clipa aceea, peste coama înaltă a salcâmilor care abia se zăreau spre sat, razele soarelui ţâşniseră pe nesimţite şi umpluseră cu lumina lor roşie întreaga văgăună.

IV

Omul parcă se înfioră, speriat. Se uită în jurul lui, se opri o clipă, scărpinându-se în cap, apoi dădu drumul căpăstrului şi trase peste cingătoare o frânghie, pe care o petrecu

Scanned with OKEN Scanner

pe gâtul calului; se dădu câţiva paşi înapoi, ţinând mai departe frânghia în mână, şi se aplecă jos. El ridică din iarba fragedă un picior alb de cal, gros şi întărit de uscăciune, şi îl încercă, mişcându-l în mână, să-şi dea seama cât e de ager. Se alătură de cal, şi când ridică mâna, aerul vâjâi. O clipă, peste faţa omului se prelinse o cută crâncenă. Animalul tresări cu putere – ceva începuse să se mişte în el – se ridică aprig în sus, agitându-şi capul a teroare.

Ceva asemănător răsări atunci şi în Florea Gheorghe. Îşi simţi creierul mişcându-se ca o maşină cu nenumărate roţi, se trase înapoi, uitându-se la animalul pe care îl trezise fără să-şi dea seama şi, crâncen, cuprins de spaimă, strânse frânghia şi lovi cu o linişte ciudată, care îl uimea, drept în creştetul buimăcit al animalului. Apoi lovi din nou, iar, mereu, trăgând întruna de frânghie. Ridicându-se încă o dată în două picioare, calul vru să ţâşnească înainte, dar se prăvăli şi se întinse suflând greu.

Florea Gheorghe, când îl văzu jos, întins şi mare, şi suflând greu, simţi deodată că înlăuntrul său ceva se sparge şi piere, cum ceva vuieşte într-însul, ca o tarabă izbită de vânt, ca şi când din cap şi din inimă i-ar fi zburat nişte păsări; îşi trase răsuflarea, şi-şi şterse fruntea năclăită de sudoare rece.

Învârti osul în mână şi, liniştit în mişcări, începu să-l lovească din nou, de astă dată surd, cum ar fi tăiat lemne, fără să mai gândească la ceva. Animalul nu mai sufla. Pe bot i se spărsese un ochi şi se prelingea jos, ca un gălbenuş de ou. Izbea peste tot, des, chibzuit, şi, încă după ce capul calului se scălda în sânge, înţepenit şi sticlos, Florea Gheorghe mai lovi de câteva ori.

La urmă aruncă osul, se aplecă jos şi începu să caute un loc unde să-i poată lua pielea. Încălecase pe el şi trăgea cu amândouă mâinile. Câteodată apleca până aproape capul, apuca strâns, cu mâinile, aplecându-se peste spate şi trăgând până ce i se umflau vinele tâmplelor. Peste deal, pe câmp, ciobanii urcau pe urmele oilor, fluierând şi azvârlind măciucile după berbeci.

Omul şi calul se vedeau de sus, încă luptându-se parcă. Un glas îl făcu pe Florea Gheorghe să ridice capul, speriat:

– Ia uite, băăă, răzbătu în văgăună strigătul unui cioban. Unu' beleşte un cal! Cu-ţu, naaa!... Na, bobica, naaa!...

1. Precizează ce momente ale subiectului sunt cuprinse în fragmentele citate.
2. Evidenţiază în 5-6 rânduri stările prin care trece personajul şi motivează-le.
3. Indică elementul exterior care declanşează reacţia violentă din final a lui Florea Gheorghe.
4. Identifică în fragment elemente aparţinând naturalismului şi defineşte în 5-6 rânduri acest curent literar.
5. Analizând nuvela, Nicolae Manolescu observă că naratorul „se mărgineşte să observe gesturi, să asculte cuvintele personajelor, fără să se introducă în conştiinţa lor" (*Arca lui Noe*, vol. I). Comentează această apreciere în circa zece rânduri.
6. Precizează, prin raportare la secvenţa citată:
   - curentul literar în care o încadrezi;
   - tipul de narator;
   - tipul de viziune/perspectivă narativă.

Scanned with OKEN Scanner

7. Identifică în text ceea ce *nu* spune naratorul, observând așadar mărcile omisiunii.
8. Scrie patru locuțiuni/expresii care să conțină verbul *a tăia*.
9. Ilustrează în enunțuri caracterul polisemantic al cuvintelor *încercă* și *pas*.
10. Explică semnele de punctuație din ultimul dialog.

Romanul

Romanul tradițional

Testul 40

Ciocoii vechi și noi de Nicolae Filimon

I

Dinu Păturică

Într-o dimineață din luna Octombrie, anul 1814, un june de 22 de ani, scurt la statură, cu fața oacheșă, ochi negri plini de viclenie, un nas drept și cu vârful cam ridicat în sus, ce indică ambițiunea și mândria grosolană; îmbrăcat cu un anteriu de șamalagea rupt în spate, cu caravani de pânză de casă văpsiți cafeniu; încins cu o bucată de pânză cu mărginile cusute în gherghef; cu picioarele goale, băgate în niște iminei de saftian care fuseseră odată roșii dar își pierduseră coloarea din cauza vechimei; la încingătoare cu niște călimări colosale de alamă; în cap cu cauc de șal a cărui coloare nu se putea distinge din cauza peticelor de diferite materii cu care era cârpit și purtând ca vestmânt de căpetenie o fermenă de pambriu ca paiul grâului, căptușită cu bogasiu roșu, – un astfel de june sta în scara caselor marelui postelnic Andronache Tuzluc, rezimat de stâlpii intrării și absorbit în niște meditații care, reflectându-se în trăsăturile feței sale, lăsau să se vadă până la evidență că gândirea ce-l preocupa, nu erau decât planuri ambițioase ce închipuirea lui cea vie îi punea înainte, și obstacolele ce întâmpina în realizarea lor.

În momentul acela ușa scării se deschise și se arătă înaintea junelui un arnăut îmbrăcat numai în fir, cu pistoale și iatagan la brâu și cu tătarcă roșie blănită cu vulpe nafe. Mândrul albanez, fără să privească cât de puțin pe bietul june ce-i făcea temenele până la pământ, strigă cu voce de stenor:

– Ioane, trage butca boierului la scară!

Vizitiul, după ce plezni de câteva ori din biciu și mai făcu câteva marafeturi prin care voia să arate abilitatea ce avea în meseria sa, trase butca la scară.

Nu trecu mult timp și se auzi pașii cei leneși și gravi ai Marelui Postelnic, ce cobora scara cu o cadență simetrică. Junele, a cărui atențiune era ațintită la cea mai mică mișcare ce se petrecea, auzi și el acel sgomot și cu un aer în care se vedea foarte curat neliniștea, ridică dela pământ două cutii cu păstrăvi și câteva găini; apoi vârî mahinaliceşte mâna în sân și scoase un plic sigilat; iar după ce își strânse fermeneaua la piept

Scanned with OKEN Scanner

şi-şi luă caucul în cap, lăsând să se vază o căpăţână rasă peste tot şi numai în creştet cu vreo câteva fire de păr, luă o poziţie umilitoare şi aşteptă sosirea boierului.

În fine, Postelnicul apăru îmbrăcat cu anteriu de cutnie ca guşa porumbului, încins peste mijloc cu un şal de Ţarigrad, cu işlicul în cap şi învelit până la ochi cu o giubea de postav albastru blănită cu blană de râs. El zări pe june şi-i zise cu gravitatea de boier de protipendadă:

– Cine eşti, mă băiete, şi ce voieşti de la mine?

Junele căzu în genunchi şi sărutând pulpana anteriului, răspunse cu o voce lâncedă ce inspira compătimire:

– Să trăiţi întru mulţi şi fericiţi ani! Sunt Dinu Păturică, nemernicul fiu al prea umilitei voastre slugi treti logofăt Ghinea Păturică, fostul odinioară vătaf de curte al înălţimei voastre.

– Ei bine, spune-mi ce vrei de la mine?

– Am o scrisoare dela tata către prea cinstitul şi de bun neam obraz al Măriei Voastre.

– Ado-ncoa, să vedem acea scrisoare.

Junele se apropie de Postelnic ţinând capul plecat până la pământ şi-i dete scrisoarea; apoi căzu iarăşi în genunchi şi stând în această poziţiune, aşteptă răspunsul. [...]

Dinu Păturică dete o privire repede şi dispreţuitoare camerei sale, apoi deschise fereastra şi începu să se uite în curte. Privi cu băgare de seamă mulţimea de găini, gâşte, raţe, claponi, cocori şi călifari, ce furnicau prin curtea boierească, apoi se întoarse către bucătărie şi la vederea mulţimii de tingiri de diferite capacităţi, în care se pregăteau cele mai gustoase bucate din Fanar, faţa lui se coloră de o bucurie nedescriptibilă, iar după o reflecţiune de câteva minute, zise în sine: „Iată-mă, în sfârşit, ajuns în pământul făgăduinţei; am pus mâna pe pâine şi pe cuţit; curagiu şi răbdare, prefăcătorie şi iuşkiuzarlâc, şi ca mâine voiu avea şi eu case mari şi bogăţii ca ale acestui fanariot".

1. Numeşte tipul social şi literar pe care îl ilustrează autorul prin personajul Dinu Păturică şi citează alte două texte în care l-ai întâlnit.
2. Justifică limbajul folosit de autor prin raportare la epoca istorică în care este plasată acţiunea.
3. Identifică în text două procedee prin care naratorul construieşte o identitate a personajului şi argumentează-le cu citate (exemple: descrierea veşmintelor, a gesturilor, consemnarea comportamentului verbal, portretul etc.).
4. Precizează atitudinea pe care o are naratorul faţă de personaj pe baza a două citate din text.
5. Comentează în aproximativ zece rânduri contrastul dintre manifestările exterioare ale personajului şi gândurile/intenţiile acestuia.
6. Argumentează în maximum zece rânduri apartenenţa fragmentului citat la un roman tradiţional.
7. Enumeră modurile de expunere folosite de autor în fragment.
8. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte din text: *viclenie*, *june*, *planuri*, *obstacole*.
9. Selectează din ultimul paragraf patru neologisme şi indică forma lor literară.
10. Scrie patru locuţiuni/expresii care să conţină substantivul *nas*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 41

Amintiri din copilărie de Ion Creangă

Noi, cum a plecat bunicul, a doua zi ne-am dus la şcoală; şi văzând profesorul că purtăm plete, a poruncit unuia dintre şcolari să ne tundă. Când am auzit noi una ca asta, am început a plânge cu zece rânduri de lacrimi şi a ne ruga de toţi Dumnezeii să nu ne sluţească. Dar ţ-ai găsit; profesorul a stat lângă noi până ce ne-a tuns chilug. Apoi ne-a pus în rând cu ceilalţi şcolari şi ne-a dat de învăţat, după puterea noastră, între una-alta, şi „Îngerul a strigat", pe dinafară.

Şi am dus-o noi aşa până pe la Mezii-Păresii. Şi unde nu ne trezim într-o bună dimineaţă plini ciucur de râie căprească de la caprele Irinucăi! Ei, ei! ce-i de făcut? Dascălul nu ne mai primea în şcoală, Irinuca nu ne putea vindeca, pe bunicu n-ave cine-l înştiinţa, merindele erau pe sfârşit, rău de noi!

Nu ştiu cum se întâmplă, că, aproape de Bunavestire, unde nu dă o căldură ca aceea, şi se topeşte omătul, şi curg pârâiele, şi se umflă Bistriţa din mal în mal, de cât pe ce să ieie casa Irinucăi. Şi noi, pe căldurile cele, ne ungeam cu leşie tulbure, şedeam afară la soare cu pelea goală, până se usca cenuşa pe noi, şi apoi ne băgam în Bistriţa de ne scăldam. Aşa ne învăţase o babă să facem, ca să ne treacă de râie. Vă puteţi închipui ce vra să zică a te scălda în Bistriţa, la Broşteni de două ori pe zi, tocmai în postul cel mare! Şi nici tu junghiu, nici tu friguri, nici altă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat. Vorba ceea: „Se ţine ca râia de om".

Într-o zi, fiind Irinuca dusă în sat şi având obiceiu a şede uitată, ca fata vătămanului, noi n-avem ce lucra? Ne suim pe munte, la deal de casa ei, câte c-o bucată de răzlog în mână, şi cum curgeau pârâiele grozav, mai ales unul alb cum îi laptele, ne pune dracul de urnim o stâncă din locul ei, care era numai înţinată, şi unde porneşte stânca la vale, săltând tot mai sus de un stat de om; şi trece prin gardul şi prin tinda Irinucăi, pe la capre, şi se duce drept în Bistriţă, de clocotea apa! Asta era în sâmbăta lui Lazăr, pe la amiazi. Ei, ei! ce-i de făcut? Gardul şi casa femeii dărâmate la pământ, o capră ruptă în bucăţi, nu-i lucru de şagă. Uitasem acum şi râie şi tot de spaimă.

– Strânge repede ce mai ai, până când nu vine baba, şi hai să fugim cu pluta ceea la frate-meu Vasile, în Borca, zise Dumitru, căci plutele începuse a umbla.

Înşfăcăm noi te mieri ce mai aveam, ne ducem degrabă la plută, şi plutaşii, de cuvânt, şi pornesc. Ce-a fi zis Irinuca, în urma noastră, ce n-a fi zis, nu ştiu; dar ştiu atâta că eram cu gheaţa-n spate, de frică, păn-am ajuns la Borca, unde ne-a fost şi masul. Iar a doua zi, în duminica de Florii, des-dimineaţă am plecat din Borca pe Plaiul-Bătrân, împreună cu doi plăieşi călări, spre Pipirig. Era o zi frumoasă în duminica aceea, şi plăieşii spuneau că n-au mai apucat aşa primăvară devreme de când îs ei.

Eu cu Dumitru însă o duceam într-un cântec, strângând viorele şi toporaşi de lângă plaiu, şi mergeam tot zburdând şi hârjonindu-ne, de parcă nu eram noi râioşii din Broşteni, care făcusem atâta bucurie la casa Irinucăi. Şi mergând noi tot aşa, cam pe la amiază, deodată s-a schimbat vremea cea frumoasă într-o vijelie cumplită, să răstoarne brazii la pământ, nu altăceva! Pesemne baba Dochia nu-şi lepădase toate cojoacele. Începe a bura, apoi o întoarce în lapoviţă, pe urmă o dă în frig şi ninsoare cumsecade şi, într-un buc, ne astupă drumul de nu ştiai încotro să mergi. Şi tot ninsoare şi pâclă până în pământ, de nu se vedea om pe om alături fiind.

Scanned with OKEN Scanner

– Aşă-i că s-a diochet vremea? zise unul dintre plăieşi oftând. Mă mieram eu să fi mâncat lupul iarna asta aşa de în pripă. De pe la Înţărcători am prăpădit drumul. De-acum s-o luăm de-a chioara, şi unde ne-a fi scris, acolo vom ieşi.

– I-auziţi glasul unui cucoş, zice celălalt plăieş. Haideţi să apucăm într-acolo şi poate să ieşim în sat undeva.

Şi ne coborâm noi, şi ne tot coborâm, cu mare greutate, pe nişte povârnişuri primejdioase, şi ne încurcăm printre ciritei de brad, şi caii lunecau şi se duceau de-a rostogolul, şi eu cu Dumitru mergeam zgribuliţi şi plângeam în pumni de frig; şi plăieşii numa icneau şi-şi muşcau buzele de necaz; şi omătul se pusese pe une locuri până la brâu, şi începuse a înnopta când am ajuns într-o înfundătură de munţi, unde se auzea răsunând glasul unui pârăuaş ce venea, ca şi noi, din deal în vale, prăvălindu-se şi izbindu-se de cele stânci fără voinţa sa... Numai atâta, că el a trecut mai departe în drumul său, iar noi am stat pe loc şi am pus-o de mămăligă, fără apă.

1. Selectează din fragment mărcile subiectivităţii şi comentează în 5-6 rânduri prezenţa lor într-un text epic.
2. Argumentează în maximum zece rânduri caracterul memorialistic şi autobiografic al fragmentului citat.
3. Identifică în fragment patru mărci ale oralităţii stilului.
4. Rezumă fragmentul în aproximativ zece rânduri.
5. Identifică şi precizează stările de spirit ale copiilor în diferitele situaţii specificate de povestitor.
6. Menţionează tripla ipostază a lui Ion Creangă în textul citat.
7. Precizează care este atitudinea povestitorului faţă de personaje şi întâmplări, ilustrând-o cu o secvenţă din fragment.
8. Indică sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *a porunci*, *a ruga*, *putere*, *boală*.
9. Selectează din fragment patru locuţiuni/expresii.
10. Identifică în fragment patru cuvinte derivate.

Testul 42

Baltagul de Mihail Sadoveanu

Popasul de sară l-au făcut la Bicaz, la han la Donea. Au îngrijit caii, le-au dat orz, au adus într-o odaie tărhatul şi-au stat de vorbă cu femeia de gazdă şi cu crâşmarul până într-un târziu. Nechifor Lipan era pentru ei obraz cunoscut.

– Era om vrednic şi fudul, zise Donea hangiul; nu se uita la parale, numai să aibă el toate după gustul lui. Nu l-am văzut de mult. Va fi având treabă undeva la câmp. Ori poate cunună şi botează în sat la el. Dar cum dă primăvara, iar s-arată.

– De când nu l-aţi văzut? ispiti munteanca.

– Apoi cam de multişor, cam de astă-toamnă. Se ducea în sus; avea bun cal.

Domnu David făcu semn uşurel cu ochiul drept. Munteanca nu mai întrebă nimic.

– Dar de ce vă interesaţi? întrebă Donea.

Scanned with OKEN Scanner

– E dator nişte parale nevestei acestia... zise domnu David.

– De ce nu-l căutaţi acasă la el, pe Tarcău în sus?

– Nu-i acasă; l-am căutat şi eu. Acu de la dânsul de acasă venim şi până la Călugăreni mergem tovărăşie.

– Apoi atuncea unde poate fi găsit? Dacă nu-i la munte, e la oile lui în baltă, la Prut, ori la Jijia.

– Zice că s-ar fi oprit la Dorna astă-toamnă după ce a trecut pe aici.

– Se poate; avea de neguţat acolo oi, de la nişte ciobani. Dacă le-a găsit nutreţ pe loc, se poate să fi stat.

– Ştii ceva, ai auzit ceva?

– N-am auzit nimic.

Vitoria oftă şi-şi frecă domol ochii cu palmele, potrivindu-şi broboada.

A doua zi, sâmbătă, au încălecat iar şi-au aşteptat pe negustor. Iarăşi întârzia. Nu-şi scoase sania în drum decât după ce începură a curge streşinile fulgerate de soare.

– De întârzierea asta chiar vă rog, prietinilor, să nu vă supăraţi, se apără el râzând. E din pricina tocmelilor noastre, a jidovilor, cu Dumnezeu. Azi e sâmbătă şi n-avem voie să umblăm pe drum. Numai dacă ne aflăm pe apă – putem merge mai departe până unde se isprăveşte acea apă. Dacă eşti pe apă n-ai încotro. Aşa că Dumnezeu ne-a îngăduit să ne aflăm călători pe apă. Văzând că trebuie să fiu numaidecât deseară acasă la Călugăreni am aşteptat să pornească a curge streşinile şi a se topi omătul. Cum a ajuns apa sub sanie, am putut porni. De-acuma tot pe apă merg până acasă.

[...]

Când au intrat în sat la Farcaşa, deodată s-a prăvălit de pe muntele cel mare un vânt rece, trăgând după dânsul nouri negri şi vârtejuri de ninsoare. Când au trecut prin dreptul bisericii, nu se vedea nici în cer, nici în pământ.

Vitoria a oprit calul, a descălecat. S-a închinat spre locaşul sfânt.

– Gheorghiţă, vorbi ea; asta-i poruncă să facem popas aici.

A descălecat şi feciorul. Au luat caii de căpăstru şi au căutat gazdă.

1. Comentează în 5-6 rânduri modul în care se construieşte portretul lui Nechifor Lipan în fragmentul citat.
2. Selectează din text scurte secvenţe din care rezultă că cele două personaje, Vitoria şi David, aparţin unor culturi diferite prin credinţă şi obiceiuri.
3. Comentează legătura om-natură în textul sadovenian, având în vedere secvenţa din finalul fragmentului.
4. Argumentează în 5-6 rânduri că acţiunea romanului *Baltagul* se desfăşoară într-un spaţiu arhaic.
5. Identifică tipul de narator şi precizează cărui tip de viziune narativă îi corespunde fragmentul.
6. Menţionează funcţiile dialogului în textul epic pe baza fragmentului citat.
7. Enumeră patru trăsături ale Vitoriei Lipan ce se pot desprinde din fragment.
8. Identifică în fragment două cuvinte formate cu sufixe diminutivale; indică rădăcina şi sufixul.
9. Selectează din fragment două locuţiuni verbale.
10. Ilustrează în enunţuri valoarea polisemantică a verbului *a trece*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 43

Fraţii Jderi de Mihail Sadoveanu

De Sfânta Înălţare, hram al ctitoriei Neamţu, se strânsese în preajma zidurilor şi în ogrăzile călugărilor mare număr de norod. Unii veniseră s-asculte slujba, alţii ca să ieie binecuvântare ori naforă, alţii pentru scrisori de friguri, alţii cu femei lunatice, ca să le supuie sub patrafir la ieromonahi cu darul cetitului. Mai ales prea sfinţitul Iosif, stareţul, era vestit întru această bună tămăduire, nu numai în Moldova, ci şi-n Ţara Leşască şi cea Rusească. Toţi cei sosiţi ştiau de asemeni că se vor îndestula cu mâncare şi vin, faima de primire de oaspeţi a mănăstirii fiind întru totul neştirbită. Osârdia boierilor şi mila voievozilor înzestraseră îndestulător acest sfânt lăcaş; din turmele de la munte, din podgoriile de la dealuri, din câmpiile arate de la apa Prutului, cu mila lui Dumnezeu, era de unde sătura şi mai mari mulţimi decât cele strânse acolo, în acea luminată zi de mai a anului 1469.

[...] Omenirea adunată îşi încremenise talazurile sub soarele puternic al ceasului al treilea al dimineţii.

Sunară trâmbiţi.

În prund, în dreptul sfintei mănăstiri, era un loc unde apa Nemţişorului fugea pe dedesubt. La acea trecătoare sfinţitul Iosif se opri, ca să privească alaiul măriei sale.

Călăreţii îşi struniră caii, scânteind din coifuri şi platoşe. Măria sa privi o clipă împrejurimile. Copiii de casă grăbiră să coboare, ca să-i apuce frâiele şi scările. Când descălecă Domnul, într-o singură mişcare călăreţii puseră piciorul la pământ. Alexăndrel-Voievod, feciorul bălan al Domniei, sări de-a dreptul din şa. Purta, ca şi părintele său, brocart de Veneţia, gugiuman de samur şi marochinuri. Trei boieri dintre cei mari, care însoţeau pe stăpân, adică portarul Sucevii, Bodea, Toma logofătul şi Iuga postelnicul, îşi lăsară caii în mâna slujitorilor şi grăbiră la trecătoarea pârâului.

Cântăreţii soborului începeau, cu glasuri destul de aspre, axion pentru slava măriei sale: „Cade-se să te fericim..."

Vodă Ştefan, călcând atunci în al patruzecilea an al vârstei, avea obrazul ars proaspăt de vântul de primăvară. Se purta ras, cu mustaţa uşor cărunţită.

Avea o puternică strângere a buzelor şi o privire verde tăioasă. Deşi scund de statură, cei dinaintea sa, opriţi la zece paşi, păreau că se uită la el de jos în sus.

Pe când suna încă axionul, vlădica Iosif înainta, cadelniţând între făcliile diaconilor, apoi, primind sfânta Evanghelie de la cei care i-o purtau, o înfăţişă măriei sale ca să-i sărute icoanele de smalţ, aşezate în chip de cruce.

Vodă făcu semnul creştinesc şi sărută Evanghelia, apoi îndemnă printr-un semn mic, din ochi, pe coconul său să săvârşească acelaşi lucru. Poporul şi dregătorii se aplecară adânc în faţa slăvitei feţe a măriei sale. Prea sfinţitul sărută mâna cu pecetea de aur. Vodă îşi împlini aceeaşi datorie către bătrânul stareţ. Îndată medelnicerul sfântului lăcaş păşi înainte, înfăţişând pânea şi sarea. Domnul frânse o viţă a colacului. Abia o atinse de buze şi se puse în mişcare cu pas viu. Prundul începu să sune de paşii cailor. Cum prea sfinţitul Iosif umbla greu în odăjdii, Vodă se opri zâmbind o clipă, şi porni iar mai domol, alături de călugăr.

Scanned with OKEN Scanner

Vlădica are barbă înviersunată şi trup încalat, se gândea Jderul cel mititel, râzând în soare şi iscodind cu ochii toate. Ar vrea să grăiască, dar gâfâie şi nu poate. Întoarce ochi deznădăjduiţi către măria sa. L-ar ruga să păşească şi mai încet. A băgat de samă şi Alexăndrel-Vodă asta şi, ca un dezmierdat ce este, îşi îngădui să zâmbească, înturnând fruntea şi privind soarele şi împrejurimile. A dat cu ochii de Jder cel mititel care râde fără sfială. Şi-au legat o clipă privirile. Ionuţ înţelege că Săndrel îşi aminteşte de el. „Îi pare bine, îşi urmează el gândurile. Suntem de o vârstă. Am să-i arăt eu meşteşugurile mele vânătoreşti."

1. Precizează motivul/motivele pentru care s-a adunat mulţimea la Mănăstirea Neamţ.
2. Comentează în 5-6 rânduri starea în care se găsea Moldova în timpul epocii descrise.
3. Indică mijloacele de caracterizare la care apelează autorul pentru a realiza portretul lui Ştefan şi ilustrează-le cu citate.
4. Precizează atitudinea naratorului faţă de personajul principal, aducând ca argument un citat din text.
5. Identifică trei elemente ale ceremonialului determinat de sosirea voievodului.
6. Realizează în aproximativ zece rânduri portretul lui Ştefan, pe baza trăsăturilor desprinse din text.
7. Indică modul de expunere pe care se bazează fragmentul citat şi menţionează două consecinţe în plan narativ ale folosirii acestuia.
8. Indică printr-un sinonim sensul din fragment al cuvintelor *dezmierdat*, *iscodind*, *îşi îngăduie*, *înturnând*.
9. Selectează din ultimul alineat al textului patru locuţiuni/expresii.
10. Demonstrează în enunţuri omonimia cuvântului *mai*.

Testul 44

Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă de Mihail Sadoveanu

Duminică, dechemvrie 12, s-a vestit măriei sale la curte, că a sosit Constantin serdar cu robii orheieni. După ce spârcuise satele sculate, punând asupra celor supuşi şi iertaţi grea dajdie de bani şi vite, oşteanul Domniei sale se întorsese asupra văilor care se trăseseră în Codru. Urmărindu-i din ascunziş în ascunziş, hărţuindu-i, împresurându-i, şi ţinând toate drumurile, a ajuns să-i flămânzească şi să-i sălbăticească desăvârşit. Iar apoi dezgolindu-se codrii de frunzişuri şi venind şi iarna, au ieşit acei buntuşnici, ca lupii, în văi, către sate, şi i-a prins pe toţi Cantemir de grumaz.

Duca-Vodă îi lăsă să steie până ce-şi isprăvi rugăciunea, făcând de trei ori cruci mari din creştetul capului până sub vintre, şi la umeri cât putea ajunge cu braţul. Se aplecă spre icoane dându-le oarecum buna-dimineaţă, apoi, îmbrăcând contăş şi punând în cap gugiuman, apucă buzduganul cel mic şi ieşi în foişor, unde îl aşteptau vel-hatman şi vel-armaş, precum şi mulţi slujitori domneşti.

Scanned with OKEN Scanner

[...] În acea clipă dinspre bolta turnului de la intrare răzbiră glasuri. Cineva chema într-ajutor. Străjerii îl repezeau îndărăt, cu vorbe aspre.

– Ce este? întrebă Vodă. Cinstite vel-armaş, vezi domnia ta, şi adă la mine pe cei ce mă chiamă, nădăjduind întru dreptatea mea. Eu pe ăi buni îi apăr, pe răi îi zdrobesc. (...)

Vel-armaş veni către poarta cea mare c-un bătrân gârbovit şi slab, care înainta încet şi sprijinit de doi flăcăuşi cuviincios îmbrăcaţi în straie răzăşeşti, de lână sură. Erau bălani, numai cu puf sub nas. Cum ajunseră în preajma lui Vodă, lângă grămada robilor, îşi traseră cuşmele de pe plete cu frică, neîndrăznind să-şi înalţe privirile către luminăţia sa. În aceeaşi vreme unul din ei se aplecă la urechea bătrânului, îngânându-i câteva cuvinte. Bătrânul se opri, se descoperi şi se îndreptă puţin de şale, săltând în sus fruntea. Atuncea Domnul şi boierii săi putură băga de samă că acel moşneag, alb ca măgara, era orb.

Robii, sucind către el capetele, îl cunoscuseră şi-şi şoptiră numele lui. Îl cunoscu şi Constantin serdar. Făcând un pas înainte, dădu lămurire Domniei:

– Măria ta, zise el, acesta-i bătrânul care s-a înfăţişat şi la mine, cerând iertarea vieţii pentru răzeşii săi. Iar eu, încredinţându-l că numai măria sa Vodă ţine în dreapta sa cumpăna vieţii şi a morţii, el a purces în urma noastră cu aceşti doi nepoţi ai săi într-o căruţă şi acuma se înfăţişează şi el cu rugămintea lui. Ticăloşii aceştia, pe care i-am adus eu, îl cunosc şi mi-au spus că numele lui este moş Tudor, şi că în vremea tinereţelor lui a fost şi el rohmistru la Ieşi. Iar mai apoi, la domnia Tomşei-Vodă, a venit în ţară, şi a fost căpitan în oastea acelui domn, făcându-se cunoscut pentru isprăvi, care şi până astăzi mulţi ştiu de faima lui şi-i zic căpitanul Tudor. E orb şi slab precum se vede, dar are neamuri care stau în jurul său. [...]

– Ei, şi ce vrei, bătrânule?

– Slăvite şi luminate Doamne, mă rog să ierţi şi să slobozi din lanţ pe acei care au greşit.

– De ce să-i iert şi să-i slobod? Pentru că păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu? Pentru că se scoală asupra Domnului lor? Pentru aceste ticăloşii nu se cuvine să plătească?

– Slăvite şi luminate Doamne, neamurile mele au plătit totdeauna cu dreptate. Au plătit nu numai cu ban şi rod, au plătit cu sânge, căci ei din veci stau pe această moşie, de la voievozii cei de demult. Şi să ştii slăvite şi luminate Doamne, că noroadele nu se turbură din pricina binelui.

La aceste cuvinte nechibzuite, ale unui bătrân slab la minte, Duca-Vodă s-a oţărât şi a strigat cu mânie:

– Dar de ce se turbură, moşneag nebun şi neînţelept? Căci în ţara asta Dumnezeu a rânduit destul belşug, iar la divanul meu se judecă totdeauna cu sfântă dreptate. Bătrânul a tăcut, întunecându-şi albuşurile ochilor, sub sprâncene. Apoi a ridicat iar glasul:

– Doamne, nebunia şi slăbiciunea mea sunt la acel care ţine în mâinile sale văzduhul şi pământul şi care împărăţiile ca pleava le vântură. Mulţămeşte-te, măria ta, cu banii noştri, cu vitele şi cu rodurile pământurilor şi cu mierea ştiubeilor noastre; nu-ţi încărca sufletul cu sânge. Căci se suie până la cer plângerile obijduiţilor, iar moşnegii cei neînţelepţi şi orbi te blastămă să mori neiertat şi singur!

Atunci Vodă, scuturând buzduganul, a crâşnit. Boierii, slujitorii s-au înfricoşat nu de mânia lui Duca-Vodă, ci de fapta pe care voia s-o săvârşească.

Bătrânul, cu ochii cei morţi aţintiţi, şi-a pus palmele pe capetele nepoţilor săi care-i stăteau de o parte şi de alta, şi i-a mângâiat.

Scanned with OKEN Scanner

– Măria ta, a cuvântat apoi, fără frică; aştept să mă loveşti, ca să pier de buzduganul măriei tale, cum a murit şi părintele meu de buzduganul lui Aron-Vodă.

1. Identifică în text două argumente prin care să dovedeşti că fragmentul aparţine unui roman istoric.
2. Pentru a da mai multă obiectivitate faptelor şi realităţilor prezentate, Sadoveanu apelează în acest roman la procedeul „călătorului" sau al „străinului". Transcrie din text o secvenţă de 1-2 rânduri prin care să argumentezi acest lucru.
3. Menţionează atitudinea supuşilor faţă de domnitor (a bătrânului Tudor şi a vel-armaşului Constantin serdar) şi ilustrează răspunsul cu citate din fragment.
4. Realizează în maximum zece rânduri un portret al răzeşului, pe baza trăsăturilor desprinse din fragment.
5. Apelând la indici de ordin tematic, naratorial şi stilistic, argumentează în 5-6 rânduri că fragmentul citat aparţine curentului tradiţionalist.
6. Explicaţi în 5-6 rânduri metafora din titlul romanului – *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*.
7. Comparaţi într-un scurt eseu de aproximativ zece rânduri atmosfera din romanul tradiţional *Zodia Cancerului* cu cea din *Fraţii Jderi*.
8. Încadrează în clasa lexicală corespunzătoare (omonime, arhaisme, regionalisme, cuvinte polisemantice) următoarele cuvinte din text: *serdar*, *a veni*, *să steie*, *cap*, *unde*, *braţ*.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *să slobozi*, *s-a oţărât*, *mânie*, *belşug*.
10. Scrie patru expresii în care să apară verbul *a sta*.

Romanul modern obiectiv

Testul 45

Ion de Liviu Rebreanu

[Titu] Plecă spre Măgura cu căruţa lui Ion, o căruţă nouă, cu doi cai buni, primiţi de curând de la socrul său. Pe drum, Ion îi povesti cu mare mândrie cum a biruit pe Vasile Baciu.

– Dacă nu m-ai fi învăţat dumneata, domnişorule, rămâneam mai rău ca un ţigan! sfârşi ţăranul întorcând capul spre Titu cu o privire recunoscătoare.

– Adică cum te-am învăţat eu? făcu tânărul uimit.

– Vai de mine, mi se pare că dumneata ai uitat tot? zise Ion. Nu ţii minte când mi-ai spus, ehe, acu-s doi ani aproape, că trebuie să silesc pe badea Vasile să-mi dea pe Ana?

Titu tresări. Niciodată nu se gândise că o vorbă aruncată la întâmplare poate stârni o întorsătură în viaţa unui om. Purtarea lui Ion faţă de Ana şi Vasile Baciu i se păruse urâtă şi neînţeleasă.

Scanned with OKEN Scanner

– Dar socrul tău?... Îl laşi sărac? întrebă dânsul, simţindu-se complicele tuturor nesăbuinţelor lui.

– Tot pământul e al meu, domnişorule! rânji Ion cu mulţumire pătimaşă. Cât pământ!... Numai să-mi dea Dumnezeu sănătate să-l stăpânesc, că-i al meu!

Patima din glasul lui înfioră pe Titu. Îndârjirea, egoismul şi cruzimea cu care omul acesta a urmărit o ţintă, fără să se uite în dreapta sau în stânga, îl înfricoşau, dar îl şi mişcau. Se gândi la şovăirile lui din vremea aceasta, la zigzagurile neputincioase, la alergările lui după ţeluri de-abia întrezărite, şi se simţi mic în faţa ţăranului care a mers drept înainte, trecând nepăsător peste toate piedicile, luptând neobosit, împins de o patimă mare. El se frământă cu dorinţe nelămurite, făureşte planuri peste puterile lui, trăieşte cu visuri fermecate, şi alături de dânsul viaţa înaintează vijelios. Un simţământ de slăbiciune îi strânse inima.

– Numai o pasiune puternică, unică, nezdruncinată dă preţul adevărat vieţii! murmură dânsul întristat şi dându-şi seama că el n-a fost în stare să urmărească fără preget o singură ţintă. [...]

Ion de-abia aşteptase zilele acestea. Acuma, stăpân al tuturor pământurilor, râvnea să le vadă şi să le mângâie ca pe nişte ibovnice credincioase. Ascunse sub troienele de omăt, degeaba le cercetase. Dragostea lui avea nevoie de inima moşiei. Dorea să simtă lutul sub picioare, să i se agaţe de opinci, să-i soarbă mirosul, să-şi umple ochii de culoarea lui îmbătătoare.

Ieşi singur, cu mâna goală, în straie de sărbătoare, într-o luni. Sui drept în Lunci, unde era porumbiştea cea mai mare şi cea mai bună, pe spinarea calului... Cu cât se apropia, cu atât vedea mai bine cum s-a dezbrăcat de zăpadă locul ca o fată frumoasă care şi-ar fi lepădat cămaşa arătându-şi corpul gol, ispititor.

Sufletul îi era pătruns de fericire. Parcă nu mai râvnea nimic şi nici nu mai era nimic în lume afară de fericirea lui. Pământul se închina în faţa lui, pământul... Şi tot era al lui, numai al lui acuma...

Se opri în mijlocul delniţei. Lutul negru, lipicios, îi ţintuia picioarele, îngreuindu-le, atrăgându-l ca braţele unei iubite pătimaşe. Îi râdeau ochii, iar faţa toată îi era scăldată într-o sudoare caldă de patimă. Îl cuprinse o poftă sălbatică să îmbrăţişeze huma, să o crâmpoţească în sărutări. Întinse mâinile spre brazdele drepte, zgrunţuroase şi umede. Mirosul acru, proaspăt şi roditor îi aprindea sângele.

Se aplecă, luă în mâini un bulgăre şi-l sfărâmă între degete cu o plăcere înfricoşată. Mâinile îi rămăseseră unse cu lutul cleios ca nişte mănuşi de doliu. Sorbi mirosul, frecându-şi palmele.

Apoi încet, cucernic, fără să-şi dea seama, se lăsă în genunchi, îşi coborî fruntea şi-şi lipi buzele cu voluptate de pământul ud. Şi-n sărutarea aceasta grăbită simţi un fior rece, ameţitor...

Se ridică deodată ruşinat şi se uită împrejur să nu-l fi văzut cineva. Faţa însă îi zâmbea de o plăcere nesfârşită.

Îşi încrucişă braţele pe piept şi-şi linse buzele simţind neîncetat atingerea rece şi dulceaţa amară a pământului. Satul, în vale, departe, părea un cuib de păsări ascuns în văgăună de frica uliului.

Se vedea acum mare şi puternic, ca un uriaş din basme care a biruit, în lupte grele, o ceată de balauri îngrozitori.

Îşi înfipse mai bine picioarele în pământ, ca şi când ar fi vrut să potolească cele din urmă zvârcoliri ale unui duşman doborât. Şi pământul parcă se clătina, se închina în faţa lui... [...]

Scanned with OKEN Scanner

1. Comentează în 5-6 rânduri atitudinea lui Titu Herdelea față de Ion, pornind de la următoarea secvență: „Îndârjirea, egoismul și cruzimea cu care omul acesta a urmărit o țintă, fără să se uite în dreapta sau în stânga, îl înfricoșau, dar îl și mișcau".
2. Menționează mijloacele prin care este caracterizat personajul Ion în secvența citată.
3. Precizează funcția narativă pe care o are în roman și în secvența citată personajul Titu Herdelea și ilustreaz-o cu un citat.
4. Găsește în fragment o motivație pentru gestul lui Ion de a săruta pământul și comentează scena în aproximativ zece rânduri.
5. Precizează modurile de expunere folosite în fragment.
6. Argumentează în aproximativ zece rânduri apartenența fragmentului citat la romanul modern obiectiv.
7. Susține cu cel puțin trei argumente selectate din fragment una din opiniile critice existente asupra personajului Ion.
8. Alcătuiește enunțuri cu cele două forme de plural ale substantivului *vis*.
9 Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *patimă*, *țintă*, *a înfricoșa*, *șovăire*.
10. Alcătuiește trei enunțuri cu sensuri diferite ale substantivului *corp*.

Testul 46

Răscoala de Liviu Rebreanu

Capitolul X
Sângele

Apariția bătrânului Miron Iuga în cerdac stinse subit toate glasurile. Câteva căciuli și pălării se ridicară instinctiv. În marginea cerdacului, la nivelul oamenilor, Iuga se opri. Dintr-o singură ochire observă că țăranii au cuprins toată împrejurimea conacului până la castelul lui Grigoriță și toată ograda argaților. Soarele coborâse spre asfințit în spatele caselor, adumbrind cerdacul și însângerând sutele de capete cu privirile strâmbate de puterea luminii.

– Văd că într-adevăr ați venit tot satul, cu căței, cu purcel! zise Miron calm, cercetând fețele, parc-ar fi vrut să vadă cine lipsește. [...]

Trecuseră câteva clipe. Pauza păru tuturor nesfârșit de lungă. Pe urmă brusc, Miron Iuga strigă poruncitor:

– Cine v-a chemat pe voi aci, să-mi stricați straturile, și rondurile, și potecile la care am muncit din greu cu oamenii?... Cine v-a dat voie?... Adică dincolo în curte, nu puteați aștepta? Acolo nu mai e bine? V-ați boierit, ai, de când umblați cu revoluția și cu blestemățiile?

Vorbind, se aprindea și nu se mai putea domina, deși își dădea seama că merge prea departe și riscă să provoace tocmai efectul contrar celui scontat. Într-adevăr, cineva îl întrerupse obraznic:

Scanned with OKEN Scanner

– Da ce, noi am venit să ne probozeşti matale ori să te probozim noi pe mata? [...]

Atunci ieşi în faţă obraznic, cu căciula pe ceafă, Trifon Guju:

– Cucoane, s-au dus vremurile alea... Mata n-ai auzit porunca lui vodă, ori nu vrei s-o asculţi?

Bătrânul Iuga făcu o sforţare cumplită să nu-l plesnească imediat peste ochi, în loc de orice răspuns. Îl ştia pe Trifon leneş şi rău, deci dintre ţăranii cu care dânsul nici nu obişnuia să stea de vorbă. Ca şi când nici nu l-ar fi auzit, Miron întoarse capul să întrebe pe alţii despre ce anume poruncă e vorba. [...]

– Ia stai, cucoane, că noi nu ne-am sculat de florile mărului...

Glasul lui se încurcă şi se ciocni în văzduh cu glasul bătrânului Miron Iuga. O clipă glasul lui Iuga, surprins, se înecă. Dar imediat se ridică cu o furie nouă, pornită parcă să ardă tot în calea ei.

– Tu să taci, ticălosule!... Să taci tâlharule!... Să taci!... Să taci!...

Cu ochii bulbucaţi, cu o spumă subţire în colţurile gurii, Miron Iuga răcnea scuturând pumnul spre Trifon Guju care însă, după o secundă de şovăire, îi înfruntă privirea cu un rânjet obraznic. Apoi fiindcă boierul nu mai contenea cu „să taci", deşi abia mai hârâia de oboseală, Trifon strigă gros şi sfidător:

– Da de ce să tac?... Iacă, nu vreau să tac!... Ai să-mi porunceşti dumneata? Ce, sunt sluga dumitale?

Miron Iuga nu mai vedea, dar fiece cuvânt îi plesnea obrajii de-i ţiuiau urechile. Continuă cu aceeaşi mânie:

– Să taci!... şi să ieşi îndată din curtea mea!... Ieşi afară, ticălosule! Acu să ieşi, hoţule, că altfel!...

Trifon Guju îşi resfiră picioarele şi întinse genunchii, ca să se înfigă mai puternic pe loc, răspunzând în acelaşi timp mai dârz şi încruntat:

– Uite că nu ies, cucoane!... Nu vreau să ies!... Că nici nu mai e curtea dumitale şi nici n-am poftă să ies, uite-aşa!

– Nu ieşi?... Din ograda mea?... Să mă înfrunţi tu pe mine?... Ei, stai atunci că te învăţ eu pe tine omenie, tâlharule!

Vocea bătrânului Iuga se schimbase şi se înmuiase. Intră repede în casă. La fiece pas îşi zicea că trebuie să se calmeze. Îi tremurau însă şi mâinile, şi genunchii, numai în inimă îi bătea un ciocan cu lovituri asurzitoare. În camera de culcare, deasupra patului, atârna o puşcă de vânătoare, veşnic încărcată. O smuci din cui. [...]

Iuga ridicase arma la ochi după primele lui cuvinte. Răsunară două detunături, una după alta, atât de apropiate parcă a doua ar fi fost ecoul celei dintâi. Faţa lui Trifon Guju, cu gura largă de vorbe, primind descărcăturile în plin, se ciurui brusc ca de vărsat de vânt. Ochii mici avură o clipire mirată. Se prăvăli ca un sac greu.

– Tâlharule! mormăi Miron Iuga, văzându-l cum se frânge cu o satisfacţie care-i îngrăşa inima.

Când răsunară împuşcăturile, câţiva oameni de pe lângă Trifon îşi feriră capetele, retrăgându-se cu spaimă peste cei dinapoia lor. Ţipete ţâşniră într-o îmbrânceală generală. Printre glasurile speriate însă porniră deodată înjurături şi ameninţări. Toader Strâmbu, la câţiva paşi, răbufni cu o mutră roşie de ură:

– Ce, boierule, vrei să ne omori?

În aceeaşi clipă mişcarea mulţimii se învolbură. Deasupra lui Trifon se aplecaseră câţiva să-l sprijine. Oamenii se îmbulzeau valvârtej, într-o înnebunire subită. Pe când

Scanned with OKEN Scanner

rostea Toader Strâmbu întrebarea, un băţ de rădăcină cu măciuca cât un pumn de copil se înălţă în aer lângă Miron Iuga. Măciuca îl lovi în cap cu atâta sete, că se auzi împrejur un pârâit. Căciuliţa boierului se turti în creştet.

– Cum îndrăzneşti, hoţule, să ridi...? începu Miron fără să mai poată sfârşi.

Zeci de alte beţe se agitau, izbind la întrecere într-o învălmăşeală furioasă. Bătrânul Miron Iuga, fără cunoştinţă, cu ţeasta zdrobită, rămase în picioare în mijlocul ţăranilor care, îndesându-se să-l lovească, parcă-l sprijineau să nu cadă.

1. Motivează titlul capitolului din care este extras fragmentul – *Sângele* – cu referire la secvenţa citată.
2. Comentează în 5-6 rânduri evoluţia stării de spirit a boierului Miron Iuga în secvenţa prezentată.
3. Transcrie replica ce declanşează furia ţăranilor şi-i mobilizează.
4. Argumentează în aproximativ zece rânduri că fragmentul citat aparţine unui roman social, realist, obiectiv.
5. Comentează în aproximativ zece rânduri modul în care se cristalizează voinţa personajului colectiv.
6. Găseşte o explicaţie pentru comportamentul ţăranilor din finalul scenei, comparându-l cu imaginea de la început.
7. Enumeră trei calităţi ale stilului lui L. Rebreanu vizibile şi în fragmentul citat.
8. Identifică patru neologisme în primul paragraf al textului şi propune câte un sinonim pentru fiecare.
9. Scrie patru locuţiuni/expresii în care să apară substantivul *cap*.
10. Alcătuieşte trei enunţuri cu sensuri diferite ale substantivului *gură*.

Testul 47

Concert din muzică de Bach de Hortensia Papadat-Bengescu

În traiul totdeauna sobru al prinţului Maxenţiu, căsătoria cu bruna Ada Razu adusese o scurtă criză de senzualitate. Criza funestă pentru organismul lui până acum econom din prudenţă şi din sărăcie. Sănătatea lui Maxenţiu fusese totdeauna delicată, dar precauţiunile pe care le lua îi îngăduise să se creadă mai debil, fără să-şi ducă gândul mai departe. După şase luni de regim conjugal însă, pe terenul slab, boala prosperase. Dintr-un searbăd exemplar modern, Maxenţiu devenise un specimen bun de studiat în ce priveşte ravagiile repezi ale tuberculozei. De acel studiu se ocupa el însuşi cu aviditate.

Ada, în schimb, cunoscuse sportul căsătoriei ca şi pe celelalte sporturi, fără să obosească. Descoperise însă curând că-i convine moda aristocratică a camerelor separate, din spaţiu, desigur, mai mult decât din snobism.

Singur în patul său, Maxenţiu, cu egoismul de bolnav, era mulţumit, dar cu acelaşi egoism îi era frică de singurătate, frică de un spectru pe care oglinda i-l desprindea în fiecare zi mai desluşit din propria lui imagine.

Scanned with OKEN Scanner

De câtva timp, noaptea avea febră şi somnul îi era sufocant. Palmele arzătoare şi le răcorea pe cearceafurile proaspete de olandă fină, îndantelate bogat, şi uneori uşor pătate de buzele fierbinţi. Când descoperise întâi urmele acelor sărutări rozate, Maxenţiu trăise cele mai intense ore de desperare, ale amorului cel mai mare, amorul de sine. În insomniile lungi simţea în palmele calde o cadenţă care treptat creştea, îl invada până când îi umplea urechile cu un vâjâit asemenea unei cascade. [...]

Aşa era tortura nopţilor febrile. Dimineaţa întreagă era consacrată unei toalete minuţioase ce reconstituia pe prinţul Maxenţiu aşa cum fusese mai înainte. Acelaşi tip borgian în care otrava era difuzată însă de un bacil mic, de o virgulă sinistră văzută adesea de Maxenţiu în vis, proiectată pe un ciudat fond albastru ca safirul uriaş geamăn al Adei pe care-l purta pe inel, safirul de logodnă. În aceleaşi visuri, vedea pe aşternutul imaculat desenul roşu al unor frunze de palm cu fibre dureroase ce-şi mutau locul pe măsură ce-şi mişca mâinile agitate.

După ce-şi termina o toaletă complicată ca grima unui actor, începea să joace comedia tragică a vieţii de toate zilele, cu un program barbar de osteneli mărunte şi zadarnice.

Era dejunul cu oaspeţi sau cu oaspe, la ore târzii şi cu meniuri ucigătoare. Dar nemulţumirea lui n-avea voie să se manifeste în afară, ci se resorbea mereu în aceeaşi cupă mizeră a fiinţei lui. Ada îl târa la toate şedinţele sportive de antrenament, găsind că e mai şic decât să asiste la meciurile oficiale. Dealtfel, ei îi plăceau busturile goale asudate, muşchii întinşi, viaţa brutală şi în plin aer. Pe când ceilalţi îşi cheltuiau acolo energiile sau îşi consumau lenea, Maxenţiu trăia ceasurile unui efort tragic pentru ca resorturile lui toate să stea la postul lor de funcţionare, ca nu cumva sărmanul corp, tot mai deznodat, să se desfacă din toate niturile aşa cum avea senzaţia permanentă. [...]

Ada, în adevăr, aşa cum bine socotise, întâlnise pe Lică Trubadurul. Fusese destul să se coboare din automobil şi să se amestece la anumite ore în viaţa uliţei. Era aproape cu neputinţă să treci câteva zile în şir pe faimoasa Calea Victoriei fără să întâlneşti pe oricine ai fi vrut sau n-ai fi vrut. Bucureştiul rezolvă problema de a fi oraş mare şi mic deodată, provincie şi Capitală. [...]

Înţelese de ce „post" anume era vorba şi era dispus să-l ocupe. Atât! Bruna Ada intrase apoi într-un magazin de covoare. De-ar fi stat împreună un minut mai mult, poate s-ar fi înţeles mai puţin. Lică hotărâse că se va duce a doua zi, aşa cum îi spuse drăcoaica. Era antrenat. [...]

În dimineaţa aceea, pe la 11, feciorul veni cu paşi uşori să spună lui Maxenţiu că prinţesa Ada doreşte să-i vorbească. Maxenţiu se gândi din nou cât e de obositor traiul lor parazitar. Ce va fi vrut Ada de la el? Vreo nouă şedinţă sportivă? Vreo vizită nouă? Dacă Maxenţiu azvârlea la tenis o minge, mişcarea era dublată de aceea care trebuia să armonizeze efortul şi tot aşa mereu. Apoi, orice conversaţie, orice gând se suprapunea gândurilor ce avea despre boala lui, monologului nesfârşit cu sine. De i se vorbea pe când el recapitula ceea ce simţea în acel moment, îi trebuia o dublă încordare; de i se cerea să privească ceva, atunci când el supraveghea mişcări lăuntrice, era tulburat. Acel lăuntric îi da mereu de lucru, prin nesfârşite senzaţii ce se înmulţeau pe măsură ce boala progresa. Maxenţiu era un bolnav adevărat, dar, cu grija de a-şi ascunde boala, adăuga suferinţei şi ipohondria. Avea, negreşit, de ce se teme, dar teama preceda mereu şi înmulţea răul.

1. Menţionează tipul de introspecţie practicat de H. Papadat-Bengescu în fragmentul citat şi ilustrează răspunsul cu o scurtă secvenţă.

Scanned with OKEN Scanner

2. Realizează în aproximativ zece rânduri caracterizarea în antiteză a personajelor Maxenţiu şi Ada Razu.
3. Menţionează ce tipuri literare ilustrează personajele din fragmentul citat.
4. Indică două procedee/tehnici narative moderne prezente în fragment.
5. Indică două procedee/tehnici narative clasice în fragment.
6. Comentează în aproximativ zece rânduri ideea că personajele din *Concert din muzică de Bach* fac un joc al aparenţelor, argumentând cu exemple din fragmentul citat.
7. În *Arta prozatorilor români*, T. Vianu afirma despre H. Papadat-Bengescu: „(...) ea vrea să facă sensibil ceea ce scapă vederii. Aşadar, psihologia dintr-un unghi de vedere raţional, logic". Comentează şi argumentează pe baza secvenţei citate această apreciere critică.
8. Identifică greşelile din următoarele enunţuri şi corectează-le:
   a) „(...) dar precauţiunile pe care le lua îi îngăduise să se creadă mai debil";
   b) „Maxenţiu trăise cele mai intense ore de desperare, ale amorului cel mai mare, amorul de sine".
9. Plasează în enunţuri proprii următoarele paronime: *a invada – a evada*, *alabastru – albastru*.
10. Alcătuieşte enunţuri în care adjectivul *uşor* („paşi uşori") să devină substantiv şi adverb.

Testul 48

Moromeţii de Marin Preda

În curând ieşi din sat şi urcă dealul. La câmp înfăţişarea sa se schimbă, căpătă iarăşi acea linişte posomorâtă şi închisă pe care o avusese când pornise din curte. Merse o vreme peste întinderea netedă a izlazului, apoi intră, pe drumurile de plan, printre porumburi şi mirişti şi se opri în sfârşit în dreptul unei pietre de hotar.

Ajunsese la lotul său de pământ.

Moromete se aşeză pe piatra albă de hotar şi îşi luă capul în mâini. Era cu desăvârşire singur. Dacă n-ar fi fost miriştea locurilor sau urmele roţilor de căruţă, uscate adânc în pământul drumului, care arătau că pe aici au fost oameni, s-ar fi zis că porumburile au crescut singure, n-au fost părăsite, că nimeni n-o să mai calce vreodată pe aici şi că doar el a rămas ca un martor a unei lumi ciudate care a pierit.

Moromete însă era departe de a fi rupt de lume şi venise aici tocmai pentru că se simţea îngropat în ea până la gât şi vroia să scape. Înţelegea că se uneltise împotriva lui şi el nu ştiuse, timpul pe care îl crezuse răbdător şi lumea pe care o crezuse prietenă şi plină de daruri ascunseseră de fapt o capcană (fâlfâirea în ceaţă a ameninţărilor, întinderea lor de-a lungul anilor, şi de-aici credinţa în fărâmiţarea şi dispariţia lor) – iar lumea, trăind în orbire şi nepăsare, sălbăticise copiii şi îi asmuţise împotriva lui.

Stătea pe piatra de hotar cu capul în mâini şi încerca să dea de curgerea până mai ieri a gândirii sale liniştite, îndârjit şi hotărât să nu cruţe nimic pentru a o regăsi, simţind că

Scanned with OKEN Scanner

înstrăinarea de ea ar aduce întunericul şi că moartea n-ar fi mai rea decât atât. Cum să trăieşti dacă nu eşti liniştit? Nu se întâmplase nimic atât de cumplit încât să nu fie repus totul sub linia vie a minţii. Nu cumva timpul era undeva acelaşi? Nu cumva trecerea lui era egală şi dacă o dată te ocrotea fărâmiţând primejdia, când te credeai scăpat îţi distrugea de asemenea speranţele clădite peste legea lui? Nu cumva copiii de aceea sunt copii, ca să nu-şi înţeleagă părinţii, fără ca mai întâi să se rătăcească şi de aceea părintele e părinte, ca să-i ierte şi să sufere pentru ei? Dar *„i-am iertat mereu"*, gândi deodată Moromete şi gândirea aceasta reveni şi nu mai fu urmată de alta, i-am iertat mereu, i-am iertat mereu, şi rămase cu ea în cap până ce îşi luă seama şi o stinse.

După care nu mai fu nimic, se auzea numai foşnetul porumbului, vântul uşor care venea dinspre miazănoapte sporind parcă şi mai mult trecerea omului şi a pământului. Un iepure ieşi la marginea unui lot şi îşi agită câteva clipe urechile, după care trecu drumul şi pieri în porumbul celălalt. Începuseră să scârţâie greierii.

„Am făcut tot ce trebuia, reluă Moromete cu o sforţare, le-am dat tot ce era, la toţi, fiecăruia ce-a vrut... Ce mai trebuia să fac şi n-am făcut? Ce mai era de făcut şi m-am dat la o parte şi n-am avut grijă? Mi-au spus ei mie ceva să le dau şi nu le-am dat? A cerut cineva ceva de la mine şi eu am spus nu? Mi-a arătat mie cineva un drum mai bun pentru ei pe care eu să-l fi ocolit fiindcă aşa am vrut eu? S-au luat după lume, nu s-au luat după mine! Şi dacă lumea e aşa cum zic ei şi nu e aşa cum zic eu, ce mai rămâne de făcut? ! N-au decât să se scufunde! Întâi lumea, şi pe urmă şi ei cu ea."

Şi această gândire sumbră şi trufaşă îl ridică pe Moromete în picioare, pregătit parcă să facă faţă unei asemenea prăbuşiri.

Se apropia seara. Câmpia îşi lăsa în jos, nesimţit pleoapa ei uriaşă. La răsărit era întuneric, se vedeau urcând nori de ploaie.

Când, într-un târziu, se uită în jurul său, îşi duse mâna la frunte, se clătină câteva clipe, apoi îşi reveni şi porni încet să se întoarcă acasă.

1. Integrează secvenţa citată în evoluţia subiectului romanului *Morometii*.
2. Precizează şi motivează starea de spirit a personajului în 5-6 rânduri.
3. Comentează modurile de expunere folosite de autor în fragmentul citat.
4. Arată de ce simte Ilie Moromete nevoia de a se retrage singur şi ce valoare are această retragere în devenirea sa interioară.
5. Realizează în aproximativ zece rânduri portretul personajului Ilie Moromete pe baza trăsăturilor şi sugestiilor desprinse din fragment.
6. Menţionează atitudinea naratorului faţă de personaj.
7. Compară într-un scurt eseu de aproximativ 20 de rânduri personajul lui Preda cu alte două figuri de ţărani din literatura română.
8. Demonstrează în patru enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a (se) schimba*.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *înfăţişare*, *se schimbă*, *în sfârşit*, *singur*.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni în care să apară cuvântul *lume*.

Scanned with OKEN Scanner

Romanul modern subiectiv/proza analitică

Testul 49

Pădurea spânzuraților de Liviu Rebreanu

Dar îndată gândurile se năpustiră asupra lui din toate ascunzișurile creierului, ca niște păsări hrăpărețe, și în urechi îi răsună cântecul ordonanței atât de limpede, parcă ar fi cântat sub fereastră. Atunci, spăimântat, deschise iar ochii. Îi trecu iar prin minte că ar trebui să cheme iarăși pe Petre, să-i spuie că mâine în zori vor pleca înapoi pe front și deci să nu uite ceva pe-aici... În același timp, însă, își dădu seama că i-e frică să rămâie singur cu gândurile proprii și răspunse: „Conștiința mea e împăcată”... Și numaidecât, la poruncă, îi răsăriră în minte argumentele, cu zecile, îmbulzindu-se să-l încredințeze că Svoboda a fost vinovat, a încercat să dezerteze și să trădeze și l-a osândit, n-are să-și impute nimic, nimic... Totuși, pe când asculta în suflet dovezile liniștitoare, în tavanul cu grinzi negre se iviră, întâi ca niște sclipiri fără rost, apoi tot mai lămurit, ochii omului de sub șreang, cu privirea mândră, tulburătoare ca o chemare, în al cărei foc straniu, valurile de argumente se topeau neputincioase. [...]

Apoi deodată, când se aștepta mai puțin, drept în față, chiar în sectorul bateriei, stârnită parcă de sfidarea lui, țâșni o lumină orbitoare și mândră; zvârlindu-și întâile raze spre cerul căptușit cu nouri și apoi coborând pe pământ, repede cu tremurături înfrigurate. Apostol închise ochii, înfricoșat ca în fața unei fantome, uitându-și tunurile și mânia, uitând tot, parc-ar fi visat.

– Hei!... Dormiți acolo?... Tunurile!

– Nu vezi reflectorul? bombăni îndată un glas gros, batjocoritor la câțiva pași, în șanțul infanteriei. Bologa se dezmetici brusc. Cunoștea glasul: era un locotenent de infanterie, foarte înalt, uscățiv, care-i disprețuia făți pe toți artileriștii. Ochi cu teodolitul izvorul luminii și apoi aruncă un ordin scurt în gura telefonului. Peste câteva clipe bubuiturile izbucniră, rare, chibzuite. Totuși, razele albe alunecau încet, nepăsătoare de obuzele vijelioase, scormonind întunericul, apropiindu-se parcă sfidătoare de Bologa. Pe urmă, ca și când l-ar fi descoperit cum stătea zgribulit în observatorul umed se opriră chiar asupra lui, învăluindu-l cu farmecul lor rece, străbătându-i, prin ochii bolnavi, în toate ascunzișurile inimii, răscolindu-i și tulburându-i gândurile ca un neașteptat răsărit de soare... În primul moment, Apostol simți numai o ură năprasnică împotriva luminii care-l îmbrățișa fără voia lui. Dar când vru să rostească două cuvinte în telefon, ca să corecteze tragerea tunurilor, nu-și mai putu întoarce privirea. Dezmierdarea razelor tremurătoare începea să i se pară dulce ca o sărutare de fecioară îmbogățită, amenințându-l, încât nici bubuiturile nu le mai auzea. În neștire, ca un copil lacom, întinse mâinile spre lumină, murmurând cu glasul uscat:

– Lumina!... Lumina!...

Chiar în clipa aceea, însă, parcă le-ar fi retezat un paloș de călău, razele murir, și ochii lui Bologa se umplură de întuneric. Nu-și dădea seama ce s-a întâmplat.

Tunurile băteau mereu, rar, cum poruncise dânsul.

„Mi se pare c-am spart reflectorul”, se gândi atunci, mirându-se cum a putut face el asemenea ticăloșie, și bucurându-se că a făcut-o.

Scanned with OKEN Scanner

Stătu buimăcit un răstimp, având conştiinţa că ar trebui să mai facă ceva şi neputându-şi aminti ce anume. Apoi, deodată, simţi receptorul telefonului şi strigă:

– Rachetele! ... Rachetele! ...

Pe cerul mohorât se ivi, sfârâind mânios, un glob de lumină cu un ochi iscoditor. În punctul unde fusese reflectorul. Bologa văzu prin binoclu mulţime de viermişori negri zvârcolindu-se neputincioşi. Iscoada din văzduh însă se stinse repede, şi tot atunci tunurile amuţiră singure, sătule parcă şi mulţumite.

Întunericul şi tăcerea înfăşurară pe Apostol ca un linţoliu aspru, în vreme ce ochii lui, cu pupilele largi, se chinuiau într-o aşteptare fără scop. În fundul sufletului însă simţea clar cum pâlpâie dragostea de lumină, blândă, mângâietoare...

1. Explică în 5-6 rânduri efectul pe care îl are „privirea" asupra conştiinţei lui Apostol Bologa.
2. Prezintă semnificaţiile simbolice ale luminii în fragmentul citat şi motivează atitudinea/reacţiile personajului în faţa luminii.
3. Caracterizează în aproximativ zece rânduri personajul Bologa, pe baza trăsăturilor desprinse din fragment.
4. Demonstrează apelând la cel puţin două argumente că fragmentul citat aparţine unui roman psihologic.
5. Prezintă funcţiile descrierii în textul citat.
6. Menţionează două tehnici specifice romanului modern prezente în fragmentul citat.
7. Defineşte conceptul operaţional de *conflict* şi ilustrează-l cu exemple din secvenţa citată.
8. Scrie patru locuţiuni/expresii care să cuprindă şi substantivul *zi*.
9. Alcătuieşte enunţuri cu paronimele *a colabora – a corobora*.
10. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *se năpustiră*, *limpede*, *să cheme*, *mândră*.

Testul 50

Patul lui Procust de Camil Petrescu

O privesc din nou pe femeia de lângă mine, aşa culcată pe spate, oferită neantului, goală şi plictisită. Încolţeşte în mine bănuiala derizorie că din pricina ei, probabil, s-a sinucis Ladima. Din pricina acestei femei lipsite de orice mister lăuntric, pe care el proiectase toată imaginaţia lui ca pe o pânză albă. Mai sunt două-trei scrisori şi nu din ele, fără îndoială, voi afla taina morţii lui.

O privesc lung, dezarmat.

– Ascultă, Emilia, când s-a sinucis Ladima?

Pare-se că se gândeşte, duce un deget la comisura din dreapta a buzelor, cum alţii îl duc la frunte.

– Păi să vezi... Era aşa cam după Sfântul Gheorghe. Aşa... în... aprilie... Ba nu... în mai... acum ştiu... la 2 sau 3 mai.

Scanned with OKEN Scanner

Aşadar, nu sunt nici patru luni de la moartea lui şi vorbeşte despre el ca despre un mort de pe aceeaşi stradă sau, aşa, din acelaşi sindicat. Cât de sincer şi total indiferent trebuie să-i fi fost el, dacă ea, nici măcar după moartea lui, nu afectează acea prietenie, superfluă, uşor de acordat morţilor, şi nu joacă măcar de formă acel teatru ancestral al doliului.

Valeria, a fost numai un schimb de cuvinte... N-a fost bătaie... e încă o măgărie gratuită... Nu aduna stupidităţile lor... Dacă ţi le trimit, aruncă-le... Spune-i şi fetei că am fost ieri la „Banca Industrială" să cer amânarea poliţei şi mi s-a spus că a plătit-o Gheorghidiu... M-am dus la el să-i mulţumesc... nici nu ştiam ce trebuie să fac... mi-a spus că nu-i nimic că o să-i plătesc când oi avea... că să nu mă mai gândesc la ea. Eram aşa de emoţionat, că nici nu ştiam cum să-i mulţumesc. În mizeria aceasta... În urâciunea acestor zile, când dezgustul de tot şi de toate mă pătrunde ca o umezeală, omul acesta mi-a adus un surâs şi o lumină. În ceasul cel mai greu al vieţii lui, Dumnezeu să-i ţină socoteală de acest ajutor, dat unui părăsit şi înşelat de toată lumea... S-a sfârşit... simt că s-a sfârşit. Sunt încolţit din toate părţile şi în curând nici o mişcare nu va mai fi posibilă. Vin după-masă la voi, Valeria. Chiar dacă nu-i Emilia... voi mai sta aşa... fumând în sufragerie...

– Era foarte necăjit. I se promisese un post la o gazetă şi se ducea în fiecare zi. Pe urmă nu l-au mai angajat. Cum n-avea ce face, scria poezii. Uite, într-o revistă erau două odată*.

Cred că i se crease bietului meu prieten o atmosferă aproape irespirabilă, încât într-adevăr era evitat de toată lumea. Începuse în jurul lui, probabil, acel păienjeniş de intrigi vagi şi insinuări abile, ţesut de acei pe care-i maltratase în scris, cu un aer quasi obiectiv, cu o ipocrită indulgenţă, dar tocmai prin această absenţă de interes vădit era de mare putere de sugestie şi se întindea ca o igrasie. Spre uimirea mea, Nae Gheorghidiu, întrebat o dată faţă de mai multă lume, de către un deputat care vrea să scoată o gazetă şi căuta să-şi facă redacţia, din ce motive a plecat Ladima de la *Veacul*, l-a recomandat pe acesta cu o falsă căldură şi cu o falsă ironie în acelaşi timp.

– A... e bun, e foarte bun... Şi întorcându-se spre tata... Nu-i aşa, Tănase? Numai vezi să ai mărunţişuri în buzunar mereu, că-i cam place să tapeze.... Şi în orice caz să nu-i dai mandat să iscălească chitanţele de publicitate... Altfel e băiat bun...

Tata a dezminţit cu un aer indulgent şi familiar, care a convins mai rău.

– Glumeşte dumnealui aşa... Da, e băiat bun.

Nae Gheorghidiu a surâs grav, larg, neconvins.

– Ei, dacă Tănase zice că glumesc, aşa o fi. Că el ştie. Că el era cu fondurile.

Eu, care ştiam că de nimic nu are mai multă oroare lumea asta ca de „tapeuri" şi care ştiam că Ladima nu numai că nu cerea niciodată nimic, căci era normal să-mi ceară mie înaintea tuturor, dar nu mă lăsa să-i plătesc nici măcar nota când mâncam împreună, fierbeam şi am intervenit hotărât, arătând că nici vorbă nu poate fi despre asta.

---

* Sunt două poezii apărute în *Logos*, numărul pe martie.

Cer final

Dar iezerele unul lângă altul sute,
Când râd arhipelagurile lumii mute?
Geyserii lungi lumina descompun,
Cu munţi de cristal şi alaun. (...)

Parafă

Marea crâncenă de plumb visează salbe
Şi resoarbe înveninată spume albe.
Pe deasupra-i sârma-ntinsă între munţi,
Pentru paşii mei alături, şi mărunţi.
[...]

Scanned with OKEN Scanner

Dar Nae, extrem de amuzat, m-a aprobat cu o perfidie groasă.

– Şi ăsta are dreptate... Fred trebuie să ştie mai bine ca oricine că erau asociaţi la... masă.

1. Argumentează compoziţia modernă a romanului pe baza fragmentului citat.
2. Realizează în aproximativ zece rânduri portretul Emiliei pe baza sugestiilor oferite de fragment.
3. Explică în ce constă modernitatea personajului Ladima, folosind argumente din secvenţa citată.
4. Precizează câţi naratori apar în fragment şi care sunt aceştia.
5. Explică ce rol are subsolul paginii în structurarea textului şi citează altă operă din literatura română în care ai întâlnit acest procedeu.
6. Indică două tehnici narative moderne prezente în fragmentul citat.
7. Defineşte conceptul operaţional de *personaj* şi ilustrează-l cu exemple din fragment.
8. Demonstrează în patru enunţuri omonimia cuvântului *mină*.
9. Scrie patru locuţiuni/expresii în care să apară verbul *a căuta*.
10. Plasează în enunţuri proprii următoarele perechi de paronime: *oroare – eroare*; *familiar – familial*.

Testul 51

Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război de Camil Petrescu

Simţeam din zi în zi, departe de femeia mea, că voi muri, căci durerile ulceroase – acum când nu mai puteam mânca aproape deloc – deveniseră de nesuportat.

Slăbisem într-un mod care mă despera, căci făcea o dovadă obiectivă că sufăr din cauza femeii, şi oricât aş fi vrut să ascund cu surâsuri rănile orgoliului meu, nu mai puteam izbuti, din cauza asta.

Mă gândeam zi şi noapte, în afară de puţinele ore de somn – când dealtfel de cele mai multe ori visam – neîntrerupt la ea, ca şi când mi se lichefiase creierul şi nu mai era în stare să schimbe „motivul", ca un pian automat, stricat, cântecul.

Într-un timp m-am hotărât ca, de vreme ce nu puteam să nu mă gândesc la ea în restul zilei, cel puţin în anumite ore din zi să încerc precis să mi-o fac absentă. Şi în nădejdea că voi influenţa restul zilei, era important ca aceste două ore hotărâte să înceapă de dimineaţă.

Cum mă deşteptam însă din somn, nu aveam îndestulă voinţă, era ceva cu adevărat peste puterile mele, căci îmi era, automat, prezent gândul ei, odată cu lumina. Dar începeam acest exerciţiu impus când mă aflam în baie. Căutam să mă gândesc la altceva, iar când imaginea ei se asocia şi încerca să se însăileze restului, o goneam ca pe o albină, iar dacă, totuşi, nu izbuteam, schimbam numaidecât obiectul gândului. Când, însă, nici astfel nu izbuteam, începeam să număr, cu încăpăţânare, cu nădejdea că niciodată vreun om nu va bănui un atât de copleşitor grotesc. Mi-era ruşine, în adâncul intimităţii mele,

Scanned with OKEN Scanner

ca și când aș fi suferit de o boală ruşinoasă şi penibilă... Uneori, când intervenea ceva vesel, aveam răgazuri de uitare, însă caracteristic de uitare, aşa cum un bolnav după schimbarea pansamentului, sau când, după zile de ploaie, ar avea, prin fereastra înflorită de soare, lumină în cameră. Dar pe urmă iar cădeam.

Am înțeles, mai mult ca oricând, legătura dintre moral şi trup, pentru că era destul un incident sufletesc, ca să declanşeze suferința fizică, fiindcă tot pieptul îmi era gata, supus, pentru asta. Zăceam aşa, vreme după vreme, ca un bolnav de tifos, cu singura consolare că nu înduram şi mizeria şi urâciunea fiziologică a tifosului, dar încolo fără nici o altă deosebire. Am cunoscut bărbați care, aproape cu ostentație, arătau că suferă din cauza femeilor, am citit versuri în care poeții se vaită cu vorbe mari că au fost înşelați, şi toți aproape îşi făceau un orgoliu din această suferință din dragoste... Mie mi-era o silă imensă de mine, de parcă aș fi avut păduchi, şi orice aluzie la această suferință mi se părea o infamie. [...]

(...) Încercăm, sleiți, s-o luăm la dreapta. Dar şi acolo obuzele ne ajung înainte, căci ei calculează, prevăzând, ca vânătorii de porumbei.

Nu pot gândi nimic. Creierul parcă mi s-a zemuit, nervii, de atâta încordare, s-au rupt ca nişte sfori putrede. Nu pot nici măcar să-mi dau seama dacă oamenii din jurul meu sunt mereu aceiaşi, dacă au căzut, şi câți. Acuma nici nu îmi mai vine să alerg. Se spune că pe Marea Caspică furtunile sunt aşa de groaznice, iar unii oameni şi femei suferă atât de mult de răul de mare, încât totul le devine indiferent şi nu fac nici un gest de împotrivire, chiar dacă sunt ridicați şi aruncați în mare. Aşa, descheiat de toate, mă simt şi eu acum. Nu mai îmi dau seama dacă oamenii au obrazurile murdare de pământ sau de funingine. Abia mai înțeleg bocetul, ca o litanie, ca un blestem apocaliptic, din adâncul adâncurilor parcă.

Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu.

1. Precizează tipul de narator şi pe cel de viziune narativă ce se regăsesc în secvențele citate.
2. Motivează folosirea timpului trecut în primul fragment şi a prezentului în cel de-al doilea.
3. Realizează un portret al personajului pe baza trăsăturilor desprinse din fragmentele citate.
4. Argumentează în aproximativ zece rânduri apartenența primei secvențe la proza modernă subiectivă.
5. Precizează cauza suferinței eroului în fiecare din cele două fragmente.
6. Definește conceptul operațional de *introspecție*, comparându-l cu acela de *monolog*.
7. Comentează în 5-6 rânduri metafora din finalul fragmentului al doilea: „Ne-a acoperit pământul lui Dumnezeu".
8. Exemplifică alte trei modalități de realizare a superlativului absolut decât în primul fragment – „atât de copleşitor".
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *de nesuportat*, *obiectivă*, *precis*, *nădejde*.
10. Realizează prin derivare un verb, un adverb şi un adjectiv de la substantivul *suflet*.

Scanned with OKEN Scanner

Romanul modern de sinteză estetică

Testul 52

Enigma Otiliei de George Călinescu

Marina aduse gheaţă şi o pungă, şi în curând chelia bătrânului primi o scufie răsucită, căpătând o demnitate ridiculă.

– Ţi-e bine aşa? întrebă Aglae.

– Bi-bine! mormăi moş Costache.

– Acum ce să mai facem? întrebă Aglae.

– Nimic, răspunse doctorul. Linişte şi altceva nimic. Natura lucrează singură.

Stănică pufni în râs.

– Aveţi şi voi doctorii formule. Natura lucrează (în şoaptă) pentru moştenitori.

Otilia se simţea aşa de rău de oboseală şi zbucium, încât Felix o trase lângă fereastră şi o strânse afectuos în braţe.

– Fii tare, Otilia, sunt prietenul, sunt fratele tău!

Stănică, văzându-l, făcu cu ochiul celorlalţi, cu adânci înţelesuri.

– În definitiv, mamă – zise Aurica –, noi ce mai stăm aici? Trebuie să fie ceasul trei, nimeni n-a mâncat. Moş Costache stă singur, doar e aici Otilia, e Marina, domnul Felix.

Aglae luă o figură solemnă.

– Aici e casa fratelui meu, şi eu sunt unica lui soră. Nimic nu se mişcă aici în casă şi nimeni nu s-atinge de nimic. Trebuie să stăm aici să păzim, n-o să lăsăm în casă un bolnav fără simţire, care nu vede, n-aude, cu străini în casă.

– Aud! zise bătrânul aşa de stins, încât nu-l înţeleseră toţi.

– Zice c-aude, mamă! interpretă Olimpia.

– E pezevenghi! explică Stănică doctorului.

– Mamă soacră, toate bune, dar mie mi-e foame! Vrei să fac de veghe nemâncat? Adu ceva aici la botul calului. Voi n-aveţi nimic aici, nu gătiţi? se adresă Stănică Otiliei, care îl privi speriată, umilită.

Nemaiaşteptând răspunsul, Stănică începu să caute prin dulap, trântind uşile. Găsi, împinse în fund, sticle cu vin înfundat, prăfuite, o sticlă de lichior şi un salam bine uscat, neînceput. Erau, probabil, daruri de-ale lui Pascalopol. Toţi, în afară de Felix şi Otilia, se aşezară foarte bine dispuşi în jurul mesei, iar Olimpia se apucă să taie tacticos salamul.

– Taie-l mai gros – protestă Stănică – să simţi ce muşti.

Olimpia tăie o felie groasă, pe care Stănică o şi înhăţă, mâncând-o fără pâine.

– Ăsta e salam de Sibiu veritabil, salam fin, de unde naiba-l aveţi, Otilio?

Fata dădu din umeri, iar Olimpia făcu observaţie lui Stănică:

– Nu fi lacom, ce Dumnezeu, îl înghiţi cu pieliţă cu tot.

– Un tirbuşon, comandă Stănică, ca un client de restaurant.

Marina, veselă, ca la o schimbare de stăpân, se repezi la bufet şi scoase un tirbuşon cu vârful puţin rupt.

– Bine, moş Costache – mustră Stănică de la masă pe bolnav –, ai dumneata aşa vinuri în casă şi nu ţi-ai luat un tirbuşon ca lumea?

Scanned with OKEN Scanner

Bolnavul trona pe spate stupid, sub căciula de cauciuc care, fiind puțin spartă, lăsa să se scurgă pe fruntea, ochiul și un obraz al lui un fir de apă care se prelingea apoi, făcând la rădăcina perilor stufoși de pe piept un smârc. Dopul pocni și vinul începu să gâlgâie roșu ca un sânge închegat, în paharul lui Stănică.

– Ce umblați cu scârbe de-astea mici – strigă acesta –, dați pahare de-alea mari de cristal, să simt gustul vinului! Iih, ce aromă, ăsta e Bordeaux veritabil, Bordeaux din cel mai fin! de unde îl aveți, Otilio?

Fără să mai aștepte răspunsul, Stănică turnă în pahare la toți. Convivii ridicară întâi paharul în sus, cu gândul de a ciocni, apoi o oarecare rușine îi reținu, și băură în tăcere. Olimpia făcuse un morman de felii de salam, și comesenii luau acum pe tăcute și mâncau. Vasiliard înghițea ca un lup, aplecat asupra farfuriei.

Aglae, zărind pe Otilia și pe Felix, deveni caritabilă:

– Tu, Otilio, nu mănânci? Și dumneata, domnule Felix? doar n-o să stați nemâncați?! Ce-o fi, o fi, acum să fim tari.

Stănică se sculă, galant, de pe scaun și merse să dea brațul fetei.

– Otilia, scumpo, fă-mi plăcerea, tu nu vezi ce e pe noi? ce, tu crezi că noi nu știm ce e durerea? parcă pe noi nu ne doare că moș Costache a mu... vreau să zic e bolnav? Da' lasă, bun e Dumnezeu, s-o alege într-un fel. Vino la masă, întremează-te!

Otilia făcu cu mâna un gest de apărare atât de sălbatic, încât avocatul renunță la rolul de conducător al fetei și îndemnă pe Felix, nu fără ironie:

– Spune-i dumneata, domnule, fă-o să înțeleagă, știu că v-aveți bine!

1. Comentează în 5-6 rânduri atitudinea celor prezenți la căpătâiul bolnavului.
2. Selectează din fragment două argumente ale apartenenței textului la romanul realist obiectiv.
3. Menționează funcțiile dialogului în fragmentul citat.
4. Precizează tipul de narator din perspectiva căruia sunt prezentate faptele.
5. Enumeră mijloacele de caracterizare a personajelor prezente în fragment.
6. Realizează în aproximativ zece rânduri o caracterizare a personajului Stănică având în vedere sugestiile cuprinse în fragment.
7. Rezumă secvența în aproximativ zece rânduri.
8. Scrie patru locuțiuni/expresii care să cuprindă și substantivul *ceas*.
9. Identifică în text două cuvinte derivate și două compuse.
10. Demonstrează în patru enunțuri caracterul polisemantic al verbului *a tăia*.

Testul 53

Enigma Otiliei de George Călinescu

Olimpia, tăcută, gravă, mestecă cărțile, apoi le puse în fața doctorului Vasiliard, spre tăiere. Jocul reîncepu și convorbirea continuă. Felix, distrat, n-o putea urmări, dar auzea, rând pe rând, fragmente din frazele fiecăruia, distingându-le după timbru, căci jucătorii erau ascunși, ca zeii, în norii de fum.

Aglae: Am început să am junghiuri reumatice, ceea ce n-aveam mai înainte. Eu cred că toate astea sunt din supărare, nimic nu îmbătrânește mai mult ca supărarea. Iau iod,

Scanned with OKEN Scanner

şi nu văd nici un folos, cu toată reclama. Îmi spunea o damă să mă duc la băi, la Pucioasa. Odată şi odată, când oi scăpa de necazurile astea, tot am să mă duc.

Stănică : Parcă-aş mânca ceva bun, ceva rar. Îmi vine un miros cunoscut în nări, de la bufetul ăsta, şi nu ştiu ce.

Aurica : Dacă n-ai avut noroc, e degeaba. Poţi să fii frumoasă, poţi să ieşi în lume, şi bărbaţii nu se uită la tine. Pentru asta trebuie să te naşti. Mai sper şi eu câtăva vreme şi, pe urmă, adio ! Nu mai sunt nici bărbaţi cavaleri, ca înainte ; azi te invită, ies cu tine în lume şi apoi se fac că nu ştiu.

Stănică : Am păzit odată un unchi trei zile şi trei nopţi în şir, până am picat toţi jos de oboseală, şi bolnavul nu mai murea. Când ne-am sculat, a patra zi, l-am găsit rece.

Titi : Am să-l copiez în format mai mic şi să-l tratez numai în creion numărul 1.

Vasiliard : Am clienţi care mă scoală noaptea din somn degeaba, ca să mă duc să constat decesul. „Nu puteai să aştepţi până dimineaţa ? " – zic eu. – „Faceţi-i o injecţie, domnule doctor, poate se deşteaptă din leşin ? ". – „E mort, cocoană n-auzi ? " Uite aşa păţesc.

Olimpia : Bărbaţii nu pot să stea două zile fără femei şi fără băutură. Sunt blânzi numai o lună înainte şi o lună după nuntă, şi pe urmă cad iar în patimile lor. Şi dacă ar fi ceva de capul femeilor după care umblă ! dar le aleg pe cele mai decăzute, pe cele mai strâmbe. Georgeta, de exemplu, ce-ai văzut tu la ea, Stănică, de-o ridici în slava cerului ?

Aglae : Copilul să asculte de mama lui, fiindcă nimeni mai mult decât mama lui nu-i doreşte binele. Dragoste ! Fleacuri ! Pe vremea noastră nu mai era asta. După nuntă vine şi dragostea.

Stănică : Socru-meu a fost blând, pot să zic inofensiv, dar sunt unii care fac urât de tot. Am cunoscut un magistrat, pe care l-a apucat într-o noapte. Domnule, făcea ca la menajerie : cânta ca păsările, dădea din aripi să zboare şi ciugulea de pe jos. Îi intrase în cap că e privighetoare.

Vasiliard : Azi doctorul trebuie să se dea şi el după client, dacă vrea să trăiască. Clientul a auzit de cutare doctorie, a auzit de tratament cu injecţii şi alte comedii şi, dacă nu-i dai, zice că nu te pricepi. Reclama produselor farmaceutice ne omoară.

Stănică : Dacă familia nu s-ar fi prăsit atâta, vă spun pe onoarea mea, azi aş fi milionar şi Olimpia ar sta numai la Nisa. Am unchi şi mătuşi foarte bogate, cât păr în cap. Însă toţi au copii şi nepoţi, încât, până să-mi vie mie rândul, mai bine mă lipsesc. Să ai noroc în viaţă, vorba Aurichii ; asta e tot. Unul se zbate de mic, învaţă, îşi umple plămânul de oftică, şi altuia îi pică moştenirea de-a gata.

Aglae : În familia noastră, toţi au fost strângători şi au ţinut la neamuri. Numai Costache nu ştiu cui a semănat că a fost tăcut, secret cu rudele, de nu ştie nimeni cum stau lucrurile lui.

Aurica : Frumuseţea nu e totul, sunt femei urâte care le plac bărbaţilor, e şi luxul, însă pentru asta trebuie să ai bani.

Titi : Nu mai mă joc, m-am plictisit, mă duc mai bine să mă legăn.

Aglae : Olimpia, şi tu, Aurica să fiţi cu ochii în patru, să nu ia cineva vreo hârtie, vreun lucru, nici un cap de aţă, eu răspund, ca unică rudă mai aproape.

Vasiliard : Toate grijile, în cazurile astea, de apoplexii, de tromboze, le găsesc inutile. Mai devreme sau mai târziu, bolnavul tot moare. E numai o supărare pentru familie, afară de cazul când bolnavul mai poate fi utilizat pentru testare.

Scanned with OKEN Scanner

Olimpia : Eu cred, mamă, c-ar trebui să-l întrebi dacă a făcut vreun testament şi unde l-a pus, nu să-l căutăm, ca nişte nebuni, în urmă.

Toată această hârâială fragmentată Felix o auzi fără atenţie voită, privind la Otilia şi la bolnav. Ultimele vorbe ale Olimpiei îl izbiră prin brutalitatea lor, mai ales că fizionomia lui moş Costache părea a trăda înţelegerea convorbirii. Auzi răspunsul Aglaei :

– Taci şi tu din gură, frate, că te aude. Astea o să le vedem noi mai târziu.

Se înserase de-a binelea când se auziră tropote de cai şi rostogolirea roţilor unei trăsuri.

– Parcă vine cineva – observă Stănică – cu trăsura nu poate fi decât Pascalopol !

1. Menţionează din perspectiva cui este prezentată scena.
2. Comentează în aproximativ zece rânduri ideea că secvenţa citată are un puternic caracter scenic.
3. Indică două argumente ale modernităţii romanului *Enigma Otiliei* selectate din fragment.
4. Indică trăsătura de caracter dominantă a fiecărui personaj ce monologhează, aşa cum rezultă din intervenţiile citate.
5. Exprimă-ţi opinia despre relaţiile dintre membrii familiei Tulea, având ca reper secvenţa citată.
6. Precizează funcţia naratorială a personajului Felix şi argumentează-ţi răspunsul în 5-6 rânduri.
7. Defineşte în aproximativ zece rânduri conceptul operaţional de *realism* şi identifică în fragment două trăsături ale acestui curent literar.
8. Demonstrează în două enunţuri omonimia substantivului *timbru*.
9. Identifică în primul alineat o cacofonie şi corecteaz-o.
10. Selectează din fragment patru neologisme şi plasează-le în enunţuri proprii.

Romanul modern subiectiv

Testul 54

Cel mai iubit dintre pământeni de Marin Preda

Uneori gândul la felul cum îmi lichidasem eu torţionarul venea ca un balsam peste suferinţa mea fără nume care îmi chinuia dimineţile. Îmi aminteam scene, cele mai multe comice, de genul celor cu cosorul lui Moceanu, care fusese inventat de Moceanu. La intrarea în galerie, treceam prin faţa unei gherete, în care stătea la căldură, în timp ce noi tremuram de frig, un gardian, căruia trebuia să-i spunem ce număr suntem (fiindcă nu mai aveam nume, eram numere). Şi nu ştiam ce îl apuca pe gardian când i se spuneau numere care treceau de o mie, de pildă 1003, care era al meu, începea să urle, ieşea afară şi începea să ne care pumni în figură şi lovituri cu bocancul în fluierele picioarelor, cu înjurături de o mare inventivitate. Am înţeles repede, însă, că individul nu ştia să scrie astfel de numere, şi unul dintre noi scăpă de furia turbată a acestui semianalfabet, pronunţând nu o mie trei, ci zece, zero trei.

Scanned with OKEN Scanner

... Mi se luase costumul meu civil şi mi se dăduse unul vărgat, şi în locul căciulii, o bonetă. Deşi fusesem prevenit (vezi, mi se spusese, că liftul ăla nu seamănă cu cel dintr-un bloc, e puţin mai rapid), totuşi crezui că leşin când deodată se smulse din nemişcare şi mă pomenii în întuneric. Ăla fusese un glumeţ când se exprimase zicând că „e puţin mai rapid". Pur şi simplu se prăbuşi în adâncuri cu o viteză de cădere ai fi zis liberă, dar nu era departe de aşa ceva şi când, se opri, buf! Dacă n-am fi fost înghesuiţi ca sardelele, aş fi căzut şi eu lat pe jos şi mi-aş fi spart capul. Astfel de lifturi lăsase moştenire Franz Iosif şi nimeni nu le înlocuise de-atunci. Munca, jos, în subterană, mi se păru suportabilă, numai praful negru începu să mă supere. Îţi intra în ochi, în urechi, îl trăgeai pe nas, îţi năclăia capul ras, îţi intra în haine şi în piele, printre picioare... Ca în orice lagăr, din zece deţinuţi unul era turnător... Mi se spuse acest lucru tot aşa, cât sosii... Iar peste ei un şef, care era tot atât de puternic ca şi comandantul lagărului, dacă nu chiar mai puternic, căci într-o zi, când veni în inspecţie un colonel de la Bucureşti, cu el stătu de vorbă, în văzul nostru (fu însoţit de el peste tot), şi nu cu comandantul oficial. Ca să-l distreze pe colonel şi să ne arate nouă cât e el de bine văzut, se legă de un deţinut care de la Auschwitz nimerise la Baia-Sprie. „Mă, Grünfeld, ia spune, ce cauţi tu, mă, aici? Cum, tu, care ai fost la Auschwitz, să nimereşti printre reacţionarii ăştia, aceşti duşmani înrăiţi ai poporului? Cum, mă, printre criminali de război, tocmai tu, care ai fost victima lor?" Grünfeld tăcea, dar ăsta continuă să-l ia peste picior în acelaşi stil. [...]

În carceră fiecare gândea în felul său. Unii îşi spuneau (cei mai mulţi) că trebuie să se mişte, să nu îngheţe şi să moară. Eu, dimpotrivă, îmi spusei că mişcarea degajă energie şi că după un anumit timp oboseşti tot mişcându-te şi abia după aceea organismul nu se mai poate apăra împotriva frigului. Mă făcui deci covrig, îmi strânsei braţele la piept, îmi pusei capul pe genunchi şi adormii lipit de scândura, care mi se păru caldă, a acestei invenţii menite să elimine pe cei care o dată închişi mai vroiau să rămână oameni şi să reacţioneze ca fiinţe umane. Instinctiv îmi lipeam pe rând de scândura carcerei acea parte a corpului care simţea mai tare frigul, când umerii, când coastele, când şalele, dar mai mult spinarea, unde ştiam că sunt plămânii... restul putea să mai îngheţe... picioarele, de pildă, tălpile goale, simţeam că ard după ce mai întâi deveniseră reci ca un sloi. Noroc că nu bătea vântul, era un sfârşit de februarie cu zăpadă care se topea, era umed, dar frigul iernii se mai domolise.

1. Precizează la ce persoană se realizează naraţiunea şi care sunt efectele asupra veridicităţii faptelor prezentate.
2. Selectează două argumente prin care să dovedeşti că fragmentul citat aparţine unui roman modern subiectiv.
3. Precizează în ce perioadă istorică se desfăşoară evenimentele prezentate în fragment.
4. Realizează în aproximativ zece rânduri o caracterizare a personajului principal al romanului – Victor Petrini – exclusiv pe baza sugestiilor oferite de fragmentul citat.
5. Comentează în 5-6 rânduri condiţiile fizice în care trăiau deţinuţii.
6. Motivează furia gardianului prezentat în primul alineat al fragmentului.

Scanned with OKEN Scanner

7. Exprimă-ți opinia despre comparația făcută de „șeful turnătorilor" cu lagărul de la Auschwitz.
8. Realizează un derivat adjectival și unul verbal de la substantivul *gând*.
9. Selectează din fragment cuvinte ce compun câmpul semantic al corpului omenesc.
10. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *sfârșit*, *se domolise*, *rapid*, *cădere*.

Romanul postmodern

Testul 55

Tratament fabulatoriu de Mircea Nedelciu

Din locul unde ne aflam se vedea peste câmp șirul de duzi care însoțea șoseaua ce vine dinspre oraș spre Fuica și de acolo până în sat, în linie dreaptă mai erau vreo trei kilometri. „Ion" se știe că ar fi avut o legătură extraconjugală, cu o femeie care, după nașterea copilului nelegitim, a venit să trăiască aici, la conac. Nu se știe prea bine cine a fost acea femeie și de ce a venit aici. Era din familia proprietarilor conacului, era o servitoare, era o femeie dintr-o familie nobilă și a preferat să fie aici servitoare decât pe veci rușinată de fapta ei acolo unde trăise până atunci? Nu se știe nici dacă „străbunicul Ion" era deja căsătorit atunci când i-a făcut ei acel copil, adică în 1884, sau erau amândoi necăsătoriți și cine știe ce restricții sociale sau familiale i-au împiedicat să se ia. De altfel, unul din principiile de lucru pe care Marius ne roagă să le respectăm în căutarea noastră este acela al *mezalianței ca formă specifică a mutației sociale*. În fine, cert e că această informație, că mama unui copil nelegitim al „străbunicului Ion" a trăit aici, ne obligă să cercetăm orice urmă a acestui personaj.

(Dar personajul se bucură adesea de avantajul de a-și fi încheiat de multă vreme existența și a fi lăsat posterității urme dintre cele mai nesemnificative. Sau, dacă a fost un personaj principal pe scena istoriei, a lăsat urme care au devenit bunuri publice, a lăsat în manualele de istorie anul în care a câștigat o bătălie pentru poporul său, a lăsat opere arhitectonice sau politice, a construit un pod la Cernavodă sau a inventat un aeroplan mai rapid. Se poate autorul metamorfoza într-un astfel de personaj? Poate el să adauge carne pe un astfel de cap istoric? Sau, dimpotrivă, dacă personajul încheiat pe care autorul vrea să-l reconstituie a dus o existență banală, neconcretizată într-o operă, cum poate adăuga la un astfel de trup o gândire într-un cap ca al autorului? Ce fel de totem își alege autorul care vânează pentru a scrie un personaj care a existat de adevăratelea?)

„Străbunicul Ion" era, așadar, un vultur cu ochelari de miop, iar în spatele acestora se mișcau două mărgele de argint viu din familia mercurului de termometru, ceea ce era, pentru privitori totdeauna uimiți și cu gura căscată spre poveștile lui inventate odată cu divanurile ad-hoc, o probă de inteligență mobilă precum aceea fabricată la industria cherestelei și mobilelor din Ploiești – Calea Oilor – 144-188 – Gheorghe Bărbulescu – furnisorul curței regale.

Scanned with OKEN Scanner

1. Identifică în fragment două trăsături ale prozei clasice şi motivează-le prezenţa într-un text postmodern.
2. Explică în 5-6 rânduri rolul parantezei în mijlocul naraţiunii propriu-zise.
3. Comentează relaţia persoană-personaj într-o operă literară pornind de la sugestiile oferite de fragment.
4. Precizează care dintre următoarele trăsături ale prozei postmoderne sunt prezente în fragmentul citat:
   a) dislocarea figurativului prin manevre auctoriale „la vedere";
   b) fragmentarismul;
   c) pulverizarea naraţiunii;
   d) autoreferenţialitatea textelor;
   e) preferinţe pentru grotesc.
5. Transcrie o secvenţă de aproximativ 20 de cuvinte care să ilustreze preferinţa postmodernilor pentru parodie şi motivează în 2-3 rânduri răspunsul.
6. Scriitorii postmoderni se disting prin utilizarea unui limbaj artistic neconvenţional. Comentează această idee luând ca reper o secvenţă din fragment.
7. Precizează cărui tip de viziune/perspectivă narativă îi corespunde fragmentul citat.
8. Demonstrează în trei enunţuri caracterul polisemantic al cuvântului *câmp*.
9. Explică mecanismul de formare a următoarelor cuvinte din text: *extraconjugal*, *aeroplan*, *metamorfoză*, *termometru*.
10. Identifică două omonime în ultimul alineat al fragmentului.

Scanned with OKEN Scanner

3. Opera dramatică

Comedia

Testul 56

O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale

Actul I
Scena VII

CETĂŢEANUL (*şovăind*): Sluga! (*în tot jocul sughite şi şovăie*)
ZOE: Cine e ăsta?
TIPĂTESCU: Ce pofteşti d-ta?
CETĂŢEANUL: Eu?... (*sughite*) Eu sunt alegător...
TIPĂTESCU (*nervos*): Cum te cheamă?
CETĂŢEANUL: Cum mă cheamă? Ce trebuie să spui cum mă cheamă... vorba e, sunt alegător (*şovăie*).
ZOE: E turmentat?
TIPĂTESCU: Dracul să-l ia! nu e nimeni afară; lasă să-mi intre aici toţi nebunii, toţi beţivii... Aide, ieşi!
CETĂŢEANUL: Nu sunt turmentat... (*zâmbind*) coană Joiţico... Las că ne cunoaştem... Mă cunoaşte conul Zaharia de la 11 fevruarie... Nu e vorba, ţinem la d. Nae Caţavencu... e din Soţietate... dar vorba e, eu alegător... eu... (*sughite*) apropitar, eu pentru cine votez (*sughite*) d-aia am venit (*şovăie*).
ZOE: Trimite-l, Fănică, dă-i drumul... e ameţit de tot...
TIPĂTESCU (*luându-l cu binişorul*): Fii bun, cetăţene, du-te. Al'dată mai vorbim.
CETĂŢEANUL: Dar ce să vorbim al'dată?
ZOE: A!
CETĂŢEANUL: Acu ce treabă avem?... Nu vă uitaţi la mine că sunt aşa de... Am făcut-o de oaie de tot. Să vezi d-ta cum de a devenit la băutură... (*sughite*) că a fost lată de tot...
TIPĂTESCU (*necăjit*): Fii bun, omule şi-nţelege (*vrea să-l apuce*).
CETĂŢEANUL: Eu am găsit (*sughite*) o scrisoare...
TIPĂTESCU şi ZOE: O scrisoare!
CETĂŢEANUL: Da. (*către Tipătescu*) A d-tale către coana Joiţica... Am găsit-o alaltăieri seara pe drum, când ieşeam de la întrunire... Fă-ţi idee (*sughite*) de alaltăieri seara până azi-dimineaţă s-o duci într-un chef!...
TIPĂTESCU (*răpezindu-se şi apucându-l cu amândouă mâinile de gât*): Mizerabile!

Scanned with OKEN Scanner

CETĂŢEANUL: Nu mă zgudui (*sughite*) că ameţesc...
ZOE: Lasă-l, Fănică, să vedem.
CETĂŢEANUL: Lăsaţi-mă să vedeţi. Când am găsit-o, de curiozitate am deschis-o şi m-am dus subt un felinar, s-o citesc. N-apucasem s-o isprăvesc bine... şi haţ! pe la spate, d. Caţavencu dă să mi-o ia.
TIPĂTESCU: Şi (*desperat*) ţi-a luat-o?
ZOE (*acelaşi joc*): Ţi-a luat-o?
CETĂŢEANUL: Aş! Am băgat-o în buzunar. Zice d. Nae: „Aşa? faci parte din Soţietatea noastră şi primeşti scrisori de la prefectul, cetăţene, bravos!" – Zic: (*sughite*) Aş! de la prefectul! – Zice: i-am cunoscut slova... Ia arată-mi-o. – „Doamne păzeşte!" Ba că dă-mi-o, ba că nu ţi-o dau, din vorbă-n vorbă, tura-vura, ne-am abătut pe la o ţuică... una-două-trei... pe urmă dă-i cu bere, dă-i cu vin, dă-i cu vin, dă-i cu bere... A făcut cinste d. Nae... l-am băut... oo! l-am băut!
ZOE: Dar scrisoarea?
TIPĂTESCU: Scrisoarea (*se repede la el strigând*), unde e scrisoarea?
CETĂŢEANUL: Nu striga (*sughite*) că ameţesc!... O am la mine scrisoarea (*amândoi îl ascultă şi-l privesc cu îndoială şi nerăbdare nervoasă*) Da.
ZOE şi TIPĂTESCU: S-ar putea!
CETĂŢEANUL: Da... o am la mine (*căutându-se prin buzunare*) Ehei! d. Nae zicea că-mi dă zece poli pe ea; zic: nu trebuie, onorabile, parale... slava Domnului... apropitar sunt (*sughite*), alegător... (*sughite şi se caută mereu*) Vorba e... eu (*sughite*), eu pentru cine votez? (*se opreşte din căutat şi cu simplicitate*) Am pierdut-o! (*se mai caută, apoi cu hotărâre*) Am pierdut-o!
TIPĂTESCU: A!
ZOE: Ţi-a furat-o Caţavencu!
CETĂŢEANUL: Adică d. Nae. Se prea poate... că am şi adormit... Vezi d-ta (*Zoe şi Tipătescu îşi frâng mâinile*) fă-ţi idee... dă-i cu bere... dă-i cu vin... dă-i cu vin... dă-i cu...
TIPĂTESCU (*apucându-l şi zguduindu-l*): Mizerabile! Ce ai făcut?
CETĂŢEANUL (*căzând pe un scaun*)
Nu mă zgudui! [...]

1. Indică patru argumente ale apartenenţei textului la o operă dramatică.
2. Menţionează funcţiile dialogului în fragmentul citat.
3. Indică modalităţile de realizare a comicului în textul citat şi ilustrează-le cu exemple.
4. Realizează în aproximativ zece rânduri caracterizarea cetăţeanului turmentat.
5. Comentează atitudinea faţă de cetăţeanul turmentat a celorlalte două personaje din fragment.
6. Motivează lipsa de identitate/nume a cetăţeanului turmentat.
7. Defineşte comedia şi indică două argumente ale apartenenţei fragmentului citat la această specie.
8. Selectează din text patru cuvinte folosite cu formă neliterară şi indică forma lor literară.

Scanned with OKEN Scanner

9. Identifică în fragment patru interjecții și precizează rolul lor stilistic.
10. Demonstrează în enunțuri caracterul polisemantic al verbului *a ameți*.

Testul 57

O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale

Actul I

O odaie de mahala. Ușă în fund, dând în sala de intrare; de amândouă părțile ușii din fund, câte o fereastră. Mobile de lemn și paie. La stânga în planul întâi și-n planul din fund, câte o ușă; în dreapta pe planul al doilea, altă ușă. În dreapta în fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga lângă ea.

Scena I

JUPÂN DUMITRACHE, în haine de căpitan de gardă fără sabie, și *NAE IPINGESCU*

JUPÂN DUMITRACHE (*urmând o vorbă începută*): Iaca niște papugii... niște scârța--scârța pe hârtie! 'l știm noi! Mănâncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișicherlicuri... și seara... se gătesc frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieși cu o femeie pe uliță, că se ia bagabonții laie după dumneata. Un ăla... un prăpădit de amploiat, n-are chioară în pungă și se ține după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule!

IPINGESCU: Nu se ia după toate, jupân Dumitrache; după cum e și femeia: dacă trage la ei cu coada ochiului și face fasoane, vezi bine! bagabonții atât așteaptă.

JUPÂN DUMITRACHE: Ba să am pardon! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d-alea, domnule.

IPINGESCU: Vai de mine! jupân Dumitrache, adică, gândești că am vrut pentru ca să-ți fac un atac? Îmi pare rău!

JUPÂN DUMITRACHE: Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevastă-mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat?

IPINGESCU: S-a luat bagabonții și după dumneata?

JUPÂN DUMITRACHE: S-a luat și se ia...

IPINGESCU: Și cum ești dumneata!...

JUPÂN DUMITRACHE: Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

IPINGESCU: Rezon!

JUPÂN DUMITRACHE: Apoi să știu de bine că intru în cremenal! Să mă văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

IPINGESCU: Care bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Ei! iaca... un bagabont! de unde-l cunosc eu?

IPINGESCU: Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont?

JUPÂN DUMITRACHE: Asta-i! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de! ai dreptul; nu știi ce mi s-a întâmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

Scanned with OKEN Scanner

IPINGESCU: Aida de! coana Veta! Mie-mi spui? n-o ştiu eu?...
JUPÂN DUMITRACHE: Nu că mi-e frică... dar am ambiţ, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...
IPINGESCU: Rezon!
JUPÂN DUMITRACHE: Bagabontul...
IPINGESCU: Că bine zici! începuseşi să-mi spui istoria.
JUPÂN DUMITRACHE: Stai s-o iau de la cap.
IPINGESCU: Stau.
JUPÂN DUMITRACHE: Ştii dumneata că la lăsata-secului am mers la grădină la „Iunion"; eram eu, consoarta mea şi cumnată-mea Ziţa. Ne punem la o masă, ca să vedem şi noi comediile alea de le joacă Ionescu. Trece aşa preţ ca la un sfert de ceas, şi numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de amploiat...
IPINGESCU: De unde ştii că era amploiat?
JUPÂN DUMITRACHE: După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine şi se pune la altă masă alături, cu faţa spre masa noastră şi cu spatele la comedie. Şade rezemat într-un peş, şade, şade, şade, şi se uită lung şi galiş la cocoane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiţ, mă scol ca să plecăm; cocoanele nu! ca să mai şedem, că încă nu s-a isprăvit comedia. Încep să mă-ncruntez la bagabontul şi mai că-mi venea să-l cârpesc, dar mi-era ruşine de lume; eu de! negustor, să mă pui în poblic, cu un coate-goale nu vine bine... Mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchisesc de el... bagabontul cu ochii zgâiţi la cocoane; ba încă-şi pune şi ochilarii pe nas. Tii! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă aşa, că-i sărea ochilarii din ochi şi giubenul din cap de auzea câinii în Giurgiu.
IPINGESCU: Rezon!
JUPÂN DUMITRACHE: În sfârşit, se isprăveşte comedia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală şi dumnealui. Plecăm noi, pleacă şi dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le ruşinez. Ştii cum e Veta mea... ruşinoasă.
IPINGESCU: Mie-mi spui? n-o ştiu eu?... Ei?
JUPÂN DUMITRACHE: Ei! apucăm pe la Sfântul Ionică ca să ieşim pe Podul-de-pământ – papugiul cât colea după noi; ieşim în dosul Agiei – coate-goale după noi; ajungem la Sfântu Ilie în Gorgani, – moftangiul după noi; mergem pe la Mihai-vodă ca să apucăm spre Stabilament – maţe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...
IPINGESCU: Rezon! ca să nu le ruşinezi.
JUPÂN DUMITRACHE: Ştii cum e Veta mea...
IPINGESCU: Ruşinoasă, mie-mi spui?

1. Citeşte indicaţiile de decor de la începutul fragmentului şi indică, pe baza acestora, starea socială a protagoniştilor.
2. Menţionează părerea lui jupân Dumitrache despre „amploiaţi" (funcţionari) pe baza unui citat de 1-2 rânduri şi motiveaz-o.
3. Precizează cauza indignării personajului.
4. Precizează rolul pe care îl îndeplineşte Ipingescu în dialogul citat.

Scanned with OKEN Scanner

5. Selectează patru elemente ce compun comicul de limbaj și numește-le.
6. Indică cele două elemente ce susțin mândria personajului.
7. Realizează un portret de aproximativ zece rânduri al personajului jupân Dumitrache, pe baza fragmentului citat.
8. Precizează clasa lexicală în care se încadrează cuvintele *comedíe – comédie* și ilustrează sensul acestora în două enunțuri.
9. Identifică în fragment două elemente de jargon și menționează rolul lor.
10. Selectează două neologisme întrebuințate greșit și indică forma corectă a acestora.

Drama de idei

Testul 58

Suflete tari de Camil Petrescu

Actul III
Scena VI

ANDREI (*vrea să spuie ceva, șovăie, mișcat*): Domnișoară...
ELENA (*îl întrerupe*): Ce e? (*râzând*) Nimic... La revedere... (*Îl privește drept, cald, vorbește fără să ridice vocea*) Și să nu te ocolească norocul niciodată.
ANDREI (*vine la ea, îi ia mâinile, o privește cald*): Domnișoară... pleci... aș vrea... (*enervat, caută*) nu știu... nu găsesc în sufletul meu decât sfaturi... sfaturi stupide. (*Ironic cu el însuși.*) Parvenitul din mine nu poate da decât sfaturi și vorbe. Hotărât lucru, există și un parvenitism în dragoste. (*Glumind melancolic.*) Și eu de acum sunt un parvenit... Mi-am împlinit dintr-o dată gândul... Dar aș vrea să-mi răscolesc în suflet și să scot din adâncul lui... din amintirea mea de copil, o vorbă, o singură vorbă... care să nu fie ca acestea pe care ți le spun acum și care să merite sufletul dumitale. La revedere domnișoară, îți mulțumesc pentru tot. (*Îi sărută lung mâna. Pe urmă văzând-o atât de pierdută de emoție, dintr-un sentiment de frățietate și în același timp de îndepărtare în destin, se frânge în el însuși, o trage spre pieptul lui și o sărută, cu o duioșie transcendentă propriului ei obiect. Ușa s-a deschis și Ioana surprinde scena. Elena turburată și zăpăcită se smulge repede cu o exclamație și fuge, dar fuga ei compromite totul. Andrei, vădit surprins de întorsătura lucrurilor, aleargă spre Ioana care a rămas în ușă.*)

Scena VII
ANDREI, IOANA

IOANA (*în prada unei dureri groaznice nu poate vorbi, apoi cu oroare*): Cu slugile din casă! (*Întrece tot ce și-a închipuit ea. Ar vrea să spuie ceva, dar, crispată, trebuie să se sprijine; această crispare convulsivă, aproape continuă de aci încolo, o va împiedica să asculte, să judece, să vadă chiar, crisparea ei provocând o crispare corespunzătoare, ca printr-un proces de inducție, în el. În sfârșit, scâncește ca un copil bolnav.*) Tată...

Scanned with OKEN Scanner

ANDREI (*nervos, neregăsindu-se de altminteri până la sfârşitul scenei*) : Ioana... Ioană... nu-i nimic, ascultă-mă, nu-i nimic.

IOANA (*zdrobită, gândind într-o clipă la toată întinderea sacrificiului făcut de ea*) : Tată, iartă-mă... Tu ai ştiut...

ANDREI (*aleargă la ea, nu ştie ce să mai facă, vrea s-o cuprindă în braţe, dar, ca şi când atingerea lui ar fi murdărit-o, tresare din toată sălbatica ei mândrie... se ridică în picioare, nu-l lasă s-o atingă*) : Ioana, ascultă-mă... ascultă-mă... îţi voi explica totul... totul... E fără noimă să nu asculţi o explicaţie.

IOANA (*nu ascultă, trupul şi sufletul ei au ceva în tot timpul certei din crisparea meduzelor întărâtate*) : Să-mi explici (*râde isteric*). Iar să-mi explici? Mi-ai explicat o seară întreagă... şi-mi ajunge.

ANDREI (*îngrozit, simte că pierde totul*) : Ei, da, am să-ţi explic şi ai să mă înţelegi... tu trebuie să mă înţelegi...

IOANA (*cu mâinile încleştate*) : Vrei să-mi explici ce înseamnă un vânător de zestre?... (*Cu un gest de oroare.*) Înţeleg fără explicaţii de ce între mine şi o servitoare complice te simţi mai bine cu ea... De ce o vrei şi pe ea, şi banii tatălui meu. Dar ceea ce nu pricep, e cum de am putut să văd în dumneata... o seară întreagă un om întreg... (*iar hohotind isteric*)... un erou (*pleacă smucit spre fereastră*).

ANDREI (*a pierdut scândura de sub picioare*) : Dar nu-i adevărat... (*urlă răscolitor, îndurerat*) Ioană nu-i adevărat. (*Aleargă spre ea, însă ea nu stă pe loc să-l asculte, ci, după ce îi trânteşte în obraz cuvintele grele pe care el le ascultă năucit, se smulge din loc ; el aleargă iar după ea, o ia în braţe ca s-o silească să-l asculte, dar ea se apără cu scârbă, înnebunindu-l.*)

IOANA (*cu un rânjet năprasnic*) : Vreo nouă coincidenţă? Nu-i aşa? Vreo nouă coincidenţă?... E prea mult... S-ar zice că ai pariat pe coincidenţe numai! Ei bine, acum e ziuă... nu mai seamănă câinii cu lupii...

ANDREI (*halucinat*) : N-am cuvinte... n-am ce să-ţi spun. Dar Ioană, crede-mă...

IOANA (*ca un gârbaci*) : Eşti dezgustător.

ANDREI (*aproape năucit ; se năpusteşte cu furie asupra ei. Vrea să-i ia mâinile revoltat, ea se fereşte, vocea lui e aproape răguşită*) : Ascultă... crede-mă... crede-mă... Dă-ţi seama pe cine ai în faţa ta.

IOANA (*cu o privire de platină ; cu o grimasă, un dispreţ care desparte două lumi*) : Dar te văd întreg... suflet de slugă...

ANDREI (*plesnit în plin de replica ei, de-a binelea nebun, smucindu-i braţele ca s-o facă să-l asculte, fără să respire*) : Cum? iar de la început totul? Mereu de la început pentru orice nimic? Vederea ta despre oameni se înnoieşte la fiecare ceas ca buruienile fără rădăcini în fiecare anotimp?

IOANA (*însemnându-l cu fier roşu*) : O nu, acum ştiu ce înseamnă un suflet de slugă.

ANDREI (*năucit*) : Crede-mă! ascultă, ce dovadă vrei să-ţi dau, ca să mă crezi? (*dar întrebarea asta l-a pierdut*)

IOANA (*cu aluzie la seara de dragoste, râde tăios*) : Vrei să ştii ce dovadă să-mi dai? Iar dovezi? În toate buzunarele dovezi... zi şi noapte dovezi. Veşnic dovezi...

ANDREI (*înnebunit, palid, descompus*) : Da, ce dovadă?

IOANA (*cu umerii drepţi*) : Iar dovezi? (*cu dispreţ amar*) „dovezile" dumitale...

ANDREI (*furios şi deznădăjduit, dintr-o respiraţie*) : O dovadă albă... de dincolo de lucruri asemeni cu gerul unui fulger... la un pas de tine... care să-ţi ardă privirea asta uscată... O dovadă definitivă.

Scanned with OKEN Scanner

IOANA (*cu o voce seacă, biciuitoare, râzând isteric*) : Iată cineva, care crede că se poate dovedi orice.

ANDREI (*afirmând înfrigurat, încleştat*) : Da... da... (*înnebunit până la incandescenţă, a pierdut cu desăvârşire simţul realităţii. Îi este totul indiferent afară de propria lui loialitate.*) Ascultă, dacă m-aş omorî, m-ai crede?

IOANA (*într-un hohot de dispreţ, tot cu aluzie la scena din iatac*) : Să te omori? Iaar (*„iar" e spus cu o ucigătoare batjocură*) să te omori?

ANDREI (*cu o privire de nebun, cu pumnii încleştaţi, cu părul vâlvoi, îi prinde şi îi zguduie mâna*) : Da, dacă m-aş omorî... (*sarcastic*) dacă, în sfârşit, m-aş omorî?

IOANA (*cu dispreţ din altă lume*) : Dumneata vorbeşti de moarte? ca atunci... crezi că...?

ANDREI (*aproape în genunchi*) : Ioana, n-am minţit niciodată... dacă m-aş omorî?... Dacă m-aş omorî... Ai crede?...

IOANA (*cu o privire care arde, cu un neînduplecat dispreţ*) : Oameni ca dumneata nu se omoară... domnule...

ANDREI (*Mecanismul dinăuntru a fost stins, rămâne o clipă pierit, apoi cu o figură pustiită, strein de el însuşi, cel de până acum, a scos revolverul din sertarul biroului, îl simte în mână şi are un spasm de oroare.*)

IOANA (*înfuriată de acest gest*) : Domnule, sfârşeşte o dată cu ameninţările... Ajunge cu şantajul acesta de prost gust... A putut să prindă o dată...

ANDREI (*din prag, s-a calmat brusc, calmul fals, palid, de moarte ; răspunde dispreţului ei, cu un dispreţ dincolo de tot ceea ce a fost şi ar fi putut fi între ei*) : Asta-i tot ce-ai înţeles? Simţi că m-ai prins în capcana cuvântului (*cu o grimasă de furie instantanee, crispat*) Ah, cineva trebuie pedepsit.

IOANA (*pornită, exaltată*) : Chiar dacă aş auzi revolverul dincolo, tot n-aş crede.

ANDREI (*cu un zâmbet alb, cu o linişte de mort*) : Nu mai e nevoie să crezi... Fac acest lucru ca să fiu eu însumi... Plătesc cuvântul smuls cu un preţ pe care cred că în felul acesta nu l-au plătit niciodată strămoşii dumitale. (*A dat câţiva paşi înapoi şi când ajunge aproape de uşa camerei lui, brusc, îndârjit, într-o convulsie aprig voluntară, se întoarce cu spatele şi trage în dreptul inimii.*)

IOANA (*năucită, disperată când îl vede îngenuncheat*) : Andrei (*apoi*) Elena... Jean... Jean...

ANDREI (*îngenuncheat, istovit cu o linişte de mort, o priveşte lung*) : Pe dumneata te-am ucis în mine... Eşti moartă... mai moartă decât dacă n-ai fi existat niciodată... (*Cade mai mult... Jean, Elena, Stanca au apărut speriaţi... auzind şi ei detunătura. Culai a deschis fereastra foarte joasă şi priveşte înăuntru.*)

ELENA (*e în genunchi lângă Andrei şi în timpul acesta spune servitorului*) : Telefonează repede doctorului (*apoi la fereastră lui Culai*). Vino repede.

IOANA : Andrei (*a rămas o clipă năucită, împietrită, sprijinită de bibliotecă, gângăvit, nu se aude*) : Andrei...

CULAI (*intrând nedumerit, vede surprins*) : Nu-l mişca... Nu e nevoie să telefonezi... Doctorul e aici... (*Spune ceva spre grădinar, se aude*) : Repede (*Elenei*) Arată-i doctorului cum să ajungă aici... (*Pune ceva sub căpătâiul rănitului*).

ANDREI (*o clipă absent, deschide ochii*) : Culai...

CULAI : Ştii că mă cheamă Culai? Atunci e bine... Acum eşti aici... Ai fost puţin spre capătul lumii, dar te-ai întors, că eşti soi rău (*intră Elena şi doctorul*). Ăsta-i doctorul cu „rabla". Te drege el...

Scanned with OKEN Scanner

DOCTORUL (*l-a cercetat uşor, vede că nu are gura însângerată*): Nu e atinsă inima... Un pansament... Îl luăm la noi la spital...
IOANA: Andrei (*e cu totul năucită, nu pricepe nimic*).
CULAI (*către ea*): Ce mai vreţi? Andrei al d-voastră a murit... (*către Elena*) Îţi place să te scoli de dimineaţă? Adună-ţi repede ce ai pe aici, că mergi cu noi la Văleni... (*Elena încremeneşte, apoi surâde tot cu tristeţe.*)

1. Motivează gestul eroului de a se sinucide, având în vedere atât imperativele exterioare, cât şi pe cele interioare.
2. Exprimă-ţi punctul de vedere asupra legăturii dintre titlul dramei şi comportamentul celor două personaje principale din fragment, Andrei şi Ioana.
3. Comentează în aproximativ zece rânduri specificul didascaliilor (indicaţiile de regie) în teatrul lui Camil Petrescu, făcând o comparaţie cu teatrul clasic.
4. Realizează în aproximativ zece rânduri caracterizarea personajului Ioana, pe baza sugestiilor oferite de fragmentul citat.
5. Demonstrează pe baza a două argumente din fragment incompatibilitatea dintre cele două personaje.
6. Explică afirmaţia personajului Culai – „Andrei al dumneavoastră a murit..." –, corelând-o cu replica lui Andrei – „Pe dumneata te-am ucis în mine... Eşti moartă... mai moartă decât dacă n-ai fi existat niciodată...".
7. Defineşte în aproximativ zece rânduri *drama de idei*.
8. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al verbului *a aduna*.
9. Foloseşte în enunţuri proprii următoarele neologisme din text: *halucinant*, *loialitate*, *oroare*, *convulsie*.
10. Propune antonime pentru următoarele cuvinte: *tulburată*, *continuă*, *inducţie*, *revoltat*.

Teatrul mitic şi parabolic

Testul 59

Meşterul Manole de Lucian Blaga

Actul I
Scena I

BOGUMIL: Fireşte, cât timp cântăreşti, aşa este. Pe întâiul nu ţi-l poţi închipui crud, cum pe celelalte nu le închipui fără de minte. Dar crezi tu oare că măsuri şi înălţimile, şi adâncimile sorţii cu plumbul atârnat de sfoară? Şi dacă întru vecinicie bunul Dumnezeu şi crâncenul Satanail sunt fraţi? Şi dacă îşi schimbă obrăzarele înşelătoare, că nu ştii când e unul şi când e celălalt? poate că unul slujeşte celuilalt. Eu, stareţ, credincios, nu spun că este aşa, dar ar putea să fie. Şi-atunci, toate socotelile minţii stângace sunt fără rost şi singură stăpânitoare rămâne

Scanned with OKEN Scanner

credința sângeroasă, pe care noi oamenii o aducem cu noi din întunecime de veac. Cine vrea jertfă? Întrebările noastre nu răzbat până-n prăpăstiile albastre, de unde ni s-ar putea răspunde, de aceea în nici o vorbă de-a mea nu vei găsi nici o umbră de întrebare. Noapte bună, meștere! Voi întâlni hotărârea ta la cea din urmă cruce.

(Îi pune mâna pe umăr, așteaptă)

MANOLE (*nu răspunde*)

BOGUMIL: Noapte bună, meștere.

MANOLE (*frânt*): Noapte bună. Mi-e așa de greu, părinte...

BOGUMIL (*iese prin ușa din stânga*)

Scena II
(MANOLE, GĂMAN)

MANOLE (*în picioare lângă masă, pune mâna pe chipul mic al bisericii*): Povara bisericilor și-o ține pretutindeni cu umilință pământul. Grea este țara de lăcașuri sfinte. De lemn sau de piatră, ele stau neclintite cum e carul cel mare deasupra furtunei. Numai pentru minunea mea nu se găsește var destul de tare s-o lege, și piatră necuprinsă de blestem s-o sprijinească sub ceruri. Unde-i piatra care nu se va clătina și unde-i Zidarul cel mare? prin pământească alcătuire – slăvindu-l, m-am depărtat oare prea mult de el? – Trăim în neștire și poate că totul se-ntâmplă la fel [...]

Scena III

MIRA: Fruntea asta nu se mai netezește niciodată? Manole, apleacă-te și surâzi. Uită-te în ochii mei. Ce ascunzi în tine?

MANOLE: Frica, Mira. Frica de drumul pe care mă găsesc. Că nu știu unde sunt și unde duce. Și nu știu dacă suie sau coboară. Și nu știu dacă m-apropiu sau mă depărtez. Ce bine că ești aici! tu început și sfârșit, tu totul.

MIRA: Meșterul meu – visează. Pentru el femeia adusă de peste apă nu e tocmai totul, dar să zicem jumătate din tot. Cealaltă jumătate e ea. (*arată spre bisericuță*) Și cu drept cuvânt. Las', las', nu tăgădui! Nu mă supăr deloc că mă pui în cumpănă cu minunea asta înfricoșată de puteri.

MANOLE: Între voi două nici o deosebire nu fac, pentru mine sunteți una.

MIRA (*șăgalnic*): Iată pentru ce în fiecare dimineață zic: ce bine că nu vrea să se înalțe!

MANOLE: Gândești că prea mult m-aș duce să-mbrățișez piatra, nu-i așa? Și că ziua mi-aș pierde-o mângâind bolțile. Te temi că noaptea mea ar fi veșnică odihnire pe trepți, iar turla, sabie între mine și tine.

MIRA: Astea n-ar fi pricină de griji, dar s-ar putea întâmpla într-o zi – pe ea s-o numești Mira, iar pe mine – biserica ta. Și zăpăceala ar fi cumplită – ha – ha!

GĂMAN (*se-ntoarce în somn*)

MIRA (*face semn lui Manole să tacă. Ceva îi trece prin gând. Așteaptă până ce Găman se liniștește*)

MANOLE: Au căzut și cele din urmă cărămizi.

MIRA (*într-un fel de extaz strengăresc, sare cu picioarele pe Găman, care e întins enorm pe podele*)

GĂMAN (*suspină și urlă închis*)

Scanned with OKEN Scanner

MIRA: Scutură-te, Gămane, voiniceşte ca zmeii tărâmului celuilalt, încă o dată – aşa – scutură-te! tu eşti pământul marele, eu sunt biserica – jucăria puterilor! Seninătate – vreau nestăpâniţilor – că toţi sunteţi înnoraţi şi prăpăstioşi. Manole e chin. Călugărul e stafie întunecată. Te cutremur. Ţara îngrijorare. Vreau să sfârşesc odată povestea aceasta de spaimă şi tristă nebunie.

GĂMAN (*se scutură din încheieturi*)

MIRA: Mai din adânc, moşule, aşa, de la început, încă o dată! Strigă Bojé moi!

GĂMAN (*muge şi scrâşneşte sinistru*): U-u-u-u! vrrrr! Izbăvi nas sei ceas!

MANOLE (*asistă la această ciudată întâmplare mut, căscând ochii mari, absent, ca pe altă lume*)

MIRA: Vezi ce bine mă ţin, şi nu sunt nici de var, nici de cărămidă. Seninătate – când sunt între voi! Şi puţină lumină! Să se ridice sprâncenele! Inimă mai uşoară! Manole e mohorât parcă şi-ar fi pierdut îngerii, ce-l păzeau fără simbrie. Şi tu eşti mâhnit parcă ai fi pierdut raiuri pe care nimenea nu le-a văzut. Moşule, vezi? Nu m-am prăbuşit. Trupul meu e întreg, arcurile întinse, os nu s-a spintecat, stâlpii sunt drepţi! Răbdare numai întunecaţilor. Şi într-o zi nici biserica n-are să se mai năruie. Cum ar putea să stea, dacă nimenea nu lucrează râzând la ea? (*sare pe Găman*) [...]

1. Explică sugestia pe care o face Bogumil lui Manole ca soluţie pentru a nu se mai surpa zidurile mănăstirii.
2. Comentează în 5-6 rânduri următoarea secvenţă din replica lui Bogumil: „Dar crezi tu oare că măsuri şi înălţimile, şi adâncimile sorţii cu plumbul atârnat de sfoară?".
3. Precizează mitul românesc şi universal pe care îl ilustrează drama *Meşterul Manole*.
4. Comentează dubla pasiune a meşterului – pentru creaţie şi pentru Mira – pornind de la sugestiile personajului Mira.
5. Identifică în fragmentul citat două elemente expresioniste.
6. Prezintă alternativa Mirei la impasul în care se găseşte construcţia mănăstirii.
7. Argumentează în aproximativ zece rânduri modernitatea dramei *Meşterul Manole* pe baza fragmentului citat.
8. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte din text: *crud*, *veşnicie*, *întrebări*, *jertfă*.
9. Identifică în scena a III-a două perechi de antonime.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă substantivul *grijă*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 60

Iona de Marin Sorescu

Tabloul II

Interiorul Peștelui I. Bureți, oscioare, alge, mizerie acvatică. Impresia că te afli pe fundul mării și în același timp câteva elemente care să creeze senzația de pântece uriaș (Eventual, colțurile mai întunecoase ale scenei se pot mișca ritmic, „închide" și „deschide": peștele mistuie.)

La început, scena e în semiobscuritate. În mijloc, Iona în picioare, cu mâinile dibuind, năuc.

– Mi se pare mie sau e târziu?

– Cum a trecut timpul!

– Începe să fie târziu în mine. Uite, s-a făcut întuneric în mâna dreaptă și-n salcâmul din fața casei. Trebuie să sting cu o pleoapă toate lucrurile care au mai rămas prinse, papucii de lângă pat, cuierul, tablourile. Restul agoniselii, tot ce se vede în jur, până dincolo de stele, n-are nici un rost s-o iau, va arde în continuare. Și-am lăsat vorbă, în amintirea mea, măcar la soroace mai mari, universul întreg să fie dat lumii de pomană. (*Pauză.*)

– Totuși, nu mi-e așa de somn.

– Nu contează, trebuie să dormi.

– De ce trebuie să se culce toți oamenii la sfârșitul vieții?

– (*Îndemnându-se.*) Hai, pune capul jos. (*Dă să se culce. În acest moment, lumina se aprinde brusc. E ca o idee care i-a venit lui Iona.*)

– Asta era.

– Peștele. (*Realizând întreaga situație.*) Peștele, peștele... (*Mai mult nu poate să articuleze. Mică pauză.*)

– Sunt înghițit.

Tabloul III

Interiorul Peștelui II. Decor asemănător, în mare, celui din tabloul anterior. Poate câteva elemente în plus, spre a marca evoluția. Iar într-o parte a scenei – important! –, o mică moară de vânt. Poate să se învârtească. Atras de ea ca de un vârtej, Iona se va feri tot timpul să nu nimerească între dinții ei de lemn.

– Înainte, mă gândeam aproape tot timpul la soția mea. Acum, cu cât trec zilele, soția se întunecă parcă în minte și mama se luminează.

Ca la fântânile cu două găleți. Una coboară, alta se înalță. Acum nu se înalță decât mama.

– Întoarcerea!

– Ce clar o văd!

– Poate că tocmai în momentul acesta și ea se gândește la mama ei. Dacă-ar trăi bunică-sa și bunica s-ar gândi acum tot la mama ei. Sunt coincidențe de-astea. Eu cred că există, în viața lumii, o clipă când toți oamenii se gândesc la mama lor. Chiar și

Scanned with OKEN Scanner

morţii. Fiica la mamă, mama la mamă, bunica la mamă... până se ajunge la o singură mamă, una imensă...

– Ce linişte trebuie să fie atunci pe lume!

– În momentul acela, dac-ar striga cineva ajutor, cred c-ar fi auzit pe-ntreg pământul.

– (*Căutând în jur.*) Dacă ar fi vreo sticlă goală pe-aici, aş scrie un bileţel, l-aş pune înăuntru şi l-aş lansa pe mare.

– Mamă – aş scrie –, mi s-a întâmplat o mare nenorocire.

– (*Rugător, exaltat.*) Mai naşte-mă o dată!

– Prima viaţă nu prea mi-a ieşit ea. Cui i se întâmplă să nu poată trăi după pofta inimii? Dar poate a doua oară...

– Şi dacă nu a doua oară, poate a treia oară. Şi dacă nici a treia, poate a patra oară. Poate a zecea oară. Tu nu te speria numai din atâta şi naşte-mă mereu (*Pauză.*).

– Ne scapă mereu câte ceva în viaţă, de aceea trebuie să ne naştem mereu.

Tabloul IV

O gură de grotă, spărtura ultimului peşte spintecat de Iona. În faţă ceva nisipos, murdar de alge, scoici. Ceva ca o plajă. În dreapta, o movilă de pietroaie, case, lemne. La început, scena e pustie. Linişte. La gura grotei răsare barba lui Iona. Lungă şi ascuţită, vezi barba schimnicilor de pe fresce. Barba fâlfâie afară. Iona încă nu se vede.

– Sunt un dumnezeu care nu mai poate învia. I-au ieşit toate minunile şi venirea pe pământ, şi viaţa, până şi moartea – dar odată ajuns aici, în mormânt, nu mai poate învia. Se dă cu capul de toţi pereţii; cheamă toate şiretlicurile minţii şi ale minunii, îşi face vânt în dumnezeire ca leul, la circ, în aureola lui de foc. Dar cade în mijlocul flăcărilor. De atâtea ori a sărit prin cerc, nici nu s-a gândit c-o să se poticnească tocmai la înviere!

1. Precizează tema/temele prezente în fragmentul citat.
2. Comentează sugestiile filosofice pe care le conţine dialogul personajului cu sine însuşi.
3. Indică patru argumente ale modernităţii dramei.
4. Comentează în 5-6 rânduri imaginea lui Iona la începutul tabloului al IV-lea: „La gura grotei răsare barba lui Iona. Lungă şi ascuţită, vezi barba schimnicilor de pe fresce. Barba fâlfâie afară. Iona încă nu se vede".
5. Motivează cererea pe care Iona o adresează mamei.
6. Exprimă-ţi punctul de vedere asupra elementelor de autoportret prezente în ultima replică a personajului.
7. Identifică în fragment un element specific tragediei şi argumentează răspunsul în 5-6 rânduri.
8. Selectează din fragment patru neologisme şi plasează-le în enunţuri proprii.
9. Propune antonime pentru următoarele cuvinte din text: *evoluţie*, *anterior*, *exaltat*, *agoniseală*.
10. Demonstrează în patru enunţuri valoarea polisemantică a verbului *a crea*.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A II-A

Generare de text

Scanned with OKEN Scanner

1. Genul liric

Lirica paşoptistă

1. Realizează o prezentare generală a poeziei paşoptiste, având în vedere:
   a) climatul social-politic şi cultural al epocii;
   b) genurile, speciile, temele şi motivele abordate de scriitori;
   c) opere reprezentative aparţinând unor autori precum V. Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Cârlova;
   d) dominantele expresive/stilistice ale poeziei.
2. Ilustrează una din direcţiile de dezvoltare a literaturii propuse de Mihail Kogălniceanu în articolul „Introducţie" pe baza unui text liric ce aparţine perioadei paşoptiste. Vei avea în vedere:
   a) scurtă prezentare a conţinutului de idei al articolului „Introducţie";
   b) justificarea alegerii textului ce ilustrează una din direcţiile propuse;
   c) comentarea textului la nivel tematic, ideatic, stilistic, prozodic etc.;
   d) încadrarea textului/a autorului între coordonatele lirice ale momentului;
3. Elaborează un eseu cu titlul *Figuri istorice ale neamului reflectate în opera scriitorilor paşoptişti*. Vei avea în vedere:
   a) prezentarea tematicii istorice şi a motivelor specifice;
   b) ilustrarea direcţiilor tematice cu texte poetice adecvate (Grigore Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*, Ion Heliade-Rădulescu, *Michaida*, Andrei Mureşanu, *Deşteaptă-te române!*, Dimitrie Bolintineanu, *Muma lui Ştefan cel Mare* etc.);
   c) comentarea poeziilor la nivel tematic, expresiv, stilistic etc.
4. Demonstrează într-o compunere de două-trei pagini apartenenţa la romantism a unei poezii din perioada paşoptistă. Vei avea în vedere:
   a) prezentarea succintă a trăsăturilor romantismului;
   b) argumentarea prin referire la nivelul tematicii, al motivelor, al mesajului, al ideilor poetice, al expresiei artistice etc.;
   c) exprimarea opiniei personale privind adecvarea textului la romantismul românesc, respectiv european.
5. Realizează în aproximativ 3 pagini prezentarea generală a pastelurilor lui Vasile Alecsandri, având în vedere:
   a) definirea speciei/a termenului „pastel";

Scanned with OKEN Scanner

b) tematica textelor;
c) motive fundamentale specifice;
d) elementele scenariului liric;
e) atitudini, stări, trăiri specifice transmise de poet;
f) receptarea critică a pastelurilor.

6. Realizează un eseu cu titlul *Fascinația naturii în pastelul lui V. Alecsandri*, valorificând unul din textele studiate. Vei avea în vedere:
a) prezentarea autorului (teme, etape de creație, texte reprezentative, apartenența la curentele literare etc.);
b) tema, motivele, ideile poetice ale textului;
c) nivelul expresiv și prozodic al poeziei;
d) receptarea critică;
e) compararea poeziei cu texte aparținând altor autori de pasteluri și sublinierea notelor distincte.

7. Realizează o temă de sinteză cu titlul *Vasile Alecsandri – personalitate marcantă a culturii și literaturii române din secolul al XIX-lea*. Vei avea în vedere:
a) direcțiile de dezvoltare ale operei;
b) genuri și specii abordate;
c) teme cultivate;
d) dominantele expresive ale operei (stil, apartenența la curentele literare);
e) etapele de creație și concepția estetică;
f) contribuția la modernizarea literaturii române din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

8. Demonstrează, într-un eseu de 3-4 pagini, că „Introducție" la *Dacia literară* reprezintă manifestul literar al romantismului românesc.

Mihai Eminescu

1. Realizează un eseu pe tema concepției estetice a lui Mihai Eminescu, valorificând texte poetice precum *Epigonii*, *Criticilor mei*, *Glossă*, *Icoană și privaz*, *Iambul*, *Eu nu cred nici în Iehova*, *Numai poetul...* etc.
2. Elaborează un eseu structurat cu titlul *Mari teme lirice ale creației eminesciene*, având în vedere:
a) plasarea creației poetului în ansamblul culturii românești din secolul al XIX-lea și al celei europene;
b) prezentarea temelor majore ale creației și ilustrarea acestora cu texte reprezentative succint comentate;
c) prezentarea motivelor subordonate temelor și a valențelor poetice implicate ale acestora;
d) urmărirea evoluției temelor de la romantism la clasicism, precum și a deschiderilor spre modernitate implicite.

Scanned with OKEN Scanner

3. Realizează un eseu cu titlul *Dimensiuni expresive ale liricii erotice eminesciene*, având în vedere:
   a) concepţia despre iubire a poetului;
   b) motive subordonate temei erotice şi ilustrarea acestora cu versuri/texte adecvate;
   c) ipostazele iubirii în câteva texte reprezentative – *Sara pe deal*, *Floare albastră*, *Sonete*, *Luceafărul*, *Scrisoarea V*, *Odă (În metru antic)*, *Înger şi demon*, *Venere şi Madonă* etc. – succint comentate;
   d) metamorfozele expresive ale liricii erotice de la poeziile de tinereţe până la cele de maturitate.
4. Demonstrează într-o lucrare de 4-5 pagini că în *Scrisoarea I* incompatibilitatea geniului cu societatea este un pretext pentru satiră. Vei avea în vedere:
   a) definirea satirei;
   b) comentarea adecvării textului eminescian la trăsăturile speciei din punct de vedere tematic şi expresiv;
   c) analiza textului pe niveluri de interpretare;
   d) compararea poeziei cu alte texte aparţinând speciei (Grigore Alexandrescu, *Satiră. Duhului meu*).
5. Realizează o lucrare de sinteză cu titlul: *Poezia filosofică eminesciană – genialitatea între absolut şi damnare*. Vei avea în vedere:
   a) concepţia filosofică a poetului asupra geniului;
   b) aria tematică implicată de problematica geniului: timp, moarte, logos, singurătate, creaţie, nefericire etc.;
   c) ilustrarea temei cu texte poetice adecvate: *Luceafărul*, *Glossă*, *Odă (În metru antic)*, *Memento mori*, *Scrisorile* etc.;
   d) urmărirea evoluţiei tematicii filosofice de la romantism la clasicism.
6. Realizează un eseu structurat cu tema: *Luceafărul – sinteză absolută a creaţiei eminesciene*. Vei avea în vedere:
   a) geneza poemului;
   b) structură şi compoziţie;
   c) apartenenţa ca gen (liric, epic, dramatic);
   d) teme şi motive;
   e) semnificaţii alegorice şi filosofice;
   f) nivelul stilistic şi prozodic al textului.
7. Realizează o paralelă între *Luceafărul* şi *Odă (În metru antic)* cu titlul *Permanenţe mitice şi filosofice în opera eminesciană*.
8. Realizează un eseu structurat de trei-patru pagini cu titlul *Sara pe deal – poezia visului de dragoste*, având în vedere:
   a) originalitatea împletirii temei iubirii cu cea a naturii;
   b) planuri compoziţionale, structură, scenariu liric;

Scanned with OKEN Scanner

c) motive, simboluri, semnificaţii ;
d) valori expresive şi prozodice ale textului ;
e) apartenenţa textului la romantism şi deschiderea spre simbolism (muzicalitate, simboluri, corespondenţe etc.).

9. Realizează un eseu cu titlul *Revedere – nelinişti în temporalitate*, valorificând poezia eminesciană de inspiraţie folclorică. Vei avea în vedere :
a) preocuparea romanticului Eminescu pentru spiritualitatea/cultura populară ;
b) compoziţia poemului ;
c) teme, motive, simboluri, semnificaţii ;
d) elemente populare şi elemente culte ;
e) dimensiuni filosofice ale poemului.

10. Demonstrează într-un eseu de 4-5 pagini caracterul gnomic al poeziei *Glossă*. Vei avea în vedere :
a) definiţia, trăsăturile şi evoluţia speciei ;
b) tematica poeziei ;
c) motive, simboluri, semnificaţii ;
d) realizare expresivă (imagini artistice, procedee de expresivitate, tehnici prozodice etc.).

11. Realizează un eseu cu titlul *Tema timpului în opera eminesciană*, având în vedere :
a) preliminarii filosofice asupra temei timpului ;
b) ipostaze ale temei la Eminescu (tipuri de timp) ;
c) texte ilustrative ;
d) semnificaţii, simboluri, motive subordonate temei.

12. Demonstrează într-un eseu de 2-4 pagini apartenenţa la romantism a unui text poetic eminescian. Vei avea în vedere :
a) consideraţii teoretice asupra romantismului ;
b) titlul, tema, compoziţia poeziei ;
c) motive, simboluri, semnificaţii poetice ;
d) nivelul expresiv/stilistic al procedeelor.

13. Comentează într-un eseu de aproximativ 4 pagini raportul dintre romantism şi clasicism în opera eminesciană, pe baza unui text studiat. Vei avea în vedere :
a) prezentarea trăsăturilor reprezentative pentru cele două curente literare ;
b) selectarea şi comentarea elementelor clasice şi romantice la nivel : tematic, al motivelor, simbolurilor şi semnificaţiilor poetice ;
c) identificarea resurselor expresivităţii aparţinând celor două curente literare.

14. Realizează un eseu cu tema *Viziunea cosmică în lirica eminesciană*, pornind de la poeziile *Scrisoarea I* şi *Luceafărul*. Vei avea în vedere :
a) problematica celor două poeme ;

Scanned with OKEN Scanner

b) structura şi compoziţia (tablouri poetice, secvenţe semnificative, viziune artistică);
c) motivele aparţinând cosmicului şi semnificaţiile acestora: geneza, extincţia, haosul, zborul intergalactic, luna, soarele, luceafărul etc.;
d) realizarea artistică a poeziilor.

Prelungiri ale romantismului şi ale clasicismului în literatura română

1. Demonstrează într-un eseu structurat de 3-4 pagini că un text aparţinând lui G. Coşbuc ilustrează specia literară a baladei culte. Vei avea în vedere:
   a) definiţia şi trăsăturile baladei culte;
   b) elementele epice, lirice, dramatice;
   c) temă, motive, simboluri, semnificaţii;
   d) personaje;
   e) registrul imagistic şi expresiv.
2. Comentează într-un eseu de 2-3 pagini coexistenţa elementelor romantice cu cele clasice într-o poezie aparţinând poetului Octavian Goga. Vei avea în vedere:
   a) integrarea scriitorului în epocă/curent literar/mişcare literară;
   b) definirea romantismului şi a clasicismului, ilustrarea acestora cu elemente din text (motive, imagini, idei poetice, limbaj etc.);
   c) coordonatele originalităţii liricii lui Goga, identificate pe baza textului ales (mesianism, patetism, ton elegiac, profetic etc.);
   d) mesajul estetic/social/etic al poeziei.
3. Argumentează într-un eseu de 3-4 pagini că poezia *Rugăciune* de O. Goga este o artă poetică. Vei avea în vedere:
   a) definirea conceptului de *artă poetică*;
   b) tema, ideile poetice, motivele, simbolurile poeziei;
   c) coordonatele concepţiei estetice desprinse din poezie;
   d) registrul imagistic/expresiv, prozodic.
4. Elaborează o compunere-sinteză cu tema *Permanenţe ale eposului popular în opera lui G. Coşbuc*, având ca repere operele *Nunta Zamfirei* şi *Moartea lui Fulger*. Vei avea în vedere:
   a) temele celor două creaţii;
   b) structura de motive;
   c) interferenţa genurilor şi a speciilor literare;
   d) limbajul poetic, valenţele expresive ale prozodiei;
   e) sinteza popular-cult la nivelul semnificaţiilor şi al expresiei.

Scanned with OKEN Scanner

Poezia simbolistă

1. Realizează un eseu cu tema *Imaginarul poetic simbolist* valorificând două texte poetice studiate, aparţinând unor autori diferiţi. Vei avea în vedere:
   a) consideraţii teoretice asupra simbolismului;
   b) specificul apartenenţei la curent a celor doi poeţi (teme, motive, tehnici poetice, imaginar artistic etc.);
   c) ilustrarea observaţiilor cu cele două texte (temă, simboluri, motive, tehnici, muzicalitate, valori expresive ale prozodiei etc.);
   d) asemănări/deosebiri între cele două texte poetice.
2. Elaborează un eseu de aproximativ 4 pagini în care să comentezi coexistenţa elementelor simboliste, clasice, romantice şi parnasiene în poemul *Noapte de decemvrie* de Alexandru Macedonski. Vei avea în vedere:
   a) geneza poemului;
   b) ipostazele eului liric;
   c) elementele de compoziţie (titlu, motive poetice, secvenţe poetice);
   d) temă, motive, simboluri, semnificaţii;
   e) definirea conceptelor de *romantism*, *simbolism*, *clasicism*, *parnasianism* şi identificarea a câte două elemente aparţinând acestor curente literare.
3. Realizează un eseu cu tema *Simbolism şi postsimbolism în opera bacoviană*, valorificând două texte poetice studiate. Vei avea în vedere:
   a) prezentarea succintă a creaţiei bacoviene (teme, motive, volume publicate, viziune artistică);
   b) comentarea apartenenţei la simbolism a celor două texte selectate, la nivel tematic, simbolic, morfosintactic, semantic, fonetic/eufonic etc.;
   c) demonstrarea prezenţei în textele bacoviene a unor elemente ce depăşesc simbolismul şi aparţin expresionismului/existenţialismului/modernismului.
4. Pornind de la aprecierea lui Al. Macedonski că „arta versurilor nu este nici mai mult nici mai puţin decât arta muzicii", elaborează un eseu în care să comentezi sugestiile muzicale ale liricii simboliste pornind de la două texte studiate. Vei avea în vedere:
   a) prezentarea succintă a trăsăturilor liricii simboliste;
   b) comentarea/ilustrarea surselor de expresivitate;
   c) evidenţierea rolului eufonic al nivelului fonetic, lexical, prozodic al textelor;
   d) relevarea legăturii dintre stratul sonor al poeziilor şi cel ideatic, dintre expresie şi mesaj poetic;
   e) exemplificarea observaţiilor cu citate din textele selectate.

Scanned with OKEN Scanner

5. Exprimă-ţi opinia, într-un eseu de 3-4 pagini, asupra implicaţiilor artistice ale dublei teme – estetice şi morale – abordate de Al. Macedonski în poemul *Noapte de decemvrie*. Vei avea în vedere:
   a) personalitatea autorului şi eventualele filiaţii între propria biografie şi ipostaza emirului din text;
   b) delimitarea/comentarea tematicii estetice şi a celei etice a poeziei;
   c) motive, imagini, simboluri subordonate celor două teme;
   d) semnificaţiile călătoriei;
   e) compararea textului macedonskian cu alte opere literare ce abordează o problematică similară: Mihai Eminescu, *Luceafărul*, Ion Barbu, *Riga Crypto şi lapona Enigel*, Ştefan Augustin Doinaş, *Mistreţul cu colţi de argint*.
6. Realizează, într-un eseu de 4-5 pagini, o paralelă între *Scrisorile...* eminesciene şi poemul *Noapte de decemvrie* de Al. Macedonski, în care să surprinzi tabloul societăţii contemporane ambilor scriitori, conturat cu mijloacele satirei şi ale alegoriei. Vei avea în vedere:
   a) apartenenţa la romantism a temei;
   b) relaţia poet-geniu-om-societate;
   c) realizarea temei în cele două categorii de texte – motive, imagini, simboluri, ipostaze ale eului liric, procedee artistice;
   d) viziunea artistică a celor doi autori (satirică şi alegorică).

Poezia modernă (interbelică)

1. Demonstrează, într-un eseu de 3-4 pagini, apartenenţa la modernism a două texte poetice studiate, aparţinând unor autori diferiţi. Vei avea în vedere:
   a) conceptul de *modernism poetic*, cu trimiteri la autorii canonici din perioada interbelică (Blaga, Barbu, Arghezi);
   b) structură şi compoziţie în textele selectate;
   c) teme, motive, simboluri, semnificaţii;
   d) structuri imaginare/procedee de expresivitate;
   e) ipostaze ale eului liric;
   f) modernitatea limbajului poetic/a expresiei.
2. Realizează un eseu de aproximativ 4 pagini cu titlul *Tipuri de lirism în perioada interbelică*, având ca repere creaţiile lui T. Arghezi, L. Blaga, I. Barbu. Vei avea în vedere:
   a) definirea conceptului de *lirism*;
   b) prezentarea succintă a direcţiilor/ideologiilor/doctrinelor estetice ale perioadei interbelice;

Scanned with OKEN Scanner

c) identificarea trăsăturilor specifice operelor scriitorilor menţionaţi şi adecvate unui anumit tip de lirism (modernist/avangardist/tradiţionalist/expresionist/ermetic etc.);
d) ilustrarea observaţiilor cu elemente concrete, selectate din texte reprezentative.

3. Demonstrează, într-un eseu de aproximativ 3 pagini, aderenţa poetului Tudor Arghezi la *estetica urâtului*, valorificând unul din textele studiate. Vei avea în vedere:
a) încadrarea textului în ansamblul operei argheziene;
b) definirea conceptului de *estetică a urâtului*;
c) comentarea elementelor de compoziţie din textul poetic (titlu, motive poetice, secvenţe poetice) şi a elementelor de comunicare (raportul autor – eu liric, ipostazele eului liric, mărci lexico-gramaticale ale prezenţei eului liric etc.);
d) analiza nivelurilor textului (fonetic, semantic, morfo-sintactic, prozodic, stilistic).

4. Argumentează în 3-4 pagini că o poezie aparţinând lui Tudor Arghezi ilustrează conceptul de *artă poetică*. Vei avea în vedere:
a) definirea conceptului de *artă poetică*;
b) tema, motivele, secvenţele poetice, titlul poeziei;
c) expresivitate, limbaj, semnificaţii;
d) ilustrarea ideilor estetice conţinute de această *ars poetica* prin alte opere lirice aparţinând autorului.

5. Realizează un eseu structurat cu tema *Confruntarea cu moartea în lirica argheziană*, având ca repere poeziile *Duhovnicească*, *De-a v-aţi ascuns* şi *De ce-aş fi trist*. Vei avea în vedere:
a) circulaţia temei morţii în literatură;
b) ipostaze ale temei în cele trei texte;
c) comentarea poeziilor la nivelul motivelor, secvenţelor poetice, simbolurilor, expresiei, semnificaţiilor;
d) identificarea ipostazelor eului liric în poeziile citate;
e) compararea viziunii argheziene asupra morţii cu cea aparţinând altor doi poeţi (Blaga, Eminescu etc.).

6. Demonstrează, într-un eseu de 3-4 pagini, modernismul poeziei barbiene, pe baza a două texte studiate. Vei avea în vedere:
a) definirea conceptului de *modernism poetic*;
b) prezentarea viziunii barbiene asupra actului poetic;
c) demonstrarea modernismului la nivelul limbajului, al expresiei poetice, al simbolurilor şi semnificaţiilor, al prozodiei etc.

Scanned with OKEN Scanner

7. Elaborează un eseu cu tema *Concepția și viziunea barbiană asupra poeziei*, valorificând poeziile *Joc secund* și *Timbru*. Vei avea în vedere:
   a) încadrarea în direcția modernismului poetic a operei barbiene;
   b) evidențierea diferențelor de viziune poetică dintre cele două poezii;
   c) relevarea semnificațiilor celor două metafore-titlu;
   d) motive, simboluri, semnificații ale poeziilor;
   e) limbaj, expresivitate, prozodie.
8. Realizează o compunere-sinteză pe baza celor patru teme specifice creației barbiene enumerate de Tudor Vianu în studiul *Ion Barbu* – mitul oglinzii, spiritualismul, treptele viziunii și poezia, joc de limbaj – luând ca repere poezii reprezentative pentru cele trei etape de creație ale poetului (parnasiană, baladic-orientală și ermetică). Vei avea în vedere:
   a) explicarea fiecărei teme și ilustrarea semnificațiilor ei pe baza câte unui text poetic;
   b) notele definitorii ale fiecărei teme/etape la nivelul semnificațiilor, al motivelor și simbolurilor poetice, al expresivității;
   c) relevarea originalității liricii barbiene în ansamblul poeziei românești interbelice.
9. Pornind de la ideea artei ca „forma mentis" (formă a minții), realizează un eseu cu tema *Valențe ale limbajului poetic în lirica barbiană*, valorificând trei texte studiate. Vei avea în vedere:
   a) opinia poetului asupra relației intelect-știință-poezie;
   b) tipul de limbaj practicat de Ion Barbu (abstract, neologic, ermetic, geometrizat etc.);
   c) originalitatea sintaxei (elipsa, inversiunea, dislocările sintactice, juxtapunerea, anacolutul etc.);
   d) ilustrarea/comentarea legăturii dintre formă și fond pe baza textelor selectate.
10. Realizează un eseu structurat cu tema *Dileme existențiale în* Psalmii *arghezieni*, valorificând un text poetic aparținând acestei specii. Vei avea în vedere:
   a) prezentarea succintă a liricii filosofice argheziene;
   b) definirea psalmului și reliefarea diferențelor dintre psalmul biblic și cel cult, modern;
   c) evidențierea dimensiunilor filosofice ale relației om-Dumnezeu în creația argheziană;
   d) comentarea textelor la nivel imagistic, expresiv, prozodic.
11. Elaborează un eseu structurat cu tema *Misterul – creație și revelație în lirica blagiană*, valorificând două texte aparținând autorului. Vei avea în vedere:
   a) concepția lui Blaga asupra relației mister-poezie;
   b) temele poetice convergente conceptului de *mister*;

Scanned with OKEN Scanner

c) motive, simboluri, metafore, semnificaţii ale misterului în textele selectate;
d) comentarea textelor la nivel imagistic, expresiv, prozodic.

12. Demonstrează într-un eseu structurat de 2-3 pagini că poezia *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* este o artă poetică. Vei avea în vedere:
a) conceptul de *artă poetică*;
b) compoziţia textului;
c) analogii/antiteze poetice, motive, simboluri, termeni-cheie, semnificaţii;
d) ipostaze ale eului liric în poezie;
e) modernitatea discursului poetic.

13. Realizează un eseu cu tema *Sensuri poetice ale morţii în opera blagiană*, valorificând poeziile *Gorunul* şi *Paradis în destrămare*. Vei avea în vedere:
a) trăsăturile expresionismului;
b) substanţa filosofică a textelor;
c) motive, simboluri, imagini artistice asociate temei morţii;
d) ipostazele eului liric;
e) semnificaţiile poetice, originalitatea viziunii asupra morţii.

Poezia neomodernistă şi postmodernă

1. Elaborează un eseu în care să evidenţiezi contribuţia lui Nichita Stănescu la modernizarea liricii româneşti. Vei avea în vedere:
a) etapele de creaţie ale poetului;
b) temele majore ale creaţiei sale;
c) volume/texte reprezentative pentru o anumită direcţie tematică/motiv/idee poetică/specie etc.;
d) trăsăturile limbajului poetic, concepţia despre poezie/poet.

2. Argumentează apartenenţa la neomodernism a unui text poetic stănescian. Vei avea în vedere:
a) definirea neomodernismului;
b) tema, motivele, secvenţele poetice, simbolurile şi semnificaţiile textului;
c) ipostazele eului liric;
d) modernitatea limbajului poetic.

3. Realizează o compunere-paralelă de aproximativ 3 pagini între o elegie eminesciană şi una aparţinând lui Nichita Stănescu. Vei avea în vedere:
a) definiţia elegiei;
b) adecvarea/inadecvarea celor două texte la trăsăturile clasice ale speciei;
c) tema, motivele, simbolurile, imaginile poetice, semnificaţiile textelor;
d) diferenţele la nivel expresiv, imagistic, prozodic.

Scanned with OKEN Scanner

4. Demonstrează într-un eseu de 2-3 pagini apartenenţa la postmodernism a unui text poetic aparţinând lui Mircea Cărtărescu. Vei avea în vedere:
   a) trăsăturile postmodernismului;
   b) noutatea viziunii artistice;
   c) tema, motivele, structurile poetice, semnificaţiile textului;
   d) modernitatea limbajului poetic.

Scanned with OKEN Scanner

2. Genul epic

Proza romantică

1. Realizează un eseu structurat cu tema *Problematica şi expresia prozei romantice*, având în vedere:
   a) accepţii ale termenului „proză", tipologie şi evoluţie;
   b) proza romantică – trăsături, specii cultivate, structură şi compoziţie, teme etc.;
   c) instanţe ale comunicării narative în proza romantică;
   d) construcţia subiectului şi a personajelor;
   e) ilustrarea observaţiilor teoretice cu texte reprezentative.
2. Realizează un eseu cu titlul *Proiecţii ale fantasticului în proza romantică*, valorificând nuvela *Sărmanul Dionis* de Mihai Eminescu. Vei avea în vedere:
   a) consideraţii asupra conceptului de *fantastic*;
   b) adecvarea fantasticului la trăsăturile/problematica romantismului;
   c) construcţia subiectului şi a discursului narativ în textul citat;
   d) temă, motive, simboluri;
   e) personaje;
   f) tehnici narative, modalităţi ale narării, stil.
3. Elaborează un eseu de 3-4 pagini în care să argumentezi că *Alexandru Lăpuşneanul* de Costache Negruzzi este o nuvelă istorică de factură romantică. Vei avea în vedere:
   a) trăsăturile prozei romantice;
   b) sursele de inspiraţie şi compoziţia textului;
   c) tema, subiectul, legătura dintre motouri şi conţinutul capitolelor;
   d) personajul;
   e) moduri de expunere, tehnici narative, stil.
4. Caracterizează în 3-4 pagini personajul Alexandru Lăpuşneanul din nuvela lui C. Negruzzi, având în vedere:
   a) încadrarea personajului în operă;
   b) modalităţi de caracterizare, tipologie;
   c) relaţii cu alte personaje – secvenţe semnificative;
   d) tehnici de construcţie a personajului;
   e) asemănări/deosebiri faţă de alte personaje romantice/figuri istorice.

Scanned with OKEN Scanner

Proza clasică/tradiţională

1. Demonstrează într-un eseu de aproximativ 4 pagini apartenenţa la tradiţionalism a romanului *Baltagul* de Mihail Sadoveanu. Vei avea în vedere:
   a) definirea tradiţionalismului;
   b) prezentarea constantelor operei sadoveniene (tematică, personaje, construcţie, viziune artistică);
   c) geneza romanului – motoul şi semnificaţiile acestuia;
   d) structură, compoziţie, titlu;
   e) imaginea lumii muntenilor;
   f) personajele;
   g) artă narativă, tehnici narative, limbaj, stil.
2. Relevă, într-un eseu structurat de aproximativ 4 pagini, particularităţile artistice ale prozei istorice sadoveniene, având ca reper un roman studiat. Vei avea în vedere:
   a) viziunea scriitorului asupra istoriei;
   b) structura romanului, tematica, motivele narative, secvenţe epice semnificative, caracterul evocator;
   c) personajele;
   d) modalităţi ale narării, tehnici de compoziţie, limbaj, stil.
3. Elaborează un eseu structurat cu tema *Real şi fantastic în opera lui Ion Creangă*, pornind de la operele *Amintiri din copilărie* şi *Povestea lui Harap-Alb*. Vei avea în vedere:
   a) încadrarea scriitorului în epocă şi coordonatele generale ale operei sale;
   b) definirea conceptelor de *realism* şi de *fantastic*;
   c) împletirea realului cu fantasticul;
   d) tema, motivele, subiectul, personajele;
   e) structură, compoziţie, tehnică şi artă narativă.
4. Realizează un eseu cu tema *Motivul drumului în basm şi în roman*, valorificând operele *Povestea lui Harap-Alb* de Ion Creangă şi *Baltagul* de Mihail Sadoveanu. Vei avea în vedere:
   a) semnificaţiile drumului în literatură;
   b) funcţiile drumului/ale călătoriei în cele două texte, din punct de vedere etic, filosofic, social, uman etc.;
   c) evoluţia personajului;
   d) motive adiacente şi semnificaţia lor;
   e) realizare artistică.
5. Comentează într-un eseu de aproximativ 4 pagini următoarea afirmaţie a lui G. Călinescu, valorificând unul din basmele culte studiate: „Basmul e un gen

Scanned with OKEN Scanner

vast, depăşind cu mult romanul, fiind mitologie, etică, ştiinţă, observaţie morală" (*Estetica basmului*). Vei avea în vedere:
a) explicarea/comentarea aprecierii lui G. Călinescu;
b) tema, motivele, structura şi compoziţia basmului;
c) personajele;
d) fantasticul;
e) elemente populare şi elemente culte;
f) arta narativă.

Proza realistă

1. Compară, într-un eseu de 3-4 pagini, specificul artei narative în *povestire* şi *nuvelă*, pe baza a două texte aparţinând realismului. Vei avea în vedere:
   a) enumerarea trăsăturilor reprezentative pentru fiecare specie;
   b) comentarea relaţiei autor-narator-personaj-cititor în textele selectate;
   c) analiza textelor la nivelul temei, al structurii şi compoziţiei, al personajelor şi al tehnicilor narative;
   d) arta narativă, stilul, limbajul.
2. Realizează un eseu liber cu tema *Funcţii ale cronotopului în povestire*, valorificând opera *Hanu Ancuţei* de M. Sadoveanu.
3. Demonstrează într-un eseu de aproximativ 4 pagini apartenenţa unui text studiat la categoria prozei psihologice. Vei avea în vedere:
   a) trăsăturile acestui tip de proză;
   b) motivarea alegerii făcute;
   c) tema, subiectul, motivele, simbolurile;
   d) structura şi compoziţia textului;
   e) personajele;
   f) tehnici narative, stil, semnificaţii.
4. Elaborează un eseu cu tema *Realism social şi psihologic în nuvela* Moara cu noroc de Ioan Slavici. Vei avea în vedere:
   a) încadrarea scriitorului în epocă şi definirea conceptului de *realism*;
   b) tema, subiectul, secvenţe semnificative, titlu;
   c) structură şi compoziţie;
   d) personaje;
   e) construcţie narativă (tehnici narative şi compoziţionale), stil, limbaj.
5. Elaborează un eseu structurat cu tema *Trepte ale alienării în nuvela psihologică*, valorificând opera *În vreme de război* de I.L. Caragiale. Vei avea în vedere:
   a) definirea conceptelor de *realism*, *naturalism*, *nuvelă psihologică*;
   b) tema, subiectul, sevenţe semnificative;

Scanned with OKEN Scanner

c) structură şi compoziţie ;
d) personajul – evoluţie, tehnici de construcţie ;
e) viziune artistică, artă narativă.

6. Caracterizează în 2-4 pagini personajul principal din nuvela *Moara cu noroc* de Ioan Slavici, valorificând aprecierea lui Tudor Vianu că Slavici a reuşit „să dea personajului lui o viaţă interioară, surprinsă într-o adâncime care nu-l ispitise niciodată pe Creangă". Vei avea în vedere :
a) comentarea citatului şi a adecvării acestuia la opera lui Slavici ;
b) încadrarea personajului în operă ;
c) modalităţi de caracterizare şi ilustrarea acestora cu elemente/situaţii/relaţii din text ;
d) raporturile cu celelalte personaje ;
e) conflictul, dimensiunea psihologică a personajului ;
f) tehnici de construcţie.

7. Realizează o temă de sinteză cu titlul *Nuvela în epoca marilor clasici*, valorificând câte un text aparţinând lui M. Eminescu, I.L. Caragiale, I. Slavici. Vei avea în vedere :
a) evidenţierea coordonatelor generale ale literaturii aparţinând epocii marilor clasici ;
b) definirea conceptului de *clasicism* şi comentarea interferenţei acestuia cu realismul în epoca menţionată ;
c) tema, motivele, personajele, subiectul operelor selectate – prezentare succintă ;
d) structura şi compoziţia ;
e) viziunea critică a autorilor, interferenţe/disocieri la nivel expresiv etc.

8. Realizează un eseu cu tema *Specificul conflictului în proza realistă a lui Liviu Rebreanu*, valorificând romanele *Ion* şi *Răscoala*. Vei avea în vedere :
a) conceptul de *conflict* în textul epic ;
b) particularităţile discursului narativ şi ale construcţiei subiectului ;
c) perspectivă narativă, tehnici compoziţionale ;
d) personajele ;
e) evoluţia conflictului, tragismul etc.

9. Elaborează un eseu structurat de 3-4 pagini în care să prezinţi concepţia despre roman a lui Liviu Rebreanu, prin aplicare la opera *Ion*. Vei avea în vedere :
a) încadrarea autorului în epocă ;
b) încadrarea romanului în opera lui Rebreanu ;
c) geneza romanului, structura şi compoziţia ;
d) tema, subiectul, personajul ;
e) tehnici narative, modalităţi ale narării, stil.

Scanned with OKEN Scanner

10. Argumentează într-un eseu de 4-5 pagini contribuţia lui Liviu Rebreanu la modernizarea romanului românesc pe baza a două texte studiate. Vei avea în vedere:
   a) concepţia autorului asupra romanului;
   b) compoziţia şi structura romanelor;
   c) tipologia personajelor, problematica psihologică;
   d) natura conflictelor, dimensiunea tragică a acestora;
   e) simetria compoziţională şi semnificaţiile artistice ale acesteia.
11. Comentează, într-un eseu de 3-4 pagini, deznodământul romanelor *Ion* şi *Pădurea spânzuraţilor* de Liviu Rebreanu. Vei avea în vedere:
   a) tipul de compoziţie a celor două romane;
   b) conflictul şi evoluţia lui;
   c) dimensiunea psihologică şi etică a personajelor;
   d) condiţia eroului şi semnificaţia tragică a acestuia.

Proza modernă

1. Demonstrează într-un eseu structurat de 3-4 pagini modernitatea unui roman studiat. Vei avea în vedere:
   a) conceptele de *roman* şi de *modernism*;
   b) perspectiva narativă/viziunea în romanul ales;
   c) construcţia subiectului şi a personajelor cu argumentări din textul romanului;
   d) structură, planuri compoziţionale, tehnici narative, limbaj.
2. Comentează, într-un eseu structurat de 3-4 pagini, relaţia autor-narator-personaj-cititor într-un roman aparţinând literaturii române din perioada interbelică. Vei avea în vedere:
   a) definirea conceptelor de *autor*, *narator*, *personaj*, *cititor*;
   b) comentarea relaţiilor stabilite între instanţele narative menţionate, prin raportare la:
      - structură;
      - compoziţie;
      - subiect;
      - personaje;
      - tehnici narative;
      - limbaj – semnificaţii ale textului.
3. Caracterizează într-un eseu de 3-4 pagini un personaj feminin aparţinând romanului modern interbelic. Vei avea în vedere:
   a) încadrarea personajului în operă;
   b) stabilirea tipologiei personajului, în funcţie de diverse criterii;
   c) modalităţi de caracterizare;

Scanned with OKEN Scanner

d) relaţii cu alte personaje;
e) ilustrarea aprecierilor cu elemente din textul ales.

4. Elaborează un eseu structurat în care să demonstrezi caracterul fantastic al unei nuvele aparţinând modernismului. Vei avea în vedere:
a) definirea conceptelor de *nuvelă* şi de *fantastic*;
b) tema, motivele, subiectul;
c) personajele;
d) identificarea surselor/situaţiilor/elementelor fantastice;
e) semnificaţiile textului.

5. Propune o interpretare a finalului romanului *Enigma Otiliei* de G. Călinescu pornind de la următoarea apreciere a Otiliei: „Cine a fost în stare de atâta stăpânire, e capabil să învingă şi o dragoste nepotrivită pentru marele lui viitor". (2 pagini)

6. Argumentează, într-un eseu de aproximativ 4 pagini, că *Enigma Otiliei* de G. Călinescu este un roman de sinteză estetică. Vei avea în vedere:
a) concepţia autorului asupra romanului;
b) formula estetică a romanului; balzacianismul (definire);
c) prezenţa elementelor aparţinând unor curente literare diferite: realism, clasicism, romantism, naturalism, baroc, modernism;
d) compoziţia, tipologia personajelor, perspectiva narativă;
e) tehnică şi artă narativă, limbaj, stil.

7. Demonstrează, într-un eseu structurat de 4-5 pagini, că *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu este un roman modern subiectiv. Vei avea în vedere:
a) formula estetică abordată, influenţa proustiană;
b) noutatea structurii şi a compoziţiei;
c) relaţia autor-narator-personaj;
d) problematica intelectualului, analiza psihologică;
e) modernitatea tehnicilor narative, limbaj, stil.

8. Realizează un eseu structurat în care să argumentezi ideea că romanul *Moromeţii* este o dramă a familiei ţărăneşti confruntate cu istoria. Vei avea în vedere:
a) problematica, structura şi compoziţia romanului;
b) tema timpului;
c) imaginea familiei ţărăneşti – secvenţe semnificative;
d) drama lui Ilie Moromete (volumele I şi II);
e) viziune artistică, tehnici narative, stil.

9. Caracterizează într-un eseu structurat de 3-4 pagini un personaj din literatura realistă a secolului XX ce se încadrează în tipologia arivistului. Vei avea în vedere:
a) conceptele de *realism* şi de *personaj*;

Scanned with OKEN Scanner

b) încadrarea personajului în operă ;
c) tema şi compoziţia romanului ;
d) raporturile cu celelalte personaje, evoluţie ;
e) modalităţi de caracterizare.

Scanned with OKEN Scanner

3. Genul dramatic

Comedia

1. Elaborează un eseu cu tema *Particularităţi ale construcţiei textului dramatic în comedie*, având în vedere:
   a) trăsăturile operei dramatice şi definiţia comediei;
   b) relaţii spaţiale şi temporale în textul dramatic/comedie;
   c) construcţia subiectului;
   d) specificul conflictului;
   e) personajele;
   f) comicul.
2. Caracterizează în 2-3 pagini un personaj masculin din comedia studiată, având în vedere:
   a) încadrarea personajului într-o tipologie comică;
   b) modalităţile de caracterizare;
   c) relaţiile cu celelalte personaje;
   d) prezentarea unor situaţii/scene menite a evidenţia trăsăturile personajului;
   e) evidenţierea particularităţilor comicului (de caracter, de situaţie, de limbaj, de moravuri, de intenţie, de nume) folosite de autor în construcţia personajului.
3. Evidenţiază, într-un eseu structurat de 3-4 pagini, natura şi sursele comicului în opera *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale. Vei avea în vedere:
   a) definirea conceptelor de *comic* şi de *comedie*;
   b) tipurile de comic şi ilustrarea acestora cu elemente (situaţii, personaje, limbaj, nume etc.) din text;
   c) natura conflictului şi evoluţia acestuia;
   d) construcţia subiectului şi a personajelor;
   e) semnificaţii etice şi estetice ale comediei.
4. Alege o clasă tipologică din teatrul lui I.L. Caragiale (demagogul, încornoratul, adulterina, junele prim etc.) şi ilustreaz-o cu personaje din toată dramaturgia autorului. Vei avea în vedere:
   a) trăsăturile tipului ales;
   b) modalităţi de caracterizare;
   c) secvenţe/scene/întâmplări în care este implicat;

Scanned with OKEN Scanner

d) relaţii cu celelalte personaje;
e) comicul.

5. Realizează un eseu în care să comentezi îmbinarea comicului cu tragicul în opera lui I.L. Caragiale, pornind de la următoarea afirmaţie a lui Titu Maiorescu: „... d-l Caragiale arată realitatea din partea ei comică. Dar uşor se poate întrevedea prin această realitate elementul mai adânc şi serios care este nedezlipit de viaţa omenească în toată înfăţişarea ei, precum în genere, îndărătul oricărei comedii, se ascunde o tragedie" (*Comediile d-lui Caragiale*). Textul-suport va fi comedia *O scrisoare pierdută*. Vei avea în vedere:
a) comentarea afirmaţiei maioresciene;
b) definirea categoriilor estetice de *comic* şi de *tragic*;
c) evidenţierea deschiderilor spre modernitate ale autorului la nivelul construcţiei personajelor, al limbajului, al viziunii artistice, al absurdului;
d) ilustrarea comicului/a tragicului cu elemente aparţinând textului şi relevarea efectelor estetice/etice/sociale/psihologice care decurg din îmbinarea celor două categorii estetice.

Drama

1. Demonstrează într-un eseu structurat de 3-4 pagini apartenenţa unui text studiat la drama clasică. Vei avea în vedere:
a) definirea dramei;
b) trăsăturile dramaturgiei clasice (V. Alecsandri, Bogdan-Petriceicu Hasdeu, Barbu Ştefănescu Delavrancea);
c) plasarea textului ales/a autorului în contextul epocii/al curentelor literare;
d) tema, subiectul, structura, compoziţia, personajele;
e) stil, limbaj, indicaţii de regie (didascalii).
2. Realizează un eseu structurat cu tema *Antinomiile personajului camilpetrescian în căutarea absolutului*, în care să valorifici una din piesele de teatru aparţinând autorului. Vei avea în vedere:
a) încadrarea dramaturgiei camilpetresciene în contextul epocii şi al evoluţiei genului;
b) relevarea viziunii artistice a autorului;
c) problematica intelectualului;
d) structură, compoziţie, temă, subiect;
e) comentarea/ilustrarea antinomiilor personajului;
f) semnificaţii etice/estetice/filosofice etc. ale dramei personajului;
3. Elaborează un eseu liber de 3-4 pagini cu tema *Elemente expresioniste în dramaturgia lui Lucian Blaga*.

Scanned with OKEN Scanner

4. Realizează un eseu structurat cu tema *Deveniri ale eului în drama* Iona *de Marin Sorescu*. Vei avea în vedere:
   a) trăsăturile teatrului modern;
   b) complexitatea tematică a textului;
   c) motive, simboluri, secvenţe semnificative;
   d) ipostaze ale personajului, rolul monologului;
   e) modernitatea decorului, a didascaliilor, a limbajului.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A III-A

Cultivarea limbii

Scanned with OKEN Scanner

1. Repere teoretice

Vocabularul. Noţiuni generale

Vocabularul (lexicul) cuprinde totalitatea cuvintelor dintr-o limbă.

În limba română există aproximativ 120.000 de cuvinte cuprinse în mai multe clasificări: vocabular fundamental – masa vocabularului, vocabular pasiv – vocabular activ, vocabular literar – vocabular neliterar, vocabular de uz general – vocabular de utilizare limitată: arhaic/neologic; regional/de specialitate/de grup.

A. *Vocabularul fundamental şi masa vocabularului*

Vocabularul fundamental (fondul principal de cuvinte sau lexicul de bază) este reprezentat de circa 1500 de cuvinte, care:

- au frecvenţă mare în comunicare;
- sunt cunoscute şi întrebuinţate de toţi vorbitorii de limba română;
- sunt foarte productive (au cele mai multe derivate şi compuse);
- majoritatea sunt moştenite din latină;
- sunt polisemantice;
- intră în numeroase locuţiuni şi expresii;
- denumesc noţiuni (obiecte) fundamentale – părţi ale corpului omenesc, grade de rudenie, animale, păsări, insecte foarte cunoscute, arbori, fructe, flori, alimente şi băuturi de primă necesitate, unelte şi obiecte casnice, însuşiri, culori, acţiuni, stări, diviziuni ale timpului, corpuri cereşti, pronume, numerale, prepoziţii, conjuncţii.

Masa vocabularului cuprinde cuvinte mai puţin cunoscute şi întrebuinţate de vorbitori, precum:

- cuvinte vechi ieşite din uzul limbii (*arhaisme*);
- cuvinte folosite doar în anumite regiuni ale ţării (*regionalisme*);
- cuvinte noi, împrumutate din alte limbi sau create recent în limba română (*neologisme*);
- cuvinte preluate din limbi străine, folosite de categorii de vorbitori în scopul diferenţierii sociale (*jargon*);

Scanned with OKEN Scanner

- cuvinte folosite de grupuri sociale pentru a nu fi înţelese de alţi vorbitori (*argou*);
- termeni din diferite domenii de specialitate (*tehnico-ştiinţifici*).

B. *Vocabularul activ şi vocabularul pasiv* sunt subdiviziuni ale lexicului, în funcţie de frecvenţa lor în vorbire la un moment dat.

Vocabularul activ este format din cuvintele folosite curent, fiind deci foarte puţin numeros, dar frecvent în circulaţie; din acesta fac parte în primul rând instrumentele gramaticale (prepoziţii, conjuncţii, articole, verbe auxiliare, pronume şi numerale) cele mai uzuale, precum şi substantivele, adjectivele, verbele, adverbele referitoare la aspecte indispensabile activităţii cotidiene: *de*, *la*, *am (fost)*, *voi (avea)*, *care*, *cine*, *când*, *unu*, *doi*, *casă*, *mână*, *femeie*, *bun*, *frumos*, *dulce*, *a fi* etc.

Vocabularul pasiv este format din cuvintele care denumesc realităţi implicate întâmplător în activitatea vorbitorilor: *eclipsă*, *chimono*, *revelion*, *inundaţie*, *grefier*; în al doilea rând, cuprinde cuvinte care au intrat în fondul pasiv din cauza ieşirii din „vogă", a dispariţiei obiectelor denumite sau a înlăturării lor de către sinonimele concurente: *multilateral*, *pionier*, *crâşmă*, *şubă*, *colectivist*, *tovarăş*, *autocritică*; în al treilea rând, cuprinde marea masă a cuvintelor, necunoscute de majoritatea vorbitorilor, care au dispărut de mult din limbă, au apărut recent sau sunt folosite numai în anumite medii restrânse: *hagui*, *perjă*, *a gini*, *cataroi*, *idiosincrazie*, *seismogramă*, *display*.

C. *Vocabularul literar şi vocabularul neliterar (popular şi familiar)* sunt subdiviziuni ale lexicului în funcţie de criteriul cultural.

Vocabularul literar este partea vocabularului întrebuinţată în textele şi vorbirea cu caracter literar, adică normat şi cultivat (care-i asigură calitatea cultivată).

Vocabularul neliterar este o clasă mai eterogenă, cuprinzând cuvintele utilizate de vorbitorii cu un grad de cultură foarte redus, care pot fi, de fapt, consideraţi necultivaţi, sau de vorbitorii culţi, în împrejurări în care nu e necesară exprimarea literară; el cuprinde *vocabularul popular* şi *vocabularul familiar*.

Vocabularul popular cuprinde cuvintele folosite în mediile şi situaţiile nesupuse rigorilor culturale profesioniste, livreşti (mediile rurale şi suburbane); în al doilea rând, implică termenii folosiţi de vorbitorii culţi, însă neincluşi în inventarul limbii literare, nestandardizaţi: *meliţă*, *suveică*, *iţă*, *otavă*, *lehamite*, *nevastă*, *râie*, *omăt*, *păpuşoi*, *ţintirim*, *pântece*, *năduşeală* etc.

Vocabularul familiar cuprinde cuvintele utilizate în situaţii de relaţii intime, familiare, neoficiale, nepretenţioase; reprezintă o categorie mai puţin conturată, cuvintele aparţinând lexicului popular, argotic, neologic, de jargon; în general, fiecare grup îşi are familiarismele sale: *mă*, *dragă*, *coane*, *ăsta*, *chestie*, *treabă*, *mersi*, *prinţ*, *belea*, *mişto*, *nasol*, *servus*, *mutră*, *a pupa* etc.

Scanned with OKEN Scanner

D. *Vocabularul de uz general şi vocabularul cu sferă de utilizare limitată* (*regional*, *arhaic*, *neologic*, *argotic*, *de jargon*, *profesional*) sunt subdiviziuni ale lexicului în funcţie de aria de folosinţă a cuvintelor.

Vocabularul de uz general, care se mai numeşte *fond comun*, *general* (sau vocabular mediu, supradialectal, nespecializat), este partea vocabularului cunoscută şi utilizată de întreaga comunitate lingvistică, indiferent de nivelul de cultură, domeniul de activitate sau zona geografică a vorbitorilor; în această categorie intră atât cuvintele folosite curent (active), cât şi cuvintele utilizate rar (pasive), atât cele literare, cât şi cele populare şi familiare, singura condiţie fiind cunoaşterea şi folosirea lor de către toţi vorbitorii: *mamă*, *carte*, *a depăna*, *livid*, *potecă*, *chestie*, *bătrân* etc.

Vocabularul cu sferă de utilizare limitată cuprinde mai multe grupări diferite între ele, fiecare având o trăsătură specifică ce uneşte elementele componente (vocabular regional, arhaic, neologic, argotic, de jargon, profesional).

Mijloace interne de îmbogăţire a vocabularului

Derivarea

Derivarea constă în formarea de cuvinte noi cu ajutorul prefixelor şi/sau al sufixelor: • copilandru; • neînţelegător; • strămoşesc; • băieţel.

Sufixele sunt sunetele sau grupurile de sunete adăugate după rădăcină/radical: cântăreţ.

Prefixele sunt sunetele sau grupurile de sunete adăugate înaintea rădăcinii pentru a forma un cuvânt nou: *re*animare; există prefixe vechi (des-, dez-, în-, îm-, ne- etc.) şi prefixe neologice (ante-, anti-, bi-, con-, supra-, inter-, pre- etc.).

Derivatele parasintetice sunt cele formate în acelaşi timp cu un sufix şi cu un prefix: a *în*chip*ui*.

Sufixele cunosc mai multe categorii:

- sufixe *lexicale* (formează cuvinte noi);
- sufixe *gramaticale* (creează forme gramaticale – modul şi timpul la verb);
- sufixe *lexico-gramaticale* (exprimă, simultan, un sens nou şi o categorie gramaticală).

Sufixele lexicale sunt folosite pentru denumirea:

- agentului (fier*ar*, luntr*aş*, croit*or*);
- însuşirii (mâncăc*ios*, sprâncen*at*, fric*os*);

Scanned with OKEN Scanner

- colectivităţii (brăd*et*, turc*ime*, zmeur*iş*) ;
- instrumentului (alfabet*ar*, piper*niţă*, schimbăt*or*) ;
- noţiunilor abstracte (domn*ie*, sigur*anţă*, cer*inţă*) ;
- modalităţii (bărbăt*eşte*, piept*iş*, târ*âş*) ;
- locului şi originii (benzinăr*ie*, someş*ean*) ;
- obiectelor sau însuşirilor mici – sufixe *diminutivale* (căl*uţ*, coşul*eţ*, pantof*ior*) ;
- obiectelor sau însuşirilor mari – sufixe *augmentative* (băieţ*andru*, lăd*oaie*, pietr*oi*) etc.

Sufixele formează :

- substantive (gălben*uş*) ;
- verbe (a cioc*ăni*) ;
- adjective (mic*ime*) ;
- adverbe (voinic*eşte*) ;
- numerale (doi*me*) ;
- pronume (mătăl*ică*) ;
- interjecţii (aol*ică*).

Prefixele sunt de mai multe categorii :

- negative (neagă sensul cuvântului care este bază) – *ne*satiscăfător, *in*operant ;
- privative (arată o lipsă) – a *des*creţi, a *de*şira ;
- iterative (arată o repetare) – a *răs*citi, a *re*aminti.

Există prefixe care exprimă ideea de superlativ : arhi-, extra-, ultra-, supra-, hiper-.

Când baza unui cuvânt derivat este un alt derivat, se pot forma derivate în serie : ţară + suf. -an – ţăran + suf. -că – ţărancă + suf. -uţă – ţărăncuţă.

Compunerea

Compunerea este mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului constând în formarea de cuvinte noi din două sau mai multe unităţi lexicale.

Procedeele de compunere sunt :

- alăturarea : de la, ca să, Porţile de Fier ;
- alăturarea cu cratimă : sus-numit, gură-cască, Târgu-Frumos, câine-lup ;
- contopirea : untdelemn, primăvară, Câmpulung ;
- abrevierea sau prescurtarea din :
  - iniţiale : C.E.C. ;
  - iniţiale şi fragmente de cuvinte : Tarom ;

Scanned with OKEN Scanner

- fragmente de cuvinte : Asirom ;
- fragmente de cuvinte şi cuvinte : Romarta.

Numeroşi termeni tehnico-ştiinţifici sunt formaţi cu elemente de compunere (prefixoide şi sufixoide) care, în limba de origine, sunt cuvinte independente.

Prefixoide :

- aero (aer) ;
- auto (fiinţă) ;
- auto (însuşi) ;
- biblio (carte) ;
- bio (viaţă) ;
- cardio (inimă) ;
- climato (climă) ;
- demo (popor) ;
- dermato (piele) ;
- di (de două ori, doi) ;
- epistemo (cunoaştere) ;
- fungi (ciupercă) ;
- geo (pământ) ;
- hemo (sânge) ;
- homo/omo (acelaşi) ;
- hidro (apă) ;
- iso-izo (egal, la fel) ;
- macro (mare) ;
- micro (mic) ;
- morfo (formă) ;
- moto (cu motor) ;
- oftalmo (ochi, vedere) ;
- orto (corect, adevărat, drept) ;
- poli (mai multe) ;
- pseudo (fals) ;
- rino (nas) ;
- speo (peşteră) ;
- tele (departe) ;
- vice (în loc de, locţiitor) ;
- zoo (animal) etc.

Sufixoide :

- atlon (probă, exerciţii) ;
- bal (minge) ;
- dezie (care împarte) ;
- enal (la un număr de ani) ;
- fob (care urăşte, respinge) ;
- gramă (scriere, înregistrare) ;
- icid (care ucide) ;
- log (cuvânt, vorbire, care studiază) ;
- mestru (lună) ;
- pedie (educaţie) ;
- plan (care pluteşte) ;
- polă (oraş) ;
- scop (care priveşte, examinează) ;
- tecă (dulap, sertar, colecţie) etc.

Conversiunea (Schimbarea valorii gramaticale)

Schimbarea clasei morfologice este mijlocul intern de îmbogăţire a vocabularului ce constă în formarea de cuvinte noi prin trecerea de la o parte de vorbire la alta.

Această trecere se face fără modificarea formei cuvântului.

Cuvântul format prin conversiune se comportă în comunicare ca partea de vorbire la care a trecut.

Prin conversiune se pot obţine :

- substantive din :
  - adjective : leneşul, adâncul ;

Scanned with OKEN Scanner

- verbe: rătăciţii, mersul, suferindul;
- adverbe: binele, aproapele;
- pronume: sinele, nimicuri, eul;
- interjecţii: oful, vaiul;

• adjective din:
- verbe: spartă, văzută, fluturânde;
- pronume: gata (haine *gata*);

• adverbe din:
- adjective: vorbeşte *frumos*;
- verbe: cântă *îngânat*;
- substantive: ziua, noaptea, vara, toamna etc.;

• prepoziţii din:
- adverbe: *deasupra* casei;
- substantive: *graţie* picturii;
- verbe: *mulţumită* ajutorului.

Categorii lexicale

Arhaismele

Arhaismele sunt cuvinte vechi, ieşite din uz, fie pentru că denumesc noţiuni dispărute, necunoscute vorbitorilor de astăzi, fie pentru că au fost înlocuite de cuvinte noi.

Categorii de arhaisme:

• lexicale: *argat*, *dijmă*, *hatman*, *polcovnic*;
• fonetice: *gios* (*jos*), *ticnă* (*tihnă*);
• morfologice: *greşeale*, *grădine*, *palaturi*;
• sintactice: dativ cu valoare atributivă (dativ adnominal): „Tu stăpân *vieţii* mele...";
• semantice: *cuvânt* (*motiv*) – Am *cuvinte* să fiu supărat; *limbă* (*popor*) – „Un sultan dintre aceia/ Ce domnesc peste o *limbă*" (M. Eminescu); *moşie* (*patrie*) – „Du-te şi mori pentru *moşia* ta!".

Limba română contemporană păstrează o serie de cuvinte arhaice în locuţiuni, fără însă ca acestea să mai fie considerate arhaisme: *rost* (*gură*) – *pe de rost*, *a lua la rost*; *ort* (*ban*) – *a da ortul popii*.

Unele arhaisme sunt păstrate în limbajul popular şi folosite cu valoare uşor comică: *a mazili* (*a destitui*), *ocârmuire* (*guvern*).

Scanned with OKEN Scanner

Există o serie de cuvinte considerate arhaisme până în 1990 şi reintroduse în uz datorită refacerii unor situaţii politice, sociale şi economice cărora le-au aparţinut: *arendă*, *jandarm*, *parchet*, *cadastru* etc.

Regionalismele

Regionalismele sunt cuvintele cu o răspândire geografică limitată, cunoscute de vorbitorii dintr-o anume arie.

Axa taxonomică pe care se situează este diatopică (teritorială/geografică), iar categoria dihotomică opusă este numită vocabular supradialectal.

Ca şi cuvintele populare, regionalismele se caracterizează prin lipsa normării şi cultivării.

Unele regionalisme pătrund în limba literară, îmbogăţind-o sau adăugându-i nuanţe noi în cadrul seriilor sinonimice deja existente; altele dispar treptat, sunt scoase din uz şi trec în rândul arhaismelor.

Majoritatea elementelor regionale au devenit cunoscute prin prezenţa lor în operele literare ale scriitorilor (I. Creangă, I. Slavici, L. Rebreanu, M. Preda, Panait Istrati etc.).

Există regionalisme:

- *lexicale* (cuvinte specifice unei anumite zone geografice: *cuşmă*, *ciubotă*, *bortă*, *barabulă*, *colb*, *buhai* etc.);
- *fonetice* (rostiri regionale ale unor cuvinte din limba literară: *pi*, *deşte*, *dă*, *vini*, *dupe*, *mâni* etc.);
- *semantice* (sensuri ale unor cuvinte din limba literară specifice anumitor zone geografice: *jumătăţi* = sandale, *cocon* = băieţel, *vâj* = moş – Maramureş).

Exemple de regionalisme:

- Moldova: pântece, ţintirim, oghial, buhai, chelbos, păpuşoi, curechi;
- Muntenia: ginere, magiun, naş, nene, puţ, burtă, a ciupi;
- Oltenia: lubeniţă, brabete, blană (scândură);
- Banat: foale, a pişcura, anţărţ;
- Crişana: a piţiga, lerâncă, prunc, şogor;
- Maramureş: cocon, ai (usturoi), cătilin.

Regionalismele populează, de asemenea, o bogată colecţie de expresii şi locuţiuni asimilate, multe dintre ele, de limba literară, pe cale livrescă, datorită scriitorilor care le-au folosit: a se juca cu ţara în bumbi, a ridica casa în slavă, a face pe mortul în păpuşoi.

Scanned with OKEN Scanner

Neologismele

Neologismele sunt cuvinte noi împrumutate din alte limbi sau create în interiorul limbii române prin derivare sau compunere, având obligatoriu un component neologic.

Caracterul de noutate al cuvintelor este dat în funcţie de etapa de dezvoltare a limbii.

Procesul de modernizare a vocabularului limbii române cu neologisme a început în secolul al XVIII-lea, dar s-a intensificat începând din deceniile 3-4 ale secolului al XIX-lea.

În secolul al XIX-lea s-au împrumutat cuvinte mai ales din franceză (*elev*, *deplorabil*, *a soluţiona*, *fonetică*, *grevă*), italiană (*ciocolată*, *casier*, *contabil*, *mandolină*) şi latină, pe cale savantă (*cerc*, *direct*, *insulă*, *literă*).

Astăzi, o influenţă mare asupra limbii române o are engleza; cuvinte cu această origine apar chiar în comunicarea curentă (*design*, *stres*, *manager*, *transplant* etc.); unele neologisme şi-au păstrat forma din limba de origine (*show*), altele şi-au adaptat-o la limba română (*miting*, faţă de *meeting*).

Limba română este foarte receptivă la neologisme, cuprinzând peste 50.000 de împrumuturi neologice care au un rol deosebit în îmbogăţirea, modernizarea şi internaţionalizarea sa.

Neologismele (împrumuturile) sunt introduse şi folosite mai ales de mediile sau generaţiile lingvistice de avangardă în ceea ce priveşte înnoirea lexicală, între care tinerii intelectuali predomină.

Majoritatea împrumuturilor din prezent sunt din engleză, sursa principală a înnoirii lexicale internaţionale.

Există şi cuvinte neologice calchiate (copiate) după modele străine: *a antama*, *a bulversa*, *a demara*, *a stopa*, *a (se) confia* etc.

Argoul

Argoul este un limbaj specific unui grup social închis, elaborat şi folosit cu intenţia de a nu fi înţeles de ceilalţi vorbitori.

Este destinat să şocheze şi să exprime o atitudine nonconformistă.

Termenii argotici se modifică frecvent, deoarece îşi pierd repede caracterul secret; existenţa lor scurtă este determinată şi de faptul că circulă, în general, oral.

Scanned with OKEN Scanner

Argoul apare prin:

- folosirea metaforei („ecologist" – vagabond);
- folosirea arhaismelor sau a regionalismelor („aprod" – infractor începător, „pârnaie" – închisoare);
- derivare („şmenar" – derivat de la „şmen");
- împrumuturi („mişto" – frumos, bun, din limba ţigănească);
- trunchiere („dirigă", de la „dirigintă").

Argoul este întrebuinţat de categorii sociale dintre cele mai diverse: delincvenţi, tineri cu diverse profesii, elevi, studenţi etc.

Dincolo de influenţa nocivă asupra limbii literare, argoul conferă şi o oarecare expresivitate limbii vorbite şi reprezintă totodată un mijloc de realizare a atmosferei şi de caracterizare a personajelor în operele literare (Tudor Arghezi, *Flori de mucigai*, Eugen Barbu, *Groapa*).

Multe din argotisme au intrat în limbajul familiar: *baftă*, *nasol*, *a hali*, *sticlete*, *curcan*, *gagică*, *şest*, *poteră*, *bestial* etc.

În zonele cele mai obscure şi mai agresive ale argoului se situează şi numeroşi termeni obsceni.

Jargonul

Jargonul este un termen care are două înţelesuri:

- în primul său înţeles, jargonul înseamnă comunicarea realizată pe teme profesionale, în grupuri profesionale (medici, chimişti, matematicieni, psihologi, electronişti etc.); acest tip de jargon se numeşte şi *jargon profesional*, fiind, de fapt, o parte a stilului tehnico-ştiinţific;
- în celălalt înţeles, jargonul înseamnă o formă de exprimare voit elevată, prin care unii vorbitori urmăresc să se distanţeze social şi cultural de oamenii consideraţi de rând.

Cu cea de-a doua semnificaţie, jargonul denumeşte un fenomen de limbă cu origine socială, aflându-se la graniţa dintre exprimarea literară şi cea nonliterară, deoarece termenii sunt utilizaţi fără justificare sau discernământ, astfel încât dorinţa de exprimare elegantă devine ridicolă:

„Destinul mă persecută implacabil (...) cocoana perfidă mă indusese în eroare... Vreau să mă-ntorc şi d-odată aud pe inimici venind în faţa mea pe schele (...) O inspiraţiune – eu ca poet am întotdeauna inspiraţiuni! – m-ascunz în butoi!" (I.L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*)

„Ascultă, ma şer Luxanda, aş vrea să mă plimb pe pod..." (Constantin Facca, *Franţuzitele*)

Scanned with OKEN Scanner

În literatura de specialitate se vorbeşte astăzi şi despre un jargon contemporan, constând în exprimarea afectată, pretenţioasă, nefirească :

- *Am lecturat* cu atenţie revista.
- *Am demarat* curăţenia de primăvară.
- N-am avut plăcerea *să vizionez* acest film.

Jargonul cuprinde elemente neologice de ultimă oră, neadaptate şi nesocializate încă în cercuri mai largi, folosite insistent şi deseori defectuos sau neglijent ca urmare a mobilismului, a dorinţei de detaşare de masa nonvorbitorilor sau a pretinsei superiorităţi intelectuale.

Jargonul actual, mai puţin ridicol şi afectat decât cel din secolele trecute (francez sau neogrecesc), este preponderent de origine engleză : darling, bye-bye, OK, week-end, computer, hallo etc.

Sensul cuvintelor şi relaţii semantice

Antonimele

Antonimele sunt cuvinte cu formă diferită şi opuse ca sens.

Ele pot fi adjective, substantive, verbe, adverbe, pronume, prepoziţii, conjuncţii.

Multe antonime se pot forma cu ajutorul prefixelor :

- ambele cuvinte au prefixe :
  - a confirma/a infirma ;
  - a împleti/a despleti ;
  - a încuraja/a descuraja ;
- unul din cuvinte are prefix :
  - normal/anormal ;
  - util/inutil ;
  - semnificativ/nesemnificativ.

În cazul cuvintelor polisemantice, antonimele se stabilesc pentru fiecare din sensurile acestora :

- drept – strâmb, nedrept, curbat, stâng, înclinat, necinstit etc. ;
- prost – deştept, cult, bun etc.

Au un rol deosebit în sporirea posibilităţilor de exprimare clară, variată, nuanţată, convingătoare.

Scanned with OKEN Scanner

Relaţia de antonimie se realizează uneori cu ajutorul prefixelor neologice:

- prefaţă/postfaţă;
- hipotensiune/hipertensiune;
- antebelic/postbelic;
- subponderal/supraponderal.

Antonimia acoperă semnificaţia de:

- cantitate: mult/puţin;
- calitate: bun/rău;
- acţiune: pleacă/vine;
- stare: doarme/veghează etc.;
- temporalitate: atunci/acum;
- spaţialitate: jos/sus;
- gradualitate: bătrân/tânăr;
- complementaritate: adevărat/fals;
- conversiune: a cumpăra/a vinde.

Antonimele au rol stilistic în realizarea antitezei:

„Vreme trece, vreme vine,
Toate-s vechi şi nouă toate"
(M. Eminescu, *Glossă*).

Există *antonime perfecte* (speranţă, nădejde/disperare, deznădejde) şi *antonime imperfecte*, în care diferenţele de sens sunt *graduale* (ud, umed, jilav/uscat, sec, zvântat) sau *substanţiale* (etern, veşnic, permanent, nepieritor, perpetuu/pieritor, trecător, vremelnic, temporar, efemer).

Antonimia se poate manifesta şi între un cuvânt şi o unitate frazeologică:

- a ascunde/a da pe faţă;
- a opri/a da drumul;
- a dormi/a fi treaz.

În funcţie de structura lor morfologică, antonimele pot fi:

a) cu radicali diferiţi (*heterolexe*):
   - iarnă/vară;
   - mare/mic;
   - întuneric/lumină;

b) cu acelaşi radical (*homolexe*):
   - egal/inegal;
   - tipic/atipic;
   - a lega/a dezlega;

Scanned with OKEN Scanner

Sinonimele

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită şi cu sens identic sau asemănător.

Pot fi substantive, verbe, adjective, pronume, numerale, adverbe, conjuncţii, prepoziţii, interjecţii.

După structură, există sinonime:

- *lexicale* (între două cuvinte):
  - tânăr – june; bun – generos;
- *lexico-frazeologice* (între un cuvânt şi o unitate frazeologică):
  - a muri – a-şi da sufletul;
  - a fugi – a-şi lua tălpăşiţa;
- *frazeologice* (între două/mai multe unităţi frazeologice):
  - a o lua la sănătoasa – a o lua la picior – a-şi lua picioarele la spinare – a o rupe la fugă etc.

După gradul de echivalenţă semantică, sinonimele pot fi:

- *totale* (perfecte/absolute) (sensurile sunt identice): kaliu – potasiu, niciodată – nicicând, natriu – sodiu;
- *parţiale* (nu toate sensurile coincid) (imperfecte/relative): repede – iute, bun – gustos;
- *aproximative* (un sinonim sau o expresie sinonimică reprezintă sensul figurat/metaforic al unui cuvânt uzual):
  - luna – „regina nopţii moartă";
  - vârtej – „cuibar rotind de ape" (M. Eminescu).

Un rol deosebit în dezvoltarea sinonimiei îl au neologismele, dar şi polisemia, derivarea, dubletele etimologice.

Din punct de vedere stilistic, sinonimele au un rol deosebit în caracterizarea personajelor, în gradarea unei impresii/reacţii, în realizarea culorii locale, în diversificarea şi nuanţarea limbajului personajelor, în realizarea ironiei şi a comicului:

- „papugiul" – „coate-goale" – „moftangiul" – „maţe-fripte" – „bagapontul" – „prăpădit" (I.L. Caragiale – *O noapte furtunoasă*)
- „cugetul lui neadormit scurma şi scociora în toate chipurile" (M. Sadoveanu, *Povestiri*)

Cuvintele polisemantice prezintă mai multe serii sinonimice; de exemplu, cuvântul *acord* are nu mai puţin de cinci serii sinonimice:

1. aranjament, combinaţie, contract, convenţie, legământ, pact, tranzacţie, târg, tocmeală, şustă etc.;
2. înţelegere, învoială, vorbă etc.;

Scanned with OKEN Scanner

3. concordanţă, conformitate, corespondenţă, potrivеală, potrivire, consonanţă etc. ;
4. armonie, împăciuire, pace, concordie etc. ;
5. aprobare, asentiment, aviz, consimţământ, încuviinţare, îngăduinţă, permisiune, voie etc.

Clasificarea funcţională a sinonimelor (în funcţie de uzul limbii) are în vedere mai multe categorii, astfel încât sinonimele unui termen pot fi :

1. arhaice : flintă – puşcă ;
2. regionale : tolcer – pâlnie ;
3. populare : muiere – femeie ;
4. familiare : leafă – salariu ;
5. neologice : a medita – a gândi ;
6. de jargon : hello – salut ;
7. argotice : a tromboni – a minţi ;
8. profesionale : cord – inimă ;
9. poetice : bălai – blond ;
10. livreşti : obedient – docil.

Omonimele

Omonimele sunt cuvinte cu aceeaşi formă şi cu sens complet diferit.

Pot fi :

- *lexicale* : când sunt părţi de vorbire identice. Acestea se clasifică în :
  - omonime totale sau propriu-zise (când cele două cuvinte sunt identice în flexiune) : lac – lacuri ; bancă – bănci ;
  - omonime parţiale sau pseudoomonime (când cele două cuvinte sunt diferite în flexiune) : masă – mese – mase ;
- *lexico-gramaticale* – când sunt părţi de vorbire diferite :
  - sare – substantiv ; verb ;
  - cer – substantiv ; verb.

Omofonele sunt cuvinte care se pronunţă la fel, dar se scriu diferit : neam/ne-am, sar/s-ar, ceai/ce-ai etc.

Omografele sunt cuvintele care se scriu la fel, dar se deosebesc în vorbire prin accent : véselă/vesélă, cópii/copíi.

Spre deosebire de cuvintele polisemantice, ale căror sensuri sunt înrudite, omonimele au sensuri îndepărtate, întrucât, de cele mai multe ori, au etimologii diferite :

- „lac$_1$” : „apă stătătoare” – moştenit din limba latină ;
- „lac$_2$” : „vopsea, soluţie răşinoasă” – împrumutat din limba germană.

Scanned with OKEN Scanner

Sursele omonimiei pot fi:

- evoluţii sau restructurări morfologice convergente ale unor cuvinte diferite:
  - lat. *incendere* şi *incingere* > rom. *a încinge*$_1$, *a încinge*$_2$;
- coincidenţa formală dintre cuvintele împrumutate din limbi diferite (*lac*);
- derivarea de la aceeaşi rădăcină cu sufixe omonime:
  - ciocănaş$_1$ = ciocan mic;
  - ciocănaş$_2$ = muncitor care sparge sarea cu ciocanul în ocnă;
- ruperea legăturii dintre sensurile unui cuvânt polisemantic:
  - lună$_1$ = astru;
  - lună$_2$ = interval de timp egal cu a 12-a parte dintr-un an.

Omonimele totale care funcţionează în acelaşi dialect/limbaj/stil sunt considerate *omonime intolerabile*:

- bucătărie$_1$ = încăpere destinată mâncării;
- bucătărie$_2$ = ocupaţia celor care pregătesc mâncarea.

Celelalte omonime totale, care constituie majoritatea, şi omonimele parţiale sunt *omonime tolerabile*, deoarece pot fi deosebite cu uşurinţă unele de altele; un factor important din acest punct de vedere îl constituie diferenţierea pe sfere de utilizare:

- profesională (bar$_1$, bar$_2$);
- cultural-istorică (dietă$_1$, dietă$_2$) etc.

Specialiştii consideră că limba română nu are predispoziţie spre omonimie, dicţionarele speciale cuprinzând fiecare aproximativ 1400 de cuvinte omonime.

Paronimele

Sunt cuvinte cu formă asemănătoare şi cu sens diferit; ele se deosebesc, de obicei, printr-un sunet (*compliment – complement*) sau prin două sunete (*conjunctură – conjectură*); uneori diferă ordinea sunetelor (*cauzal – cazual*).

De cele mai multe ori paronimele aparţin aceleiaşi părţi de vorbire:

- substantive: lacună – lagună;
- adjective: familiar – familial;
- verbe: a emite – a omite;
- conjuncţii: or – ori etc.

Rareori, paronimele pot fi părţi de vorbire diferite: orar (substantiv) – oral (adjectiv/adverb).

Scanned with OKEN Scanner

Paronimele sunt, în general, cuvinte perechi, dintre care unul este folosit mai des şi de aceea mai cunoscut de către vorbitori, în timp ce al doilea, mai puţin cunoscut, este înlocuit, în mod greşit, cu acela care este mai frecvent şi asemănător în ceea ce priveşte forma.

Paronimele particularizează situaţiile; folosirea lor corectă răspunde unei calităţi a stilului, *precizia*.

Paronimia trebuie delimitată de alte fenomene cu care este confundată uneori:

- variantele regionale: lăcrăma – lăcrima;
- derivatele moţionale: student – studentă;
- baza şi derivatul: aţă – aţică;
- omonimele imperfecte: arlechine – arlechini;
- perechile articulat – nearticulat: împrejur – împrejurul.

Fenomenul de confuzie semantică ce duce la utilizarea greşită a paronimelor e cu atât mai posibil cu cât mulţi termeni sunt apropiaţi semantic:

- adagio – adagiu;
- a apropia – a apropria;
- fortuit – forţat;
- tasa – taxa;
- conjunctură – conjectură;
- comunicare – comunicaţie;
- inveterat – învederat etc.

Cuvintele polisemantice

Sunt cuvintele care au două sau mai multe sensuri înrudite pe baza unui component semantic comun.

De exemplu, „joc”:

- acţiunea de a (se) juca;
- totalitatea pieselor care servesc la jucat;
- dans popular;
- întrecere sportivă;
- acţiunea de a interpreta un rol într-o piesă de teatru;
- acţiune distractivă care angajează sume de bani şi se bazează pe calcul sau hazard;
- lărgimea golului dintre două piese care lucrează în contact.

Spre deosebire de omonime, cuvintele polisemantice aparţin aceleiaşi clase gramaticale/părţi de vorbire.

Scanned with OKEN Scanner

Cuvintele cu un singur sens, opuse cuvintelor polisemantice sunt *cuvintele monosemantice* ; din această categorie fac parte în special neologismele din domeniul ştiinţei şi al tehnicii (axiomă, bisturiu, centrifug, excipient, spectometru etc.).

Cuvintele polisemantice sunt, în general, mai vechi în limbă şi au ajuns la bogăţia de sensuri de astăzi datorită folosirii lor de-a lungul timpului, în contexte variate.

Sensul cuvintelor în context

Sensul fiecărui cuvânt se realizează/se actualizează în context, în corelaţie cu celelalte cuvinte aflate în aceeaşi propoziţie, expresie, enunţ, text etc.

Sensul propriu este sensul obişnuit, folosit frecvent, care trezeşte în mintea vorbitorilor imaginea curentă a unui obiect, a unei acţiuni sau însuşiri ; acesta are două aspecte :

- sensul de bază (principal, fundamental) :
  - Fata are o *gură* frumoasă.
- sensul secundar (realizat pe baza unei asemănări) :
  - A căzut într-o *gură* de canal.
  - Au ajuns la *gura* peşterii.
  - *Gura* sticlei era ciobită. etc.

Sensul figurat este sensul mai puţin obişnuit, atribuit unor obiecte, însuşiri sau acţiuni pe baza unor asemănări cu alte obiecte, însuşiri sau acţiuni (această asemănare este intuitivă, eventual îndepărtată, mai puţin sesizabilă) :

„Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai..."
(*Mioriţa*)

Sensurile figurate sunt frecvente nu numai în literatură, ci şi în limba vorbită, în expresii, locuţiuni, proverbe etc.

În stilistica limbii române, sensul propriu se numeşte *denotaţie* (sens denotativ), iar cel figurat se numeşte *conotaţie* (sens conotativ) :

„*Denotaţia* reprezintă sensul conceptual sau cognitiv al unui cuvânt, pur intelectual, fundamental şi relativ stabil. *Conotaţia* reprezintă (într-o interpretare mai largă) orice sens emotiv, afectiv al unui cuvânt care se adaugă denotaţiei. Denotaţia e una singură, conotaţiile pot fi multiple, datorită caracterului secundar, individual, variabil sau chiar accidental, în funcţie de contexte lingvistice şi extralingvistice" (Angela Bidu-Vrânceanu, *Dicţionar de terminologie lingvistică*).

Scanned with OKEN Scanner

Unităţile frazeologice

Sunt combinaţii stabile de două sau mai multe cuvinte, cu un sens unitar; aceste combinaţii nu sunt rezultatul unei creaţii de moment a vorbitorului (cum sunt *îmbinările libere de cuvinte*), ci există în limbă, fiind resimţite ca unităţi distincte, de sine stătătoare.

Există mai multe tipuri de unităţi frazeologice:

- *locuţiunile* reprezintă o îmbinare de două sau mai multe cuvinte prin care se comunică un înţeles unic şi care se comportă gramatical ca o singură parte de vorbire; există locuţiuni echivalente cu toate părţile de vorbire, în afară de articol:
  - locuţiuni verbale: *a-şi bate joc, a da năvală, a scoate din fire*;
  - locuţiuni substantivale: *aducere aminte, ţinere de minte, bătaie de joc*;
  - locuţiuni adjectivale: *(om) cu dare de mână, de cuvânt, de treabă*;
  - locuţiuni adverbiale: *cu ghiotura, de-a valma*;
  - locuţiuni prepoziţionale: *în afară de, de-a lungul*;
  - locuţiuni conjuncţionale: *în vreme ce, până ce, ca şi cum* etc.;
- *expresiile* sunt grupuri de cuvinte cu înţeles unitar şi cu o forţă expresivă mult mai puternică decât cea a locuţiunilor, fiind generatoare de efecte stilistice; ele sunt, de fapt, la origine, structuri metaforice:
  - a-şi pune pofta-n cui;
  - a face pe mortul în păpuşoi;
  - a umbla după cai yerzi pe pereţi;
  - a tăia frunze la câini;
- *expresiile idiomatice* sunt înrudite cu cele precedente, fiind îmbinări de cuvinte, cu sens figurat, proprii unei singure limbi şi intraductibile, de aceea, în altă limbă fără pierderea sensului originar:
  - a nu-i fi boii acasă; a nu fi în apele tale;
  - de frunza frăsinelului;
- *formulele şi clişeele internaţionale* sunt unităţi frazeologice consacrate în circuitul majorităţii limbilor; în structura lor intră frecvent un nume propriu care trimite la legende antice sau biblice, dar şi la situaţii reale:
  - arca lui Noe;
  - pânza Penelopei;
  - de la Ana la Caiafa;
  - oul lui Columb;
  - călcâiul lui Ahile;
  - calul troian.

Scanned with OKEN Scanner

Aspecte ale comunicării la nivel sintactic

Pleonasmul

Pleonasmul este o greşeală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcţii cu acelaşi înţeles.

Pleonasmele sunt:

- *lexicale* – când se alătură cuvinte cu acelaşi sens, acestea fiind:
  - *propriu-zise* – când un determinant repetă sensul cuvântului de care depinde: conducere managerială;
  - *etimologice* – când cele două cuvinte alăturate au acelaşi sens prin origine: despăgubirea pagubelor;
  - *ale formării cuvintelor* – când informaţia exprimată de rădăcină se repetă:
    - prin prefixe: *inter*condiţionare reciprocă;
    - prin sufixe: poate fi credi*bil*;
    - prin prefixoide: *tele*comandă la distanţă;
    - prin sufixoide: vermi*cid* ucigător;
- *gramaticale* – când se alătură aceleaşi mărci gramaticale: ouălele, şi-a redobândit vitalitatea sa;
- *lexico-gramaticale* – când se alătură cuvinte considerate instrumente gramaticale: dar însă, drept pentru.

Unele pleonasme sunt acceptate, având rolul de a sublinia sau accentua cele afirmate:

- Am lucrat-o cu mâna mea.
- Am văzut cu ochii mei.

Anacolutul

Anacolutul reprezintă o întrerupere a continuităţii sintactice în propoziţie sau frază.

Este o construcţie specifică exprimării orale, insuficient structurate logic, de obicei o greşeală de exprimare caracteristică limbajului popular, neliterar.

Cauza cea mai frecventă a anacolutului este însă tendinţa vorbitorului de a se exprima repede:

- Cine mă caută, nu sunt acasă.
- Cine tot vorbeşte, lucrul nu-i sporeşte.

Scanned with OKEN Scanner

Din punct de vedere stilistic, anacolutul este un mijloc de realizare a oralităţii :

„– Eu? domnu' judecător, reclam, pardon, onoarea mea, care m-a-njurat."

(I.L. Caragiale)

„– Bonjur... Mă recomand Tarsiţa Popeasca, văduva lui priotu Sava de la Caimata, care a dărâmat-o Pache când a făcut bulivarul ăl nou, şi fiu-meu, Lae Popescu"

(I.L. Caragiale).

Printre cele mai frecvente tipuri de anacolut se numără :

- subiectul suspendat :
  - *Fata*, când a luat zece, i s-a luminat faţa.
  - *El*, când a înţeles adevărul, *a fost imposibil* să se stăpânească.
- construcţii cu „faptul că", în care cuvintelor li se atribuie valoare cauzală :
  - *Faptul că* a întârziat maşina, m-am enervat.
- folosirea unor termeni corelativi improprii :
  - Mă deranjează *nu atât* nota, *ci* reproşul profesorului.

Tautologia

Este figura de stil care constă în repetarea unei părţi de propoziţie sau a unei propoziţii prin aceleaşi cuvinte, dar cu funcţii sintactice diferite, având rolul de a sublinia o calitate sau o acţiune :

- Jocul e joc şi treaba e treabă.
- Există oameni şi oameni.
- Un copac e un copac.

Reluarea termenului sugerează un sens nou.

Particularitatea tautologiei faţă de alte repetiţii este dată de intonaţia specifică.

Se deosebeşte de pleonasm, care înseamnă adăugarea unui cuvânt inutil.

Când se repetă expresii care au un conţinut identic sau asemănător, tautologia devine o greşeală de limbă :

- Zidul este ce se zideşte.

În literatură, tautologia este un mijloc de realizare a comicului, a oralităţii, precum şi de caracterizare a personajelor prin limbaj :

- „intrigi proaste" (I.L. Caragiale) ;
- „Moşia, moşie, foncţia, foncţie, coana Zoiţica, coana Zoiţica." (I.L. Caragiale) ;
- „De atunci, oamenii, cum îs oamenii, ca să-i puie sânge rău la inimă... au început a porecli pe moş Nichifor" (I. Creangă).

Scanned with OKEN Scanner

Tautologia denotă sărăcie de vocabular. Se înregistrează în unele definiţii, unde se explică un cuvânt prin el însuşi.

Tautologia subliniază o calitate sau o acţiune; al doilea termen exprimă, de obicei, identitatea cu cel dintâi şi:

- subliniază calitatea acestuia:
  - Un Cézanne e un Cézanne.
- exprimă exclusivitatea:
  - Şcoala e şcoală.
- întăreşte sensul exprimat anterior:
  - Copilul a fost premiat pe nedrept, dar a fost premiat.
- subliniază caracterul de autenticitate:
  - „De glumeţ, glumeţ era moş Nichifor" (I. Creangă).

Elipsa

Elipsa reprezintă omiterea unor elemente necesare din punct de vedere gramatical sau lexical.

Vorbitorii nu rostesc cuvintele respective, deşi le au în minte.

Cuvintele care lipsesc sunt considerate subînţelese sau sunt evitate special, în scopuri stilistice:

„Manole e chin. Călugărul e stafie întunecată. *Tu cutremur. Ţara îngrijorare.*"

(L. Blaga, *Meşterul Manole*)

„La calomniatorul Caian în tot ce-a făcut... interes, perversitate, patimă şi egoism"

(B. Ştefănescu-Delavrancea).

Elipsa se poate naşte din nevoia de concizie, din graba vorbitorului sau din intenţia expresivităţii.

Suspensia este, uneori, un caz de elipsă.

Vorbitorul lasă să se înţeleagă anumite cuvinte sau expresii atunci când nu poate sau nu vrea să-şi exprime gândurile în întregime:

- Stai locului, că de nu...

Cacofonia

Cacofonia este o întâlnire de silabe (de la începutul sau de la sfârşitul unui cuvânt) care provoacă efecte inestetice şi, în general, neplăcute pentru auz.

În limba română, principala cacofonie este întâlnirea silabelor *ca* şi *co* şi *ce* sau *că* şi *ca* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Se consideră cacofonii şi alte întâlniri (repetări) de silabe, cum ar fi *la* şi *la*, *pe* şi *pe* etc.

Există cacofonii care nu pot fi evitate şi sunt, aşadar, admise: *Biserica Catolică* sau *Ion Luca Caragiale*.

Exprimarea îngrijită încearcă să evite sonorităţile cacofonice, fără a recurge însă la artificii de felul „virgulei" dintre silabe nepotrivite: Se ştie că, virgulă, căsătoria lor a fost un eşec.

Acordul gramatical

1. Predicatul verbal şi verbul copulativ se acordă cu subiectul în persoană şi număr:

- Copilul citeşte.
- Pădurile sunt verzi.
- Ei au fost certaţi.

2. Propoziţiile cu subiectul exprimat prin substantivele cu sens colectiv care au formă de singular şi plural – *roi*, *turmă*, *herghelie*, *regiment*, *cireadă* etc. – au predicatul la singular sau la plural, după cum substantivul cu funcţia de subiect se află la singular sau la plural.

- Stolul de vrăbii a zburat.
- Stolurile de vrăbii au zburat.

3. Substantivele cu sens colectiv *mulţime*, *sumedenie*, *grămadă* etc. apar deseori urmate de un atribut exprimat printr-un substantiv la numărul plural, în acuzativ cu prepoziţia *de*:

- Au venit o grămadă de prieteni.

În acest caz substantivele menţionate exprimă ideea de număr mare (*foarte mulţi prieteni*), astfel încât predicatul se pune la numărul plural (*au venit*), deşi subiectul (*grămadă*) este la numărul singular (acordul după înţeles).

4. Verbele *a durea*, *a plăcea*, *a conveni*, *a ajunge* (cu înţelesul de *a fi de ajuns*, *a fi suficient*), precedate de un pronume personal la acuzativ sau la dativ, au la persoana a III-a plural următoarele forme corect acordate cu subiectul:

- Mă dor mâinile.
- Îmi plac romanele poliţiste.
- Îmi convin ofertele tale.
- Ţie ţi se cuvin laudele.
- Îmi ajung creioanele cumpărate.

5. Propoziţiile cu subiectul exprimat prin pronumele interogativ *cine*, prin pronumele nehotărât *fiecare* sau prin pronumele negative *nici unul*, *nimeni* se

Scanned with OKEN Scanner

construiesc corect cu predicatul exprimat prin verb la numărul singular, acordat cu forma de singular a pronumelui cu funcţia de subiect:

- Cine a venit?
- Fiecare a fost invitat.
- Nici unul nu a venit.

Aceeaşi regulă trebuie respectată atunci când pronumele este urmat de un atribut precedat de prepoziţia *din(tre)*:

- Cine dintre ei s-a supărat?
- Fiecare dintre colegi a ajuns la timp.
- Nici una dintre ele nu a plecat.

6. În cazul subiectului multiplu, când elementele care-l compun sunt părţi de vorbire la singular (substantive, pronume de persoana a III-a) şi se află în raport de coordonare copulativă realizată prin juxtapunere (alăturare cu virgulă), prin conjuncţia *şi* ori prin locuţiunile conjuncţionale *şi cu*, *precum şi*, *cât şi* acordul se face la persoana a III-a plural:

- Mihai, Georgiana şi Robert au plecat.
- El şi colegii săi sunt supăraţi.
- Ea şi prietena sa sunt certate de părinţi.

7. Fac excepţie propoziţiile cu predicatul verbal exprimat prin *a fi* şi cu subiecte exprimate prin substantive care arată stări sufleteşti sau stări organice:

- Mi-era milă şi jale de el.
- Ne era frig şi foame.

8. Dacă termenii care formează subiectul multiplu menţionaţi la punctul 6 se află în raport de coordonare disjunctivă (prin conjuncţiile *sau*, *ori*, *fie*), acordul se face la persoana a III-a singular:

- Mama sau tata va veni după mine.
- La petrecere va fi invitată Maria sau colega sa de bancă.

9. Când unul dintre elementele subiectului multiplu este la persoana I, predicatul verbal şi verbul copulativ se pun la persoana I plural:

- Eu şi Maria am plecat devreme.
- Eu şi tu ne îmbrăcăm la fel.

10. Când elementele subiectului multiplu sunt la persoanele a II-a şi a III-a, acordul se face la persoana a II-a plural.

- Tu şi el citiţi la fel de mult.
- Şi voi, şi ei gândiţi pozitiv.

Scanned with OKEN Scanner

11. Când subiectul multiplu este exprimat prin substantive care arată nume de ființe de genuri diferite sau prin pronume de genuri diferite, numele predicativ se pune la masculin plural:

- Victor și Ioana sunt elevi.
- El și Maria sunt prieteni.

12. Când subiectul multiplu este exprimat prin substantive nume de lucruri de genuri diferite, dintre care unul la masculin singular, numele predicativ se pune la feminin plural:

- Sacul și sacoșa sunt goale.
- Sacul și sacoșele sunt goale.
- Sacul și dulapul sunt goale.
- Sacul și dulapurile sunt goale.

13. Când subiectul multiplu este exprimat printr-un substantiv masculin la plural și un substantiv neutru la singular, numele predicativ se pune la masculin plural:

- Munții și dealul sunt înverziți.

14. Când subiectul multiplu este exprimat printr-un substantiv masculin la plural și un substantiv feminin la singular sau plural ori un substantiv neutru la plural, numele predicativ se acordă în gen cu subiectul cel mai apropiat:

- Sacii și sacoșele sunt goale.
- Sacoșele și sacii sunt plini.
- Munții și dealurile sunt înverzite.
- Dealurile și munții sunt înverziți.

Scanned with OKEN Scanner

2. Semnele de punctuaţie şi de ortografie – valori funcţionale şi expresive

Punctul

Marchează pauza ce se face în vorbire între propoziţii sau fraze independente ca sens.

Nu se pune punct după:

- titlurile de cărţi, de opere literare, muzicale, artistice etc.;
- formulele de adresare (din scrisori, cuvântări).

În cazul abrevierilor se pune punct după prima literă a cuvântului (O.N.U., S.U.A.) şi după abrevierile formate din prima silabă a cuvântului plus consoana sau grupul de consoane cu care începe silaba a doua (*op. cit.* pentru „opera citată"); în această situaţie, punctul devine semn ortografic, pentru că nu mai marchează o pauză.

Nu se pune punct după abrevierile formate din prima şi ultimele litere ale unui cuvânt (d-ta, d-voastră, d-lui etc.), după simbolurile şi prescurtările din chimie, fizică, matematică (km, g, l) şi nici după abrevierile punctelor cardinale: N, S, E, V.

Semnul întrebării

Este folosit în scriere pentru a marca intonaţia propoziţiilor sau frazelor interogative.

Se pune semnul întrebării după cuvintele, grupurile de cuvinte, propoziţiile şi frazele care au caracter interogativ şi care sunt întrebări directe:

- – Mâine?
- – Şi tu vei veni cu noi?

Scanned with OKEN Scanner

În cazul propozițiilor interogative retorice (care exprimă o interogație și o exclamație în același timp), se folosesc simultan semnul întrebării și semnul exclamării:

- – N-am fost eu elev? !

Specificul acestor propoziții constă în faptul că ele afirmă ceva, transmit un mesaj, chiar dacă sub forma unei interogații specifice.

Exprimă și o implicare afectivă, îndoiala, nedumerirea, uimirea.

Semnul exclamării

Marchează grafic intonația frazelor și a propozițiilor exclamative sau imperative.

Se folosește după interjecții și vocative care exprimă stări afective și sunt considerate cuvinte independente, după exclamații redate prin substantive în vocativ, izolându-se astfel de restul propoziției sau al frazei printr-o pauză:

- „– Nu se poate, domnule director! v-ați înșelat! uitați-vă la probe!"

(I.L. Caragiale, *Triumful talentului*)

- „– Pân-aici, Spânule!"

(I. Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*).

Exprimă și o implicare afectivă: emoția, uimirea, bucuria, surpriza, furia.

Virgula

Delimitează grafic unele propoziții în cadrul frazei și unele părți de propoziție în cadrul propoziției, marchează anumite pauze scurte făcute în cursul rostirii unei propoziții sau fraze, redă ritmul vorbirii și al intonației.

În propoziție, virgula se folosește în următoarele situații:

- între părți de propoziție de același fel, când nu sunt legate prin conjuncțiile *și* ori *sau*: Fata este bună, harnică, ascultătoare;
- între un substantiv și o apoziție: Maria, colega mea, este foarte elegantă.
- după și înainte de substantivele în vocativ: – Ce s-a întâmplat, copilă, cu tine?
- în locul unui verb omis prin elipsă: Bunica, tot harnică și bună!
- după construcțiile gerunziale și participiale aflate la începutul frazei:
  - Venind devreme acasă, m-am plictisit toată ziua.
  - Strigați de colegi, copiii s-au întors.

Scanned with OKEN Scanner

- se despart prin virgulă de restul propoziţiei cuvintele şi construcţiile cu topica schimbată sau incidente: Voi veni, desigur, chiar neinvitat.
- după adverbele de afirmaţie şi de negaţie, când acestea sunt echivalente ale unei propoziţii: Da, răspunse copilul.

Nu se pune virgulă:

- între subiect şi predicat;
- între complementele directe şi indirecte care sunt aşezate după predicat;
- între predicat şi un complement circumstanţial aşezat după el.

În frază desparte propoziţii principale, coordonate, alăturate sau legate prin unele conjuncţii (dar, însă, ci, iar, deci, aşadar), propoziţii subordonate, coordonate, o subordonată de regenta ei.

Punctul şi virgula

Marchează o pauză mai mare decât cea redată prin virgulă şi mai mică decât cea redată prin punct.

Fiind mai mult un mijloc stilistic decât gramatical, folosirea acestui semn grafic e dictată de preferinţa celui care scrie textul.

Ca efect stilistic, poate da frazei o anumită ritmicitate sau poate sublinia asemănări.

Două puncte

Anunţă vorbirea directă sau o enumerare, o explicaţie, o concluzie şi marchează, totodată, o pauză, în genere mai mică decât pauza indicată prin punct.

Semnele citării (ghilimelele)

Se întrebuinţează pentru reproducerea întocmai a unui text spus sau scris de cineva.

Se pun la începutul şi la sfârşitul unei citări, închizând vorbirea directă:

- „O să-ţi aminteşti de sfatul meu", îmi spunea tatăl meu.

Scanned with OKEN Scanner

Linia de dialog

Indică începutul vorbirii directe (intervenția fiecărei persoane care ia parte la conversație).

Linia de pauză

Delimitează cuvintele, marchează lipsa predicatului sau a verbului copulativ etc.

Parantezele rotunde sau drepte

Arată un adaos în interiorul unei propoziții sau al unei fraze, includ o exemplificare, o explicație, o precizare, un detaliu.

Punctele de suspensie

Arată o pauză mare în cursul vorbirii.

Spre deosebire de punct, punctele de suspensie nu marchează sfârșitul unei propoziții sau al unei fraze, ci indică, în general, o întrerupere în șirul vorbirii.

Pot marca și o vorbire incorectă.

În citate, punctele de suspensie marchează lipsa unor propoziții sau a unor fraze.

Din punct de vedere expresiv, pot reda surprinderea, ezitarea, îndoiala.

Cratima

Cratima (liniuța de unire sau de despărțire) se folosește:

- în repetiții: Încet-încet s-a dus iarna;
- în expresii: tura-vura, talmeș-balmeș;
- între două numerale, pentru a arăta aproximația numerică: două-trei zile.

Scanned with OKEN Scanner

Semnele de ortografie

Sunt înrudite cu semnele de punctuaţie.

Uneori semnele de punctuaţie se folosesc ca semne ortografice (punctul şi cratima).

Punctul este folosit în abrevieri.

Cratima marchează rostirea împreună a două sau mai multe cuvinte; se foloseşte şi în scrierea unor cuvinte compuse, precum şi la despărţirea cuvintelor în silabe.

Apostroful marchează absenţa accidentală în rostire a unor sunete.

Scanned with OKEN Scanner

3. Aplicaţii. Teste complexe

Testul 1

1. Propune câte două sinonime pentru următoarele cuvinte : *abject*, *a demobiliza*, *a eşalona*, *manieră*.
2. Corectează următoarele enunţuri, menţionând eroarea/erorile conţinute :
   a) Protagonistul principal al romanului *Roşu şi negru* fusese perceptorul unui elev de familie bună.
   b) Tata a dat dovadă de o fermitate hotărâtă atunci când m-a pedepsit.
3. Explică locuţiunile/expresiile :
   a) a vorbi de funie în casa spânzuratului ;
   b) a fugi de dracu' şi a da de tată-său.
4. Alege răspunsul corect şi plasează cuvântul într-un enunţ propriu :
   a) a gera :
      (1) a garanta pentru cineva ;
      (2) a administra averea unei persoane ;
   b) a invoca :
      (1) a reînvia amintiri ;
      (2) a implora o forţă/divinitatea.
5. Scrie patru expresii/locuţiuni cu verbul *a lăsa*.
6. Demonstrează în 4 enunţuri caracterul polisemantic al cuvântului *întins*.
7. Alege perifraza care defineşte cuvântul/expresia :
   a) sinoptic :
      (1) care dă o vedere de ansamblu asupra părţilor componente ;
      (2) legat de noapte ;
   b) revolut :
      (1) care şi-a terminat cursul (epocă apusă) ;
      (2) participant la revoluţie.
8. Propune câte două antonime pentru următoarele cuvinte : *fast*, *extins*, *grăbit*, *a limpezi*.
9. Alcătuieşte câte două enunţuri cu sensul propriu şi cel figurat al următoarelor expresii :
   a) a scoate ochii ;
   b) a ridica ancora.

Scanned with OKEN Scanner

10. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *hipism*, *latitudine*, *oscilaţie*, *polimorfism*.

Testul 2

1. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *polemică*, *recul*, *statuar*, *terapie*.
2. Identifică pleonasmele din următoarele enunţuri şi explică în ce constau acestea:
   a) Am convieţuit laolaltă două decenii.
   b) Călătorul s-a oprit în faţa unui drum care se bifurca în două.
   c) Primarul a rezolvat problema pubelelor de gunoi din oraş.
   d) Tata a instalat în bloc un extinctor de incendiu.
3. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte: *a contopi*, *a se dezice*, *povestire*, *neînţelegere*.
4. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele paronime: *aluziv – abuziv*, *doză – duză*.
5. Explică tautologiile din următoarele enunţuri:
   a) „Moşia, moşie, foncţia, foncţie, coana Zoiţica, coana Zoiţica." (I.L. Caragiale);
   b) Vorba spusă e vorbă pentru mine.
6. Alcătuieşte enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor expresii:
   a) a avea spatele tare;
   b) a pune la naftalină.
7. Demonstrează în câte două enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *grad*, *plută*, *poartă*, *raţiune*.
8. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii:
   a) sabia lui Damocles;
   b) ad calendas graecas (la calendele greceşti);
   c) utile dulci (folositorul cu plăcutul);
   d) a se spăla pe mâini ca Pilat din Pont.
9. Corectează următoarele enunţuri, menţionând tipul de eroare conţinut:
   a) Majoritatea vor pleca, dar echipa lui Mihai vor veni cu siguranţă.
   b) Hărmălaia vecinilor m-au deranjat.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *parte*.

Testul 3

1. Subliniază forma corectă: *postmeridian – postmeridiam*, *ridicol – ridicul*, *ţigară – ţigare*, *sacrosanct – sacrosant*.
2. Realizează enunţuri cu următoarele adjective provenite din nume proprii: *homeric*, *dantesc*, *flaubertian*, *camilpetrescian*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Propune patru sinonime frazeologice (expresii/locuțiuni) pentru verbul *a bate*.
4. Realizează, cu ajutorul prefixelor, antonimele următoarelor cuvinte: *temporal*, *logic*, *citeț*, *contestabil*.
5. Demonstrează în câte două enunțuri omonimia următoarelor cuvinte: *general*, *golf*, *marcă*, *țarină*.
6. Corectează următoarele enunțuri:
   a) Eu continui tratamentul început.
   b) Erai să mori de frică în pădure.
   c) N-am decât numai o întrebare de pus.
   d) Toți o disprețuiesc. Ori ea și-a demonstrat calitățile din plin!
7. Realizează enunțuri cu următoarele expresii:
   a) jurământul lui Hipocrate;
   b) ad litteram (cuvânt cu cuvânt);
   c) verba volant, scripta manent (vorbele zboară, cele scrise rămân);
   d) arca lui Noe.
8. Explică și corectează următoarele pleonasme:
   a) abis adânc;
   b) așadar în consecință;
   c) celebritate faimoasă;
   d) biografia vieții.
9. Identifică în următoarele enunțuri cuvintele formate prin schimbarea valorii gramaticale (conversiune):
   a) Tânărul din spate este colegul meu.
   b) Iarna se petrec cele mai multe accidente.
   c) Fata avea un ce straniu în privire.
   d) Dedesubtul paravanului stătea ascuns fugarul.
10. Scrie patru expresii/locuțiuni cu substantivul *pace*.

Testul 4

1. Corectează enunțurile, menționând tipul de eroare conținut:
   a) L-a bătut cu o bestialitate feroce.
   b) Beletristica literară este foarte dezvoltată astăzi.
   c) Contabilul a cerut detalierea amănunțită a plăților făcute.
   d) Strămoșii noștri s-au bucurat de o continuitate neîntreruptă în Dacia.
2. Realizează enunțuri cu următoarele neologisme: *terminal*, *sebum*, *a spolia*, *terț*.
3. Scrie patru expresii/enunțuri care să conțină cuvântul *om*.
4. Formează câte două cuvinte cu următoarele elemente de compunere (prefixoide și sufixoide): *inter-*, *neo-*, *-fob*, *-fag*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Identifică elementele de jargon din următorul dialog şi precizează funcţia lor literară:

„Eu: – Da, era în faţa mea... Cu o pălărie mare (...)
Mândica: – Ai văzut? (mie) Bleu gendarme... cu pamblici vieux-rose.
Eu: – Parol (...)
Miţa: – E un ger afară, maşer, că nu-ţi poţi face o idee" (I.L. Caragiale).

6. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *cazon – gazon*, *cenzură – cezură*, *deferent – diferend*, *depoziţie – dispoziţie*.
7. Identifică şi explică anacolutul din următoarele enunţuri:
   a) Cine a rupt cartea să i se ceară s-o plătească.
   b) Tu, care ai atâta autoritate, nu te supără ce-a făcut?
8. Propune patru sinonime frazeologice (expresii/locuţiuni) pentru verbul *a muri*.
9. Propune antonime pentru cuvintele: *blândeţe*, *capacitate*, *a declanşa*, *diurn*.
10. Pune semnele de punctuaţie potrivite în secvenţa următoare:

Lasă-mă nene îngăimă copilul sfios şi se întoarse spre mine spunând:
– Dacă eşti aşa de bun de ce nu mă ajuţi

Testul 5

1. Indică ce părţi de vorbire sunt cuvintele subliniate în următoarele enunţuri şi arată cum s-au format:
   a) După despărţirea de familie a ajuns *un nimic*.
   b) Iubirea *aproapelui* este una din legile creştinismului.
2. Realizează enunţuri cu următoarele expresii:
   a) tale quale (aşa cum e);
   b) rara avis (pasăre rară).
3. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *tardiv*, *titrat*, *periplu*, *hipnotic*.
4. Realizează familia lexicală a cuvântului *noapte*.
5. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte: *învăţat*, *sporire*, *statornic*, *a împroprietări*.
6. Corectează:
   a) Cele opt sute de mii lei au fost oferiţi cu generozitate.
   b) Ei crează probleme părinţilor.
7. Indică procedeul prin care s-au format următoarele cuvinte: dumneavoastră, Făt-Frumos, CFR, Peco.
8. Alege paronimul potrivit contextului:
   a) dependenţa/dependinţa de tutun;
   b) a insera/a însera un citat în compunere;

Scanned with OKEN Scanner

c) medic oculist/ocultist;
d) cuvânt pătruns prin filiaţie/filieră franceză.

9. Alcătuieşte enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor cuvinte: *brâu*, *a zbura*, *jăratic*, *a muşca*.
10. Propune sinonime lexicale pentru următoarele expresii:
a) a face din ţânţar armăsar;
b) un du-te vino;
c) a sta în cumpănă;
d) a-şi ţine firea.

Testul 6

1. Corectează greşelile din următoarele enunţuri şi explică natura lor:
a) Deoarece avea probleme mereu, pacientului i-au fost scoase amigdalitele.
b) Fratele meu a făcut urticare de la căpşunele mâncate ieri.
2. Realizează enunţuri cu următoarele neologisme: *aleatoriu*, *a abilita*, *criptic*, *compozit*.
3. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor: *a strânge*, *a tăia*.
4. Elimină cacofoniile reformulând enunţurile:
a) După partida de handbal eram epuizaţi.
b) Un local al unei şcoli a fost incendiat.
5. Accentuează următoarele cuvinte: *antic*, *editor*, *matur*, *sever*.
6. Subliniază forma corectă: *escortă – excortă*, *a estorca – a extorca*, *escavator – excavator*, *siringă – seringă*.
7. Menţionează greşelile din următorul enunţ:

„O soţietate fără prinţipuri va să zică că nu le are" (I.L. Caragiale).

8. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii:
a) alma mater (mamă hrănitoare – universitate);
b) călcâiul lui Ahile.
9. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele paronime: *epic – etic*, *etnolog – etimolog*.
10. Explică următoarele expresii: *cusut cu aţă albă*, *a-i sta pe limbă*, *a i se urca la cap*, *a ieşi deasupra ca untdelemnul*.

Testul 7

1. Construieşte enunţuri cu următoarele omofone:
a) de alt fel/de altfel;
b) într-una/întruna;

Scanned with OKEN Scanner

2. Arată cum s-au format următoarele cuvinte: a dispreţui, luminos, vânătoare, căruţaş.
3. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: a descinde, a evita, grobian, intransigent.
4. Realizează enunţuri cu următoarele neologisme: idiom, joncţiune, latifundiar, mostră.
5. Corectează:
   a) Cartea şi stiloul sunt a Mariei.
   b) Copiii sătuli de învăţat aşteaptă vacanţa.
   c) Mama aşează cărţile în bibliotecă.
   d) S-a anunţat că o să ploaie.
6. Foloseşte în enunţuri următoarele paronime: *machetă – mochetă*, *mesă – meşă*.
7. Explică sensul următoarelor expresii:
   a) de la Ana la Caiafa;
   b) Turnul Babel.
8. Explică şi corectează următoarele pleonasme:
   a) iluzie amăgitoare;
   b) fast strălucitor;
   c) genocidul populaţiei;
   d) happy-end fericit.
9. Explică următoarele expresii/locuţiuni:
   a) nu-i ovăzul pentru gâşte;
   b) a fi născut în zi de lucru.
10. Demonstrează în enunţuri omonimia cuvintelor: *râs*, *război*.

Testul 8

1. Precizează în ce clasă lexicală se încadrează următoarele cuvinte: *pârcălab*, *stolnic*, *sfadă*, *chezaş*.
2. Identifică elementele de argou din următorul fragment:

   „– De zulit, ai mai zulit la viaţa ta? se amestecă şi Oacă, suflându-şi nasul.
   – Da.
   – O fi găinar, d-ăia de ciordeşte şi le mănâncă fofează (...)
   – Nu-i băga în seamă, bijboc, fac pe şmecherii, au uitat când au venit în gaşcă... (...)
   – Mişto cosor, să n-am spor! De unde l-ai pescuit? Oi fi neam de caramangiu şi-ai moştenit sculă bună..." (Eugen Barbu, *Groapa*).

3. Demonstrează în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *a radia*, *sinus*.
4. Explică următoarele neologisme: *recesiune*, *a recuza*, *sacrilegiu*, *a sanctifica*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Realizează enunţuri cu formele diferite de plural ale următoarelor substantive :
   a) cap, capete, capi, capuri ;
   b) colţ, colţi, colţuri.
6. Alege paronimul potrivit contextului :
   a) expoziţie de tapiserie/tapiţerie ;
   b) sesiunea ordinară/ordinală a parlamentului ;
   c) virtuos/virtuoz al pianului ;
   d) corvetă/coverta unei nave.
7. Realizează enunţuri cu sensul propriu şi sensul figurat al următoarelor expresii :
   a) a şterge cu buretele ;
   b) a strânge şurubul.
8. Scrie patru expresii/locuţiuni care să conţină cuvântul *nume*.
9. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii :
   a) alter ego (un alt eu) ;
   b) captatio benevolentiae (captarea bunăvoinţei).
10. Propune antonime pentru următoarele cuvinte : combatere, dărnicie, flux, iscălit.

Testul 9

1. Indică varianta literară pentru următoarele regionalisme : *cuşmă*, *dadă*, *pehlivan*, *cocon*.
2. Explică şi corectează următoarele pleonasme :
   a) sacrilegiu profanator ;
   b) siestă de după masă ;
   c) omniprezent pretutindeni ;
   d) miting popular.
3. Foloseşte în enunţuri următoarele expresii :
   a) magna cum laudae (cu cele mai mari elogii) ;
   b) dura lex, sed lex (legea e aspră, dar e lege).
4. Realizează enunţuri cu următoarele locuţiuni/expresii româneşti :
   a) a se învăţa cu năravi ;
   b) a-i scutura nădragii de praf ;
   c) a nu mai avea obraz să... ;
   d) a face de două parale.
5. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte : *a examina*, *frenetic*, *a genera*, *iluzionist*.
6. Foloseşte în enunţuri următoarele paronime : dihanie – dihonie, a interpela – a interpola.
7. Corectează :
   a) Am luat măsuri în ce privesc vânzările cărţilor.
   b) Nu mai zi aşa ! este un obicei urât.

Scanned with OKEN Scanner

8. Subliniază forma corectă:
   a) el reflectă/reflectează la ce s-a întâmplat;
   b) a importuna/inoportuna pe cineva;
   c) coraborând/coroborând toate datele;
   d) candidaţii concură/concurează pentru ocuparea postului.
9. Demonstrează în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *coş*, *cotă*, *închis*, *vedere*.
10. Formează câte două cuvinte cu următoarele elemente de compunere (prefixoide şi sufixoide): *termo-*, *pre-*, *-fil*, *-log*.

Testul 10

1. Indică sensul următoarelor perechi lexicale şi plasează-le în enunţuri potrivite: raţie – raţiune, operaţie – operaţiune.
2. Subliniază forma corectă a adjectivelor următoare: idei ambigue/ambigui, demersuri analoge/analoage.
3. Precizează în enunţuri sensul următoarelor forme flexionare:
   a) a turna – toarnă – turnează;
   b) a se îndoi – se îndoaie – se îndoieşte.
4. Subliniază în următorul enunţ cuvintele obţinute prin conversiune:

   „Jupânul, negustor vechi, care cunoaşte cât se întinde poimâinile cucoanei zise dulceag (...)" (I.L. Caragiale).

5. Indică forma corectă a numeralului:
   a) al patrulea/al patrălea;
   b) al optulea/al optălea.
6. Explică şi corectează următoarele pleonasme:
   a) notorietate publică;
   b) toast scurt;
   c) summit la vârf;
   d) a unelti pe ascuns.
7. Realizează enunţuri cu următoarele expresii:
   a) sine qua non (fără de care nu se poate);
   b) patul lui Procust.
8. Demonstrează în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *curent*, *curs*.
9. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *a intenta*, *a îmbunătăţi*, *lucrativ*, *milostiv*.
10. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *morb*, *paleografie*, *a repera*, *sufragiu*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 11

1. Demonstrează în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *cardinal*, *carieră*, *ediţie*, *han*.
2. Corectează următoarele enunţuri:
   a) Or cânţi frumos, or pleci.
   b) A rezistat bucuriii de a ne destăinui succesul său.
   c) Ca autor al cinci volume de versuri a fost premiat.
3. Indică sensul următoarelor perechi lexicale şi plasează-le în enunţuri potrivite: *fracţie – fracţiune*, *funcţie – funcţiune*.
4. Realizează corect acordul:
   a) Elevi (a) (care) clasă este curată sunt lăudaţi.
   b) Vecinei (a) (care) copil a venit i-am dat o carte.
5. Precizează sensul următoarelor forme flexionare şi plasează-le în enunţuri proprii:
   a) a ordona – ordonă – ordonează;
   b) a contracta – contractă – contractează.
6. Realizează enunţuri cu următoarele expresii:
   a) oul lui Columb;
   b) ubi bene, ibi patria (unde e bine, acolo e patria).
7. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *cartă – carte*, *fiabil – friabil*.
8. Formează derivate diminutivale şi augmentative de la următoarele cuvinte:
   a) câine;
   b) casă;
   c) băiat;
   d) cizmă.
9. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *debitor*, *a glorifica*, *a îndeplini*, *a perfecta*.
10. Scrie patru expresii/locuţiuni care să cuprindă cuvântul *pământ*.

Testul 12

1. Arată cum s-au format următoarele cuvinte: *fermecător*, *nedemn*, *dezinteresat*, *vorbăreţ*.
2. Scrie forma de plural a următoarelor adjective: *albastru*, *fix*, *vânăt*, *dârz*.
3. Realizează enunţuri în care următoarele cuvinte să fie, pe rând, adjective, substantive şi adverbe: *delicat*, *dulce*.
4. Plasează în enunţuri potrivite următoarele structuri lexicale consacrate de limbajul publicistic: *polarizarea electoratului*, *infuzie de capital*, *ecuaţie bugetară*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Evidenţiază în enunţuri caracterul polisemantic al cuvântului *buză*.
6. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele paronime: *adagiu – adagio*, *apropia – apropria*.
7. Corectează greşelile de ortografie şi de punctuaţie din următorul fragment:

„De ce tăceţi, voi tineri cântăreţi
Uitarăţi cântecul cel cere firea
Sau aşteptaţi
Ca inima, ce are dreptul la odihnă
Să cânten locul nostru şi iubirea"
(L. Blaga, *Poezii*).

8. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor cuvinte:
   a) vox populi, vox Dei (glasul poporului e glasul lui Dumnezeu);
   b) pânza Penelopei.
9. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *durabil*, *expozeu*, *a glosa*, *îngeresc*.
10. Explică prin câte un cuvânt următoarele expresii:
    a) în toate părţile;
    b) a trage la tipar;
    c) a-i veni mintea la cap;
    d) nici în car, nici în căruţă.

Testul 13

1. Explică şi corectează următoarele pleonasme:
   a) ziar cotidian;
   b) verigă intermediară;
   c) tentaţie ispititoare;
   d) uniformitate monotonă.
2. Arată cum s-au format următoarele cuvinte: *ceresc*, *războinic*, *înfloritor*, *primejdios*.
3. Scrie forma de plural a următoarelor cuvinte: *greu*, *linx*, *prolix*, *chel*.
4. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele paronime: *solicitudine – solicitare*, *specios – special*.
5. Plasează în enunţuri proprii următoarele structuri lexicale consacrate de limbajul publicistic:
   a) asanarea economiei;
   b) gestionarea reformei;
   c) colaps economic;
   d) miopie politică.
6. Alege explicaţia corectă şi plasează cuvântul într-un enunţ:

Scanned with OKEN Scanner

a) a graseia :
(1) a acorda iertare unui condamnat ;
(2) a pronunţa pe *r* din fundul gâtului ;
b) uzanţă :
(1) obicei statornicit ;
(2) deteriorare.

7. Realizează enunţuri cu sensul propriu şi cu sensul secundar al următoarelor expresii :
a) a-i fi paharul plin ;
b) a plăti cu dobândă.
8. Corectează :
a) I-am dat întâii femei întâlnită scrisoarea pentru tine.
b) Bunicul suferă cu stomacul de mult timp.
9. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii :
a) carpe diem ! (bucură-te de ziua de azi) ;
b) nodul gordian.
10. Propune antonime pentru următoarele cuvinte : *a continua*, *deliberat*, *a fortifica*, *individual*.

Testul 14

1. Indică varianta corectă din următoarele perechi : *căpşune/căpşuni*, *cireşe/cireşi*, *boale/boli*, *dorinţe/dorinţi*.
2. Arată, prin exemple, deosebirile de sens dintre formele duble de plural ale substantivelor : *bandă*, *masă*.
3. Propune sinonime neologice pentru cuvintele : *binefăcător*, *ţintă*, *a lăuda*, *a omogeniza*.
4. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii :
a) tutti frutti (amestecătură) ;
b) modus vivendi (mod de a trăi, mod de viaţă).
5. Completează spaţiile libere cu forma corectă a articolului posesiv genitival (al, a, ai, ale) :
a) Nişte vecini... Ioanei m-au speriat.
b) Prietenii şi prietenele sunt... tatălui meu.
6. Alege varianta corectă :
a) Părerile liberului cugetător/liber-cugetătorului sunt originale.
b) Liber-cugetătorii/liberii cugetători sunt din ce în ce mai numeroşi.
7. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte : *editorial*, *glugă*, *hotărâre*, *indicator*.
8. Explică prin sinonime frazeologice următoarele locuţiuni/expresii : *a lua peste picior*, *a se da în stambă*, *a-şi da poalele peste cap*, *a pune la index*.

Scanned with OKEN Scanner

9. Realizează acordul corect în enunţurile :
   a) Fiecare dintre participanţi puteau câştiga acest concurs.
   b) Nici unul dintre studenţii plecaţi nu s-au mai întors.
10. Evidenţiază în enunţuri sensurile următoarelor paronime : *cireadă – gireadă*, *indice – indiciu*.

Testul 15

1. Indică forma corectă de plural a următoarelor substantive : *defileu*, *hotel*, *şiret*, *blestem*.
2. Subliniază forma corectă :
   a) În timpul ultimelor/ultimilor ore, Mihai era foarte agitat.
   b) Am reuşit graţie dragei/dragii mele colege.
3. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte : *curent*, *a declina*, *dată*, *depresiune*.
4. Indică forma de feminin a următoarelor adjectie : *carnavalesc*, *patriot*, *snob*, *monoton*.
5. Completează spaţiile libere cu adjectivele pronominale de întărire potrivite (*însumi*, *însămi*, *înşivă* etc.).
   a) Victor şi Mihai ... au participat la întrecere.
   b) Eu (fem.) ... voi rezolva această problemă.
6. Foloseşte în enunţuri potrivite următoarele expresii :
   a) in nuce (în germene, în esenţă) ;
   b) memento mori (aminteşte-ţi că vei muri).
7. Identifică forma corectă :
   a) Voi aţi fost fericit/fericiţi inspiraţi.
   b) Acesta este un salon pentru noi-născuţi/nou-născuţi.
8. Realizează acordul corect :
   a) Nivelul de cunoştinţe ale/al copiilor este ridicat.
   b) În cursul celei de-a treia zi/celei de-a treia zile am fost contactat telefonic.
9. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme : *imun*, *lacunar*, *fortuit*, *mutual*.
10. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte : *a combina*, *elastic*, *nemărginit*, *izbândă*.

Testul 16

1. Indică forma corectă de plural a următoarelor substantive : *adaos*, *albuş*, *cablu*, *chibrit*.
2. Subliniază forma corectă :
   a) Cu ocazia marii/marei victorii am fost premiaţi.
   b) Ultimile/ultimele ştiri au fost zguduitoare.

Scanned with OKEN Scanner

3. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *solid*, *coş*, *pană*, *cuprins*.
4. Completează spaţiile libere cu adjectivele pronominale de întărire corespunzătoare (*însumi*, *însuţi*, *înşine*, *însevă* etc.).
   a) Ioana, ţie ... ţi-am dat revista.
   b) Maria şi Elena ... m-au vizitat ieri.
5. Foloseşte în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) mutatis mutandis (schimbând ceea ce trebuie schimbat);
   b) persona non grata (persoană neagreată/nedorită).
6. Identifică varianta corectă:
   a) Mă preocupă cărţile noi/nou apărute.
   b) Am văzut nişte copii proşti/prost crescuţi.
7. Realizează acordul corect în enunţurile:
   a) Întârzierea invitaţilor a condus/au condus la anularea petrecerii.
   b) Patru milioane de lei este/sunt o sumă mare.
8. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *sepulcral*, *statutar*, *numismatică*, *optic*.
9. Accentuează următoarele cuvinte: *nouăsprezece*, *academie*, *aerian*, *ianuarie*.
10. Propune antonime neologice pentru următoarele cuvinte: *riguros*, *lămurit*, *modestie*, *plăcut*.

Testul 17

1. Corectează:
   a) Elevului cel harnic i se cuvine o notă bună.
   b) Fetelor cele serioase li s-a oferit un premiu.
2. Indică forma de plural a următoarelor cuvinte: *dârz*, *treaz*, *francez*, *curcubeu*.
3. Indică varianta corectă din următoarele perechi: *treburi/trebi*, *vremuri/vremi*, *plaje/plăji*, *refrene/refrenuri*.
4. Arată, prin exemple, deosebirile de sens dintre formele duble de plural ale substantivelor: *cot*, *minut*.
5. Propune sinonime neologice pentru: *necugetat*, *obiecţie*, *a verifica*, *răutăcios*, *a scăpa*.
6. Foloseşte în enunţuri potrivite următoarele expresii:
   a) errare humanum est (a greşi este omeneşte);
   b) ex abrupto (dintr-o dată, pe nepregătite).
7. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *pilă*, *regim*, *sabot*, *scară*.
8. Identifică varianta corectă:
   a) Ei sunt ferm/fermi convinşi că va veni.
   b) Trebuie să participe cât/câţi mai mulţi oameni.

Scanned with OKEN Scanner

9. Realizează acordul corect în enunţurile:
   a) Jumătate din elevi este bolnavă/sunt bolnavi.
   b) Lumea întreagă a observat/au observat întârzierea ta.
10. Scrie patru expresii care să conţină verbul *a prinde*.

Testul 18

1. Alege varianta corectă:
   Rezultatele slabe la concurs au avut drept consecinţă desfiinţarea a mai multor/mai multor profile/profiluri ale liceului.
2. Arată, prin exemple, deosebirile de sens dintre formele duble de plural ale substantivelor: *raport*, *cămin*.
3. Indică varianta corectă din următoarele perechi: vişine/vişin, coale/coli, regule/reguli, vine/vini.
4. Foloseşte în enunţuri potrivite următoarele expresii:
   a) axis mundi (ax al lumii);
   b) coincidentia oppositorum (coincidenţa/potrivirea contrariilor).
5. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *minor*, *oficial*, *piesă*, *picior*.
6. Propune sinonime pentru următoarele cuvinte: *minunat*, *nişă*, *parvenit*, *bănuială*.
7. Explică prin sinonime lexicale/frazeologice următoarele locuţiuni/expresii:
   a) *tras printr-un inel*;
   b) *şoarece de bibliotecă*;
   c) *de la sine înţeles*;
   d) *în toată puterea cuvântului*.
8. Identifică varianta corectă:
   a) Au venit destul/destui de mulţi invitaţi.
   b) Cea mai frumos/cel mai frumos cântă Maria.
9. Realizează acordul corect:
   a) Majoritatea oamenilor este preocupată/sunt preocupaţi de carieră.
   b) Au fost sesizate/a fost sesizată o serie de nereguli.
10. Evidenţiază în enunţuri valoarea polisemantică a cuvântului *uscat*.

Testul 19

1. Indică forma de plural a următoarelor adjective: *chinez*, *fudul*, *sătul*, *breaz*.
2. Completează spaţiile libere cu adjectivele pronominale de întărire corespunzătoare (*însuţi*, *înşine*, *însevă* etc.).
   a) Ţie (masc.) ... ţi-au dat răspunsul.
   b) Le-am dat fetelor ... aparatul de fotografiat.

Scanned with OKEN Scanner

3. Corectează:
   a) Cartea care coperţile sunt deteriorate este retrasă de pe piaţă.
   b) Elevii care profesori sunt severi obţin rezultate bune la examene.
4. Foloseşte în enunţuri potrivite următoarele expresii:
   a) grosso modo (în linii mari, în mod general);
   b) in memoriam (în memoria, în amintirea).
5. Alege varianta corectă:
   a) Literatura sau muzica te-a/te-au fascinat în copilărie?
   b) Băieţii sau fetele vor/va câştiga concursul.
6. Realizează acordul corect în enunţurile:
   a) Vizionarea emisiunii recomandată de Mihai a fost plăcută.
   b) Elevilor aceştia li se par grele temele.
7. Plasează în enunţuri proprii următoarele neologisme: *desuet*, *a eluda*, *lapidar*, *reflecţie*.
8. Accentuează următoarele cuvinte: *arşiţă*, *avarie*, *duminică*, *caracter*.
9. Propune sinonime neologice pentru următoarele cuvinte: amintire, caraghios, duel, împrejurare.
10. Scrie patru locuţiuni/expresii care să cuprindă cuvântul *piept*.

Testul 20

1. Arată, prin exemple, deosebirile de sens dintre formele duble de plural ale substantivelor: *cilindru*, *centru*.
2. Indică varianta corectă din următoarele perechi: *cârje/cârji*, *credinţe/credinţi*, *remarce/remarci*, *uzine/uzini*.
3. Propune sinonime neologice pentru cuvintele: odihnitor, a (se) înălţa, întâmplare, educat.
4. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii:
   a) ad-hoc (pentru aceasta, în acest scop);
   b) ars poetica (arta poetică).
5. Alege varianta corectă:
   a) Cărţile a/ale trei elevi au fost rupte.
   b) La concurs au participat reprezentanţi ai/a zece licee.
6. Alege varianta corectă:
   a) Locuitorii Câmpulungului/Câmpului lung sunt harnici.
   b) Câmpulungul/Câmpul lung este un oraş de munte.
7. Evidenţiază în enunţuri omonimia următoarelor cuvinte: *indigo*, *a încolţi*, *lamă*, *model*.
8. Explică următoarele expresii/locuţiuni: *a-l mânca în palmă*, *a omorî pe cineva cu zile*, *de la vlădică la opincă*, *pară mălăiaţă în gura lui nătăfleaţă*.

Scanned with OKEN Scanner

9. Realizează acordul corect în enunţurile:
   a) Fiecare dintre colegi au câte o pasiune.
   b) O mulţime de elevi s-a îmbulzit/s-au îmbulzit la spectacol.
10. Evidenţiază în enunţuri valoarea polisemantică a cuvântului *legătură*.

Testul 21

1. Alege varianta corectă:
   a) O mulţime de copii au fost invitaţi/a fost invitată la serbare.
   b) Un număr mare de comunicări au fost ţinute/a fost ţinut/a fost ţinută în prima zi a congresului (Th. Hristea, *Sinteze de limba română*).
2. Stabileşte cum se ortografiază următoarele neologisme: *dizel – diesel*, *ofsaid – offside*, *apropo – à propos*, *hobi – hobby*.
3. Realizează enunţuri cu următoarele perechi de paronime: *abilitate – agilitate*, *accepţie – excepţie*.
4. Propune câte două sinonime pentru următoarele cuvinte: *a destăinui*, *îngrozitor*, *justificabil*, *legământ*.
5. Identifică şi explică pleonasmele din următoarele enunţuri:
   a) Ţărmul litoralului este plin de alge.
   b) Structura organizatorică a asociaţiei este clară.
6. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme: *inegalabil*, *a jubila*, *lamentabil*, *magistral*.
7. Realizează enunţuri din care să rezulte sensul următoarelor expresii:
   a) vanitas vanitatum (deşertăciunea deşertăciunilor);
   b) sui-generis (unic în felul său, aparte).
8. Propune antonime pentru următoarele cuvinte: *a amplifica*, *vrăjmăşie*, *amic*, *atrăgător*.
9. Ilustrează în enunţuri caracterul polisemantic al următoarelor cuvinte: *a duce*, *undă*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *a ţine*.

Testul 22

1. Subliniază varianta corectă: *coperţi/coperte*, *remarci/remarce*, *funeralii/funerarii*, *pluraluri/plurale*.
2. Explică sensul următoarelor regionalisme: *oblu*, *pestelcă*, *sfadă*, *tină*.
3. Utilizează în enunţuri proprii următoarele expresii: *a sta ca în sânul lui Avram*, *cu ochii scoşi de somn*, *a visa la cai verzi pe pereţi*, *a fi tobă de carte*.
4. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme: *panteon*, *satiră*, *tentacul*, *tiradă*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *gratitudine*, *a goni*, *inepţie*, *mărinimos*.
6. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *oculist – ocultist*, *reflecţie – reflexie*.
7. Identifică şi corectează erorile din următoarele enunţuri:
   a) Pierzându-se în elucubraţii absurde, vorbitorul nu a mai fost ascultat.
   b) Masa de oameni s-au îndreptat spre primărie.
8. Foloseşte următoarele expresii în contexte potrivite:
   a) pro forma (de formă, pentru a crea o aparenţă);
   b) per pedes apostolorum (pe jos, cu picioarele apostolilor).
9. Propune antonime pentru cuvintele: *limpede*, *lege*, *infinit*, *comunicativ*.
10. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor *undă* şi *a petrece*.
11. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *inimă*.

Testul 23

1. Explică sensul următoarelor regionalisme: *bold*, *crivat*, *harbuz*, *ogheal*.
2. Alcătuieşte enunţuri cu următoarele expresii/locuţiuni: *a purta sâmbetele cuiva*, *a-i suna ceasul*, *a se pune cu burta pe carte*, *un om – pâinea lui Dumnezeu*.
3. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme: *imanent*, *moravuri*, *motrice*, *pandantive*.
4. Foloseşte în enunţuri următoarele paronime: *patentat – potentat*, *orgie – urgie*.
5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *spontan*, *întemeietor*, *experimentat*, *grandilocvenţă*.
6. Identifică şi corectează erorile din următoarele enunţuri:
   a) Rudele au intrat într-un conflict litigios privind moştenirea.
   b) A fost renovată intrarea de acces în muzeu.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) restitutio in integrum (restituire în totalitate/integrală, restabilire în toate drepturile);
   b) perpetuum mobile (tot timpul în mişcare);
8. Propune antonime pentru cuvintele: *întreg*, *înţelept*, *a distruge*, *a contrage*.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor *a uni* şi *şcoală*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *a (se) duce*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 24

1. Identifică arhaismele şi regionalismele din următorul text şi înlocuieşte-le cu alte cuvinte, cu o circulaţie mai largă :

„Când s-a umplut poiana de mai multă zvoană şi nimeni nu se aştepta, numai iacă iese, dintr-un tufăriş ca peria, un lup sur. A zbughit la zece paşi şi oamenii au stupit spre el chiuind. Alţii au zvârlit după el cu ciomegele. Diacul Radu a tras din cucură săgeata şi-a încordat-o în arc, pălind dihania după ceafă..." (M. Sadoveanu, *Nicoară Potcoavă*).

2. Explică prin sinonime lexicale sau frazeologice următoarele expresii/locuţiuni :
   a) a pune beţe în roate ;
   b) a se da de ceasul morţii ;
   c) a da şfară în ţară ;
   d) a nu-şi vedea capul de treburi.
3. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme : *intrinsec*, *imberb*, *linear*, *moţiune*.
4. Realizează enunţuri cu următoarele paronime : *învederat – inveterat*, *monah – monarh*.
5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele : *sarcastic*, *recomandabil*, *a seduce*, *sincron*.
6. Identifică şi corectează erorile din următoarele enunţuri :
   a) Dând dovadă de o aviditate nesăţioasă, personajul a fost sancţionat de societate.
   b) Literatura contemporaneităţii actuale este foarte diversă.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii :
   a) homo mysticus (omul mistic) ;
   b) imago mundi (imaginea lumii).
8. Propune antonime pentru cuvintele : *conservator*, *ingratitudine*, *a respecta*, *sârguincios*.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor *a aduna* şi *a urma*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *a lega*.

Testul 25

1. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme : *elevator*, *gnoseologie*, *gnomic*, *imersiune*.
2. Alcătuieşte propoziţii cu următoarele omofone : *nicicât – nici cât*, *nici de cum – nicidecum*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Folosește în propoziții următoarele paronime: *dihanie – dihonie*, *flagrant – fragrant*.
4. Corectează:
   a) În cursul celei de-a treia zi/celei de-a treia zile s-au terminat proviziile.
   b) Aroganța acestei fete, obișnuită/obișnuite a i se oferi totul, este inimaginabilă.
5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *pestilențial*, *stăruitor*, *deprimare*, *a replica*.
6. Identifică și explică pleonasmele din următoarele enunțuri:
   a) Prim-ministrul a enumerat realizările pozitive ale guvernului.
   b) Cu sinceritate, mi-am scris autobiografia proprie.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) festina lente (grăbește-te încet);
   b) hic et nunc (aici și acum).
8. Propune antonime pentru cuvintele: *durabil*, *sporire*, *omenos*, *organizare*.
9. Demonstrează în enunțuri caracterul polisemantic al cuvintelor *coardă* și *baie*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *gând*.

Testul 26

1. Precizează care este forma corectă:
   a) (promptitudine) promptitudinii/promptitudinei;
   b) (jale) jalei/jelii;
   c) (parafină) parafinei/parafinii;
   d) (noian) noiane/noianuri.
2. Plasează în enunțuri potrivite următoarele neologisme: *anarhie*, *a damna*, *cvorum*, *echivoc*.
3. Realizează enunțuri cu următoarele paronime: *depoziții – dispoziții*, *constituant – constituent*.
4. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *clemență*, *luxuriant*, *machiavelic*, *a șicana*.
5. Corectează:
   a) Unei fete plină de haz i se iert multe greșeli.
   b) Cărțile și stiloul primit de ziua mea m-au bucurat.
6. Identifică și corectează erorile din următoarele enunțuri:
   a) Medicul mi-a recomandat un tratament profilactic și preventiv al răcelii.
   b) Promoția de absolvenți din 1995 se întâlnesc la anul în amfiteatrul liceului.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) ab initio (de la început);
   b) ego universalis (eu universal).

Scanned with OKEN Scanner

8. Propune antonime pentru cuvintele: *oricine*, *oportun*, *pauperitate*, *ruşinos*.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor *casă* şi *masă*.
10. Scrie patru expresii care să conţină verbul *a ieşi*.

Testul 27

1. Construieşte cuvinte cu următoarele elemente de compunere: *filo-*, *biblio-*, *-cid*, *-fag*.
2. Precizează care este forma corectă: *(droaie) droaiei/droii*; *(farmaceutică) farmaceuticii/farmaceuticei*; *(promisiune) promisiunii/promisiunei*; *(jiletcă) jiletcăi/jiletcii*.
3. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme: *a rambursa*, *deplorabil*, *a demite*, *reverenţios*.
4. Realizează enunţuri cu următoarele perechi de paronime: *cazon – gazon*, *a concilia – a consilia*.
5. Corectează:
   a) Studenţilor aceştia li s-a retras bursa.
   b) În urma şcolii medie, Vasile a devenit mecanic.
6. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *cert*, *nesupunere*, *indigen*, *ignoranţă*.
7. Identifică şi corectează greşelile din următoarele enunţuri:
   a) Dând dovadă de o supunere docilă, copilul s-a dus la culcare.
   b) Bugetul actual presupune o restrângere limitată a tuturor cheltuielilor.
8. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) in vivo (în stare vie, pe viu);
   b) in principio (la început).
9. Propune antonime pentru cuvintele: *merit*, *milostiv*, *major*, *laudă*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *faţă*.

Testul 28

1. Precizează care dintre următorii termeni nu se pronunţă cu *i* semivocalic iniţial: *eram*, *era*, *este*, *erou*, *economie*, *erbivor*, *eşti*, *epocă*.
2. Plasează în enunţuri corespunzătoare următoarele neologisme: *satrap*, *silogism*, *antologie*, *sincretism*.
3. Alege răspunsul corect:
   a) Anul acesta se vor sărbători/se va sărbători 150 de ani de la naşterea poetului.
   b) Pentru o traducere se plătesc/se plăteşte câte două sute de lei cuvântul.
4. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *a abjudeca – a adjudeca*, *amputaţie – imputaţie*.

Scanned with OKEN Scanner

5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *înclinație*, *limbut*, *apatie*, *nepăsare*.
6. Explică următoarele structuri pleonastice:
   a) vestigiu din trecut;
   b) topografia locului;
   c) utopie realizabilă;
   d) a suprima total.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) post factum (ulterior, după acțiune);
   b) poeta faber (poetul făuritor/meșteșugar).
8. Propune antonime pentru cuvintele: *îngăduitor*, *imensitate*, *murdar*, *decepție*.
9. Demonstrează în enunțuri caracterul polisemantic al cuvintelor *a lăsa* și *lin*.
10. Realizează familia lexicală a verbului *a zice*.

Testul 29

1. Corectează greșelile:
   a) Cine i-au învins pe nemți în război?
   b) Cine sunt chemați la școală?
2. Transpune în limba română contemporană următoarele construcții arhaice: „să giuca în cărți", „l-au făcut surgun la Sibiu", „l-a luat iar în dragoste și milă" (Ion Neculce, *Legenda lui Nicolae Milescu Spătarul*).
3. Folosește în enunțuri potrivite următoarele neologisme: *sperjur*, *subterfugiu*, *autoflagelare*, *axiomă*.
4. Realizează enunțuri cu următoarele perechi de paronime: *comprehensiv – compresiv*, *dană – dună*.
5. Propune câte două sinonime pentru cuvintele: *binecrescut*, *candid*, *a se confesa*, *a rata*.
6. Identifică și explică pleonasmele din următoarele enunțuri:
   a) Tânărul tinde să devină medic.
   b) Bunica participă zilnic la vecernia de seară.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) sic transit gloria mundi (astfel trece fala lumii);
   b) pro domo (pentru propriul interes, pentru propria cauză).
8. Propune antonime pentru cuvintele: *individual*, *includere*, *ameliorare*, *acut*.
9. Demonstrează în enunțuri caracterul polisemantic al cuvintelor *a crește* și *mediu*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă cuvântul *obraz*.

Scanned with OKEN Scanner

Testul 30

1. Stabileşte cum se ortografiază următoarele neologisme: *aisberg – iceberg*, *chici – kitsch*, *vizavi – vis-à-vis*, *şou – show*.
2. Explică printr-un sinonim lexical sau frazeologic următoarele expresii: *a predica în deşert*, *a da iama*, *într-o rână*, *în cazul de faţă*.
3. Plasează în enunţuri potrivite următoarele neologisme: *timorat*, *marasm*, *iterativ*, *inechitabil*.
4. Propune sinonime pentru cuvintele: *imperturbabil*, *insolit*, *indezirabil*, *prezumtiv*.
5. Realizează enunţuri cu următoarele paronime: *a preleva – a prevala*, *rechizite – recuzite*.
6. Explică următoarele structuri pleonastice:
   a) preambul introductiv;
   b) prim-plan apropiat;
   c) a tatona prudent;
   d) a surveni pe neaşteptate.
7. Utilizează în contexte potrivite următoarele expresii:
   a) non multa, sed multum (nu multe, ci mult);
   b) nosce te ipsum (cunoaşte-te pe tine însuţi).
8. Propune antonime pentru cuvintele: *adânc*, *scădere*, *adept*, *activitate*.
9. Demonstrează în enunţuri caracterul polisemantic al cuvintelor: *subliniat* şi *uşor*.
10. Scrie patru expresii care să cuprindă verbul *a prinde*.

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A IV-A

Teoria stilului şi stilurile funcţionale

Scanned with OKEN Scanner

1. Stilul – prezentare generală

Cuvântul *stil* acoperă o arie de înţelesuri destul de vastă, denumind:

- particularităţile specifice unei civilizaţii, epoci, structuri, activităţi;
- o concepţie şi un mod de exprimare a gândirii, specifice unei arte sau unui artist, unui curent/epoci/şcoli etc.;
- totalitatea particularităţilor lexicale, morfologice, sintactice, fonetice şi topice, precum şi a procedeelor de exprimare, caracteristice unui individ sau unei categorii de artişti;
- variante ale limbii literare folosite în diferite domenii de activitate umană = *stilurile/limbajele funcţionale* (ştiinţific, administrativ, publicistic, literar-artistic, epistolar, didactic, retoric);
- *stil propriu* – aspect al limbii care urmăreşte numai realizarea funcţiei de comunicare, de informare exactă, obiectivă etc.;
- *stil figurat* – aspect al limbii care urmăreşte realizarea funcţiei expresive, de transmitere a unei reacţii subiective faţă de realitate;
- *stil uman* – mod de comportare, de angajare a vorbitorului şi de exprimare a unei atitudini; această ultimă accepţiune implică mai multe tipuri de stil/atitudini:
  a) *Stilul solemn* – caracterizează o atitudine reverenţioasă, oficială, având ca mărci specifice pronumele de politeţe, pluralul persoanei, cazul vocativ, vocabularul elevat, o intonaţie specifică etc.;
  b) *Stilul familiar* – defineşte o comunicare degajată, caldă, lipsită de formalităţi, implicând un limbaj comun vorbitorilor şi o intonaţie adecvată etc.;
  c) *Stilul neutru* – caracterizează o relatare care nu angajează persoana vorbitorului, comunicarea constituindu-se într-o simplă informaţie.

În interiorul stilului se operează, de obicei, distincţia între *stilul individual* şi *stilul funcţional*.

Stilul individual este specific unui vorbitor şi se manifestă sub forma selecţiei şi a preferinţei pentru anumite mijloace lingvistice, a modului de organizare şi de prezentare a comunicării, în funcţie de temperamentul, nivelul cultural, talentul, profesia, experienţa de viaţă, deprinderile şi obişnuinţele locutorului; el include, aşadar, trăsăturile definitorii care particularizează vorbirea unei persoane faţă de celelalte.

Scanned with OKEN Scanner

În orice tip de comunicare lingvistică se evidenţiază două tipuri de trăsături: cele care arată apartenenţa comunicării la un anumit stil funcţional şi cele care arată apartenenţa la un anume vorbitor (stil individual). Diferenţele sunt evidente prin compararea comunicărilor produse de vorbitori diferiţi în limitele aceluiaşi stil funcţional sau prin compararea mai multor comunicări emise de acelaşi vorbitor, dar în stiluri funcţionale diferite.

Particularităţile stilului individual se evidenţiază cel mai bine în cazul operelor literare (*stilul beletristic*), în care scriitori diferiţi surprind aceeaşi realitate în forme artistice diferite. Dacă imitaţia (formală) este un lucru obişnuit în celelalte stiluri, în cel beletristic/artistic ea devine plagiat, pastişă, parafrazare.

Scanned with OKEN Scanner

2. Calităţile generale ale stilului

Claritatea

Constă în formularea şi exprimarea limpede a gândurilor şi sentimentelor, astfel încât receptorul să înţeleagă cu uşurinţă mesajul.

La nivelul conţinutului presupune înlănţuirea logică a ideilor, iar la nivelul formei, selectarea şi constituirea unor structuri care să nu permită interpretarea arbitrară.

Claritatea este o consecinţă a gândirii limpezi şi coerente, aşa cum arată şi clasicul Boileau : *„Ce que l'on conçoit bien s'énonce clairement"* („Ceea ce este limpede gândit se exprimă cu claritate").

Trăsături opuse clarităţii sunt :

a) *obscuritatea* – mesajul nu este înţeles din diferite motive : pronunţie incorectă, folosirea unor cuvinte necunoscute (arhaisme, neologisme, regionalisme etc.), a unor sensuri, forme sau structuri sintactice necunoscute sau neobişnuite pentru receptor : „Eu, domnule prezident, vine dumnealui la mine, care venea seara ca amic, încât era şi dumneaei care, nu este amică, şi aţi chemat-o dumneavoastră martor că a fost acolo şi poate să jure cum s-a întâmplat" (I.L. Caragiale) ;

b) *nonsensul* presupune o contradicţie logică, încât formularea sau conţinutul devin absurde : „Din două una, daţi-mi voie, ori să se revizuiască, primesc ! dar să nu se schimbe nimica..." (I.L. Caragiale) ;

c) *paradoxul* presupune o opinie contrară celei general acceptate sau o contradicţie faţă de uzul curent, astfel încât receptorul este surprins : „Cine ar putea să spună/ Câte secoli au trecut/ De-o lună ; / De când nu te-am mai văzut ?" (G. Topîrceanu) ;

d) *echivocul* reprezintă o comunicare ce poate fi interpretată în mod diferit, din cauza folosirii defectuoase a punctuaţiei : „Vreau ce mi se cuvine... în oraşul acesta de gogomani unde eu sunt cel dintâi... între fruntaşii politici" (I.L. Caragiale) ;

e) *truismul* constă în comunicarea unor adevăruri evidente, banale, cunoscute de toată lumea, încât transmiterea lor încarcă inutil comunicarea : „Un popor care nu merge înainte stă pe loc" (I.L. Caragiale) ;

f) *pleonasmul* constă în repetarea aceleiaşi idei prin cuvinte diferite : abis adânc, primele începuturi, foarte superior etc. ;

Scanned with OKEN Scanner

g) *tautologia* presupune repetarea aceluiaşi cuvânt în poziţii sintactice diferite: „Muierea-i tot muiere."; Şcoala este şcoală şi distracţia este distracţie etc.;
h) *ermetismul* constă în utilizarea intenţionată a unui sistem de metafore diferit de cel tradiţional (Ion Barbu).

Proprietatea

Presupune concordanţa deplină între conţinut, expresie şi intenţie.

Constă în folosirea celor mai potrivite mijloace lingvistice pentru exprimarea ideilor şi sentimentelor.

Lipsa de proprietate constă în întrebuinţarea greşită/nepotrivită a cuvintelor, a sensurilor, a construcţiilor:

Autobuzul a ajuns în *staţiune* (= staţie).
Popescu a preluat astăzi *funcţiunea* de director (= funcţia).
Elevii *sunt în măsură* să câştige meciul (= pot).

Precizia

Constă în folosirea riguroasă a mijloacelor lingvistice necesare pentru exprimarea ideilor şi sentimentelor.

Presupune organizarea clară şi logică a întregului, fără repetiţii sau abateri inutile şi greşite.

Opuse preciziei sunt:

a) *prolixitatea* – constă în utilizarea inutilă a unui număr prea mare de cuvinte, trădând o gândire lipsită de contur, confuză şi nedisciplinată: „Eu, care familia mea de la patuzopt în Cameră, şi eu ca rumânul imparţial, care va să zică... cum am ziţe... în sfârşit să trăiască" (I.L. Caragiale);
b) *digresiunea* – este o abatere de la ideea centrală a comunicării, constând în dezvoltarea, voluntar sau involuntar, a unor idei paralele sau suprapuse ideii centrale: „Mă recomand Tarsiţa Popeasca, văduva lui priotu Sava de la Caimata, care a dărâmat-o Pache când a făcut bulivardul ăl nou, şi fiu-meu, Lae Popescu" (I.L. Caragiale).

Corectitudinea

Presupune respectarea normelor limbii literare în organizarea comunicării.

Regulile limbii literare sunt de mai multe feluri: sintactice, morfologice, lexicale, fonetice.

Scanned with OKEN Scanner

Abaterile de natură sintactică cele mai frecvente sunt: *solecismul*, *anacolutul* şi *elipsa*.

a) *Solecismul* este o greşeală de natură sintactică, privind lipsa de acord în interiorul propoziţiei sau folosirea greşită a locuţiunilor conjuncţionale în frază: „Este o criză, mă-nţelegi, care poţi pentru ca să zici că nu se poate mai oribilă...” (I.L. Caragiale).

b) *Anacolutul* constă în suspendarea unei construcţii sintactice începute şi continuarea ei cu o altă construcţie, care nu o continuă logic şi gramatical pe prima (vezi partea a III-a).

c) *Elipsa* înseamnă suprimarea dintr-un enunţ a unuia sau a mai multor constituenţi, motivată de economia exprimării (vezi partea a III-a).

Corectitudinea fonetică presupune rostirea cuvintelor în conformitate cu normele de pronunţare ale limbii literare: *chiftea*/piftea, *picior*/chicior, *vacile*/vacele, *găinile*/găinele, *bleumarin*/bleumaren; unele din aceste situaţii sunt generate tocmai de intenţia vorbitorilor de a nu face greşeli de pronunţie, intenţie nedublată însă de cunoaşterea normelor fonetice (*hipercorectitudine fonetică*).

Corectitudinea morfologică înseamnă folosirea formelor gramaticale ale cuvintelor în conformitate cu normele morfologice ale limbii literare: *înghеţate*/înghеţăţi, *tăvi*/tave, *clasa întâi*/clasa întâia, *mi-ar plăcea*/mi-ar place, *va dispărea*/va dispare, *nu face!*/nu fă!, *nu zice!*/nu zi!, soluţii *îndelung* căutate/soluţii îndelungi căutate etc. (vezi partea a III-a).

Corectitudinea în vocabular (lexic) constă în utilizarea cuvintelor cu sensul exact al acestora; un mare număr de greşeli în domeniul lexicului este cauzat de *etimologiile populare*, care afectează mai ales neologismele (vorbitorul nu cunoaşte sensul exact al cuvântului şi îl asociază, pe baza structurii sonore, cu sensul altui cuvânt, cunoscut): „boliclinică” în loc de *policlinică* (de la cuvântul *boală*), „primitiv” folosit cu sensul de „primitor” (de la verbul *a primi*) etc.

Puritatea

Înseamnă corectitudinea idiomatică, respectiv utilizarea mijloacelor lingvistice (foneme, cuvinte, sensuri, forme, structuri) consacrate prin uz, admise de limba literară.

În cazul comunicării orale, puritatea este dată de uzul curent al limbii, în cazul celei scrise, de tradiţia literară.

Abaterile de la puritate sunt date de *folosirea unor cuvinte, sensuri şi construcţii arhaice, neologice, populare, regionale, argotice* în contexte nepotrivite sau atunci când există termeni consacraţi de uzul limbii pentru a exprima intenţiile vorbitorului.

Scanned with OKEN Scanner

Tot o abatere de la puritate sunt şi *modificările metaplastice* : *proteza* (*a*lămâie), *epenteza* (*in*tinerar), *paragoga* (speciment), *afereza* (stâmpără-te), *sincopa* (propiu), *apocopa* (un' te duci), înlocuiri de sunete – forma dialectală în locul celei literare (văzduhul *tămâiet*), *metateza* (bon*l*av) etc.

Dacă abaterile, respectiv modificările menţionate mai sus sunt folosite în scopuri expresive, ele reprezintă *licenţe*.

Scanned with OKEN Scanner

3. Calităţile particulare ale stilului

Naturaleţea

Constă în exprimarea firească, degajată, lipsită de constrângeri.

Presupune stăpânirea perfectă a sensurilor limbii şi stăpânirea obiectului comunicării.

Opuse naturaleţii sunt *afectarea* (întrebuinţare căutată a unor cuvinte şi construcţii pretenţioase) şi *emfaza* (folosirea de cuvinte preţioase, menite să epateze, să impresioneze ascultătorul), ambele având drept consecinţă un stil declamator, bombastic, nefiresc, greoi.

Simplitatea

Constă în evidenţierea, în comunicare, a valorii sugestive a cuvintelor/formelor/structurilor simple, aparţinând segmentelor de limbaj accesibile tuturor vorbitorilor.

Opus simplităţii este *simplismul*, efect al superficialităţii în abordarea atât a realităţii ce face obiectul comunicării, cât şi a resurselor limbii.

Armonia

Constă în realizarea unui acord perfect între părţile întregului, astfel încât fluxul comunicării să se distingă prin echilibru, cadenţă, ritm, eufonie.

Opusă armoniei este *cacofonia*, efect al folosirii apropiate a unor sunete/grupuri de sunete care cauzează sonorităţi neplăcute (vezi partea a III-a).

Demnitatea

Constă în folosirea cuvintelor şi expresiilor admise de simţul cultivat al limbii, evitându-se cuvintele/expresiile necuviincioase, vulgare, grosolane.

Scanned with OKEN Scanner

Retorismul

Constă în imprimarea unei note avântate, retorice, persuasive comunicării, obţinându-se astfel efecte imediate în rândul auditorilor.

Fineţea

Constă în exprimarea subtilă a mesajului, prin intermediul sugestiei şi al aluziei.

Umorul

Constă în surprinderea şi reliefarea, cu îngăduinţă, a aspectelor ridicole, neplăcute ale vieţii, într-o tonalitate care poate evolua de la exprimarea jovială, hazlie până la umorul negru, tragic sau absurd.

Ironia

Înrudită cu umorul, ironia constă în suprinderea şi dezaprobarea, sub masca persiflării, autoironiei, sarcasmului, maliţiozităţii, zeflemisirii, a aspectelor negative ale vieţii, într-o manieră disimulată.

Concizia

Constă în folosirea mijloacelor lingvistice strict necesare pentru exprimarea ideii dorite.

Opusă conciziei este exprimarea prolixă, pletorică şi confuză, care abuzează de elemente şi structuri lexicale.

Oralitatea

Constă în utilizarea particularităţilor limbii vorbite într-un anumit mediu social.

Implică prezenţa imperativelor, vocativelor, interjecţiilor, interogaţiilor, locuţiunilor şi expresiilor, a termenilor familiari etc.

Scanned with OKEN Scanner

4. Stilurile funcţionale

Stilurile funcţionale reprezintă varietăţi ale limbii literare, diferenţiate ca urmare a folosirii lor în sfere distincte de activitate socială. Fiecare stil se constituie într-un model ce exercită o anumită presiune asupra conştiinţei vorbitorilor, care îşi adaptează forma comunicării în funcţie de condiţiile concrete în care aceasta are loc. Stilurile s-au constituit într-o anumită etapă de evoluţie a limbii literare şi a culturii româneşti, interacţionând permanent şi influenţându-se reciproc.

Stilul beletristic (artistic)

Este specific domeniului literaturii, esteticului.

Dacă în celelalte stiluri esenţială este transmiterea informaţiei, în stilul beletristic aceasta este înlocuită de generarea emoţiei, de promovarea sensibilităţii şi a imaginaţiei receptorului.

Forma are un rol fundamental în constituirea sensului, cuvântul fiind întrebuinţat cu sens figurat şi plasat în contexte expresive cu o mare forţă de sugestie.

Caracteristica generală a acestui limbaj este libertatea pe care poetul/scriitorul şi-o poate lua faţă de normele limbii, având dreptul să le încalce sau să le modifice în acord cu intenţiile sale estetice.

În stilul artistic, comunicarea nu este neapărat expresia unei realităţi concrete, verificabile, ci a unei lumi imaginate de autor, generate de ficţiunea creatoare.

Stilul artistic este permeabil tuturor mijloacelor de expresie, indiferent cărui stil funcţional i-ar aparţine; odată pătrunse în limbajul beletristic, ele îşi pierd funcţia specifică de comunicare şi dobândesc funcţie estetică.

Din punct de vedere fonetic/prozodic, opera literară/poezia este rezultatul unei prelucrări din partea artistului, care va încerca să obţină efecte ritmice şi eufonice deosebite.

Din punct de vedere morfologic, scriitorul are libertatea de a plasa în context artistic forme flexionare neuzuale, arhaice, regionale, populare etc., nerecomandate în general de limba literară, sau chiar să modifice/să creeze el însuşi cuvinte şi expresii noi.

Scanned with OKEN Scanner

La nivel semantic, observăm în literatură, mai ales în poezie, permanentul contrast între sensul propriu al cuvântului şi sensurile denotative, figurate, create de artistul însuşi, sub forma figurilor de stil (metaforă, epitet, comparaţie, personificare etc.).

Dacă avem în vedere faptul că limbajul poetic este practic nelimitat, se poate spune că poezia/literatura nu are un lexic specializat; mai mult chiar, în lirica modernă nu se mai face distincţia între cuvintele „poetice" şi cele „nepoetice", artistul folosind în operă orice cuvânt, de la regionalism până la argou, de la arhaism până la neologismul de ultimă oră.

Topica este subiectivă, atipică, dictată de rezonanţele interioare ale cuvintelor, şi nu de regulile gramaticale; punctuaţia dobândeşte şi ea valori stilistice.

Modalităţile de comunicare sunt naraţiunea, descrierea, dialogul, monologul scris şi monologul oral.

Având ecouri profunde şi de durată în conştiinţa vorbitorilor, creaţiile artistice contribuie decisiv la educarea gustului publicului, la formarea şi dezvoltarea limbii literare, încât vorbitorii ajung să confunde uneori limba literară cu limba literaturii artistice.

Dacă avem în vedere distincţia făcută de Tudor Vianu în *Dubla intenţie a limbajului şi problema stilului* între funcţia tranzitivă şi cea reflexivă a limbajului, se observă cu uşurinţă predominanţa funcţiei reflexive asupra celei tranzitive, deoarece poetul îşi exprimă propria subiectivitate, lumea interioară, filtrată prin conştiinţa estetică.

Stilul tehnico-ştiinţific

Îndeplineşte funcţia de comunicare în domeniul ştiinţei şi tehnicii, fiind reprezentat de totalitatea lucrărilor de ştiinţă sau de popularizare a acesteia, precum şi de texte ce cuprind aplicaţii tehnico-ştiinţifice.

Sunt respectate normele limbii literare.

Comunicarea este, în general, lipsită de încărcătură afectivă, excepţie făcând lucrările/intervenţiile aparţinând unor domenii precum istoria, psihologia, filosofia etc., în care obiectivitatea se împleteşte uneori cu note polemice, ironice, satirice care să susţină punctul de vedere al autorului/vorbitorului.

Accesibilitatea este relativă, deoarece textele se adresează unui public specializat, cunoscător al domeniului respectiv.

Limbajul se distinge prin claritate, precizie şi proprietate a termenilor.

Textul ştiinţific include uneori şi mijloace auxiliare, extralingvistice, precum scheme, tabele, diagrame, fotografii, hărţi, formule, grafice etc.

Vocabularul este specializat, bogat în neologisme de circulaţie internaţională, iar majoritatea termenilor sunt monosemantici.

Scanned with OKEN Scanner

Citatul reprezintă, de asemenea, o trăsătură a stilului ştiinţific, având rol de argument sau de material demonstrativ.

Intonaţia este în general neutră, rareori interogativă sau retorică.

Persoana I singular, specifică limbajului artistic, este frecvent înlocuită prin persoana I plural (*pluralul autorului*).

Comunicarea este deseori întreruptă prin digresiuni care conţin explicaţii sau argumentări suplimentare.

Modalităţile de comunicare sunt monologul scris şi oral, dialogul oral.

Stilul juridico-administrativ (oficial)

Îndeplineşte funcţia de comunicare în sfera relaţiilor oficiale, fiind reprezentat de o categorie largă, precum legile, hotărârile judecătoreşti, regulamentele de funcţionare a diverselor instituţii, documentele politice, discursurile parlamentare, corespondenţa oficială, petiţiile şi memoriile cetăţenilor etc.

Se respectă strict normele limbii literare.

Textele au caracter obiectiv, impersonal, neutru din punct de vedere expresiv, lipsit de încărcătură afectivă.

Limbajul este accesibil, clar, precis, fără a lăsa loc interpretărilor arbitrare.

Sunt prezente clişeele lingvistice, formule stereotipe care au rolul de a tipiza limbajul.

Lipsesc mijloacele de expresie figurată, lexicul afectiv sau topica subiectivă.

Sub aspect morfologic, se observă folosirea infinitivului cu valoare de imperativ („A se revedea încadrarea..."), a viitorului cu valoare de imperativ („Elevii vor purta ecusonul şi uniforma..."), a reflexivului pasiv („Se convoacă adunarea acţionarilor..."), a unor forme verbale impersonale („Vi se aduce la cunoştinţă...", „Este necesar să...").

Se observă preferinţa pentru anumite adverbe, prepoziţii, locuţiuni şi expresii precum „conform", „în conformitate cu", „în calitate de", „drept care" etc.

Modalităţile de comunicare sunt monologul scris şi oral, dialogul scris (corespondenţa oficială) şi oral.

Compuneri/texte specifice stilului juridico-administrativ (oficial) : adeverinţă, adresă, articol de lege, cerere, certificat, dare de seamă, decizie, mandat poştal, proces-verbal, curriculum vitae, referat, raport.

Scanned with OKEN Scanner

Stilul publicistic

Este specific mass-media (ziare, reviste, emisiuni de radio şi televiziune etc.), având ca scop principal informarea opiniei publice, iar ca efect şi formarea acesteia.

Este o sinteză a subiectivităţii cu obiectivitatea, a componentei afective cu cea intelectuală, a tranzitivităţii cu reflexivitatea, mesajul sau informaţia propriu-zisă fiind dublate de exprimarea unei opinii relativ subiective a celui care generează mesajul.

Există o varietate excepţională de compuneri/texte publicistice : articol, comentariu, cronică, cuvântare, declaraţie, interviu, manifest, editorial, reportaj, ştire, reclamă, masă rotundă etc.

Orice comunicare publicistică este expresia implicită a unei atitudini, a unei tendinţe exprimate în mod evident sau doar sugerate.

Vocabularul este extrem de divers, stilul publicistic putând fi considerat, din acest punct de vedere, aproape o sinteză a celorlalte stiluri dacă avem în vedere că îmbină exprimarea oficială cu cea familiară, tonul obiectiv, ştiinţific cu expresia subiectivă, dominată de sensibilitate.

Varietatea formelor de expresie ale stilului publicistic este motivată de diversitatea temelor abordate, dictate de viaţa social-politică, de cultură, de moda timpului, de curentele de gândire specifice anumitor epoci, de dominantele psihologice ale individului la un moment dat etc.

Materialul lingvistic este adesea însoţit de mijloace extralingvistice : fotografii, caricaturi, tabele, hărţi, statistici, grafice etc.

Normele limbii literare sunt, în general, respectate, această caracteristică fiind obligatorie, dacă avem în vedere influenţa imediată, directă a mass-media asupra publicului, care, de multe ori, ia ca model limbajul publicistic.

Fiind cel mai dinamic dintre toate stilurile funcţionale, stilul publicistic este extrem de sensibil la modificările de expresie ale diverselor perioade, devenind astfel o sursă de inovaţie lingvistică, de răspândire şi impunere ale neologismelor.

De la stilul artistic, mass-media împrumută diverse mijloace de emoţionare şi de convingere ale publicului : lexicul figurat, exclamaţia interogativă şi exclamativă, digresiunile, enumeraţiile, repetiţiile, inversiunile, umorul, satira, ironia, vorbirea directă şi cea indirectă, citatul etc.

O trăsătură esenţială este accesibilitatea, deoarece receptorii sunt diferiţi ca educaţie, cultură, provenienţă socială.

Titlul are un rol covârşitor în captarea atenţiei şi în convingerea publicului, alături de imaginile care pot însoţi textul propriu-zis.

Scanned with OKEN Scanner

5. Compuneri cu caracter funcţional

Tipuri de compuneri:

A. Compuneri cu caracter oficial:
- adeverinţa;
- autobiografia (curriculum vitae);
- cererea;
- darea de seamă;
- recomandarea;
- raportul;
- referatul;
- memoriul de activitate;
- procesul-verbal.

B. Compuneri cu caracter epistolar:
- scrisoarea (amicală, familială, de mulţumire, de recomandare, de dragoste, de felicitare, oficială, de intenţie);
- telegrama (oficială, de felicitare, de condoleanţe etc.);
- cartea poştală;
- biletul;
- invitaţia.

C. Compuneri cu caracter oratoric:
- alocuţiunea;
- discursul;
- intervenţia;
- toastul.

D. Compuneri cu caracter publicistic:
- recenzia;
- articolul;
- cronica (muzicală, plastică, sportivă);
- interviul;
- reportajul.

E. Compuneri libere, creatoare: eseul.

Curriculum vitae: reprezintă un document personal (personalizat), o prezentare scrisă a datelor esenţiale din viaţa unei persoane (de la perioada şcolară până în

Scanned with OKEN Scanner

prezent), menţionând starea civilă, studiile, aptitudinile, cariera etc. CV-ul va fi reactualizat de mai multe ori de-a lungul vieţii, adaptat noilor realităţi/cerinţe. În general, este conceput în vederea angajării şi/sau a promovării profesionale.

Structură :

CURRICULUM VITAE

Numele : .....
Prenumele : .....
Naţionalitatea : .....
Domiciliul : .....
Telefon : .....
Data şi locul naşterii : .....
Starea civilă : .....
Starea sănătăţii (opţional) : .....
Studii : gimnaziu ..... în perioada .....
liceu ..... în perioada .....
studii universitare ..... în perioada .....
– secţia .....
– specializarea : .....
Activitate în domeniu : .....
Cursuri de perfecţionare : .....
Experienţa profesională : .....
Realizări deosebite (premii, performanţe) .....
Aptitudini şi abilităţi personale : .....
(Ex : inventivitate, autodepăşire, spirit de iniţiativă, entuziasm, comunicativitate, operativitate ; limbi străine, operare PC)
Obiective personale : .....
Hobby-uri : .....
Referinţe : numele unor persoane (adresă, telefon) care pot da referinţe din diferite etape ale activităţii menţionate.

Data ..... Semnătura .....

Particularităţi :

- redactarea succintă, elegantă, subliniind evenimente biografice importante ;
- se bazează pe aspecte care corespund obiectivelor vizate de forurile ce solicită autobiografia ;
- sublinierea cunoştinţelor speciale, a aptitudinilor personale ;

Scanned with OKEN Scanner

- se enumeră succint diplomele şi alte documente relevante pentru formaţia profesională;
- nu se alătură certificate, recomandări şi diplome în original;
- aşezarea estetică în pagină este importantă (marginea lucrării, scris lizibil, ordonat);
- CV-ul nu trebuie să depăşească o pagină (maxim două).

Cererea este un act scris devenit oficial prin care se solicită valorificarea, recunoaşterea sau apărarea anumitor drepturi din partea unor instituţii publice sau a unor unităţi unde solicitantul lucrează.

Tipuri de cereri:

- cerere de angajare;
- cerere de înscriere;
- cerere de transfer;
- cerere pentru eliberarea unor acte;
- cerere memoriu etc.

Domnule Director,

Subsemnatul, Popescu George, elev în clasa a XII-a B, profilul matematică-informatică, la Colegiul Tehnic „Traian Vuia" din Bucureşti, domiciliat în strada Ion Ghica, nr. 4, bloc 401, apartament 20, Bucureşti, vă rog să-mi aprobaţi (solicit respectuos) eliberarea unei adeverinţe din care să rezulte că sunt elevul liceului pe care îl conduceţi.

Menţionez că adeverinţa îmi este necesară la înscrierea în Clubul Sportiv „Voinţa" din Bucureşti.

Bucureşti,
14 februarie 2004

Vă mulţumesc,
Popescu George

Domnului Director al Colegiului Tehnic „Traian Vuia", Bucureşti

Structura cererii:

- formula de adresare: Domnule (Doamnă) ... (se menţionează funcţia);
- conţinutul – respectând ordinea prestabilită: Subsemnatul ...., nume, prenume, calitatea, adresa, telefon, conţinutul propriu-zis, motivarea solicitării respective;
- încheierea – o formulă de respect („Cu respect", „Cu stimă", „Cu deosebită consideraţie");
- semnătura – spre dreapta;

Scanned with OKEN Scanner

- data şi localitatea – spre stânga;
- adresarea cererii – în subsolul paginii.

Particularităţi:

- cererea se redactează pe o foaie albă format A4;
- se vor respecta cu stricteţe formulele tip;
- formulele de adresare se scriu cu majuscule;
- nu se admit prescurtări;
- pentru a fi anexată la dosar, cererea va fi prevăzută cu margine.

Memoriul de activitate este un tip de compoziţie-document prin care o persoană expune date, fapte elocvente, având drept scop promovarea sa (funcţii, gradaţii, avansări).

Memoriu de activitate

Subsemnatul, Iacob Victor, redactor-şef la Editura „Scrisul Românesc" din Iaşi, am absolvit Facultatea de Litere a Universităţii „Al.I.Cuza", Iaşi, în anul 1994. După absolvirea facultăţii – cu media 10 – am lucrat ca bibliotecar la Biblioteca „Gheorghe Asachi" din Vaslui, timp în care, pe durata a patru ani, m-am preocupat de editarea unui ziar local ce s-a bucurat de succes în rândul publicului cititor. În aceeaşi perioadă (1994-1998), m-am înscris la cursuri postuniversitare în cadrul Facultăţii de Jurnalistică din Bucureşti, pe care le-am absolvit cu media 9,92 în anul 1998.

Începând din anul 2000 am publicat anual articole, reportaje, recenzii, interviuri în mai multe cotidiene ieşene (*Monitorul*, *Flacăra Iaşului*, *24 de ore*), lucrând în acelaşi timp ca traducător la Editura „Institutului European".

În prezent sunt înscris la doctorat în cadrul Facultăţii de Jurnalistică la Universitatea Bucureşti, urmând ca anul acesta să susţin teza de doctorat cu titlul *Rolul neologismelor în mass-media*.

Sunt un bun cunoscător al limbilor engleză, germană şi italiană, fapt dovedit de certificatele obţinute de-a lungul timpului.

Asupra activităţii mele pot oferi recomandări prof. dr. Marius Georgescu de la Universitatea „Al.I. Cuza", Iaşi, conf. dr. Alecu Istrate de la Universitatea Bucureşti.

Iaşi, 15 februarie 2004 Victor Iacob

Scanned with OKEN Scanner

Structură :

- titlul ;
- date personale (nume, prenume, calitatea deținută) ;
- referiri la activitatea desfășurată (studii, nivel profesional, locuri de muncă, evenimente majore în plan profesional) ;
- se vor sublinia meritele personale, responsabilitățile avute, experiența dobândită ;
- semnătura – spre dreapta paginii ;
- data și localitatea – spre stânga paginii.

Particularități :

- de obicei însoțește o cerere de promovare, completând astfel datele personale ;
- prezentarea trebuie să fie sobră, exactă ;
- se va respecta așezarea în pagină corespunzătoare ;
- întrucât se anexează la dosar, va avea margine.

Procesul-verbal este un document prin care se consemnează fapte, discuții desfășurate în cadrul unor întruniri, adunări, controale.

Tipuri de proces-verbal :

- proces-verbal de consemnare ;
- proces-verbal de constatare ;
- proces-verbal de predare-primire a unei gestiuni ;
- proces-verbal de contravenție (formular tipizat).

Structura unui proces-verbal de consemnare :

- titlul menționează felul procesului-verbal, cu indicarea împrejurărilor când a fost redactat (data și felul ședinței) ;
- componența prezidiului, a membrilor, a participanților ;
- ordinea de zi ;
- indicarea persoanelor care au luat cuvântul, problemele ridicate, propuneri ;
- hotărârile luate ;
- formula finală : „Drept care am încheiat prezentul proces-verbal” ;
- semnăturile celor care l-au întocmit.

Particularități :

- se consemnează succint desfășurarea evenimentelor, a discuțiilor, în ordinea desfășurării lor, cât mai exact ;
- în registre speciale sunt numerotate în ordinea însemnărilor ;
- limbajul folosit este clar, precis, impersonal.

Scanned with OKEN Scanner

Proces-verbal,
încheiat astăzi, 15 ianuarie 2004, în cadrul şedinţei de analiză a activităţii Fundaţiei Umanitare „Viitorul"

Conform ordinii de zi, în prezenţa membrilor Consiliului de Administraţie, preşedintele Vasile Nechifor dă citire raportului de activitate anual, punctând realizările, dar şi insuccesele fundaţiei în anul calendaristic 2003.

Contabilul-şef Ioan Avasilcăi prezintă, de asemenea, bilanţul cheltuielilor din anul precedent, punând la dispoziţia celor prezenţi documente contabile doveditoare.

Vicepreşedintele fundaţiei, Mariana Irachim, supune atenţiei proiectul de finanţare pe anul 2004, precum şi activităţile umanitare ce urmează a fi desfăşurate. Prin vot secret se aprobă în unanimitate proiectul de finanţare.

În finalul discuţiilor sunt abordate probleme curente (necesitatea angajării unui portar, problema impozitelor, programul de lucru).

Drept care s-a încheiat prezentul proces-verbal.

Întocmit,
secretar, Maria Ioanide

Scrisoarea este o comunicare scrisă care circulă de la un expeditor la destinatar pentru a transmite informaţii.

Tipuri de scrisori :

- scrisoarea familială ;
- scrisoarea amicală ;
- scrisoarea de mulţumire ;
- scrisoarea de felicitare ;
- scrisoarea de recomandare ;
- scrisoarea de intenţie ;
- scrisoarea de dragoste.

Structura scrisorii :

- data şi localitatea expedierii – în dreapta foii, sus ;
- formula de adresare – în funcţie de relaţiile dintre destinatar şi expeditor ;
- conţinutul propriu-zis – organizat în paragrafe ;
- formule de încheiere – „Cu simpatie", Cu tot dragul", „Al dv.", „Cu deosebit respect", „Cu stimă" ;
- semnătura :
  - doar prenumele în scrisorile familiale, amicale ;
  - nume şi prenume, funcţia – în scrisorile oficiale.

Scanned with OKEN Scanner

Particularități :

- limbajul va fi uzual/afectiv/solemn, în funcție de situație și de relațiile existente ;
- scrisoarea reflectă personalitatea autorului ei ;
- se recomandă să fie scrisă de mână ; în cazul scrisorilor oficiale, dactilografiate, semnătura este obligatorie.

Scrisoarea familială/amicală (informală) :

- este un text epistolar prin care se transmit informații vizând, intim și direct, relațiile dintre persoane aflate în strânse relații de prietenie ;
- se caracterizează prin utilizarea unui ton cald, amabil, spontan, sincer, afectuos.

Mănăstirea Neamțului,
ianuarie 1887

Iubite amice,

Îți trimit deodată cu aceasta mai multe versuri, cărora, de ți se par acceptabile, le vei face loc în *Convorbiri*. Îndealtmintrelea mă aflu bine și sănătos în mijlocul acestor munți și-ți doresc asemenea.

Multe salutări d-lor Maiorescu, Teodor Rosetti, Mandrea, Nica și sărutări de mână d-nelor Maiorescu și Kremnitz, precum și d-șoarei Livia.

Cu tot respectul al d-tale

credincios amic,
M. Eminescu

Scrisoarea e adresată lui Iacob Negruzzi.
Extras din I.E. Torouțiu,
Studii și documente literare, vol. I

Scrisoarea de mulțumire :

- este textul epistolar prin care se transmit mulțumiri unei persoane pentru îndeplinirea unei rugăminți sau pentru alte acțiuni (o invitație, un dar, o urare, o felicitare) ;
- de obicei este scurtă, redactată atât în stil oficial, cât și în stil amical-familiar, în funcție de natura relațiilor dintre expeditor și destinatar ;
- în afara formulei de adresare, conține mulțumirile propriu-zise, menționarea calităților persoanei care a satisfăcut rugămintea, o asigurare, eventual, privind îndatorarea față de aceasta pe viitor și o formulă adecvată de încheiere.

Scanned with OKEN Scanner

Ploieşti, 29 mai 1909

Iubite Domnule Mehedinţi,

Îţi mulţumesc pentru felicitările din toată inima, fără rezerve, frăţeşte, aşa cum trebuie să-ţi mulţumesc numai d-tale, fiindcă şi la bine şi la rău te-ai arătat pentru mine un bun sfătuitor pe care nu ştiu dacă am fost în stare să-l înţeleg şi să-l ascult totdeauna desăvârşit.

Ieri am venit pe neaşteptate la Bucureşti. Eram nerăbdător să-l văz pe domnu Maiorescu, să-i mulţumesc pentru multe şi pentru că mi-a anunţat cel dintâi îmbucurătoarea veste. [...]

Te rog transmite din parte-mi prietenilor care mă felicită prin d-ta viile mele mulţumiri. Această bunăvoinţă ce mi-aţi arătat cu toţii mă face să preţuiesc şi mai mult onoarea ce mi-a făcut Academia.

Cu cele mai afectuoase salutări

Devotatul d-tale,
I.A. Bassarabescu

Extras din I.E. Torouţiu, *Studii şi documente literare*, vol. XI

Scrisoarea de recomandare :

- este textul epistolar prin care se prezintă/recomandă o persoană, arătând pe scurt meritele sale, în scopul susţinerii acesteia ;
- trebuie să fie scurtă şi să cuprindă referiri cât mai obiective la meritele/ calităţile persoanei prezentate ;
- se încheie obligatoriu cu mulţumiri anticipate ;
- se poate pune într-un plic deschis, fiind înmânată direct persoanei recomandate, sau poate fi trimisă prin poştă.

Fălticeni, 24 dec. 1910

Stimate domnule Mehedinţi,

Îmi face deosebită plăcere şi o datorie de recunoştinţă trimiţându-vă în broşură separată lecţia mea de deschidere. Închinarea ei vi se cuvine de-a dreptul. [...]

Vă dădusem, cam de multişor, o poezie a tânărului Victor Eftimiu, poezie pe care am citit-o şi am opinat că e bună. Nu cred că tinerii trebuie împărţiţi de *Convorbiri*, prin prea multe forme şi anticamere. V-aş fi recunoscător – pentru interesul revistei – dacă i-aţi publica în n-rul din ianuarie acea poezie.

Urându-vă cele mai bune sărbători, rămân al d-voastră

E. Lovinescu

Extras din I.E. Torouţiu, *Studii şi documente literare*, vol. XI

Scanned with OKEN Scanner

Scrisoarea oficială (formală) :

- este adresată fie unei instituţii, fie unei persoane cu funcţie de conducere din cadrul unei instituţii, fie unei persoane faţă de care expeditorul are, din diverse motive, o atitudine reverenţioasă sau oficială ;
- se redactează în limbaj sobru, neutru, de o expresivitate redusă, cu un vocabular ales, atent selectat ;
- se respectă normele literare ;
- se apelează, eventual, la o terminologie de specialitate ;
- în introducere se pot folosi diferite forme de curtoazie, referiri la discuţii anterioare etc ;
- claritatea conţinutului ;
- se folosesc pronumele de politeţe şi pluralul autorităţii : „Noi, conducerea unităţii,...” ;
- formulele tip : „prin prezenta vă informăm/vă comunicăm/vă aducem la cunoştinţă” ;
- formule de încheiere : „Cu (deosebită) stimă...”, „Primiţi, vă rog, domnule... asigurarea deosebitei mele consideraţii...” etc. ;
- ca particularitate, se vor nota în partea stângă sus :
  - antetul unităţii ;
  - numărul şi data înregistrării ;
  - adresa expeditorului ;
- textul corespondenţei respectă :
  - introducerea ;
  - tratarea/conţinutul ;
  - încheierea.

FUNDAŢIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ
Bucureşti, 1 fevruarie 1946
39, B-dul Lascăr Catargi
Telefon : 2-40-70

CĂTRE COLABORATORI

Pentru bunul mers al REVISTEI FUNDAŢIILOR REGALE rugăm pe onoraţii colaboratori să binevoiască a lua la cunoştinţă că termenele ultime de predare a manuscriselor la redacţie sunt următoarele :
– Pentru *Sumar*, *Puncte de vedere*, *Comentarii Critice* şi *Cronici* – până în ziua de 1 a fiecărei luni pentru numărul ce urmează să apară la 1 a lunii următoare (1 martie pentru numărul ce va apărea la 1 aprilie ; 1 aprilie pentru numărul ce va apărea la 1 mai etc).

Scanned with OKEN Scanner

– Pentru *Lumea de azi*, *Recenzii*, *Presă mondenă*, *Note şi Cronologie* – până în ziua de 8 a fiecărei luni, pentru numărul ce urmează să apară la 1 al lunii următoare (8 martie pentru numărul ce va apărea la 1 aprilie etc.)

Atragem insistent atenţia asupra faptului că aceste date, impuse de condiţiile tehnice în care se tipăreşte revista la Imprimeria Naţională, sunt independente de eventuala amabilitate, îngăduinţă etc. ale redacţiei, şi nu pot fi depăşite. În consecinţă, redacţia se va afla, de acum înainte, la obligaţia de a lăsa afară din numărul pentru care fusese destinat (şi de a îl insera abia în numărul viitor, după o lună) orice manuscris ce nu îi va fi parvenit în limitele indicate.

Cu cele mai camarade sentimente,
Director,
Al. Rosetti

Extras din volumul *Corespondenţa lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*

Domnului Aron Pumnul,
profesor la Cernăuţi

Iaşi, 19 iulie/1 august 1864

Stimate domnule,

Viu a vă mulţumi pentru amabila surprindere ce mi-aţi făcut prin trimiterea **Lepturariului** d-voastră. Vă mulţumesc cam târziu, dar de atunci şi până astăzi au durat examenele şi toate încurcăturile şcolare şi descurcăturile administrative ce cad în acest timp. De abia acum mai am capul liber.

Cât pentru preţioasa şi măgulitoarea d-voastră carte, noi, adecă Comitetul de inspecţiune şcolară pentru fosta Moldovă (compus din V. Alessandrescu, Mârzescu, O. Teodri, N. Culianu şi din mine), am fi stăruit îndată să fie introdus în gimnazele noastre. Dar trebuie să ştiţi, d-le, că la noi nu se învaţă româneşte în gimnaziu. Programul zice: „limba latină în comparare cu cea română" – din cele 7 clase gimnaziale îi dă pentru toate clasele numai 33 ore pe săptămână aşa încât nu se învaţă nici latineşte, nici româneşte.

Astfel că în gimnaziul nostru limba latină cu comparările ei ocupă pe săptămână, cu toate clasele 33 ore, în gimnaziul din Prusia, limba latină simplă, fără trebuinţa comparărilor etc., ocupă pe săptămână 69 ore.

Prin urmare, cu programul învăţământului de astăzi nu e cu putinţă a introduce ceva solid pentru limba română, la Bucureşti Consiliul superior de învăţământ văd că prepară o nouă lege de instrucţiune publică. Să vedem ce ne va aduce aceasta.

Primiţi, domnul meu, vă rog, încredinţarea distinsei mele consideraţiuni.

T. Maiorescu

Titu Maiorescu, *Jurnal V.*

Scanned with OKEN Scanner

Scrisoarea de intenție însoțește, de regulă, un CV pentru a specifica motivația unui candidat pentru postul solicitat.

Structura scrisorii de intenție:

- data, localitatea;
- formula de adresare;
- referiri la oferta respectivă;
- prezentarea unor elemente relevante din experiența de lucru;
- motivarea dorinței de a ocupa postul respectiv;
- exprimarea disponibilității de prezentare la un interviu;
- formula de încheiere.

Iași, 15 februarie 2004

Stimate domnule director,

Vă transmit alăturat solicitarea mea de a concura pentru postul de redactor-șef al Editurii „Scrisul Românesc", despre care am aflat în urma anunțului apărut în ziarul *Evenimentul* din data de 12 februarie 2004.

Sunt pasionat de munca de redactor, fapt dovedit de editarea, în perioada 1994-1998, a unui ziar local – *Vasluianul* – care s-a bucurat de succes în rândul cititorilor. Această preocupare a fost consolidată și de absolvirea cursurilor postuniversitare de jurnalism, în cadrul Universității București.

Consider că postul de redactor-șef la o editură atât de prestigioasă cum este cea pe care o conduceți îmi poate oferi posibilitatea de a aplica în practică, în folosul instituției și spre satisfacția personală, cunoștințele acumulate de-a lungul timpului, de a răspunde provocării permanente pe care o reprezintă cultura și cartea, cu propria-mi experiență editorială.

Îmi exprim disponibilitatea de a răspunde întru totul la programul de lucru, la ritmul și la sugestiile editurii, așteptând totodată să mă contactați pentru concurs/interviu. Telefonul, faxul și adresa de e-mail le găsiți în CV-ul anexat, alături de realizările mele profesionale de până acum, care certifică și justifică solicitarea mea.

Cu stimă,
Eugen Lapteș

Scanned with OKEN Scanner

Bibliografie

I. Studii de teorie, istorie şi critică literară

Bahtin, Mihail, *Probleme de literatură şi estetică*, Editura Univers, Bucureşti, 1982.
Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1979.
Bomher, Noemi, *Iniţieri în teoria literaturii*, Editura Fundaţiei Chemarea, Iaşi, 1994.
Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
Constantinescu, Pompiliu, *Romanul românesc interbelic*, Editura Minerva, Bucureşti, 1977.
Crohmălniceanu, Ovid S., *Literatura română între cele două războaie mondiale*, Editura Minerva, Bucureşti, 1975.
Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne*, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969.
Gavrilă, Camelia, Doboş, Mihaela, *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*, Editura Polirom, Iaşi, 2003.
Irimia, Dumitru, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iaşi, 1999.
Itu, Iustina, *Dicţionar de proză*, Editura Orientul Latin, Braşov, 1993.
Itu, Iustina, *Dicţionar de poezie*, Editura Orientul Latin, Braşov, 1994.
Leonte, Liviu, *Prozatori contemporani*, Editura Junimea, Iaşi, 1989.
Lovinescu, Eugen, *Istoria literaturii române contemporane*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981.
Maiorescu, Titu, *Jurnal V.*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.
Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe*, vol. I, Editura Minerva, Bucureşti, 1980.
Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Minerva, Bucureşti, 1990.
Marino, Adrian, *Dicţionar de idei literare*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1973.
Negoiţescu, Ion, *Scriitori contemporani*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
Petraş, Irina, *Figuri de stil. Dicţionar antologic pentru elevi*, Editura Demiurg, Bucureşti, 1982.
Petraş, Irina, *Genuri şi specii literare. Dicţionar antologic pentru elevi*, Editura Demiurg, Bucureşti, 1993.
Popa, Marian, *Dicţionar de literatură română contemporană*, Editura Albatros, Bucureşti, 1977.
Popa, Marian, *Realismul*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1987.
Propp, Vladimir, *Morfologia basmului*, Editura Univers, Bucureşti, 1970.
Râpeanu, Valeriu, *Scriitori români între cele două războaie mondiale*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1986.
Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei româneşti*, Editura Minerva, Bucureşti, 1990.
Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1978.

Scanned with OKEN Scanner

Torouţiu, I.E., *Studii şi documente literare*, vol. I, XI, Bucureşti, 1940.
Vianu, Tudor, *Studii de literatură română modernă*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1965.
Vianu, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*, colaborare cu V. Streinu şi Ş. Cioculescu, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1971.
Vianu, Tudor, *Arta prozatorilor români*, Editura Minerva, Bucureşti, 1982.
* * *, *Corespondenţa lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*, Editura Mihai Eminescu, Bucureşti, 1997.
* * *, *Dicţionar de estetică generală*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1972.
* * *, *Dicţionar de personaje literare*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1998.

II. Studii de lingvistică, limbă şi comunicare

Andrei, Mihail, Ghiţă, Iulian, *Limba română*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983.
Angelescu, Gabriela, *Dicţionar de dificultăţi ale limbii române*, Editura Coresi, Bucureşti, 1991.
Avram, Mioara, *Ortografie pentru toţi*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 1990.
Beldescu, G., *Ortografia actuală a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1984.
Berg, I., *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1969.
Bidu-Vrânceanu, Angela, *Structura vocabularului limbii române contemporane*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
Boboc, Elena, Rusu, Mariana, *Dicţionar de buzunar – Omonime şi cuvinte polisemantice*, Editura AS'S, Iaşi, 2001.
Bulgăr, Gheorghe, *Dicţionar de paronime*, Editura Lucman, Bucureşti, 2001.
Chiriac, Marilena, *Probleme de vocabular prin exerciţii şi texte*, Editura Recif, Bucureşti, 1996.
Coteanu, Ion, *Stilistica funcţională a limbii române*, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1975.
Dascălu, Doina, *Dicţionar de pleonasme*, Editura Vox, Bucureşti, 2003.
Duda, Gabriela, Gugui, Aglaia, Wojcicki, Marie Jeanne, *Dicţionar de expresii şi locuţiuni ale limbii române*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985.
Dumitrescu, Florica, *Dicţionar de cuvinte recente*, Editura Albatros, Bucureşti, 1981.
Gavrilă, Camelia, Chirilă, Mariana, *Provocările textului literar*, Editura Spiru Haret, Iaşi, 2000.
Graur, Alexandru, *Dicţionar al greşelilor de limbă*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.
Hristea, Th., *Sinteze de limba română*, Editura Albatros, Bucureşti, 1984.
Iogu, Elena, *Dicţionar de sinonime*, Editura Bogdana, Bucureşti, 2003.
Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1975.
Marcu, Florin, *Mic dicţionar de neologisme*, Editura Albatros, Bucureşti, 1986.
Marcu, Florin, *Mic dicţionar ortografic şi ortoepic al limbii române*, Editura Saeculum vizual, Bucureşti, 2002.
Marin, Diana, *Dicţionar de omonime*, Editura Steaua nordului, Constanţa, 2003.
Parfene, Constantin, *Compoziţiile în şcoală*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1980.

Scanned with OKEN Scanner

Popescu, Cristina, Creţu, Ecaterina, *Dicţionar de cuvinte de expresii latineşti şi eline în contexte literare româneşti. Abrevieri latineşti*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2003.

Teodorescu, Vasile, *Compunerile corespondenţă şi cu destinaţie oficială*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1979.

Toma, Ion, *Limba română. Compendiu de teorie şi aplicaţii practice*, Editura Niculescu, Bucureşti, 1994.

* * *, *Compendiu de limba română*, coordonator Alexandru Metea, Editura Helicon, Timişoara, 1995.

* * *, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.

* * *, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1982.

BIBLIOTECA JUDEŢEANĂ „GH. ASACHI" IAŞI

Scanned with OKEN Scanner

Mona Coţofan, Mihaela Doboş – *Literatura română pentru liceu. Repere tematice pentru manualele alternative – clasa a IX-a*

Mihaela Chilărescu, Adriana Maxim – *Limba engleză pentru bacalaureat şi nu numai...*

Alina-Antoanela Ştefăniu – *Ready for Exams : Your Key to Literature* (ediţia a II-a revăzută)

Rodica Luca, Rodica Perjoiu, Emilian Bogatu – *Bac 2003. Fizică. Listă de termeni. Teste-grilă*

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş – *Compendiu de teorie şi critică literară. Repere pentru bacalaureat*

Luminiţa Adămuţ, Anton I. Adămuţ – *Filosofie. Teste-grilă pentru BAC*

Seryl Talpalaru – *Fizică. Teste pentru bacalaureat. Electromagnetism*

Mihaela Fiscutean, Dorin Fiscutean, Doina Petrean – *Teste de geografie pentru bacalaureat*

Rodica Luca, Rodica Perjoiu, Emilian Bogatu – *Bac 2004. Fizică. Listă de termeni. Teste-grilă. Probleme*

Camelia Gavrilă, Mihaela Doboş – *Evaluarea la limba şi literatura română. Teste şi repere teoretice pentru liceu şi bacalaureat*

în pregătire :

Viorica Ionescu, Gabriela Pavel – *Focus on English Grammar and Exams*

www.polirom.ro

Redactor : Mihaela Moroşanu
Coperta : Manuela Oboroceanu
Tehnoredactor : Lucian Pavel

Bun de tipar : februarie 2004. Apărut : 2004
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax : (0232) 21.41.00 ; (0232) 21.41.11 ;
(0232) 21.74.40 (difuzare) ; E-mail : office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel. : (021) 313.89.78 ; E-mail : polirom@dnt.ro

Tiparul executat la S.C. LUMINA TIPO s.r.l. str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, Bucureşti Tel./Fax : 211.32.60, 212.29.27, E-mail : lumina-lex@fx.ro

Scanned with OKEN Scanner

În colecţia **BAC**

au apărut:

Elena Rudică, Maria Trandafir – *Limba română. Culegere de exerciţii şi teste*

Viorel Irimia – *Teste-grilă de istorie pentru admiterea în învăţământul superior*

Andrei Cosmovici (coord.) – *Psihologie. Compendiu pentru bacalaureat şi admiterea în facultate*

Traian Cohal, Gheorghe Iurea – *Probleme de algebră pentru liceu* (I, II)

Constantin Parfene – *Receptarea poetică. Analize şi interpretări de texte pentru bacalaureat şi admitere*

Elena Cozma – *Manual de istorie a religiilor*

Constantin Corega, Seryl Talpalaru – *Teste de fizică. Termodinamică şi electricitate; evaluare, bacalaureat, admitere*

Mona Coţofan, Liliana Balan – *Compendiu de literatură universală pentru bacalaureat*

Radu Lupuleasa, Alina-Antoanela Ştefăniu – *Ready for Exams. For Baccalaureate and Students' Contests*

Elena Cozma, Elvira Rotundu, Mădălina Bunduc – *Sinteze şi teste de istoria românilor pentru bacalaureat*

Leon Piţu, Vladimir Martinuşi – *Matematică. 55 de teste pentru bacalaureat*

Doina Bâclea, Natalia Baltă (coord.) – *Sinteze de chimie pentru bacalaureat şi admitere*

Anton I. Adămuţ – *Filosofie. Sinteze pentru bacalaureat şi admiterea în învăţământul superior*

Florian Roatiş – *Economie. Sinteze şi comentarii de texte. Întrebări şi teme de reflecţie. Dicţionar de termeni. Teste-grilă şi probleme. Bacalaureat şi admitere în facultate*

Dorin Fiscutean, Mihaela Fiscutean, Ovidiu Pricop, Viorica Pricop – *Geografia României. Teste pentru bacalaureat*

Luminiţa Adămuţ, Valentin Cozmescu – *Filosofie. Teste-grilă pentru bacalaureat şi admiterea în învăţământul superior*

Lucian Leuştean, Petronel Zahariuc – *Istoria românilor. Teste-grilă pentru bacalaureat şi admitere în învăţământul superior*

Corina Poede, Suzana Marcu – *Préparation BAC. Techniques d'expression orale et écrite à l'intention des lycéens. Tests*

Scanned with OKEN Scanner

POLIROM

- **Opera lirică, epică, dramatică**
- **Generare de text**
- **Vocabularul**
- **Categorii lexicale şi semantice**
- **Semnele de punctuaţie şi de ortografie – valori funcţionale şi expresive**
- **Stilurile funcţionale**
- **Aplicaţii. Teste complexe**

Lucrarea este o prelungire firească şi necesară a *Compendiului de teorie şi critică literară*, ce asigură continuitatea şi translaţia de la teorie la practică printr-un număr consistent de teste, exerciţii, aplicaţii diverse şi complexe. Cartea acoperă obiectivele programelor de studiu din anii de liceu şi ale examenului de bacalaureat, fiind un instrument de lucru util, eficient şi documentat, în vederea receptării textului literar (liric, epic, dramatic) şi a înţelegerii fenomenelor lingvistice.

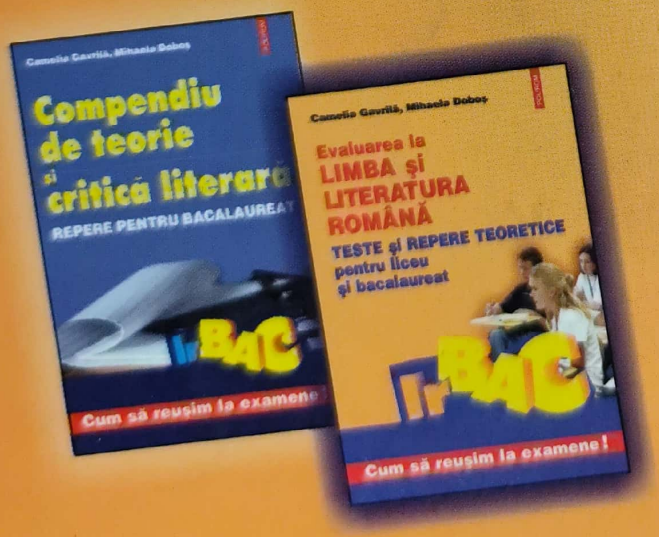

BAC

ISBN 973-681-541-2
9 789736 815416

Editura POLIROM
www.polirom.ro

Scanned with OKEN Scanner